Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

4

KW 224
A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

0—12—0 ~~1D~~

j: Bdork.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

SVLPITI SEVERI

HISTORIA SACRA.

CVM

Optimis primiſque editionibus accuratè collata & recognita.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Lugd. Batavorum,

Ex Officinâ Elſeviriorum.

cIↄ Iↄ c xxxv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Benigno Lectori.

INtereſt Reipublicæ Chriſtianæ, ut ii, qui humanioribus ſtudiis dicati ſunt, non modo veris & ſalutaribus dogmatibus, in Catecheſi ex verbo Dei ad rudium captum comprehenſis, à puero imbuantur: ſed inſuper & divinam hiſtoriam, tanquam alteram ſacrorum Bibliorum partem, compendio cognoſcant. Quamobrem Illuſtres & Præpotentes Ordines Hollandiæ & VVeſt-Friſiæ, pro ſuo ſingulari ſtudio & cura in rem pietatemque Chriſtianam, ſcholaſque ipſas, quæ Eccleſiæ & Reipublicæ ſeminarium ſunt, Sulpicium Severum, *terſum politumque ſcriptorem, & Salluſtii æmulum, iis, quæ illi vitio verſa fuere, devitatis, huic inſtituto ſuo accommodatiſſimum & opportuniſſimum, ſcholis ditionis ſuæ commendatum eſſe voluerunt: ut qui veteris novique Inſtrumenti Hiſtoriam omnem, à mundi exordio, ab Adamo ad Chriſtum Servatorem noſtrum; & porro ejus, Apoſtolorumq; res geſtas, ex ſacris novi teſtamenti libris conſtrinxerit, & res conſequentes ad ſua uſq; tempora ex aliis ſcriptoribus, quaſi breviario quodã, deduxerit. Quapropter id nobis negotii dederunt*

ut Severus ei fini recenſitus, quam emendatiſſimus prodiret. Quod & ſtudioſe operam dedimus. Atque editionem hanc ad primam aliaſq; contulimus: varias, ubi neceſſe fuit, lectiones, temporiſque rationem, in qua fere ſequitur ſeptuaginta Interpretes, ad Hebræum veritatis fontē revocatam, ad marginem libri adſcripſimus. Vbi in rebus ipſis forte erratum, monuimus. Sed quoniam ille Hiſtoriam ſuam in ſua uſq; tempora Stiliconis ſcilicet conſulatum, qui incidit in Arcadium & Honorium Imperatores, annum vero à Christo nato fere quadringenteſimum, pertexuit: nos, quod reliquum erat, hiſtoria nonnihil altius repetita, videlicet à Conſtantini Magni morte, (quod ipſe inde Imperatorum ſeriem non perinde proſecutus ſit) ad Carolum ejus nominis Quintum Cæſarem, ex Sleidani De Quatuor ſummis Imperiis libro continuavimus: Imperatorum ex ordine nominibus, annis quo quidq; evenit, itidem ad oram libri adjectis, ut à temporis ratione Hiſtoria lucem acciperet. Studioſi autem, pii, honeſtique adoleſcentes, hac noſtra opera utantur & fruantur; atq; hoc cum Deo agāt, ut Sulpicium, Hiſtoriamq; Eccleſiæ, per Epitomen cognoſcant & percipiant.

SVL-

SVLPICI SEVERI

SACRÆ HISTORIÆ

LIBER PRIMVS.

RES à mundi exordio ſacris literis editas breviter conſtringere, & cum diſtinctione temporum uſque ad [1] noſtram memoriam carptim dicere aggreſſus ſum: multis id à me ſtudioſe efflagitantibus, qui divina, compendioſa lectione, cognoſcere properabant. Quorum ego voluntatem ſecutus, non peperci labori meo, quin ea, quæ permultis voluminibus perſcripta continebantur, duobus libellis concluderem: ita brevitati ſtudens, ut pene nihil geſtis ſubduxerim. Viſum autem mihi eſt non abſurdum, cum uſque ad Chriſti crucem, Apoſtolorumque actus per ſacram hiſtoriam cucurriſſem, etiam poſt-geſta [2] convertere: excidium Hieroſolymæ, vexationeſque populi Chriſtiani, & mox pacis tempora, ac rurſum eccle-

[1] *Videlicet ad an. Chriſti ferè* CCCC, *conſulatum Stiliconis primum, ut eſt infra lib.* 2.

[2] *Connectere, ut conjectat Giſelinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſiarũ inteſtinis periculis turbata omnia locuturus. Cæterum illud non pigebit fateri, me, ſicubi ratio exegit, ad diſtinguenda tempora, continuandamque ſeriem, uſum eſſe hiſtoricis ethnicis, atque ex his, quæ ad ſupplementum cognitionis, deerant, uſurpaſſe, ut & imperitos docerem, & literatos convincerem. Veruntamen ea, quæ de ſacris voluminibus breviata digeſſimus, non ita legentibus auctor acceſſerim, ut prętermiſſis illis, unde hæc derivata ſunt, appetantur: niſi cum illa quis familiariter noverit, hic recognoſcat, quæ ibi legerit. Etenim univerſa divinarum rerum myſteria non niſi ex ipſis fontibus hauriri queunt. Nunc initium narrandi faciam.

Gen. 1.

MVNDVS à DOMINO conſtitutus eſt abhinc annos jam pene ſex millia [3], ſicut proceſſu voluminis iſtius digeremus: quanquam inter ſe parum conſentiant, qui rationem temporum inveſtigatam ediderunt. Quod cum vel Dei nutu, vel vitio vetuſtatis eveniat, calumnia carere debebit. Mundo autẽ condito,

[3] *Sequitur fere Græcam* LXX *ſupputationem. ſed ſecundum Hebraicam veritatẽ ſunt Anni* IV CCCLXX, *juxta Bucholzerum.* Gen. 2. 3. Adam & Eva. [4] *Sequitur vulgarem ſententiam paradiſum extra noſtrum orbem ſtatuentium; errore manifeſto.*

to, homo factus eſt: viro Adam, mulieri Eva nomen fuit. Sed conſtituti in paradiſo, cum interdictam ſibi arborem deguſtaſſent, in noſtram, velut exſules, terram ejecti ſunt 4. Deinde ex his Cain atque Abel naſcuntur. Sed Cain impius, fratrem interemit. Filium Enoch habuit, à quo 5 primum civitas condita eſt, auctoris nomine vocitata. Ex hoc Irad, atque ex eo Maviaël naſcitur. Hic 6 Mathuſalam filium habuit, iſque Lamech genuit, à quo 7 juvenis quidam occiſus traditur, nec tamen nomen refertur occiſi; 8 quod quidem futuro myſterio fuiſſe præmiſſum à prudentibus æſtimatur. Igitur Adam poſt necem filii minoris, Seth filium procreavit, cum jam triceſimum & 9 duonteſimum annum ætatis impleſſet. Vixit autem annos Iↄ cccc xxx. Seth vero Enos, Enos Cainan, Cainan Malaleel, Malaleel Iared, Iared Enoch genuit: qui ob juſtitiam tranſlatus à Deo traditur. Hujus filius Mathuſala dictus eſt, qui Lamech genuit: ex quo Noë natus, juſtitia egregius, & præ cæteris mortalibus Domino carus acceptuſque. Qua tempeſtate cum jam humanum genus abun-

Gen. 4.
5 *Non à filio, ſed à patre, ut Moſes habet.*
6 *Mathuſael, Cod. Heb.*
7 *Poſſunt Hebraica reddi, occidero virum & juvenem; ut Thraſonica ſit vox.*
8 *Quod ut Cain ſeptima, ita Adami peccatum ſeptuageſima ſeptima generatione lueretur.*

Gen. 5. 9 *Secundum Heb. Veritatem*, cxxx. Gen. 6.

daret [10], angeli, quibus cœlum ſedes erat, ſpecioſarum forma virginum capti, illicitas cupiditates appetierunt: ac naturæ ſuæ originiſque degeneres, relictis Superioribus, quorum incolæ erant, matrimoniis ſe mortalibus miſcuerunt. Hi paulatim mores noxios conſerentes, humanam corrupere progeniem, ex quorum coitu [11] Gigantes editi eſſe dicuntur, cum diverſæ inter ſe naturæ permixtio monſtra gigneret. Quibus rebus offenſus Deus, maximeque malitia hominum, quæ ultra modum proceſſerat, delere penitus humanum genus decreverat. Sed Noë, virum juſtum, vita innocens deſtinatæ exemit ſententiæ. Idem admonitus à Domino, diluvium terris imminere, arcam immenſæ magnitudinis ex lignis contexuit: ac bitumine illitam impenetrabilem aquis reddidit, qua ille cum uxore, ac filiis tribus, & totidem nuribus eſt clauſus: volucrum etiam paria, itidemque diverſi generis beſtiarum, eodem clauſtro recepta: reliqua omnia diluvio abſumpta. Igitur Noë, cum jam imbrem deſtitiſſe, ac quieto in ſalo arcam circumferri, intelligeret, ratus id quod erat, aquas decedere, corvum primum explorandæ

10 Heb. Ver. Filii Dei: quo illi intelligi poſſunt, qui à Sethorti, Eccleſiam Dei conſtituebant, oppoſiti filiis hominū, qui ex Caino.

11 Heb. Nephilim, id eſt, irruentes, quo tyranni & oppreſſores indicantur.

Noë. Gen. 7.

Diluviū, ſeu, finis primi mundi.

Gen. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

dæ rei gratia, eoque non revertente(ut ego conjicio, cadaveribus detento) emiſit columbam: quæ cum conſiſtendi locum non reperiiſſet, reverſa eſt. Rurſum [12] remiſſa, folium olivæ retulit: manifeſtum indicium, nudari cacumina arborum. tertio demum emiſſa, non rediit: unde animadverſum aquas deſtitiſſe. Ita Noe arcam egreſſus eſt. id geſtum à mundi exordio, [13] poſt annos (ut ego comperio) II. cc duos & quadraginta. Ac primum Noë aram Domino ſtatuit, hoſtiaſque ex volucribus immolavit. Mox à Domino cum filiis benedicitur: præceptumque accepit, ne ſanguine veſceretur, aut ſanguinem hominis effunderet: quia mundi primordia, [14] mandati iſtius liber, Cain maculaverat. Igitur vacuo tum ſeculo, ex filiis Noë Sem fuit. Tres enim habuit, Sem, Cham, Iapheth. Sed Cham, quod ſopitum vino patrem riſerat, maledictum à patre meruit. Hujus filius, Chus nomine, Nembrod [15] gigantem genuit: à quo Babylon civitas conſtructa traditur. Pleraque etiam oppida ea tempeſtate condita memorantur, quæ nominatim perſequi animus non fuit. Sed cum multiplicaretur humanum genus,

[12] *emiſſa.*

[13] *H. V.* cIↃ DC LVIII. *Bucholz.*

Gen. 9.

[14] *ſcil. quoad Legiſlationem & punitionem: non etiam inſitam naturæ legẽ.*

Gen. 10.

[15] *H. V. Potentem venatorem ſc. hominũ, id eſt, tyrannum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Gen. 11. Propagatio & diviſio generis humani.

diverſaque loca atque inſulas mortales haberent, una tantum omnes lingua utebantur: donec ſe in unum, diſpergenda per totum orbem, multitudo contraxit. His more humani ingenii conſilium fuit, inſigni aliquo opere famam quærere, priuſquam à ſe invicem deducerentur. Ita turrim facere aggreſſi, quę cœlo accederet, nutu Dei, ut officia operantium prępedirentur, inaſſueto ſermonis genere, multa diverſo, neque ulli invicem intellecto linguarum ritu loquebantur: quo promtius diſperſi ſunt, cum alter alterum velut alienigenam facile relinquebat. Sed filiis Noë ita diviſus orbis fuit, ut Sem intra Orientem, Iapheth Occidentem, Cham mediis contineretur. Ita uſque Abram ducta ſucceſſio, nihil ſane inſigne aut memorabile in ſe habuit.

Abram.

Abram autem patre Thara natus eſt, poſt diluvium anno milleſimo & [16] ſeptuageſimo. Abram uxor Sara dicta eſt, primaque eis in regione Chaldæorum habitatio fuit. Inde apud Charras una cum patre diverſatus eſt. Qua tempeſtate admonitus à Domino, domum, patriam ac patrem relinquens, aſſumpto Lot fratris filio, in terram Chananæorum profectus, in lo-

[16] *Hebr. Veritatẽ* CCXCII: *à mundo condito* CIↃ IↃCCCXL IX.

Gen. 12.

co

co cui Sichem nomẽ eſt, conſedit. Mox annonæ inopia Ægyptum conceſſit. ac rurſum reverſus [17] Lot, præ multitudine familiæ à patruo digreſſus, ut laxioribus vacuæ tum regionis ſpatiis uterentur, in Sodomis conſedit. Id opidum infame incolis, viris in viros irruentibus, atque ob id inviſum Domino fuiſſe traditur. Ea tempeſtate Reges vicinarum gentium in armis erant: cum [18] antea nullum inter mortales certamen fuiſſet. Sed adverſum hos, qui bello vicina tentabant, reges Sodomorum, Gomorrhæorum vicinarumque regionum in prælium erumpunt: primoque impetu fuſi, victoriam conceſſere. Tum à victoribus Sodoma direpta, prædæ hoſtibus fuit, ductuſque Lot in captivitatem. Quod cum Abram comperiſſet, propere armatis ſervis ſuis, numero trecentis decem & octo, reges victoria feroces, exutos præda armiſque in fugam compulit. Tum à Melchiſedec ſacerdote benedictus eſt, eidemque decimas prædæ dedit. Reliqua his, quibus erepta erant, reddidit. Per idem tempus Abræ Dominus locutus eſt, multiplicandumque ſemen ejus, ſicut arenas maris ſtellaſque cœli, ſpopondit: peregrinumque ejus

ſemen

Gen. 13. [17] *reverſis, Sigonius.*

Gen. 14. [18] *quod quidem in Sacris memoretur.*

Loth captus & liberatus.

Gen. 15. & 17. *utraq; promiſſio cõjungitur & commiſcetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſemen prædictum futurum, ac poſteros
in hoſtili ſolo per quadringentos annos
laturos ſervitium, poſtea libertati reſti-
Gen. 17. tuendos. Tum ei atque uxori ejus, ad-
jectione unius litteræ nomen immuta-
[20] *Abraham, id eſt, pater multarum gentium.* tum: ita nunc ex Abram [20] Abraam,
ex Sarai [21] Sara dicitur. Cujus quidem
rei non inane myſterium non eſt hujus
operis exponere. Eodem tempore A-
braæ lex circumciſionis impoſita eſt.
[21] *Sara, id eſt, princeps.* Erat ei [22] autem ex ancilla filius Iſmaël.
Et cum ipſe eſſet annorum centum,
Gen. 6. uxor autem ejus nonaginta, futurum
Circumciſio. eis filium Iſaac, Dominus pollicetur,
qui cum duobus angelis ad eum vene-
[22] *tum, forte.* rat. Inde Sodomam miſſi angeli, Lot
Gen. 16. in porta ſedentem reperierunt. Quos
& 18. cum ille, homines exiſtimans, hoſpitio
receptos, cœnatoſq; domi haberet: ju-
ventus improba ex oppido, novos hoſ-
Gen. 19. pites ad ſtuprum flagitabāt. Lot pro hoſ-
pitibus filias offerens, non acquieſcen-
tibus, quibus illicita potius deſiderio e-
rant, ipſe ad ſtuprum trahebatur. Quem
angeli propere ab injuria vindicantes,
luminibus impudicorum cæcitatem of-
fuderunt. Tum Lot, ab hoſpitibus e-
doctus, perdendum opidum, propere
cum uxore & filiabus eſt egreſſus: inter-
dictum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

dictum tamen eis eſt, ne retrorſum conſpicerent. Sed mulier parum dicto audiens (humano malo, quo ægrius vetitis abſtinetur) reflexit oculos, ſtatimque in molem converſa traditur. At Sodoma divinis ignibus conflagravit. Lot autem filiæ exiſtimantes humanum genus interiiſſe, concubitum inebriati patris appetiverunt: unde Moab & Ammon nati ſunt. Per idem tempus ferè, cum Abraam eſſet etiam centum annorum, Iſaac filius natus eſt. Tum ancillam, de qua Abraam filium ſuſceperat, Sara expulit: quæ habitaſſe in deſerto una cum filio, & præſidio Domini defenſa traditur. Non multum poſt, Dominus Abraæ fidem tentans, immolandum ſibi à patre filium Iſaac poſcit. Quem ille non cunctatus offerre, cum aræ puerum ſuperpoſuiſſet, gladiumque educeret, vox miſſa de cœlo eſt, puero ut parceret: victimæ aries præſto fuit. Conſummatoque ſacrificio, Abraæ Dominus locutus eſt, promittens, ea quæ jam ſpoſponderat. At Sara, cum ſeptimum & viceſimum ſupra centeſimum annum ageret, deceſſit: corpus cura viri ſepultum in Hebron, Chananæorum oppido. Etenim illic Abraam

Sodomæ conflagratio, Lothi inceſtus.

Gen. 21. Iſaaci nativitas. Agar & Iſmaëlis ejectio.

Gen. 22. Iſaaci immolatio à Deo imperata.

Gen. 23. Saræ mors.

commo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Gen. 24. Iſaaci conjugium.

commorabatur. Tum Abraam Iſaac filium juvenilis ætatis videns, ſiquidem tum quadrageſimum annũ ætatis agebat, ſervo ſuo imperavit, uxorem ei quęreret: ex ea tamen tribu atque terra, de qua ipſe oriundus videbatur: modo ut inventam puellam in regionem Chananæorum deduceret, nec putaret eum cauſſa conjugis in ſolum patrium rediturum. Atq; ut ea ſtrenue mandata exſequeretur, contacto domini ſemine, ſacramentum dedit. Ita ſervus profectus in Meſopotamiam, ad oppidum Nachor, Abraami fratris, devenit: ſucceſſitque in domum Bathuelis Syri, Nachore patre geniti: hujus filiam Rebeccam, ſpecioſam virginem conſpicatus, popoſcit, atque ad dominum adduxit. Poſt id,

Gen. 25. *1 Chr. 2.* Ducta ab Abrahamo Cetura.

Abraam accepit uxorem Ceturam nomine, quæ in Paralipomenis concubina dicitur: ſuſcepitque ex ea filios. Sed Iſaac Sara edito, ſubſtantiam tradidit: his autem, quos ex concubinis ſuſceperat, dona diſtribuit. atque ita ab Iſaac ſeparati ſunt. Abraam diem functus eſt,

Mors Abrahæ. Iſaac. Rebeccæ partus.

impletis annis centum & quinque & ſeptuaginta: corpus ſepulchro Saræ uxoris appoſitum. At Rebecca diu ſterilis, aſſiduis mariti ad Dominum precibus,

à die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

à die matrimonii viceſimo fere anno geminos edidit: qui in matris alvo exſultaſſe ſæpius traduntur. dictumq; reſponſo Domini eſt, duos in his populos prænunciari, & majorem minori ſubdendum eſſe principiò. Sed prius editus, aſper ſetis, Eſau vocatus: minori Iacob nomen fuit. Ea tempeſtate gravis annonæ inopia terras inceſſerat. Qua neceſſitate Iſaac in Geraris ad regem Abimelech ceſſit, admonitus à Domino ne in Ægyptum deſcenderet: eidemque univerſæ illius terræ poſſeſſio promittitur, ibique benedicitur, multiplicatuſque pecore atque omni ſubſtantia, agente invidia, ab incolis pellitur: pulſus apud Puteum juramenti conſedit. Igitur annis gravior, luminibus obductis, cum Eſau filium benedicere pararet, conſilio Rebeccæ matris, Iacob ſe benedicendum pro fratre obtulit. Ita Iacob adorandus principibus & gentibus, fratri præponitur. Queis rebus Eſau accenſus fratri necem moliebatur. Quo metu Iacob, hortante matre, in Meſopotamiam confugit: admonitus à patre, ut ex domo Laban, fratris Rebeccæ, uxorem acciperet. Tanta illis cura fuit, cum in alienis terris conſiſterent,

Rom. 9.

Gen. 26.

Divina promiſſio Iſaaco facta.

Gen. 27. Iacobi ab Iſaaco benedictio.

Gen. 28. Abitus Iacobi in Meſopotamiam.

genus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

genus tamen intra familiam ſuam ducere. Ita Iacob profectus in Meſopotamiam, per ſoporem Dominum vidiſſe traditur: atque ob id locum ſomnii ſacratum habens, lapidem ex eo ſumpſit: vovitque, ſi rebus proſperis revertiſſet, titulum ſibi domus Domini futurum; decimaſque omnium quæ acquiſita ſibi forent, Domino daturum. Inde ſe ad Laban fatrem matris contulit: quem ille ſororis filium agnitum, in hoſpitium benigne recepit. Erant Laban duæ filiæ, Lia & Rachel. Sed Lia oculis deformior, Rachel pulchra fuiſſe traditur. Cujus ſpecie Iacob captus, amore virginis conflagrabat: eamque ſibi in matrimonio à patre poſtulans, ſeptem annorum ſervitio ſe mancipavit. Sed impleto tempore, Lia ei ſupponitur: ac rurſum ſeptem in ſervitio ſubditur, atque ei Rachel traditur. Sed hanc diu ſterilem, Liam fœcundam fuiſſe accepimus. Filiorum quos ex Lia Iacob habuit, hæc ſunt nomina; Ruben, Simeon, Levi, Iudas, Iſſachar, Zabulon, Dina. Ex ancilla vero Liæ, Gad & Aſer. Ex ancilla Rachel, Dan & 23 Nephtalim nati ſunt. At Rachel, deſperato jam partu, Ioſeph edidit. Tum Iacob redire ad patrem cupiens,

Viſio Iacobo oblata divinitus.

Gen. 29.

Iacobi nuptiæ.

Filii Iacobi.

Gen. 29. & 30.

23 Nephtali.

Gen. 31.

cupiens, cum ei Laban ſocer partem pecorum mercedẽ ſervitii dediſſet, ob quę parum ſibi eum æquum gener Iacob ratus, dolum ab eo ſuſpectans, clam profectus eſt viceſimo primo fere anno, quã advenerat. Rachel, viro inſcio, patris idola furto abſtulit. qua injuria Laban generũ perſecutus, non repertis idolis, pace facta, regreſſus eſt: multum obteſtatus generum, ne uxores filiabus ſuis ſuperinduceret. Inde digreſſus Iacob, vidiſſe angelos & caſtra Domini, traditur. Sed cum præter regionem Edom, quam Eſau frater incolebat, iter deſtinaret, miſſis prius legatis & muneribus, ſuſpectum ſibi fratrẽ exploravit. Tum ille obviam fratri proceſſit: nec tamen Iacob ſe ultra fratri credidit. Sed pridie, quam inter ſe fratres convenirent, Dominus humana ſpecie aſſumpta, colluctatus cũ Iacob refertur. Et cum adverſus Dominum pręvaluiſſet, tamen non eſſe mortalem, non ignoravit: benedici ſibi ab eo flagitabat. Tum à Deo illi immutatum nomen eſt, ut ex Iacob Iſraël diceretur. Sed cum ille viciſſim à Domino nomen Domini quæreret, Non eſſe quærendum, quia admirabile eſſet, reſponſum eſt. Ex colluctatione autem, latitudo femo-

Gen. 32. & 33.

Viſio Angelica.

Iacob luctatus cum angelo.

Iſrael, id eſt, victor Dei.

Gen. 33. femoris Iacob obtorpuit. Igitur Iſraël declinans fratris domum, promovit agmen in Salem Sicimorum oppidum: atque ibi loco pretio accepto, tabernaculum ſtatuit ſibi. Huic opido Emor, Chemoreus [24] princeps præerat. Hujus filius Sichem, Dinam filiam Iacob ex Lia genitam, ſtupro ſubdidit. Quo comperto, Simeon, & Levi, Dinæ fratres, omnes in oppido ſexus virilis dolo peremerunt, ac impigre ſororis ulti ſunt injuriam: oppidum à filiis Iacob direptum, prædaque omnis eſt abducta. Id factum ægre admodum tuliſſe Iacob traditur. Mox à Domino monitus, Bethleem petiit, ibique altare Domino ſtatuit. Inde in parte turris Gader, tabernaculum fixit. Rachel ex partu obiit, puer Benjamin vocatus eſt. Iſaac deceſſit annos natus centum & octoginta. At Eſau potens divitiis erat, uxoribus ſibi etiam è Chananæorum gente aſſumptis: cujus progeniem in hoc tam præciſo opere inferendam non putavi. Si quis ſtudioſior erit, ad [25] origines revertatur. Poſt exceſſum patris, Iacob in ſolo eo, in quo Iſaac vixerat, commorabatur, filii ejus aliquantum ab eo, paſcui gratia, cum gregibus ſeceſſerant: Ioſeph

[24] *forte, Chorræus, ſeu Chivæus.*

Gen. 34. Vltio violatæ Dinæ.

Gen. 35.

Obitus Rachel.

Gen. 36.

[25] *Geneſin innuere videtur.*

Gen. 37.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Joſeph tamen, ac Benjamin parvus, domi reſederant. Carus admodum Joſeph patri, obque id inviſus fratribus: ſimul, quia frequentibus ejus ſomniis majorem eum omnibus futurum portendi videbatur. Igitur ad inſpiciendos greges, reviſendoſque fratres à patre miſſus, oportunus injuriæ fuit. Namque viſo fratre, cõſilium necis ejus cœperunt. Sed obſiſtente Ruben, cui à tanto facinore abhorrebat animus, in lacum demiſſus: mox ſuadente Juda, deducti ad mitius conſilium, negotiatoribus eum, qui tum Ægyptum petebant, vendiderunt. atque ab his Potifari præpoſito Pharaonis traditus eſt. Per idem tempus Judas, Iacob filius, Suam Chananæam in matrimonium aſſumpſit. Ex qua tres filios ſuſtulit, Heth, Onan, Selam. Sed Heth, Thamar connubio ſociatur. Quo mortuo, Onan fratris uxorem accepit. Qui, quia ſpermata in terram effunderet, extinctus à Domino refertur. Tum Thamar meretricio habitu aſſumpto, ſocero miſta eſt, exque eo geminos edidit. In partu autem illo mirabile fuit, quod cum prodeunti puero, ad dignoſcendum, qui prius naſceretur, obſtetrix manum ejus cocco illigaſſet, reductus

Ioſeph venditur à fratribus.

Gen. 38. Iudas cujus liberi mali.

Thamar inceſtus, & partus.

in

in alvum matris puer, poſtero die editus eſt. Nomen infantibus Fares & Zara inditum. At Ioſeph, cum benigne à curatore regio, qui eum precio acceperat, haberetur, domumque ejus & familiam procuraret, decorus ipſe inſigni ſpecie, uxoris domini oculos in ſe converterat. Cumque amore ipſius deperiret, appetitum ſæpius, nec acquieſcentem ſibi, falſo ſcelere infamat: ac viro queritur, ſtuprum ſibi intentatum. Ita Ioſeph in carcerem eſt conjectus. Erant in eadem cuſtodia miniſtri regis duo, qui cum ſomnia ſua ad Ioſeph retuliſſent, futura ex ſomnio conjectans, unum eorum pœnas capite luiturum, alium abſolvendum pronunciavit. Atque ita accidit. Igitur poſt biennium, ſomnium regi objectum eſt. Quod cum à prudentibus Ægyptiorum non poſſet abſolvi, miniſter regis ille carcere exemptus, regem admonet, Ioſeph eſſe mirum ſomniorum interpretem. ita Ioſeph ſolvitur, interpretatuſque eſt regi ſomnium: ſeptem annis proximis maximam frugum ubertatem futuram, conſequentibus inopiam. Quo metu, rex perculſus, videns divinum in Ioſeph ſpiritum, rei eum annonariæ præfecit,

Gen. 39.

Ioſephi caſtitas & incarceratio.

Gen. 40.

Gen. 41.

Ioſeph interpretatur Regis ſomnium.

Ioſeph Ægypto præfectus.

æquato ſecum imperio. Tum Ioſeph abundantibus per totam Ægyptum frumentis, magnam copiam congeſſit: multiplicatiſque horreis, adverſus futuram famem conſuluerat. Ea tempeſtate ſpes atque ſalus Ægypti in illo ſita erat. Per idem tempus vero duos ex Aſeneth filios genuit, Manaſſen & Effrem. Ipſe autem, cum ſummam à rege poteſtatem accepit, erat annorum xxx. Nam à fratribus, ſeptemdecim annos natus, venundatus eſt. Interea rebus in Ægypto adverſus famem bene compoſitis, orbem terræ gravis frumēti inopia quatiebat. Qua neceſſitate compulſus Iacob, filios in Ægyptum miſit, Benjamin tantum ſecum domi retento. Igitur rerum potentem, penes quem annonæ arbitrium erat, fratres adeunt, & more regio adorant. Quibus ille viſis, callide agnitionem diſſimulans, hoſtiliter eos veniſſe, & ſubdolè loca explorare, arguebat. Angebatur autem, quod Benjamin fratrem non videbat. Res ergo in id deducta, ut præſentiam ejus pollicerentur: nimirum ut ex eo quæreretur: an iſti explorandi cauſa Ægyptum intraſſent. Ad promiſſi autem fidem Simeon obſes traditur: ipſis fru-

Ioſephi liberi.

Gen. 42. Iacobi filii annonæ cauſſa miſſi in Ægyptū.

Gen. 43. 44. 45. mentum gratis datum. Rurſum igitur revertentes, Benjamin, ut convenerat, deduxerunt. Tum ſe cognoſcendum Ioſeph fratribus præbuit, non ſine pudore male merentium. Ita eos oneratos frumento, multiſque donatos, domum remiſit: præmonens, quinque adhuc annos famem futuram: cum patre atque omni progenie ac familia ad ſe commigrarent. Igitur Iacob in Ægyptum deſcendit, Ægyptiis admodum lætantibus, gaudente rege, benigne à filio ſuſceptus. Id geſtum anno ætatis Iacob centeſimo & trigeſimo: à diluvio autem, anno [26] cIɔ ccc & LX. Cæterum ab eo tempore, quo Abraham in terra Chananæorum conſedit, in id quod Iacob Ægyptum ingreſſus eſt, referuntur anni CC XV. Igitur Iacob ſeptimo [27] & decimo anno, quam Ægypto advenerat, urgente morbo, Ioſeph filium obteſtatur, corpus ſepulchro ſuo redderet. Tum Ioſeph patri benedicendos filios ſuos obtulit: quibus benedictis, cum tamen benedictionis merito majori minorem præpoſuiſſet, filios omnes benedictione luſtravit. Deceſſit autem annos natus CXLVII. Funus magnifice curatum: corpus in ſepulchro majorum

Ioſeph

Ioſeph à fratribus agnitus.

Gen. 46. 47. Ingreſſus Iacobi cum ſuis in Ægyptum.

[26] *H. Veritas*, Iɔ LXXXII.

Gen. 48. [27] *Septimo decimo, Sig.*

Benedictio filiorum Ioſeph à Iacob.

Gen. 49. Obitus Iacobi. Gen. 50.

Ioſeph condidit. Fratres poſt patris obitum pro conſcientia paventes, benigne habuit. Deceſſit autem Ioſeph ipſe, ætatis anno decimo & centeſimo. Hebræi igitur, qui in Ægyptum devenerant, incredibile memoratu eſt, quam cito numero aucti ſint, multiplicataque progenie Ægyptum repleverint. Sed defuncto rege, qui eos ob meritum Ioſeph benigne fovebat, ſuccedentium regum imperio deprimebantur. Nam & opus durum ædificandarum civitatum eis impoſitum: & quia jam multitudo abundans metuebatur, ne quãdoque libertatem armis vindicarent, parvulos recens editos aquis mergere edicto regio cogebantur. Nec diſſimulari cruentum imperium licebat. Qua tempeſtate filia Pharaonis infantem in flumine repertum, nutriendum pro filio curavit: nomen puero Moiſes dedit. Moiſes hic, cum viriles annos ageret, conſpicatus Hebræum ab Ægyptio pulſari, permotus dolore, fratrem ab injuria vindicans, Ægyptium calce perculſum interemit. Mox ſupplicium è facto metuens, in terram Madian profugit: & apud Iethro ſacerdotem regionis illius diverſatus, filiam ejus Sephoram in matri-

Mors Ioſephi. Exod. 1.

Servitus Ægyptia.

Exod. 2. Moſes à matre expoſitus à filia Pharaonis ſuſceptus.

Actor. 7.

28 *Alter filius poſt ſuſceptus. Exod. 18. 4.*

29 *Iobi hiſtoria an huc referenda, incertum eſt.* Iob. 1. 2.

Iobi patientia. *Vide Iob. reliquo libro. Iob. 42.*

matrimonium accepit, exque ea duos filios Gerſom & [28] Elieſer ſuſtulit.

Hoc tractu temporum [29] Iob fuit, legem naturæ, & agnitionem Dei, & omnem juſtitiam complexus, prædives opibus: atque eo illuſtrior, quod his neque integris corruptus, neque amiſſis depravatus eſt. Nam cum per diabolum exutus bonis, filiis etiam eſſet orbatus, ad extremum diris ulceribus affectus, non potuit vinci, ut præ doloris impatentia aliqua in parte peccaret. Mercedem denique divini teſtimonii conſecutus, ſanitati redditus, omnia quæ amiſerat in duplum recepit.

Exod. 3.

Vocatio Moſis ad populi liberationem.

At Hebræi multiplicato ſervitutis malo preſſi, querelis in cœlum converſi, ſpem auxilii à Deo expectabant. Tum Moiſi paſcenti oves, repente rubus ardere viſa: flammis tamen, quod erat mirabilius, innoxiis. Qua novitate obſtupefactus, rubo propius acceſſit, ſtatimque ad eum iſtiuſmodi ferè verbis Deus locutus eſt: Dominum ſe eſſe Abraham, Iſaac & Iacob: quorum progeniem, Ægyptiorum dominationem depreſſam, ereptam malis cupiat. iter ergo ſuſciperet ad regem Ægypti, ducemque ſe populi in libertatem reſtituendi

præſta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

præſtaret. Cnuctantem poteſtate confirmat, virtutem ei ſignorum faciendorum impertiens. Ita Moiſes in Ægyptum profectus, ſignis prius apud ſuos editis, aſſumpto fratre Aaron, regem adiit: miſſum ſe à Deo prodit, verbiſque ſe Dei dicere, populum Hebræum uti dimitteret. At ille negans ſe Dominum noſſe, parere imperio abnuebat. Cumque Moiſes in teſtimonium mandatorum Dei ex virga draconem feciſſet, mox aquas omnes in ſanguinem convertiſſet, totamque terram ranis oppleſſet: facientibus ſimilia Chaldæis, magicas eſſe artes, quæcunque per Moiſen fierent, potius quam Dei virtutem, pronunciabat, donec ſuperductis [1] cinifibus terra oppleta eſt, [2] Chaldæis fatentibus majeſtate divina iſta fieri. Tum rex malo coactus, advocato ad ſe Moiſe & Aaron, dat populo diſcedendi poteſtatem, modo ut ſuperductam cladem averterent. Sed ubi clades exempta eſt, impotens ſui animus, in ſe reverſus, exire, ut convenerat, Iſraëlitas non patiebatur. Ad extremum [3], decem plagis corporis & regni ſui contuſus & evictus eſt. Sed prius quam Ægypto populus eſt egreſſus, mandatis Domini inſtrui-

Exod. 4.

Exod. 5.

Exod. 6. 7 & 8. Plagæ Ægyptiorum.

[1] *alii, pediculos, reddunt.*

[2] *id eſt, magi Ægyptiorũ.*

Exod. 9. 10. 11.

[3] *Sunt vero: ſanguis, ranæ, cinifes, mixtio inſectorum, peſtilentia pecorum, ulcus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

grando, locuſtæ, tenebræ, primogenita cæſa. Exod. 12. & 13. [4] *Non rudis, ſed nova temporis ratio.* [5] *Menſis hic Abib ſeu Niſan, qui partim Martio partim Aprili reſpondet.* Paſcha. [6] *V. H.* LXX. [7] *ut eſt Exod.* 12. 40. [8] *Ver. Heb.* IↃCCXCVII Exod. 14. Tranſitus rubri maris. [10] *bellum, Sig. Pſal.* 77. & 104.

inſtruitur, rudis 4 adhuc temporum, menſem 5 illum, qui tunc erat, primum omnium menſium eſſe cognoſceret: Sacrificium autem diei illius in ſolennitatem conſequentium ſeculorum ita eſſe celebrandum, ut quartadecima die menſis agnus immaculatus anniculus victima cæderetur, ejuſdem ſanguine poſtes illinirentur: carnem penitus exedendam, os autem non conterendum: ſeptem diebus fermento abſtinerent, azymis uterentur, ritumque hunc poſteris traderent. Ita populus egreſſus, dives ſuis copiis, & Ægypti ſpoliis cumulatior: cujus numerus, ex 6 quinque & ſeptuaginta Hebræis, qui primũ Ægyptum deſcenderant, ad millia virorum ſexcenta pervenerant: ab eo autem, quo primum Abraham terram Chananæorum acceſſerat, 7 anno trigeſimo & quadringenteſimo, à diluvio autem, 8 mille quingentis quinque & ſeptuaginta. Igitur properè egreſſis, columna nubis interdiu, noctu columna ignis præferebatur. Sed cum ob interjectum ſinum Rubri maris, præter terram Philiſtim via duceret, ne poſtea Hebræis 9 eremum aſpernantibus, redeundi in Ægyptum continentibus terris noto itine-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

itinere facultas panderetur, nutu Dei averſi, in Rubrum mare illati ſunt, caſtraque ibi cunctantes conſtituerunt. Quod ubi regi nunciatum eſt, Hebræum populum viæ errore [10] in objectum mare deveniſſe, nullum ei eſſe exitum obſiſtente elemento, furens animi, quo angebatur, tot hominum millia regno ſuo & poteſtati decedere, exercitum propere educit. Iamque eminus arma ſignaque & protentæ patentibus late campis acies viſebantur: cum Hebræis metu trepidis, & cœlum aſpectantibus, Moiſes à Deo monitus, percuſſum virga mare diſcidit. Ita populo, cedentibus in latera aquis, velut in continenti, iter pervium fuit. Nec cunctatus rex Ægyptius cedentes inſequi, mare qua patebat ingreſſus: mox coëuntibus aquis, cum omni exercitu deletus eſt. Tunc Moiſes incolumitate ſuorum, exitio hoſtium, virtuteque exultans, canticum Domino cecinit: idemque omnis turba virilis ac muliebris ſexus fecit. Sed [11] ingreſſus eremũ, cum jam per triduum iter agerent, aquæ penuria urgebat, repertaque ob amaritudinem uſui non erat. Ac tum primum impotentis populi contuma-

[10] *id eſt, uſque ad, Sig.*

Exod. 15.

[11] *Ingreſſos, Sig.*

Amara aqua dulceſcit.

cia apparuit, jamque in Moiſen fereba-
tur cum edoctus à Deo, lignum aquis in-
tulit; cujus hæc vis fuit, ut dulcem ſapo-
rem fluentis redderet. Exin promotum
agmen, apud Elim, duodecim fontibus
aquarum & ſeptuaginta arborũ palma-
rum repertis, conſedit. Rurſum populus
famem cõquerens, Moiſen increpabat,
Ægypti ſervitium, cum ſaturitate ven-
tris, deſiderans. tum grex coturnicum
ſuperne miſſus, caſtra opplevit. Poſtero
autem die animadvertunt, qui extra ca-
ſtra proceſſerant, parvis quibuſdam ſi-
liquis oppletum ſolum: quarum ſpecies
in modum coriandri ſeminis, glaciali
albedine erat, ut crebro hybernis men-
ſibus ſuperductis pruinis tegi terram vi-
demus. Tum per Moiſen populus ad-
monetur, panem hunc eis munere miſ-
ſum Dei: unumquenque in id paratis
vaſculis, tantum uſurpare debere, quan-
tum in diem unum pro numero ſingu-
lis ſatis eſſet: ſexto tamen die, quia ſab-
bata colligi non liceret, duplum præſu-
merent. Verum populus, ut ſemper pa-
rum dicto audiens, more humani inge-
nii, non refrenavit cupiditatem, ex re-
conditis in poſterum quoq; diem con-
ſulens. Sed repoſita, fœtore diro in ver-
mes

Exod. 16. Coturnices & manna. *Ibidem, & Num.* 11. Pſal. 77.

mes efferveſcebant: cum die ſexto in ſabbatum reſervata, integra permanerent. Hoc Hebræi per XL annos cibo ſunt uſi: cujus ſapor melli proximus, nomen Manna traditur. In teſtimonium autem divini muneris, reſervaſſe Moiſes gomor plenum in vaſe aureo dicitur. Inde progreſſus populus, cum aquę penuria tentaretur, ægre ab exitio ducis temperabat. Tum Moiſes, mandante Domino, apud locum cui Oreb nomen eſt, virga petram percutiens, large aquæ copiam fecit. Sed ubi Raphidin perventum, Amalechitæ populum incurſionibus vaſtabant. Moiſes ſuis in prælium eductis, cum Ieſum bellantibus præfeciſſet, aſſumpto Aaron & Vr, ſpectator pugnæ futurus, ſimul precandi Dominum gratia, montem conſcendit. Sed cum dubio eventu acies concurriſſent, Moiſi precibus victor Ieſus, hoſtes in noctem cecidit. Per idem tempus, Iethro Moiſi ſocer, cum filia Sephora, quæ Moiſi nupta, proficiſcente in Ægyptum viro, domi reſederat, liberiſque ejus, cognitis rebus quæ per Moiſen gerebantur, ad eum venit. Hujus conſilio Moiſes ordines populi diſtribuit; tribunos centurioneſque & de-

Manna, quaſi Manhu, quid hic?

Exod. 17.

Aqua è petra.

Amalecitæ cæſi.

Exod. 18.
Iethro.

curiones præficiens, neceſſarium diſciplinæ ritum poſteris tradidit: Iethro in patriam regreſſus. Exin ad Sinam mon-
Exod.19. tem perventum. Ibi Moiſes à Domino monetur, populus ut ſanctificaretur, auditurus Dei voces: idque ſollicite curatum. Sed ubi Deus monti inſtitit, validis turbarum clangoribus aër quatiebatur, craſſæque nubes crebris cum fulminibus advolvebantur. Sed Moiſes & Aaron in montis cacumine Dominum propter, populus circa ima montis conſtitit. Ita lex lata multiplex & copioſa, Dei verbis, & ſæpe repetita: cujus ſi quis
Exod.20. Lex à Deo lata. erit curioſior, fontem ipſum adeat, nos eam breviter perſtringimus. Non erunt, inquit, tibi Dei alieni præter me: Non facies tibi idolũ: Non ſumes nomen Dei tui in vanum: Sabbatho nullum opus facies: Honorifica patrem tuum, & matrẽ tuam: Non occides: Non mœchaberis: Non furtũ facies: Non falſum teſtimonium dices adverſus proximum tuum: Non cõcupiſces quicquam proximi tui.

His à Deo dictis, cum tubæ circumſtreperent, lampades inardeſcerent, montem fumus obtegeret, populus præ timore inhorruit, verba Dei non ſuſtinens: popoſcitque à Moiſe, ut ipſi tantum

tum loqueretur Dominus, atque ita audita ad populum referret. Edicta autem Dei ad Moiſen iſtiuſmodi ſunt: Hebræus [12] puer pecunia emptus, ſex annis ſerviet, poſt hæc liber erit: Sponte autem permanenti in ſervitute, auris forabitur. Qui hominem occiderit, capite pœnas luet: Qui imprudens, rite exul erit. Qui patrem matremve pulſaverit, conviciumque eis dixerit, capitali ſupplicio afficitor. Si quis Hebræum ſubreptum vendiderit, morti dabitur. Si quis ſervum proprium, ſervamve percuſſerit, exque eo ictu obierit, reus judicio fiet. Si quis partum non deformatum mulieri excuſſerit, [13] neci dabitur. Si quis ſervo oculum aut dentem extorſerit, ſervus vindicta liberabitur. Taurus ſi hominem occiderit, lapidabitur. Si Dominus ſciens beſtiæ vitium, non conſuluerit, & ipſe lapidabitur: aut precio ſe redimat, in quantum accuſator popoſcerit. Si ſervum taurus occiderit, in triginta drachmis pecunia domino numerabitur. Si quis defoſſum lacum non cooperuerit, pecuſque in lacum ceciderit, precium pecudis domino dabit. Si taurus alterius taurum occiderit, pecus venundabitur, preciumque domini

Exod. 21.

[12] *id eſt, ſervus.*

Politia Moyſis.

[13] *Hic aliqua deſunt. puta; multabitur: ſi deformatum, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

mini partientur, peremptum etiam di-
vident. Quod ſi dominus vitium tauri
ſciens, non conſuluerit, taurum dabit.
[14] id eſt, bovem, ſic μόσχος Græcè. Si quis [14] vitulum ſubripuerit, quinque
reſtituet. Si ovem ſubripuerit, quadru-
pli pœna erit. Si viva penes abactorem
Exo. 22. pecora reperientur, dupla reſtituet. No-
cturnum furem occidi licet, diurnum
non licet. Si cujus pecora alterius ſata
depaverint, dominus pecoris everſa re-
ſtituet. Si depoſitum perierit, is penes
quem depoſitum fuit, jurabit nihil ſe
[15] malo, ſcilicet. dolo [15] egiſſe. Fur inventus duplum
dabit. Commendatum pecus à beſtia
interceptum, non reſtituetur. Si quis
[16] non, adit. Colon. virginem [16] nondum deſponſatam cor-
ruperit, dotabit puellam, & ita eam
uxorem accipiet. ſi pater puellæ nup-
tias recuſaverit, dotem raptor dabit. Si
qui ſe pecudi miſcuerit, morti dabitur.
Sacrificans idolis, pereat. Viduam & or-
phanum non premendos: Pauperem
debitorem non perurgendum: Nec u-
ſuram poſcendam: Veſtimentum pau-
peris pro pignore non accipiendum:
Principem populi non increpandum:
Primogenita omnia Domino offeren-
da: Carnem à fera captam non eden-
Exod. 23 dam. Coitiones in teſtimonium fal-
ſum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſum, aut in quacunque malitia, non eſſe faciendas. Inimici pecus errans non præteribis, ſed reduces. Si animal inimici ſuccubuiſſe oneri inveneris, erigere debebis. Innocentem & juſtum non occides. Non juſtificabis impium pro muneribus. Munera non accipienda. Advenam benigne habendum. Sex diebus opus faciendum: Sabbatho requieſcendum. Fructus ſeptimi anni non metendos, ſed pauperibus & egenis relinquendos. Hæc fere Moiſes ad Exod. 24.
populum verba Dei retulit, altareumque ex duodecim lapidibus ſub monte conſtituit. Ac rurſum montem, in quo Dominus conſiſtebat, conſcendit: adhibito ſecum Aaron, Nabad, & Abiud, majoribuſque natu ſeptuaginta. Sed hi non [17] volentes Dominum intueri, locum tamen in quo Dominus ſtabat, viderunt: cujus mirabilis forma, & claritudo eximia refertur. Moiſes autem acceſitus à Domino, interiorem nubem quæ circum Dominum ſteterat, ingreſſus, quadraginta diebus totidemque noctibus ibi fuiſſe traditur. Quo tempore ſuper ædificando tabernaculo atque arca, rituque ſacrificandi edoctus verbis Dei eſt; quæ ego, quia prolixa

Exod. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31.

[17] *valentes, Sig.*

admodum videbantur, inſerenda huic tam præciſo operi non putavi. Sed immorante diutius Moiſe, quippe qui XL dies apud Dominum duceret, populus deſperato ejus reditu, Aaron compulit ſimulachra facere. Tunc ex metallis conflatis vituli caput extitit. Cui cum populus, Domini immemor, hoſtias obtuliſſet, vinoque ſe & ventri dediſſet, deſpectans hæc juſto dolore Deus, improbum populum, niſi à Moiſe fuiſſet exoratus, deleſſet. Sed regreſſus Moiſes, cum duas ex lapide tabulas manu Domini ſcriptas detuliſſet, populumque luxui & ſacrilegio deditum deprehendiſſet, tabulas confregit: indignam eſſe gentem exiſtimans, cui lex Domini traderetur. Multis tamen [18] increpitis, Levitas ad ſe aggregavit, eiſdemque præcepit, ut diſtrictis gladiis populum cæderent. Quo impetu [19] XX tria millia virorum perempta tradũtur. Tum Moiſes tabernaculum extra caſtra conſtituit: quod quotiens fuiſſet ingreſſus, columna nubis aſtare pro foribus viſebatur, coramque ad Moiſen Dominus loquebatur. Poſcente autem Moiſe, ut Dominum in majeſtate propria videret: reſponſum, Formam Dei mortalibus

Exod. 32. Vituli aurei adoratio.

[18] *Suſpicor leg. increpitos.*

[19] *Tria, tantum in fonte Heb. eſt.*

Exod. 33.

bus

bus oculis perſpici non poſſe, poſterio-
ra tamen ejus videre conceſſum: Ta-
bulæque, quas Moiſes prius confrege- Exod. 34
rat, refectæ. Sed in hoc colloquio Dei,
XL diebus diverſatus apud Dominum
Moiſes traditur. Cumque de monte
deſcenderet, tabulas præferens, tanta
claritudine facies ejus renidebat, ut in-
tueri eum populus non valeret. Sed cum
mandata Dei relaturus eſſet, vultum ve-
lamento obtexit, atque ita ad populum
verbis Domini locutus eſt. Hoc in loco, Exod. 35.
tabernaculi interiorumque ejus ædifi- 36. 37.
catio refertur. Quo conſummato, nu- 38. & 39. Exod. 40.
bes ſuperne decidit, atque ita taberna-
culum obumbravit, ut ipſum Moiſen
aditu excluderet. Hæc fere duobus li-
bris, Geneſi atque Exodo, continentur. Levitici

Exin Leviticus liber ſequitur, in quo lib. 11.
litandi præcepta traduntur, mandata ſumma.
etiam latæ ſuperius legis adduntur, ple-
na omnia ſacerdotalibus inſtitutis. Quæ
ſi quis cognoſcere volet, perfectius in-
de capiet. Nos enim ſuſcepti operis mo-
dum cuſtodientes, ſolam hiſtoriam per-
ſequimur. Num. 1.

Igitur Levi tribu in ſacerdotium ſe- &c.
gregata, reliquæ tribus dinumeratæ, re- [20] *Hebræa*
pertaque hominum IↃ C & III CIↃ [20]. *veritas*
addit, IↃL.

Cum

Cum ergo populus mannæ cibo, ut ſupra retulimus, uteretur, tot, tantiſque beneficiis Dei, ut ſemper, ingratus, viles, quibus in Ægypto aſſueverat, dapes deſiderabat. Tum Dominus immenſam copiam coturnicum caſtris intulit: quas cum avide diriperent, primoribus labiis admotis carnibus, interibant. Magnaque eo die clades in caſtris fuit, adeo ut xx & III virorum millia periiſſe tradantur. Ita populus eo, quem deſiderabat, cibo punitus eſt. Inde promotum agmen, & in Faran ventum eſt: edoctuſque à Domino Moiſes, vicinam eſſe terram, cujus poſſeſſionem eis promiſerat Dominus: exploratoribus in eam miſſis, renunciatur, fœlicem omni copia eſſe regionem: ſed gentes validas, & munita ingentibus muris oppida. Quod ubi populo compertum, magna mentes omnium formido inceſſerat: eoque mali ventum, ut ſpreto Moiſi imperio, ducem ſibi conſtituere pararent, cujus ductu in Ægyptum reverterentur. Tunc [21] Ieſus & Chaleb, qui inter exploratores terræ fuerant, conſciſſis veſtibus flentes, populum obteſtantur, ne exploratoribus credant, formidoloſa referentibus: ſe

Num. 11. Coturnices lethales.

Num. 12.

Num. 13.

Explorationes ſeditionem excitant.

Num. 14.

[21] *Sic à Græcis vocatur qui Hebræis Ioſue vel Ioſua.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

quoque una cum his fuiſſe, nihil metuendum in ſolo illo reperiſſe: promiſſis illos Dei confidere oportere, hoſtes prædæ potius quam exitio fore. Sed gens indomita, ſanis conſiliis male renitens, in perniciem [22] eorum ferebatur. Queis rebus commotus Dominus, partem populi hoſtibus cædendam objecit. Exploratoribus interfectis ad vulgi formidinem, ſecuta eſt eorum contumacia, qui ſe Dathan & Abiron ducibus adverſum Moiſen & Aaron erigere conati ſunt. Sed eos vivos hiatu ſuo terra abſorbuit. Nec multo poſt, totius populi in Moiſen & Aaron orta ſeditio eſt, adeo ut tabernaculum (quod erat nefas, niſi ſacerdotibus, introire) irrumperent. Tum vero catervatim in eos graſſata mors eſt: momentoque omnes interiſſent, niſi Moiſi precibus placatus Dominus cladem avertiſſet. Numerus tamen peremptorum, ſeptingenti & XIV millia fuit. Nec multo poſt, ob aquæ penuriam, ut jam ſæpius populi exorta ſeditio eſt. Tunc Moiſes à Domino monitus, ut petram virga feriret, familiari ſibi experimento (ſiquidem id jam ante feciſſet) ſemel atque iterum petram percuſſit, atque ita aqua effluxit.

[22] *forte ſuam.*

Seditiones aliæ tres.
Num. 16.

Num. 17.

Num. 20.

Moiſis diffidentia. xit. In quo quidem notatus à Domino Moiſes refertur, quod per diffidentiam non niſi iterato ictu aquam eduxerit. Denique ob hoc peccatum, promiſſam ſibi terram non ingreſſus eſt, ſicut inferius oſtendam. Igitur Moiſes ex eo loco promovens, cum præter Edom agmen educere pararet, miſſis ad regem legatis, tranſeundi copiam popoſcit, ob jus ſanguinis bello abſtinendum ratus. Etenim gens illa Eſau progenies erat. Sed rex ſupplices aſpernatus, tranſitum negavit, paratus armis contendere. Tum

Victi reges & populi. Moiſes in Or montem iter convertit, vetita via abſtinens, ne quam inter conſanguineos cauſam belli præberet. In eo quoque curſu regem gentis Chana-

Num. 21. & Deut. 3. 20. Num. 22. &c. næorum delevit. Seon quoque regem Amorreorum perculit, omniumq; eorum opidis potitus eſt. Baſan etiam & Balac reges devicit, & caſtra [23] ſuper Iordanem haud longe ab Hiericho molitus eſt. Tunc adverſus Madianitas certatum, victique & ſubacti ſunt. Moiſes mortuus eſt, cum XL in deſerto annos populo præfuiſſet.

[23] *id eſt, apud, juxta prope.*

Num. 31. Deut. 34. Moiſis mors.

Cæterum Hebræi ob hanc cauſam tanto tempore in eremo fuiſſe traduntur, donec omnes qui verbis Dei non

credi-

crediderant, interirent.. Excepto enim Ieſu & Chaleb, nemo ultra xx annos natus, Ægypto profectus, Iordanem tranſiit. Ipſe Moiſes, ut terram promiſ- Deut. 32. ſam videret tantum, nec contingeret, peccato ejus adſcribitur: quod eo tempore, quo ſaxum ferire & aquam producere præceptus eſt, poſt tot virtutum ſuarum experimenta, dubitaverit. Deceſſit autem anno ætatis vigeſimo & centeſimo. De ſepulchri loco parum compertum.

Moiſe mortuo, ſumma rerum penes Ieſum Nave filium erat. Etenim illum ſibi Moiſes ſucceſſorem conſtituerat, virum virtutibus [25] ſuis ſimillimum. Principio autem ſuſcepti imperii, dimiſſis per caſtra nunciis, populum certiorem facit, frumentum uti pararent: triduoque proximo iter pronunciat. Sed Iordanis flumen validiſſimum, tranſitum prohibebat: quia neque navium copia pro tempore erat, neque vadari fluvius poterat, qui tum pleno alveo ferebatur. Igitur arcam præferri à ſacerdotibus, eoſdemque adverſo flumine conſiſtere jubet. Quo facto, inciſus Iordanis traditur: ita per ſiccum copiæ traductæ. Erat in his locis oppidum nomine

Ioſ. 1.
Moiſi ſucceſſit Ioſue dux Iſraëlitarum.

[25] *Sui, Sig,* Ioſ. 2

Ioſ. 3.

Hiericho Ioſ. 6.

ne Hiericho, muris validiſſimis munitum, neque expugnationi neque obſidioni facilis. Sed Ieſus Domino fretus, non armis aut viribus urbem aggreſſus, ferri arcam Dei circa muros jubet: Sacerdoteſque præire arcam, & tuba canere. Sed cum arca ſepties circumlata eſſet, muri ac turres conciderunt, direptum oppidum atq; incenſum. Tum Ieſus Dominum traditur**. Inde adverſus Haë ductus exercitus: locatiſque à tergo urbis inſidiis, Ieſus metum ſimulans, terga hoſti dedit. Quo viſo, qui in oppido erant, patentibus portis cedentibus inſtare. Ita hi qui in inſidiis fuerant, vacuam urbem cœpere: cæſique omnes, abſque ullius effugio: Rex captus, ſummoque ſupplicio affectus. Quod ubi vicinarum gentium regibus compertum eſt, in bellum conſpirant, Hebræos armis depellere. Verum Gabaonitæ, gens valida, ex urbe opulenta, ultro ſe Hebræis dederunt, juſſa facturos pollicentes: receptique in fidem, ut ligna & aquam conveherent, imperatum. Sed regibus proximarum urbium deditio, eorum iras conciverat. Itaque admotis copiis, oppidum eorum Gabaon nomine obſidione circumſiſtunt.

** *Deſunt quædam.* Ioſ. 8.

Ioſ. 9.

Ioſ. 10.

Igitur

Igitur oppidani arctis rebus ſuis, nuncios ad Jeſum mittunt, obſeſſis uti ſuccurreret. Ita ille maturato itinere inopinantibus ſupervenit, cæſaque ad internecionem multa hoſtium millia. cum dies cædentes deficeret, noxq; victis futura pręſidio videretur, merito fidei dux Hebræus noctem avertit, dies perſeveravit: ita nullum hoſtibus effugium fuit. Quinque reges capti, interfecti ſunt. Eodem impetu vicinæ quoque urbes imperio adjectæ, regeſque earum perempti. Verum quia omnia hæc in ordinem perſequi non fuit conſilium, dum brevitati ſtudemus, id modo annotandum curavimus, xx & novem regna imperio Hebræorum ſubjecta: quorum terra per undecim tribus viritim diſtributa eſt. Levitis enim in ſacerdotium aſſumptis, nulla portio data, quo liberius ſervirent Deo. Equidem hoc exemplum non tacitus præterierim, legendumque miniſtris Eccleſiarum libenter ingeſſerim. Etenim præcepti hujus non ſolum immemores, ſed etiam ignari mihi videntur: tanta hoc tempore animos eorum habendi cupido veluti tabes inceſſit: inhiant poſſeſſionibus, pręдia excolunt, auro incubant, emunt, vendunt-

Reges v capti. Ioſ. 11.

Ioſ. 12.

Ioſ. 13. &c.

Ioſ. 21.

Levitarũ divitiæ, cum ſui ſeculi Miniſtrorũ Eccleſiæ comparatæ. Avaritia Severi ſeculo Epiſcoporũ.

venduntque, quæſtui per omnia ſtudent. At ſi qui melioris propoſiti videntur, neque poſſidentes, neque negociantes, quod eſt multo turpius, ſedentes munera expectant, atque omne vitæ decus mercede corruptum habent, dum quaſi venalem præferunt ſanctitatem. Sed longius quam volui egreſſus ſum, dum me temporum noſtrorum piget,
Ioſ. 23. tædetque. Ad incœptum redeo. Igitur, ut ſupra dixi, diviſo per tribus captivo ſolo, pace ſumma Hebræi perfruebantur, finitimis bello territis, tot victoriis nobiles armis nemine audente tentare.
Ioſ. 24. Eodem tractu Jeſus mortuus eſt, anno
Ioſue ætatis decimo & centeſimo. De imperii
mors. autem ejus tempore parum definio. Frequens tamen opinio eſt XX & VII annis eum Hebræis præfuiſſe. Quod ſi ita eſt, à mundi exordio in exceſſum
[1] IIIM ejus anni ſunt [1] cIↃ IↃ CCC LXXX & [2]
Giſ. [2] III IIII. Jeſu mortuo, populus ſine duce
Sig. Se- agebat. Sed cum adverſus Chananæos
cundum bellandum eſſet, dux belli Judas aſſum-
Heb. Ver. ptus eſt. Hujus ductu res proſpere geſtæ
II cIↃIↃ domi militiæque ſummum ocium: po-
XI. pulus, aut ſubactis aut per deditionem
Iud. I. acceptis gentibus, imperitabat. Inde,
Iudices ut ſemper fieri ſecundis rebus ſolet, mo-
Iſraeliti-
ci.

rum

rum diſciplinæque immemor, 3 matri- [3] *id eſt, uxores, ut ſupra. Sic inf. ex alie nigenis conjugia ſumſere.*
monia ex victis aſſumere, paulatimque
externos mores trahere, ac mox profano
ritu idolis ſacrificare, occœpit. Adeo
cuncta cum externis ſocietas perniciofa
eſt. quę Deus lõge ante proſpiciens, ſalubri
Hebræos reſponſo inſtruxerat, devictas
gentes ut internecioni darent. Sed
plebs cupida dominandi, imperare victis
cum pernicie malebat. Igitur cum Iud. 2.
relicto Deo, idola colerent, deſtituti divino
auxilio, à rege Meſopotamiæ evicti, Iud. 3.
& ſubacti, VII annis captivitatem Othoniel Iudex.
pependerunt: donec Gothoniel duce in
libertatem reſtituti per 4 quinquaginta [4] *Quadraginta, Iud. 3. 11*
annos rerum potiti ſunt. Rurſumque
corrupti longæ pacis malo, idolis litaverunt.
Moxque aderat pœna peccantibus. *Ibidem.*
ab Eglo enim rege Moabitarum
devicti, duodeviginti annis ſervierunt,
donec inſtinctu Dei 5 Adon regem ho- [5] Aod (*ſic lege*) judex.
ſtium dolo interemit, contractoque tumultuario
exercitu libertatem armis
vindicavit. Idem per LXXX annos in pace
Hebræis præfuit. Huic Semigar ſucceſſit: Semigar judex.
hicque adverſus Allophylos congreſſus
6, ſecundum eventu prælium [6] *ſecundo, Druſ.*
fecit. Rurſumque Hebræos ſectantes
idola, rex Chananæorum Iabin nomi- Iud. 4. & 5.
ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ne ſubjugavit, graviſſimamque in eos per xx annos dominationem exercuit: donec priſtinum Debbora mulier ſtatum reddidit. Adeo nihil ſpei in eorum ducibus erat, ut muliebri auxilio defenderentur. Quanquam hæc in typum Eccleſiæ forma præmiſſa ſit, cujus auxilio captivitas eſt depulſa. Sub hac duce, vel judice, XL annis Hebræi fuerunt. Rurſumque ob peccata Madianitis traditi, duro imperio habebantur, afflictique malo ſervitutis divinum auxilium imploraverunt. Ita ſemper in ſecundis rebus immemores cœleſtium beneficiorum, idolis ſupplicabant: in adverſis, Deo. Vnde cum reputare in animo ſoleo, populum tot beneficiis Dei obligatum, tot cladibus cum peccaret coërcitum, expertumque & miſericordiam & ſeveritatem Dei, nequaquam emendatum: & cum ſemper veniam erroris acciperet, ſemper peccaſſe poſt veniam: nihil mirum videri poteſt, Chriſtum ab his non eſſe receptum, cum jam inde ab initio toties in Domino rebelles deprehendantur: magiſque mirum eſt, illis ſemper peccantibus, nunquam Dei, ſi quando eum imploraverunt, defuiſſe clemētiam. Igitur cum eis, ut

Debora judex.

Iud. 5.

Iudæorum erga Chriſtum obſtinatio non mira

ut ſupra retulimus, Madianitæ domina-
rentur, converſi ad Dominum, miſeri-
cordiam ſolitam flagitantes, impetra-
verunt. Erat in Hebræis Gedeon qui- Gedeon
dam nomine, vir juſtus, & charus Do- judex.
mino, acceptuſque huic angelus de
campo meſſis domum revertenti aſti-
tit: Dominus, inquit, tecum, potens in
virtute. At ille voce humili, non eſſe in
ſe Dominum ingemiſcebat: ſiquidem,
quod populum captivitas premeret, vir-
tutumque Domini, qui eos de terra Æ-
gypti eduxerat 7, flens recordabatur, *7 Hoc de*
Tum angelus: Vade, inquit, in hoc ſpi- *ſuo adje-*
ritu, quo locutus es, & populum de cap- *cit excon-*
tivitate eripe. Ille vero abnuere, ſe in- *jectura,*
fractis ſuorum viribus, cum ipſe mini-
mus eſſet, tantum onus ſuſcipere: per-
ſtare contra angelus, ne dubitaret poſſe
fieri, quæ Dominus loquebatur. Perfe-
cto igitur ſacrificio, dirutaq; ara, quam
Baalis idolo Madianitæ ſacraverant, ad
ſuos profectus, caſtra caſtris hoſtium
contulit. Sed Madianitis etiam gens A-
malech ſe conjunxerat. Gedeon vero
non amplius quam ad triginta & 11 mil-
lia exercitum paraverat. Sed priuſquam Iud. 7.
confligeret, Deus ad eum locutus eſt,
nimiam eſſe hanc multitudinem, quam
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

in prælium vellet educere: Hebræos pro ſolita perfidia eventum pugnæ non Deo, ſed virtuti ſuæ daturos. itaq; daret volentibus diſcedēdi poteſtatem. quod ubi populo divulgatum, XX & II M. à caſtris receſſerunt. Sed ex X millibus, quæ reſederant, admonitus à Domino, non amplius quam trecentos tenuit: reliquos ab armis dimiſit. ita media vigilia caſtra hoſtium ingreſſus, juſſis omnibus tuba canere, magnum terrorem injecit: neque cuiquam reſiſtendi animus fuit, turpi fuga quo quiſque potuit dilapſis. Sed occurrentibus omnium ex parte Hebræis, paſſim fugientes caduntur. Reges Gedeon perſecutus ultra
Iud. 8. Iordanem, comprehenſos neci dedit. Ea pugna centum & XX M. ex hoſtibus cæſa, XV [8] capta tradūtur. Tunc conſenſu omnium Gedeoni, ut princeps populi eſſet, delatum. Quod ille aſpernatus, communi jure cum civibus vivere, quam præeſſe ſuis, maluit. Depulſa igitur captivitate, quæ ſeptem annos populum continuerat, pax per XL annos fuit.

[8] *remanſerunt* XV *millia, quæ poſt cæſa fuerunt.*

Iud. 9. Abimelech judex. Sed defuncto Gedeoni, filius ejus Abimelech, ex concubina, ortus, fratribus interemptis, peſſimis quibuſque conſentientibus & maxime Sichimo-

rum

rum principibus operam ei navantibus, regnum occupavit. Iſq; diſcordiis civilib⁹ exercitus, cum ſuos bello premeret, turrim quãdam, in quam ſe amiſſo 9 oppido fugientes receperãt, expugnare aggreſſus, dum incautius ſubit, ſaxo à muliere ictus periit, cum triennio imperium tenuiſſet. Huic ſucceſſit Cholias, qui duobus & xx annis regno potitus eſt. Poſt hunc Iair fuit, qui cum æque viginti & duos annos principatum obtinuiſſet, populus relicto Domino idolis ſe mancipavit. Obque id Iſraëlitæ ſubacti ſunt ab Allophylis & Ammonitis, duoque de xx annis ſub eorum imperio fuerunt. Quo tempore eis Dominum invocantibus, divinum ſcilicet reſponſum redditum eſt: Simulachra potius invocarent, ſe non ultra miſericordiam ingratis præſtiturum. At illi flentes culpam fateri, & precari veniam, abjectiſque idolis Deum implorantes, negatam licet miſericordiam impetraverunt. Igitur 10 Iepta duce ad libertatem armis vindicandam frequentes conveniunt: miſſis prius ad Amon regem legatis, ut finibus ſuis contentus, bello, abſtineret. At ille prælium non abnuens, aciem inſtruxit. Tum Iepta, prius

9 nempe Thebes.

Iud. 10. Thola judex.

Iair judex.

Iud. 11. Iepta judex.

10 Iephthac lib. græci. malim, Iephtha.

prius quam ſignum pugnæ daretur, vovisſe dicitur, ſi proſpere pugnaſſet, eum qui ſibi primus revertenti obvius fuiſſet, hoſtiam Deo dandum. Ita victis hoſtibus, cum domum rediret, filia ei obviam fit, quæ patrem exceptura victorem, cum tympanis & choris læta proceſſerat. Tum Iepta conſternatus, dolore conſciſſis veſtibus, indicat filiæ voti neceſſitatem. At illa, [11] non fœminea conſtantia, mori non recuſans, duos tantum tamen menſes vitæ ſpacium petit, ut æquales ſuas prius videret. Quibus actis, ultro ad patrem rediit, votumque Domino reddidit. Iepta principatum ſex annis tenuit. huic [12] Eſebon ſucceſſit, & tranquillis rebus exacto imperio, anno ſeptimo deceſſit. Poſtq; eum [13] Allon Zabulonites annis x, itemque Abdon annis VIII rerum potiri, pacis tẽpore nihil quod hiſtoria loqueretur ediderunt. Rurſum Iſraëlitæ ad idola converſi, divino deſtituti præſidio, ſubjecti Allophylis, per XL captivitatis annos pœnas perfidiæ pependerunt. Ea tempeſtate Samſon natus traditur. Hujus mater diu ſterilis, angelum vidit: dictumque ei eſt, vina & ſicera atque immundis abſtineret, fore uti puerum ederet

[11] *Alii potius de redempta devotione ac ſequeſtratione intelligunt.*

Eſebon judex.

[12] Ἀ-ϐαισσὰν *Lxx, Abeſan, Hieron.*

Allon judex.

[13] *Leg. Ailon, ex græco* Αἰλών.

Iud. 13.

Samſon judex.

ederet libertatis vindicem, & hoſtium ultorem. Ita mulier enixa puerum, Samſon nomen ei indidit. Is intonſo capite, Iud. 14.
miræ virtutis fuiſſe traditur: adeo ut leonem in via obvium manu diſcerperet. Vxorem ex Allophylis habuit: quæ cum abſente viro in alterius matrimonium conveniſſet, dolore ereptę conjugis perniciem genti molitus eſt: fretus Domino, & viribus, palam victores clade afficiebat. ccc ſiquidem vulpibus Iud. 15.
captis, ardentes lampades earum illigavit caudis, atque eas agris hoſtium immiſit. At tum forte maturis meſſibus, facile incendium fuit, vineæque & olivarum arbores exuſtę. Grandi Allophylorum exitio abreptæ uxoris injuriam ultus videbatur. Quo dolore Allophyli permoti, mulierem tanti mali cauſam cum domo & patre incendio conſumpſerunt. Sed Samſon parum ſe vindicatum ratus, urgere omnibus incommodis profanam gentem non deſinebat. Tum compulſi Iudæi, vinctum eum Allophylis tradiderunt. Sed traditus, ruptis vinculis, arrepto [14] oſſe aſini, quod caſus telum dederat, mille ex hoſtibus proſtravit. Ingraveſcente autem æſtu, cum ſiti affectus eſſet, invocato

[14] *maxilla, ut habet V. H.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Domino 15 ex oſſe quod manu tene-
bat, aqua fluxit. Ea tempeſtate Samſon
Hebræis præerat, Allophylis unius vir-
tute domitis. Igitur inſidiantes vitę ejus,
nec palam eum tentare audentes, 16
uxorem ejus, quam ille poſtea accepe-
rat, pecunia corrumpunt, virtutem viri
uti proderet. Illa eum blandimento
muliebri aggreſſa, diu eludentem, &
multum cunctantem perpulit, ut indi-
caret, in crinibus capitis virtutem ſuam
ſubſiſtere. Mox dormienti inſidiata, cri-
nem ejus abſtulit, atque ita eum Allo-
phylis tradidit. Nam ſæpe prius tradi-
tum, comprehendere nequiverāt. Tum
illi effoſſis oculis, vinctum compedibus
in carcerem conjecerunt. Sed ſpacio
temporis acciſos crines creſcere, & cum
eis virtus redire occœperat. Iamq; Sam-
ſon conſcius recepti roboris, tempus
modo juſtæ ultionis operiebatur. Erat
Allophylis moris, cum dies feſtos age-
rent, Samſon quaſi in pompam publi-
cam producere, capto inſultantes. Ita
die quodam cum publicum epulum in
honorem idoli dediſſent, Samſon ex-
hiberi jubent. Templum autem in quo
omnis populus, omneſque Allophylo-
rum principes epulabantur, duabus ſub-
nixum

15 *ex dente molari, qui erat in maxilla.* Iud. 16

16 *Dalilam.*

nixum columnis miræ magnitudinis erat. Productus Samſon, inter columnas ſtatuitur. Tum ille tempore arrepto, invocato prius Domino, columnas disjecit: turbaque omnis ruina domus obruta, ipſe cum hoſtibus non inultus occubuit, cum xx annis Hebræis præfuiſſet. Huic [17] Simmichar ſucceſſit, de quo nihil amplius Scriptura prodidit. nam neque finem imperii ejus reperi, & fuiſſe populum ſine duce invenio. Ideo cum adverſus Benjamin tribum civile bellum fuit, Iudas [18] temporarius dux belli aſſumptus eſt. Sed plerique qui de temporibus ſcripſerunt, annum unum imperio ejus annotaverunt. Plerique ita eum præteriērūt, ut poſt Samſon Heli ſacerdotem ſubjunxerint: nos eam rem, ut parum compertam, in medio relinquemus. Per hæc tempora civile, ut diximus, bellum exarſerat. Cauſa autem motus hæc fuit. Levites quidam cum concubina iter faciens, urgente nocte compulſus in oppido Gabaa, quod ab Benjamitis incolebatur, ſeceſſerat. Cum eum ſenex quidam hoſpitio benigne recepiſſet, juvenes ex oppido hoſpitem circumſiſtunt, ſtupro eum ſubdere parantes. Multum à ſene increpiti,

17 Iſtius Simmichar, qui Samſoni ſucceſſerit, nuſquam ſit mentio: alius eo nomine Iud. 3. 31.

18 *Tribus Iudæ.*

Iud. 19. Bellum civile in Benjamitas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

[29] *exorati, Sig.*

piti, ægreque [29] exhortati, vicario demum concubinæ ejus corpore in ludibrium accepto, advenæ pepercerunt: illuſamque nocte tota, poſtero die reddiderunt. Sed illa, ſtupri injuria, an verecundiæ, parum definio, viſo viro animam efflavit. Tum Levita in teſtimonium diri facinoris, membra ejus in duodecim diſciſſa partes, per duodecim tribus miſit, quo promptius omnes

Iud. 20. & 21.

facti invidia commoveret. Quod ubi omnibus compertum, undecim reliquæ tribus adverſum Benjamin in bellum conſpirant. Huic bello [30] Iudas, ut diximus, dux fuit. Sed duobus præliis male pugnatum: tertio demum Benjamitæ victi, cęſique ad internecionem. Ita paucorum ſcelus, publico exitio punitum. Hæc quoque Iudicum volumine continentur. Regum libri ſequentur: ſed mihi annorum ordinem & ſeriem temporum perſequenti, parum continuata videtur hiſtoria. Nam quum poſt Samſon judicem, Semigar fuerit, pauloque poſt hiſtoria conſignet populum ſine judicibus egiſſe, Heli etiam ſacerdos libris regnorum fuiſſe referatur: ſed quum quot anni inter Heli & Samſon fuerint, minime Scriptura prodiderit:

[30] *Iudæ tribus.*

Regum libri.

Heli inter Iudices, quãvis libro Samuelis referatur.

diderit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

diderit : video medii quiddam fuiſſe
temporis, quod laboret ambiguo. Cæ-
terum à die mortis Ieſu, uſque in id
tempus quo Samſon defunctus eſt, nu-
merantur anni[1] cccc & ix. A mundi [1] ccc
autem exordio anni IV [2] ccc & III. XXXIX,
Quanquam ab hac ſupputatione noſtra *Sig. Heb.*
cæteros diſcordare, non neſciam. Sed *V.* cc
mihi conſcius ſum, me non curioſe la- LXXXIX. [2] cc
tentem annorum ordinem protuliſſe, XXIII.
donec in hæc tempora incidi, de qui- *idem H.V.*
bus dubitare me fateor. nunc reliqua II cIↃ-
exequar. Igitur, ut ſupra retuli, Hebræi IↃ cccx,
ſine judice aut duce ullo, proprio arbi- *ſecundum Ru-*
trio agebantur. Heli ſacerdos erat: ſub *cholz.*
hoc Samuel natus eſt. Huic pater El- Iud. 21.
chana, mater Anna. hæc diu ſterilis, Heli ſa-
cum conceptum à Deo peteret, voviſſe cerdos &
traditur, ſi puer naſceretur, ſacrandum judex.
Domino. Ita enixum puerum, Heli ſa- 1 Reg. 1.
cerdoti tradidit. Mox cum adoleviſſet, 1 Reg. 2.
Dominus ad eum locutus eſt. Heli ſa-
cerdoti iram denunciat, ob vitam filio-
rum, qui ſacerdotium patris in quæſtum 1 Reg. 3.
verterant, munera à ſacrificantibus exi-
gentes, quanquam plerumque eos pa-
ter increpaſſe referatur. Sed levior ob-
jurgatio non ſatisfecerat diſciplinæ. Igi-
tur Allophylis in Iudæam irruentibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

1 Reg. 4. obviam itum. Sed victi Hebræi, parant aciem reſtituere: arcam Domini ſecum in pugnam efferunt, & cum ea filii ſacerdotis prodeunt: quia ipſe annis gravior, luminibus obductis ſatisfacere officio nequiverat. Sed ubi arca in conſpectum hoſtium deducta eſt, majeſtate quadam præſentis [3] Domini territi, fugam parabant. Aſſumptaque rurſum conſtantia, & non ſine Domino mutatis animis, totis viribus concurrunt. Victi Hebræi, arca capitur, filii ſacerdotis cadunt. Heli, delato ad ſe mali nuncio, conſternatus, animam expiravit, cum per annos 4 xx ſacerdotium adminiſtraſſet. Victores ſecundo prælio Allophyli, arcam Dei, quæ in poteſtatem venerat, eorum oppido Azoto, in templum Dagon intulerunt. Sed ſimulachrum dæmoni dicatum, ubi arca illata eſt, corruit. Quumque idolum loco reſtituiſſent, nocte inſecuta diſcerptum eſt. Inde mures per omnem regionem exorti, noxiis morſibus multa hominum millia letho dabant. Quo malo compulſi Azotii, ad declinandam calamitatem, arcam Dei ad Gethæos tranſtulerunt. Qui cum ſimili clade afficerentur, in oppidum Aſcalonenſium arcam

[3] *id eſt, arcæ.*

Arca Domini capta

Quadraginta annos judicavit populum.

1 Reg. 1. 5.

cam tranſvexerunt. His vero, advocatis gentis ejus primoribus, conſilium fuit, arcam Domini Hebræis reddere. Ita ex ſententia principum, augurumque & ſacerdotum, impoſita vehiculo, multis cum muneribus remittitur. Illud mirabile, quod cum oneri boves fœminas ſubjeciſſent, vituloſque earum domi retinuiſſent, iter nullo duce in Iudæam [5] pecudes direxerunt, non revocante affectu fœtus relicti. Cujus rei miraculo reguli Allophylorum uſque in fines Hebræorum arcam ſecuti, religioſum officium præſtiterunt. Iudæi autem, ubi referri arcam viderunt, certatim ex oppido Bethſamis cum gaudio obviam ruere, feſtinare, exultare, grates Domino referre. Mox Levitæ [6] quorum hoc negocium erat, ſacrificium Deo celebrant: boveſque eas, quæ arcam adduxerant, immolant. Sed in oppido, quod ſupra diximus, teneri arca non potuit. Itaque paſſim Dei nutu [7] per totam urbem ſævitum. Arca in Cariathjarim oppidum tranſlata eſt, ibique per viginti annos fuit. Ea tempeſtate Samuel [8] ſacerdos Hebræis præerat, quietis à bello rebus populus in ocio degebat. Pax deinde Allophylorum irruptione turbata,

1 Reg. 6.

[5] *vaccæ.*

[6] *imo Sacerdotes.*

[7] *ob attrectatam arcã ab hominibus profanis.*

1 Reg. 7.

Samuel ſacerdos & judex.

[8] *Levita.*

 trepi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

trepidantibus cunctis ob conſcientiam peccati. Samuel, cæſa prius hoſtia, Domino fretus, ſuos in prælium deduxit: primoque impetu fuſis hoſtibus, victoria penes Hebræos ſtetit. Sed hoſtili metu remoto, ſecundis tranquilliſque rebus, corruptis conſiliis, more vulgi, cui præſentia faſtidio, inſueta deſiderio ſunt, regium nomen (cunctis ferè liberis gentibus ſemper inviſum) populus deſiderabat, planeque non ſine exemplo amentię præoptabat libertatem ſervitio mutare. Igitur frequentes Samuelem circumſiſtunt, ut quia jam ipſe ſenuiſſet, regem eis conſtitueret. At ille placidè, ſalubri oratione ab inſana voluntate detorquere plebem: dominationem regiam & ſuperba imperia exponere, libertatem extollere, ſervitutem deteſtari: poſtremo, divinam eis iram denunciare, ſiquidem homines mente corrupti, Deum Regem habentes, regem ſibi ex hominibus flagitarent. His atque aliis iſtiuſmodi fruſtra dictis, cum populus in ſententia perſeveraret, Dominum conſuluit. Qui permotus vecordia inſanæ gentis, nihil adverſum ſe petentibus negandum reſpondit.

Iudicum ſtatus tranſlatus in Regium.

1 Reg. 8.

Igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

IgiturSaul ſacerdotali prius àSamue- 1 Reg. 9, & 10.
le unguento perfuſus, rex conſtitutus Saul Rex primus.
eſt. Hic ex tribu Benjamin, Cis patre ortus, modeſtus animi, forma excellenti erat: ut merito dignitas corporis dignitati regiæ conveniret. Sed principio 1 Reg. 11
regni hujus aliquanta ab eo pars populi deſciverat, parere imperio abnuens, ſeque Ammonitis conjunxerat. Verum hos Saul impigre ultus eſt: victique hoſtes, & venia Hebræis data. Tum Saul 1 Reg. 12
iterato à Samuele unctus traditur. Inde 1 Reg. 13
Allophylorum irruptione atrox bellum exortum: locum exercitui ad conveniendum Saul in Galgalis conſtituerat. Et quum per ſeptem diesSamuelem opperitus eſſet, ut ſacrificium Domino fieret: tardante illo, quum populus dilaberetur, illicita præſumptione rex ad vicem ſacerdotis holocauſtum obtulit: multumque à Samuele increpitus, ſera peccatum pœnitentia fatebatur. Igitur ex peccato regis metus omnem exercitum pervaſerat. caſtra hoſtium haud longe ſita, præſens periculum oſtendebant: neque cuiquam exeundi in prælium animus, plures [10] lachrymas & latebras petiverant. Nam præter imbecillitatem animorum, qui alienum à ſe

[10] *lacunas, forte.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Dominum delicto regis arbitrabantur, in maxima ferramētorum inopia exercitus erat: adeo ut, præter Saul & Ionatham filium ejus, nemo gladium aut
1 Reg.14 lanceam habuiſſe tradatur. Nam Allophyli ſuperiores bello victores uſum [11] Hebræis ademerant, neque cuiquam conficiendi teli bellici, aut ruſtici ferramenti poteſtas fuerat. Igitur [12] Ionatha audaci conſilio, ſolo armigero ſuo comite, caſtra hoſtium ingreſſus, viginti fere ex hoſtibus interemptis, univerſum exercitum terrore perculerat. Tum vero nutu Dei in fugam verſi, non imperia exequi, non ordines obſervare, omne præſidium in pedibus habere. Quod ubi Saul animadvertit, ſuis propere eductis fugientes perſecutus, victoria potitus eſt. Eo die rex edixiſſe traditur, ne quis, niſi confectis hoſtibus, cibum caperet. Sed Ionatha interdictionis ejus inſcius, favo reperto, tincto ſpiculo, mel deguſtaverat. Sed ubi regi ex Domini ira compertum eſt, morte affici filium juſſit. Sed populi auxilio ab exitio
1 Reg.15 vindicatus eſt. Ea tempeſtate Samuel à Domino monitus, regem adiit, verbis Domini nuncians, uti genti Amelech, quæ olim Hebræos ex Ægypto venientes

11 *armorum.*

12 *vel, Ionathan.*

tes tranſitu prohibuerat, bellum inferret: addito interdicto, ne quid ex ſpoliis devictorum concupiſceret. Ita in fines hoſtium ductus exercitus, rex captus, gens ſubacta, Saul victus: prædæ magnitudine, præcepti divini immemor, capta ſervari & ferri jubet. Quo facto offenſus Dominus, Samuelem alloquitur: pœnitere ſe quod Saul regem conſtituerit. Dictum ſacerdos regi refert.
Mox à Domino monitus, David regali unguento perlinit, parvum[13] etiamnum puerum, ſub patre agentem, paſtorem ovium, aſſuetum ſæpius cithara canere: ob quod poſtea à Saule aſſumptus, inter miniſtros regios habebatur. Qua tempeſtate, Allophylis atque Hebræis bello flagrantibus, cum ex adverſo acies conſtitiſſent, Goliat quidam ex Allophylis, vir miræ magnitudinis & roboris, ſuorum ordines prætergreſſus, ferocibus verbis probra in hoſtes jaciens, [14] ſingularem pugnam ciebat. Tum rex magna præmia, & filiæ nuptias deſpondit, ſi quis provocantis ſpolia retuliſſet. Sed nemo ex tanto agmine aggredi audebat. Igitur David etiamnum puer, pugnæ ſe obtulit: rejectiſque armis, quibus infirma ætas gravabatur, virga tantum

1 Reg. 16
David in regem ungitur.
13 *adoleſcentem.*
1 Reg. 17
Goliath Gigas.
14 *monomachiam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

tum & quinque lapidibus ſumptis, in prælium proceſſit. primoque ictu, miſſo funda lapide, Allophylum perculit, caput victi & ſpolia abſtulit, gladium poſtea in templum poſuit. Allophyli autem omnes in fugam verſi, victoriam conceſſere. Sed è prælio reverſis, multus circa David favor, invidiam regis accenderat. Timens autem tam charum omnibus cum invidia & pernicie necare, ſub ſpecie honoris objectare eum periculis ſtatuit. Ac primum tribunum eum fecerat, ut rem bellicam curaret. Inde, cum ei filiam ſpopondiſſet, fidem fregit, eamque alteri tradidit. Mox filia regis natu minor, Melchol [15] nomine, amore David flagrare occœperat. Igitur nuptiarum ejus iſtiuſmodi conditionem proponit: ſi centum præputia David ex hoſtibus retuliſſet, regiam virginem matrimonio illius ceſſuram. Sperabat enim, juvenem periculoſa audentem, facile periturum. Sed longe aliter, ac ratus erat, evenit. Nam ut propoſuerat, impigre David centum præputia ex Allophylis retulit: atque ita regis filiam in matrimonium accepit. Creſcebat in dies in eum regis odium: ſtimulante invidia: Quia bonos ſemper mali

Goliath ſternitur.

1 Reg. 18

[15] *Michal, cod. Ebr.* Davidis nuptiæ.

mali inſectantur. Igitur miniſtris & Ionathæ filio imperavit, vitæ ejus ut inſidias pararent. Sed Ionathæ charus acceptuſque jam inde à principio David fuerat. Itaque rex increpitus à filio, cruentum imperium repreſſit. Sed non diu mali boni ſunt. Nam cum [16] ſpiritu erroris Saul affligeretur, eique David aſſiſteret, cithara laborantem deliniens, lancea eum ferire conatus eſt, niſi ille lethalem ictum propere declinaſſet. Exinde jam non occulte, ſed palam ei necem parabat: nec ultra ſe David regi credidit. Ac primum fugiens, ad Samuelem ſe contulit: inde ad [17] Abimelech, poſtremo ad regem Moab confugit. Mox per Gad prophetam monitus, in terram [18] Iudæ regreſſus, vitæ periculum adiit. Ea tempeſtate Saul Abimelech ſacerdotem interemit, quod David recepiſſet: & cum ex miniſtris regiis nemo in ſacerdotem manus inferre auderet, Doeg [19] Syrus cruentum miniſterium executus eſt. Poſt id David [20] deſertum petiit: illuc quoque eum Saul perſequutus eſt, ſed inani opera ejus exitium moliebatur, quem Dominus protegebat. Erat in deſerto ſpelunca, vaſto receſſu patens. In hujus inte-

riora

Saul Davidi inſidiatus.

[16] *ſpiritus Dei malo, Cod. Heb.*

1 Reg. 20

[17] *Cod. Heb Achimelech.*

1 Reg. 22

[18] *Iudæa, Col.*

[19] *Idumæus, Cod. Eb.*

1 Reg. 24

[20] *Engadi.*

riora David ſe conjecerat. Saul neſciens in primo ſpeluncæ aditu reficiendi corporis gratia ſucceſſerat: ibique 21 ſommo captus requieſcebat. Quod ubi David animadvertit, hortantibus cunctis, ut opportunitate uteretur, abſtinuit regis exitio: 22 diploidem tamen ejus abſtulit. Mox egreſſus, tuto eminus loco à tergo regem allocutus eſt, ſua in illum commemorans beneficia, ut ſæpe pro regno ejus caput periculis objectaſſet: utque poſtremo, præſenti tempore à Domino ſibi traditum, interimere noluiſſet. Ad hæc, culpam Saul fateri, veniam precari, lachrymas fundere, pietatem David extollere, malitiam ſuam incuſare, regem eum & filium appellans. Tantum ex feroci illo animo mutatum: crederes nihil ultra adverſum generum, auſurum. Sed David qui 23 penitius ingenium mali ſpectatum haberet & cognitum, nihil regi credendum ratus, intra 24 eremum ſe continebat. Saul vecors animi, quia comprehēdendi generum poteſtas non erat, filiam ſuam Milchol David, ut ſupra retulimus, nuptam, Faltim cuidam in matrimonium dedit. David ad Allophylos confugit.

[21] *mirum unde hæc hauſerit.*

[22] *oram diploidis.*

David diploidem Sauli aufert.

[23] *penitus Col.*

[24] *deſertum Pharan.*

1 Reg. 15

1 Reg. 27

1 Reg. 28

Ea

Ea tempeſtate Samuel diem functus eſt.
Saul Allophylis bellum inferentibus,
Dominum conſulit, nullumque eſt ei
reſponſum redditum. Tum per mulie-
rem, cujus viſcera ſpiritus erroris imple- *[1] conſu-*
verat, Samuelem evocatum [1] conſulit. *luit, Col.*
Dictum ei ab eo eſt, poſtero illum die *[2] filiis, po-*
[2] cum filio victum ab Allophylis, in *tius.*
prælio caſurum. Igitur Allophyli ca-
ſtris in hoſtili ſolo poſitis, poſtero die
aciem inſtruunt: David tamen ex ca- 1 Reg. 29
ſtris remiſſo, quia parum crediderant
ſibi illum, adverſum ſuos, fidum fore.
Sed conſerto prælio, Hebræi fuſi, filii 1 Reg. 31 Saulis
regis cadunt: Saul equo [3] delapſus, ne mors.
vivus in poteſtatem hoſtium veniret, *[3] id de ſuo*
gladio ſuo incubuit. De ætate imperii *addidit.*
ejus parum certa comperimus, niſi quod
in actibus Apoſtolorum XL annos re-
gnaſſe dictus eſt. Quanquam ego arbi- *Act. 13.*
tror, tum à Paulo, cujus illa prædicatio
refertur, etiam Samuelis annos ſub re-
gis iſtius ætate numeratos. Plerique ta-
men qui de temporibus ſcripſerunt,
XXX eum annos regnaſſe annotaverunt:
cui opinioni nequaquam accedimus.
nam ea tempeſtate, qua Domini arca
in Cariathjarim oppidum tranſlata eſt,
necdum regnare Saul cœperat: refer-
tur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

tur autem, per David regem ex illo oppido arcam ſublatam, cum per xx annos ibi conſtitiſſet. Ergo, cum intra id tempus Saul regnaverit atque deceſſerit, parvo 4 admodum ſpacio tenuit imperium. Eadem nobis de temporibus Samuelis caligo, ut qui cum Heli ſacerdote natus, admodum ſenex 5 ſacerdotio functus referatur. A nonnullis tamen qui de temporibus ſcripſere, (quia fere nihil de ejus annis ſacra hiſtoria ſignavit) LXX annis præfuiſſe populo refertur. Sed unde hæc authoritas fuerit aſſumpta, non reperi. Nos in tanta erroris copia, Chronicorum annotationem ſecuti, quia eam ex Apoſtolorum actibus (ſicut ſuperius memoravimus) profectam arbitramur, Samuelem & Saulem XL annos principatum egiſſe referimus. SAUL perempto, David in terra Allophylorū perlato ad ſe mortis ejus nuncio, miro pietatis exemplo fleviſſe traditur. Tum Chebron Iudææ oppidum petiit. Ibi rurſum regali unguento illitus rex appellatus eſt. Sed Abner, qui magiſter militiæ Saul regis fuerat, ſpreto David, Isbaal 6 regis ſui filium regem conſtituit. Crebris deinde præliis inter duces regum concurſum: pulſus

4 juxta Bucholz. x annis regnavit ſolus..

5 malim, judicatu.

David Rex ſecundus. 2 Reg. 1.

2 Reg. 2. David iterum unctus.

6 Isboſeth ſeu Isbaal Rex. 1 *Chr.* 8. 33.

ſus Abner ſæpius: fratrem 7 tamen Ioab, [7] *Aſaelem.*
qui ex parte David exercitui præerat,
fugiens peremit. Quo dolore poſtea 2 Reg. 3.
Ioab, cum ſe Abner David regi dediſſet, jugulari eum præcepit, non ſine dolore regis, cujus fidem cruentaverat.
Per idem tempus omnes fere natu majores Hebræorum publico conſenſu regnum ei totius gentis detulerunt. nam per ſeptem annos [8] in Chebron tantum regnaverat. Ita tertio rex ungitur, annorum circiter xxx. Allophylos in regnum irruentes, ſecundis præliis repulit. Ea tempeſtate arcam Domini, quæ in Cariathjarim oppido, ut ſupra retulimus, erat, in Sion tranſtulit. Cumque ædificare Domino templum in animo haberet, divinum ei reſponſum redditum, ſemini illius id 9 reſervari. Bello deinde Allophylos domuit, Moabitas ſubjugavit, Syriam ſubegit, ſtipendiumque [10] ei impoſuit. Auri atque æris ex præda immenſum modum retulit. Bellum deinde adverſum Ammonitas ex injuria Chanun regis eorum exortum. Syris denuo rebellantibus, qui cum Ammonitis in bellum conjuraverant, David ſummam rerum Ioab principi militiæ permiſerat: ipſe à bello remotus, in-

David Rex ſolus. 2 Reg. 4. & 5.

[8] *& ſex menſes.*

2 Reg. 6.

2 Reg. 7.

[9] *ſervari Col.*

2 Reg. 8.

[10] *Tributum.*

2 Reg. 10

2 Reg. 11

[11] *Bethſaben, Cod. Ebr.*
[12] *Vriæ Hetthæi.*
Davidis adulterium & cædes
[13] *adulterio.*
2 Reg. 12

tra Hieruſalem commorabatur. Qua tempeſtate [11] Berſaben quandam, miræ fœminam pulchritudinis, ſtupro compertam habuit. Hæc viri [12] cujuſdam uxor, qui tum in caſtris erat, fuiſſe traditur. Hunc David iniquo pugnæ loco objectum hoſtibus, interficiendum curavit. Ita mulierem in matrimonio viduam, ſed jam ex [13] ſtupro gravidam, numero uxorum aggregavit. Tum per Nathan prophetam graviter increpitus, licet agnito errore, caſtigationem Domini non effugit. Namque filium ex furtivo illo concubitu editum, paucos poſt dies amiſit, multaque in domum familiamque ejus execranda acciderunt. Ad extremum Abſalon filius ejus arma impia adverſus patrem ſuſtulit, regno eum depellere cupiens. Adverſus hunc Ioab acie conflixit: admonitus à rege, ut victo parceret. Sed ille ſpreto imperio, parricidiales conatus ferro ultus eſt. Flebilis ea victoria fuiſſe regi traditur: Tāta in eo pietas erat, ut etiam parricidæ filio ignoſci voluerit. Vix hoc bellum extinctum videbatur, [14] aliud rurſum exortum, Sabæa, [15] quodam duce, qui peſſimum quemque ad arma incitaverat. Sed propere motus omnis

2 Reg. 13
2 Reg. 15 uſque 18.
Abſolonis mors.
2 Reg. 19
2 Reg. 20
[14] *cum aliud Sig.*
[15] *Seba, lib. Ebr.*
2 Reg. 21 22. 23.

morte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

morte ducis repreſſus. Crebra deinde adverſus Allophylos David prælia ſecundo eventu habuit: cunctiſque bello domitis, & tam exteris quam domeſticis motibus compreſſis, florentiſſimum regnum in pace habebat. Tum eum ſubita cupido inceſſit, ad metiendas imperii vires populum cenſere. Ita à Ioab militiæ magiſtro, decies centena & trecenta civium millia dinumerata. Hujus eum facti mox piguit, pœnituitque, veniam à Domino petens, [16] cur in id animos extuliſſet, ut regni ſui potentiam ex ſuorum potius multitudine, quam ex favore divino æſtimaret. Itaque miſſus ad eum [17] angelus, trinam ei pœnam denunciat, datq; arbitrium unam eligendi. Sed propoſita triennii fame, trium menſium fuga, morte tridui: fugam & famem deteſtatus, mortem [18] elegit. momentoque temporis LXX millia virorum interiere. Tum David videns angelum, cujus dextera populus proſternebatur; veniam precari, ſeque vivum [19] pro omnibus pœnæ objicere: ſe dignum exitio, quia ipſe peccaſſet. Ita averſum plebis ſupplicium: David in loco, in quo angelum viderat, aram Domino ſtatuit. Mox annis & morbo infra-

2 Reg. 24

Cenſus populi caſtigatus.

[16] *quod, melius.*

[17] *Propheta Gad.*

[18] *Peſtilentiam.*

[19] *unum, forte.*

Salomon, Rex tertius.

3 Reg. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

infractior, Salomonem filium ex Berſabee Vriæ uxore ſuſceptum, ſucceſſorem regni conſtituit. Is regali unguento per Sadoc ſacerdotem unctus, patre adhuc incolumi, rex appellatus. David, cum regnaſſet annos XL, defunctus eſt. Salomon initio regni urbem muro circundedit. Huic per ſoporem aſtare Dominus viſus eſt, petendi quæ vellet tribuens optionem. Sed ille non aliud ſibi quam ſapientiam dari popoſcit, reliqua omnia parvi æſtimans. Ita ſomno excitatus, cum ante [20] ſacrarium Domini cõſtitiſſet, indultę ſibi à Domino ſapientiæ documentum dedit. Namque duæ [21] mulieres una in domo diverſantes, cum eodem tempore pueros edidiſſet, atque ex his alter poſt diem tertium nocte obiſſet, mater defuncti ſomno alterius inſidiata, mortuum ſuum ſuppoſuit, viventem abſtulit. Inde inter eas de [22] puero altercatio; poſtremo res ad regem delata: difficilis judicii abſolutio inter negantes, ubi teſtis deerat. Tum Salomon divinæ ſapientiæ munere perimi puerum corpuſque ejus dividi inter ambigentes jubet. Cumque una earum judicio acquieviſſet, alia vero cedere potius puero quam diſcerpi eum

mal

Davidi mortuo Salomon ſuccedit.
3 Reg. 2.
3 Reg. 3.

[20] *arcam fœderis.*

Salomonis ſapientia.

[21] *meretrices.*

[22] *vivente, ſcil.*

mallet, Salomon ex affectu fœminæ hanc vere matrem eſſe conjectans, puerum illi adjudicavit, non ſine circunſtantium admiratione: ſiquidem latentem veritatem prudentia protuliſſet. 3 Reg. 4.
Ita in admirationem ingenii prudentiæque ejus reges vicinarum gentium uſque 6.
amicitiam ab eo, fœduſque petiere, parati imperata facere. Queis opibus con- 3 Reg. 6.
fiſus, templum Domino immenſi operis facere aggreſſus, paratis per triennium impendiis, quarto fere imperii anno primum fundamentum jecit: à profectione Hebræorum ex Ægypto anno fere octavo & octogeſimo & quingen- [23] *Cod.H.*
teſimo. Licet libro Regnorum III, cccc *habet*
[23]XL fuiſſe referantur: quod nequaquam LXXX,
convenit. Siquidem per ſeriem ſuperius *etiam in*
comprehenſam facilius fuerit, ut mi- *edit.Com-*
nus fortaſſis annorum, quam amplius, *plut.*
annotarim. Sed non dubito, librariorum potius negligentia, præſertim tot jam ſeculis intercedentibus, veritatem [24] *Imo*
fuiſſe[24] corruptam, quam ut propheta *recta eſt*
erraverit. ſicut in hoc ipſo noſtro opuſ- *ſupputa-*
culo futurum credimus, ut deſcriben- *tio.*
tium incuria, quæ non incurioſe à nobis ſunt digeſta, vitientur. Igitur Salomon cœptum templi opus [1] vigeſimo anno expli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

explicuit. Celebrato deinde ibidem ſacrificio, dictaque oratione, qua populum templumque benedixit, Dominus ad eum locutus eſt, denuncians fore, ſi quando peccaſſent, ac Dominum reliquiſſent, templum illud ſolo æquandum. Quod jampridem impletum videmus, & mox connexum rerum ordinem exponemus. Interea Salomon florens opibus, omnium qui unquam fuerant regum ditiſſimus: quique ſemper ordo rerum eſt, ab opibus in luxum & vitia delapſus, cum adverſum interdictum Dei ex alienigenis [2] conjugia ſumpſiſſet, etiam ſeptingentas uxores & trecentas concubinas haberet, idola eis ritu gentium ſuarum, quibus [3] litarent, conſtituit. Quibus rebus averſus Dominus, graviter increpito pœnam denunciavit, fore ut regnum ex parte majore ademptum filio, ſervo illius traderetur. Idque ita accidit. Defuncto Salomone anno imperii [4] quadrageſimo, cum Roboam filius anno ætatis ſexto & decimo regnum [5] patrium tenere cœpiſſet, [6] pars populi ab eo offenſa diſcedit. Etenim cum laxari ſibi ſtipendium popoſciſſet, quod Salomon graviſſimum impoſuerat, repudiatis preci-

[1] *Cod. Heb.* XI *regni.* IV *fundatum,* XI *abſolutum: niſi* XIII *adjungas domus ſuæ.*

3 Reg. 8. &c.

3 Reg. 10

3 Reg. 11

[2] *uxores. ut ſupra, matrimonia ex victis aſſumere.*

[3] *ſacrificarent.*

3 Reg. 12

[4] XLI, *Sig.* Roboam, IV Rex.

[5] *paternum.*

[6] X *tribus,* Diviſio Regni Iſraëlitici in Iudam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

precibus ſupplicum favorem univerſæ plebis averterat. Itaque conſenſu omnium, imperium ad Ieroboam defertur. Is medio genere ortus, aliquandiu Salomoni ſervitutem pependerat. Sed cum ei reſponſo Achaiæ prophetæ regnum [7] Hebræorum annunciatum comperiſſet, necare eum clam deſtinaverat. Quo ille metu in Ægyptum confugit: ibique uxore accepta, ex ſtirpe regia, cognita demum Salomonis morte, in ſolum patrium regreſſus, volũtate populi, ut ſupra retulimus, ſumpſit imperium. Penes Roboam tamen duæ tribus, Iudæ & Benjamin, reſederant: ex his [8] ad trecenta millia paravit exercitum. Quumque acies promoverentur, verbis Dei populus admonetur, prælio abſtineret, ex ſuo nutu Ieroboam regnum accepiſſe. Ita ſpreto regis imperio, exercitus dilapſus, Ieroboam imperium invaluerat. Sed cum Hieroſolymam Roboam obtineret, ubi templo à Salomone facto populus ſacrificare Domino conſueverat: veritus Hieroboam, ne [9] ab eo plebem religio averteret, ſtatuit animos ejus ſuperſtitione occupare. Itaque [10] vaccam auream in Bethel, alteram apud Dan conſti-

& Iſrael.

Hieroboam imperat. x tribubus, ſeu Rex Iſrael.

3 Reg. 11

[7] *Iſraelitarum, id eſt, x tribuum.*

3 Reg. 12

[8] *ad ducenta, Sig*

[9] *à ſe, potius.*

[10] *vitulum aureum.*

[11] *id eſt, ſacrificaret.*

3 Reg. 13

conſtituit, quibus populus [11] litaret: ſa-
cerdoteſque, omiſſa Levi tribu, ex ple-
be inſtituit. Inviſum Domino flagitium
expoſtulatio conſecuta. Crebra deinde
3 Reg. 14 Abia Rex Iudæ. — inter reges prælia, dubio eventu re-
gnum obtinebant. Roboam ſeptimo &
3 Reg. 15 — decimo imperii anno exacto, vita fun-
12 *Heb. Ver. Abia.* — ctus eſt. In hujus locum [12] Abiud filius
ejus regnum Hieroſolymæ [13] ſex annos
13 *tres, ut in Heb. V.* 2 Par. 13. — tenuit: quamvis in Chronicis triennio
regnaſſe referatur. Huic [14] Aſab filius
ſucceſſit, à David quintus fere, quippe
14 Aſa. *C. H.* Rex. Iudæ. — abnepos ejus; fuit religioſus Domini
cultor: namque deletis aris luciſque ido-
lorum, veſtigia paternæ perfidiæ ſuſtu-
15 *Benhadado.* — lit. Fœdus cum [15] rege Syriæ firmavit:
ejus auxilio Ieroboæ regnum, quod
2 Paral. 16. — tum à [16] filio tenebatur, multa clade af-
16 *rectius, à ſucceſſore.* — fecit: ac ſæpe victis hoſtibus prædam ex
victoria retulit. Poſt unum & quadra-
geſimum annum, æger pedibus deceſ-
ſit. Huic triplex peccatum adſcribitur:
unum, quod ſocietate regis Syriæ ni-
17 *Anani.* — mium confiſus ſit: alterum, quod [17] pro-
phetam Domini, hoc ipſum increpan-
tem, in vincula conjecit: tertium, quia
in pedum dolore remedium non à Do-
mino, ſed à medicis ſperaverit. Sed ini-
tio regni hujus, Hieroboam rex decem

tribuum

ribuum defunctus eſt, regnum Nadab Nadab
ilio reliquit. Is malis operibus, & tam rex Iſrael.
uis quam [18] maternis meritis inviſus 18 *pater-*
Domino, non ultra biennium regno *nis, Sig.* Baaſa rex
otitus eſt, privataque imperio indigna Iſrael.
rogenies [19] Banachiæ filium ſucceſ- 19 *Baa-*
ſorem habuit, æque à Domino alieniſ- *ſam A-* *chiæ fil.*
imum. Iſque [20] ſexto & vigeſimo im- 20 *quarto.*
erii anno defunctus eſt: regnum ad Eſa Rex
Helam filium devolutum, nec ultra Iſrael.
iennium retentum. namq; eum Zam- 3 Reg. 16
ri princeps equitum epulantem inter- Ambri rex Iſrael.
ecit, regnumque occupavit: vir perin-
de in Dominum atque homines im-
ius. Ab hoc pars populi ſeceſſit, Tham-
i cuidam regium nomen delatum. Sed
[21] Iambri ante hunc ſeptem annos, & 21 *Amri.*
um eodem duodecim regnavit. At in 1 Paral. 3
arte tribus Iudæ Aſab mortuo, Ioſa- Ioſaphat
hat filius ejus regnare cœpit, vir [22] re- Rex Iudæ.
igioſis virtutibus merito clarus. Is cum 22 *reli-*
ambri pacem habuit, Defunctus eſt au- *gionis*
em, cum regnaſſet annos v & xx. Hu- *mavult*
us imperii tempore Achab Iambri fi- *Sig.*
ius, rex decem tribuum fuit, ultra om- 3 Reg. 16 2 Par. 20.
es in Dominum impius. Namque Ie- Achab rex
abel filia Baſæ regis ex Sidone, in ma- Iſrael. Ie-
rimonio accepta Bahali idolo aram lu- zabel
oſque conſtituit, & prophetas Domi- uxor Achab.

 ni Helias

Propheta cælum claudit. 3 Reg. 17

ni interemit. Quo tempore Helias propheta oratione cœlum concluſit, ne pluviam terra daret: idque regi denunciavit, ut ſe impius cauſam mali eſſe cognoſceret. Igitur ſuſpenſis cœlo aquis, cum loca omnia aduſta ſolis ardoribus non victum hominibus, non pabulum jumentis darent, ipſe ſe intra periculum famis propheta concluſerat. Ea tempeſtate cum eremum petiſſet, corvis cibum miniſtrantibus, vixit. Aquam [23] torrens proximus, donec aruit, dedit. Inde admonitus à Domino, Sareptæ oppidum petiit: ad mulierem viduam divertit. Cumque ab ea eſuriens cibum peteret, illa cauſari, non eſſe ſibi niſi puſillum farris, & puſillum olei: quo abſumpto, una cum [24] filiis mortem expectaret. Sed cum Helias verbis Dei polliceretur, nec hydriam farre, nec vas oleo eſſe minuendum, mulier poſcenti fidem non cunctata prophetæ credere, promiſſorum fidem conſecuta eſt. Siquidem divinis incrementis tantum accreſceret, quantum quotidie detrahebat. Eodem tempore ejuſdem viduæ filium mortuum, Helias in vitam reduxit. Tum juſſu Domini regem adiit, exprobratoque ei ſacrilegio, poſcit

[23] *Carith. vel, Saraphthæ.*

[24] *τοῖς τέκνοις*, LXX *Cod. H. filio.*

3 Reg. 18

poſcit ad ſe omnium populum congregari. Qui cum propere conveniſſet, accitis idolorum ac lucorum ſacerdotibus cccc [1] fere & L, inter eos inde orta eſt altercatio: Helia Dominum prædicante, illi ſuperſtitiones ſuas aſſerebant. Poſtremo, placuit fieri periculum, ut ſi cujus cæſam hoſtiam miſſus cœlo ignis abſumeret, rata eſſet religio, quæ virtutem edidiſſet. Ita ſacerdotes occiſo vitulo, Baal idolum invocare cœperunt: fruſtraque conſumptis invocationibus, imbecillitatem domini ſui tacitè fatebantur. Tum forte Helias irridens eos: Ne forte, inquit, dormiat, clamate vehementius, ut ſomno, quo tenetur, evigilet. Enimvero miſeri trepidantes, muſſare, & tamen quidnam Helias facturus eſſet, expectare. At ille, cæſum vitulum impoſuit, quum prius ſacrarium aqua oppleſſet: invocatoque Domino, expectantibus cunctis, ignis cœlo delapſus, aquam cum hoſtia abſumpſit. Tum vero populus ſolo ſtratus, Dominum fateri, idola execrari: poſtremo, Heliæ juſſu prophani [2] ſacerdotes comprehenſi, deductique ad [3] torrentem, necati ſunt. Redeuntem inde regem propheta proſecutus eſt. Sed eum ei

[1] *redundat.* Helias ſacrilegos ſacerdotes occidit.

[2] *propheta Baal.*

[3] *Ciſon. ſcil.*

Ieſabel regis uxor vitæ periculum pa-
3 Reg. 19 raret, ad [4] remotiora ſeceſſit. Ibi eum
[4] Scil. ad deſertum Berſabee. Dominus allocutus eſt, ſeptem millia virorum eſſe adhuc pronuncians, qui ſe idolis non dediſſent. Mirum id Heliæ fuit, qui ſolum ſe à [5] ſacrilegio
[5] id eſt, idololatria. immunem eſſe crediderat. Ea tempeſtate Achab rex Samariæ vineam Nabuthæi, adhærentem [6] ſibi, concu-
3 Reg. 21 *[6] id eſt, palatio ſuo.* pivit. Quam cum ille ei vendere noluiſſet, dolis Iezabel interfectus eſt. Ita Achab vinea potitus eſt, cum tamen Nabuthæi mortem doluiſſe referatur. Mox per Heliam verbo Domini increpitus, agnitoque crimine cilicio indutus, egiſſe pœnitentiam traditur. Quo facto,
3 Reg. 20 Achab de Syris victoria. imminentem pœnam avertit. Namque rex Syriæ magno cum exercitu, duobus & triginta regibus in ſocietatem belli aſcitis, fines Samariæ ingreſſus, cum rege urbem obſidere cœpit.
[7] fractis, Sig. arctis, Druſ. Actis [7] deinde obſeſſorum rebus, dat belli conditiones, ſi aurum & argentum & fœminas tradidiſſent, fore uti vitæ eorum parceret. Sed tam injuſtis conditionibus extrema perpeti ſatius viſum. Et cum jam omnium deſperata eſſet ſalus, propheta à Domino miſſus, regem adit, hortatur ut in prælium

exeat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

exeat: cunctantem, multis confirmat. Ita eruptione facta, fuſi hoſtes, copioſaque præda reperta. Sed poſt annum reparatis viribus, Syrus in Samariam reregreſſus, acceptam cladem ultum ire cupiens, rurſum victus eſt. Eo prælio cxx millia Syrorum interiere: Regi venia data, regnum ei & priſtinus ſtatus conceſſus. Tum Achab verbis Dei à propheta increpitus, cur abuſus divino munere, hoſti ſibi tradito pepercíſſet. Igitur Syrus poſt triennium, bellum Hebræis intulit. Adverſum hunc Achab, 3 Reg. 22
pſeudoprophetarum impulſu, in prœlium deſcendit: ſpreto Michea propheta, & in vincula conjecto, quod ei exitiabilem fore pugnam denunciaſſet. Ita eo prælio Achab interfectus, Ochoziæ filio imperium reliquit. Is æger corpore, cum ex miniſtris, qui 8 idolum pro ſalute ejus conſulerent, miſiſſet: Helias à Deo 9 monitus, obviam ſe eis obtulit, increpitoſque renunciare regi jubet, mortem ejus conſequuturam. Tum rex comprehendi eum, ac deduci ad ſe jubet: ſed miſſi, cœleſti igne abſumpti. Rex, ut propheta prædixerat, obiit. ſucceſſit autem 10 Ioram ei frater ejus: iſque duodecim annis imperio potitus

Ochozias rex Iſrael.
4 Reg. 1.
8 *Accaronitarum.*
9 *per angelum, ſcil.*
10 Ioram rex Iſrael.

 eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Ioram rex Iudææ.
[11] *octo, Sig 2 Paral.* 21.

eſt. At in parte duarum tribuum Ioſa-
phat rege deſuncto, Ioram filius re-
gnum tenuit annos [11] duodeviginti. Is
Achab filiam uxorem habuit, ſocero

Achazias rex Iudæ.

quam patri propior. Poſt hunc Ocho-
zias filius imperium adeptus eſt. Hoc
regnante, Helias tranſlatus refertur.

4 Reg. 2.
Heliſæus propheta
[12] *miraculis.*

Eodem tempore Eliſeus diſcipulus ejus,
multis [12] ſignis potens extitit: quæ om-
nia notiora ſunt, quam ut noſtro ſtylo
egeant. Ab eo eſt viduæ filius reſuſcita-

4 Reg. 4.
4 Reg. 5.
4 Reg. 7.

tus, Syrus lepra purgatus. Famis tempo-
re, omnium rerum copia fugatis hoſti-
bus invecta, in uſum trium exercituum
aquæ præbitæ: de exiguo olei immodi-
cis incrementis ſolutum mulieris debi-
tum, & ipſi ſufficiens vivendi ſubſtantia
data. Hujus temporibus, ut diximus,
Ochozias duarum tribuum erat rex: de-

4 Reg. 8.
[13] *Haſael. regem Syriæ.*

cem vero Ioram, ut ſupra retulimus,
imperabat. Interque eos fœdus ictum.
Nam & adverſus [13] Syros junctis viri-
bus bellatum: & adverſum Iehu, qui per

4 Reg. 9.
Iehu Rex Iſrael.

prophetam in regem decem tribuum
unctus fuerat, pariter in prælium egreſ-
ſi, eadem pugna interiere. Sed regnum

4 Reg. 10
[14] *depoſito, id eſt, ſepulto.*
[15] Athalia

Ioram Iehu tenuit, poſito [14] Ochozia
in Iudæa rege. Qui uno anno regnavit:
mater ejus [15] Gotholia imperium oc-
cupavit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

cupavit, adempto nepoti imperio, etiam tum parvo puero, cui Ioas nomen fuit.

Regina Iudæ. 4 Reg. 11

Sed huic ab avia præreptum imperium, poſt octo fere annos, per ſacerdotem & populum depulſa avia redditum.

Ioas Rex Iudæ. 4 Reg. 12 2 Paralip. 24.

Hic nitio regni obſervantiſſimus divini cultus fuit, magniſque ſumptibus templum exornavit. poſt adulationem principũ depravatus, adoratuſq; ab eis, Dei iram meruit. Namque ei Azahel rex Syriæ bellum intulit: inclinatiſque rebus ſuis, auro templi pacem redemit. Nec tamen ea potitus eſt, facti invidia à ſuis interfectus, anno imperii quadrageſimo. Huic Amaſſia filius ſucceſſit.

Amaſias Rex Iudę. 4 Reg. 13

At in parte decem tribuum defuncto Iehu, Ioachas filius ejus regnavit, inviſus Deo, malis operibus, ob quæ regnum ejus Syris prædæ fuit, donec Dei miſericordia depulſis hoſtibus, priſtinum habere ſtatum cœperunt.

Ioachas Rex Iſrael. 4 Reg. 14 2 Par. 23

Ioachas diem functus, Iohæ filio reliquit regnum. Is Amaſſiæ regi duarum tribuum civile bellum intulit, victoriaque potitus, multam prædam in regnum ſuum convertit. Idque ob Amaſſiæ delictum accidiſſe traditur.

2 Par. 25

Siquidem Idumæorum fines victor ingreſſus, idola gentis ejus aſſumpſerat. Hic novem [16] annos regnaſſe ſcribitur,

[16] *viginti novem*, εἴκοσι καὶ ἐννέα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

quantum in libris Regnorum reperi. Sed in Paralipomenis, atque etiam in Chronicis, novem & viginti annos imperium tenuiſſe annotatum eſt. Et nimirum id perſuadente ratione, quæ in his Regnorum libris facile perſpici poteſt.

Ioram rex Iſrael. [17] *quintodecimo, Sig.*

Ioram enim rex decem tribuum, octavo [17] anno imperii Amaſſiæ traditur regnare cœpiſſe, unumque & quadraginta annos imperium tenuiſſe. regnante demum Ozia Amaſſię filio, quarto imperii ejus anno defunctus eſt. Qua ratione viginti & novem annos regi Amaſſiæ effecit. Itaque nos hoc ipſum ſecuti, quia rationem temporum perſequi placet, Chronicorum authoritati

4 Reg. 14 2 Par. 26 Ozias rex, qui & Azarias. Zacharias rex Iſrael.

acceſſimus. Igitur Amaſſiæ Ozia filius ſucceſſit. nam in parte decem tribuum Ioas diem functus, Ioram filio locum fecerat: poſtque hunc Zacharias ejus filius regnavit. Horum nos regum, omniumque qui in parte decem tribuum Samariæ præfuerunt, annotanda eſſe tempora non putavimus: quia brevitati ſtudentes, ſuperflua omiſimus, & ad cognitionem temporum ejus potiſſimum [18] partis annos credimus perſequendos, quæ in captivitatem poſterius abducta, prolixius tempus in regno habuit.

[18] *duarũ tribuum.*

buit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

buit. Igitur Ozias regnum Iudæ adeptus, præcipuam curam Domini cognoſcendi habuit, Zacharia propheta plurimum uſus: Eſaias etiam ſub hoc primũ prophetaſſe traditur, quo merito proſperis eventibus adverſus finitimos bella geſſit. Arabas etiam devicit. Iamque Ægyptum terrore nominis ſui concuſſerat, elatuſque ſecundis rebus, illicita prẹſumens, incenſum Deo obtulit: quod ſolis facere ſacerdotibus fas erat. Itaque cum per Azariam ſacerdotem increpitus eo loco decedere cogeretur, atque in iram exarſiſſet, lepra oppletus [19] deceſſit. Quo morbo affectus, vita functus eſt, quum regnaſſet annos duos & quinquaginta. Regnum inde Ioathæ filio datum: iſque admodum ſanctus fuiſſe traditur, proſpereque imperium adminiſtravit: gentem Ammonitarum bello victam ſtipendium præſtare coëgit. regnavit autem annis XVI. Eidemque Achaz filius ſucceſſit. Celebris circa hæc tempora Ninivitarum fides traditur. Id oppidum olim ab Aſſur, [20] Seon filio conditum, caput regni Aſſyriorum fuit: frequens tum incolẽtium multitudine, alens * virorum millia C & XX: atque, ut in magno populo, abundans vitiis.

Oſias rex Iudæ.
2 Par. 26.
Zacharias.
4 Reg. 15
[19] *ſcilicet è templo.*
1 Par. 27
Iotham rex Iudæ.
Achaz, rex Iudæ.
4 Reg. 16
4 Par. 28.
Ninivitarum hiſtoria & pœnitentia.
Ion. 1. & 2.
* *Semir.*
* *imo puerorum ut in Cod, Heb,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Queis Deus motus, Ionam prophetam ex Iudæa ire præcepit, ac denunciare urbi excidium ſicut [22] olim Sodoma & Gomorrha divinis ignibus conflagraſſent. Verum propheta prædicationis iſtius miniſterium detrectans, non contumacia, ſed præſcientia, qua [23] videbat Dominum pœnitentia populi placandum, navim, quæ longe diverſa regione [1] Tharſos petebat, conſcendit. Sed ubi in altum proceſſum, nautæ ſævitia maris compulſi, quisnam eſſet mali cauſa, ſorte exploravere. Cum ſuper Ionam ſors decidiſſet, tanquam piaculum tempeſtatis in profundum projectus eſt: exceptuſque à ceto, marino monſtro, ac devoratus, poſt triduum fere Ninivitarum littoribus ejectus, juſſa prædicat, urbem ſcilicet ob peccata populi [2] triduo perituram. Igitur non diſſimulanter, ut olim Sodomis, audita eſt vox Prophetæ: ac ſtatim juſſu regis, exemploque, populus univerſus, quin & recens nati cibo potuque abſtinere jubentur: jumenta itidem & diverſi generis animalia compulſa fame ac ſiti, lamentantium ſpeciem cum hominibus præbebant. Ita imminens malum averſum. Ionæ apud Deum conquerenti,

[22] *Hæc de ſuo addidit.*
[23] *quia, Colon.*
[1] *Tharſis, id eſt, Tarſum Ciliciæ.*
[2] XL. *diebus, ut Cod. Heb.*
Ion. 3. Ionas Ninivitas convertit.
Ion. 4.

ti, quod fides dictis non affuiſſet, reſponſum, pœnitentibus veniam negari non poſſe. At in Samariam Zachariam regem admodum impium, quem ſuperius regnaſſe memoravimus, Sella quidam interemit, regnumque occupavit: idemque Manæ inſidiis, exemplo facti ſui perit. Mane [3] ereptum Sellæ imperium tenuit, filioque [4] Pache reliquit. Eundem vero [5] Pache quidam ejuſdem nominis interemit, regnumque occupavit. Mox ab Oſee peremptus, eodem ſcelere quo aſſumpſerat, imperium amiſit. Hic ultra omnes reges ſuperiores impius, pœnam ſibi, perpetuamque genti captivitatem à Deo meruit. Namque ei Salmanaſſar rex Aſſyriorum intulit bellum, victumque tributarium ſibi effecit. Sed cum occultis conſiliis rebellionem pararet, regemque Æthiopum, qui tum Ægyptum obtinebat, in auxilium accerſeret, idque Salmanaſſer comperiſſet, perpetuis eum vinculis in carcerem conjecit, urbemque excidit [6], populum univerſum in regnum ſuum abduxit, Aſſyriis in hoſtili ſolo ad cuſtodiam poſitis. exinde ea pars Samaria appellata: quod lingua Aſſyriorum cuſtodes [7] Samaritas

4 Reg. 15 Sellum. rex Iſrae Manahẽ rex Iſrael. [3] *Manes pro Manem, aut, Manahẽ.* Phacëa, rex Iſrael. [4] *Phaceia.* Phace, rex Iſrael. [5] *Phacee.* 4 Reg. 17 Oſee, rex Iſrael. Deportatio Iſraelitarum in Aſſyriam. [6] *cepit, non excidit penitus.* [7] *imo Samar vox Heb.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

tas vocant. ex quibus plerique divinas ceremonias receperunt, reliquis in errore gentilitatis perſeverantibus. Hoc bello Tobias in captivitatem ductus eſt. At in parte duarum tribuum rex Achas ob impietatem inviſus Deo, cum finitimorum bellis ſæpe premeretur, deos gentium colere decrevit, nimirum [8] quia eorum illæ auxilio victores frequentibus prælijs extitiſſent. Ita in hoc nephariæ mentis piaculo diem functus eſt, cum XVI annis in regno fuiſſet. Huic Ezechias filius ſucceſſit, multum paterni diſſimilis ingenii. Namque initio regni, populum ſacerdoteſque ad Dei cultum cohortatus, multis diſſeruit, ut frequenter caſtigati à Domino, ſæpius eſſent miſericordiam conſequuti, ut poſtremum decem tribus, in captivitatem nuper abductæ, ſacrilegii pœnas diſſolverent: curandum eis ſedulo, ne eadem pati mereantur. Ita converſis ad religionem omnium animis, Levitas Sacerdoteſque omnes ad celebranda ſecundum legem ſacrificia ordinavit: celebrarique Paſcha inſtituit, quod jam pridem fuerat omiſſum. Cumque dies feſtus adeſſet, dimiſſis per omnem terram nunciis, conventus diem edixit [9]: ut

Tobiæ captivitas.

Achas, rex Iudæ. 2 Reg. 16 2 Par. 28

[8] *Hoc de ſuo adjecit.*

Ezechias, rex Iſrael. 4 Reg. 18 2 Par. 29.

2 Par. 30

[9] *indixit, Col.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ut ſi qui poſt abductionem decem tribuum in Samaria reſediſſent, ad ſolemne ſacrum convenirent. Ita frequentiſſimo conventu dies ſacer publica lætitia exactus, longo poſt intervallo religione legitima per Ezechiam reſtituta. Pari deinde induſtria, qua divina curaverat, rem bellicam adminiſtravit, Al- 4 Reg. 18
lophyloſque frequentibus præliis con- 2 Par. 32.
tulit: donec ei Sennacherib rex Aſſyriorũ bellum intulit, magno cum exercitu fines ejus ingreſſus: lateque agris Eſa. 36.
vaſtatis, nullo obſiſtente, urbis obſidionem urgebat. Ezechias enim multitudine inferior, non auſus manum conſerere, muris ſe tuebatur. Rex Aſſyrius portis aſſultans, minitari excidium, deditionem imperare, Ezechiam fruſtra Deo confidere, ſe Dei nutu potius arma [10] ſuppreſſiſſe: victorem omnium gentium, everſorem Samariæ, effugi non poſſe, ni matura deditione ſibimet conſuluiſſent. In hoc rerum ſtatu Ezechias Deo fretus, Eſaiam prophetam Eſa. 37.
conſulit: ejuſque reſponſo edocetur, nihil ex hoſte periculi fore, divinum autem auxilium non defuturum. Nec multo poſt [11] Tirchac rex Æthiopum 4 Reg. 19
regnum Aſſyriorum invadit. Quo nuncio

[10] *ſumpſiſſe, Sig.*

[11] *Tharaca, id eſt,*

Θαρακά. Sed in cod. Eb. Thirhaca. Hæc paullo aliter Scriptura.

cio Sennacherib ad ſua tuenda converſus, fremens & clamitans, victori ſibi victoriam eripi, bellum omiſit: miſſis ad Ezechiam literis, cum verborum contumeliis denuncians, ſe paulo poſt rebus domi compoſitis ad excidium Iudææ mature rediturum. Sed nihil his Ezechias motus, oraſſe Dominum traditur, ne hanc tantam hominis inſolentiam inultam ſineret. Ita eadem nocte

Sennacherib ab angelo cæſus. 12 *CLxxxv Mill.*

angelus caſtra Aſſyriorum aggreſſus, 12
multa hominum millia letho dedit. Rex trepidus in oppidum Niniven confugit, ibique à filiis interfectus, dignum ſe exitium tulit. Per idem tempus Ezechias,

4 Reg. 20

ęger corpore, morbo incubuerat. Cumque Eſaias ei verbum Domini annunciaſſet, vitæ ejus finem adeſſe: fleſſe rex traditur. ita xv annos prorogari ſibi

Eſai. 38.

ad vitam meruit. Quibus peractis, nono & vigeſimo imperii anno deceſſit:

Manaſſe rex Iudæ. 4 Reg. 21

regnum Manaſſe filio reliquit. Is à patre multum degenerans, relicto Domino, culturas impias exercuit: ob quod in poteſtatem Aſſyriorum traditus, malo coactus agnovit errorem: populumque adhortatus eſt, uti relictis idolis Dominum colerent. Nihil ſane dignum memoriæ geſſit, regnavit autem annos v

&L.

& L. Amon deinde filius ejus regnum adeptus eſt, nec ultra biennium eo potitus eſt: paternæ impietatis hæres, Domini negligens, ſuorum inſidiis circumventus periit. Ad Ioſiam filium imperium devolutum. Is admodum religioſus fuiſſe traditur, ſummaque cura divina adminiſtraſſe, Helchia [13] ſacerdote uſus bene. Is cum in templo librum [14] verbi Dei ſcriptum, repertum à ſacerdote legiſſet, quo continebatur, Hebræam gentem ob crebras impietates & ſacrilegia delendam, piis ad Deum precibus fletuque jugi imminentem cladem avertit. Quod ubi indultum ſibi per [15] Ollam prophetiſſam compe-rit, majore cura, utpote obligatus divinis beneficiis, cultum Dei exercuit. Igitur vaſa omnia, anteriorum regum ſuperſtitionibus idolis conſecrata, cremavit. Namque eo prophani ritus invaluerant, ut ſoli ac lunæ divinos honores darent, eiſdemq; etiam ex metallis ſacraria ædificarent. Quibus Ioſias in pulverem redactis, ſacerdotes quoque prophanarum ædium interfecit. Sed ne ſepulchris quidem impiorum pepercit: quod olim prædictum à propheta, impletum animadverſum eſt. Hujus octavo & decimo

4 Reg. 21 Amon, rex Iudæ.

4 Reg. 22 Ioſias, rex Iudæ.

[13] *Pontifice.*

[14] *legis.*

4 Reg. 23

[15] *Oldam.*

3 Paralip. 35.

3 Eſd. 1.

mo imperii anno, Paſcha celebratum. Poſt triennium fere, adverſus Nechao regem Ægypti, qui bellum Aſſyriis inferabat, in prælium egreſſus, priuſquam inter ſe acies concurrerent, ſagitta ictus eſt. Exque eo vulnere in urbem relatus, deceſſit, cum regnaſſet annos I & [16] xx. Ioachas inde filius ejus regnum adeptus, tribus menſibus tenuit, captivitati ob impietatem deſtinatus. Namque eum Nechao rex Ægypti vinctum, captumque duxit. Nec multo poſt in vinculis diem functus eſt. Iudæis ſtipendium annuum imperatum, rex eis Eliachim arbitrio victoris datus, qui poſtea immutato nomine Ioachis vocitatus eſt. Hic [17] Ioachæ fratris Ioſiæ F. fuit, fratri quam patri propior, ſacrilegio inviſus Deo: igitur cum regi Ægyptio pareret, quippe cui tributum pēderet, Nabuchodonoſor rex Babylonius Iudæam terram occupavit armis, & per triennium jure belli victor poſſedit. Etenim cedente jam rege Ægypti, determinatiſque inter eos imperii finibus convenerat Iudæos ad Babylonem pertinere. Ita cum Ioachis exactis in regno annis undecim, [18] filio ejuſdem nominis locum feciſſet, iſque regis Babylonii in ſe

iram

[16] xxx, *ut in Heb. Ver.*

Ioachaz, rex Iudæ.

Ibidem.

Eliachim ſeu Iehojachim, rex Iudæ.

[17] *leg. Ioachæ frater, Ioſiæ F.*

4 Reg. 24

Prima tranſlatio Iudæorum in Babyloniam ſub rege Ioachim.

Iechonias Rex Iudæ.

[18] *confuſio nominum Ioakim & Ioachin.*

iram concitaſſet, Deo nimirum agente cui conſtitutum erat Iudæam gentem captivitati & internecioni dare, Nabuchodonoſor Hieroſolymam cum exercitu ingreſſus, [19] urbem muroſque ac templum ſolo ſtravit: auri immenſum modum & ſacra ornamenta vel publica vel privata, pubereſque omnis virilis ac muliebris ſexus tranſtulit: relictis, quorum imbecillitas aut ætas faſtidio victoribus fuit, quæ turba inutilis ſervitio, exercendis colendiſque agris, ne incultum eſſet ſolũ, deputata. Eiſdemq; rex Sedechias præpoſitus: ademptis [20] viribus inani tãtum umbra regii nominis conceſſa. Sed Ioachis tribus menſibus tempus imperii habuit. Is cum populo Babyloniam tranſlatus, & in carcerem conjectus eſt: trigeſimum [21] poſt annum emiſſus, atque à rege in amicitiam receptus, menſaque & conſiliis participatus, non ſine ſolatio depulſæ calamitatis deceſſit. Interea Sedechias rex turbæ inutilis, quanquam ſine viribus, infido ingenio, & Dei immemor qui non intelligeret captivitatem ob delicta gentis illatam, poſtremis denique malis [22] debitus, regis animum offendit. Ita ei poſt novem annos Nabuchodo-

Hieroſolyma ac templum vaſtatum

[19] *error Sulpicij.*

Sedechias Rex Iudę. 4 Reg. 25

[20] *Hæc non habentur in fonte.*

[21] XXXVII *Sig.*

[22] *Sic, mors natura debita: &, cœlo debita progenies.*

chodonoſor bellum intulit: compulſumque intra muros confugere triennio obſedit. Qua tempeſtate Ieremiam prophetam, qui jam ſæpius imminere urbi captivitatem pronunciaverat, conſulit, ſi quid ſpei forſitan ſupereſſet. Sed ille, cœleſtis iræ non ignarus, eadem, ſæpius interrogatus, reſpondit, ipſi regi ſpecialem pœnam denuncians. Tum vero Sedechias in iram excitatus, trudi prophetam in carcerem jubet; moxque eum crudelis facti piguit. Sed obſiſtentibus Iudæorum principibus, quibus jam inde à principio moris fuerat bonos premere, abſolvere innocentem non eſt auſus. Iiſdem cogentibus, in lacum immenſi profundi, cœnoque ac ſordibus, atque ex eo exitiabili fœtore horridum, demiſſus eſt, ut ne ſimplici quidem morte expiraret. Sed rex, licet impius, aliquanto tamen ſacerdotibus [13] mitior, educi prophetam de lacu, & carceris cuſtodiæ reddi jubet. Interea obſeſſos vis hoſtium & penuria urgebat: conſumptiſque omnibus quæ mandi poterant, fames invaluerat. Ita defeſſis inedia defenſoribus, oppidum captum, incenſumque. Rex, ut propheta dixerat, effoſſis oculis, Babyloniam tranſ-

Ieremias à ſuis afflictus.

Ierem. 37 hæc paullo aliter referuntur.

4 Reg. 25
2 Par. 36.

Ierem. 38
[13] *principibus.*

Ier. 39.
Altera Captivitas Babylonica ſub Zedechia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

tranſlatus: Hieremias miſericordia hoſtili carcere exemptus. Cum eum Nebuzardan princeps regius, captivum cum cæteris duceret, delata ſibi optione ab eo, utrum in ſolo patrio deſerto deſolatoque ſubſiſtere, an ſecum abire in ſummis honoribus vellet, reſidere in patria maluit. Nabuchodonoſor abducto populo, reſiduis quos belli conditio vel prędæ faſtidium [14] reliqui à victoribus fecerat, Godoliam ejuſdem gentis præpoſuit, abſque ullo inſigni regio, aut imperii nomine: quia præeſſe paucis, & calamitoſis, nulla dignitas erat.

[14] *Reliquos, fortè relinqui, Sig. reliquias Giſ.*

Godolia rex Iudæ.

SVLPICI SEVERI

SACRÆ HISTORIÆ

LIBER SECVNDVS.

Captivitas Iudęorum in Babylonia annorum LXX.

CAptivitatis tempora prophetarum vaticiniis atque actibus illuſtrata ſunt. Maxime itaque Danielis egregiam ad conſervandam legem perſeverantiam, & in abſolutionem [1] Suſannæ divino conſilio, cæteraque ab eo geſta, ordine perſequemur. Hic ſub rege [2] Ioachim captus

Daniel regi carus.

[1] *divinum conſiliũ, Sig. alij inducunt* IN *præpoſitionem.*

Dan. 1. captus deductuſque Babyloniam, par-
[2] *Ioacim.* vus admodum puer: poſtea ob elegan-
tiã vultus inter miniſtros regios aſſum-
ptus, unaque cum eo Ananias, Miſael,
& Azarias. Sed cum eos rex delicatio-
ribus cibis curari præcepiſſet, idque
Aſphanæ eunucho negotii dediſſet, Da-
[3] *patriarum, Sig.* niel [3] paternarum traditionum memor,
[4] *gentium* ne ex menſa regis [4] gentilium cibis par-
Danielis continentia. ticiparet, popoſcit ab eunucho, ut legu-
minibus tãtum uterentur. Cauſante Aſ-
phane, ne diſſimulatum imperium regis
conſecutura macies proderet: Daniel
Domino fretus, pollicetur majoris de-
coris ſibi vultus ex leguminibus, quam
ex cibis regiis fore. Fideſque dictis af-
fuit, ita ut minime eorum vultus com-
parabiles haberentur, qui imperialibus
impendiis procurabantur. Igitur à re-
ge in honore & gratia adhibiti, pru-
dentia & diſciplina brevi omnibus re-
Dan. 13. gis proximis antelati. Per idem tem-
Suſannæ apocrypha hiſtoria. pus Suſanna quædam Ioachim nupta,
ſpectatæ fœmina pulchritudinis, à duo-
bus presbyteris appetita, cum impudi-
cis non acquieviſſet, falſo crimine in-
ceſſitur: iiſdem presbyteris deferenti-
bus, in remotis locis adoleſcentem
cum ea deprehenſum, ſed illum juve-
nili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

nili alacritate ſenũ manus effugiſſe. Ita presbyteris fides habita, judicio populi Suſanna damnatur. Quæ cum ſecundũ legem ad ſupplicium duceretur, Daniel tum annos natus XII, increpitis Iudæis, quod innocentem morti dediſſent, reducere eam in judicium, cauſamq; denuo audiri poſtulat. Enimvero multitudo Iudæorũ, quæ tum aderat, non ſine Domino exiſtimans puerum contẽptæ ætatulæ in hanc conſtantiam prorupiſſe favore accommodato, in conſilium revertitur. Initur denuo judicium: Danieli, ut inter majores natu reſideret, delatũ. Igitur ſeparari accuſatores jubet: unumque 5 ex eis interrogat ſub cujus generis arbore adulteram deprehendiſſet: ex varietate reſponſi, falſitas deprehenſa: Suſanna abſoluta; presbyteri, qui innocenti periculum creaverant, capite damnati. Ea tẽpeſtate Nabuchodonoſor ſomnium vidit, myſterio futurorũ mirabile. Cujus interpretationem, quum per ſe non poſſet evolvere, aſcitis ad interpretandum Chaldęis, qui magicis artibus, extiſq; hoſtiarum ſcire occulta, & futura 6 præcinere videbantur: mox veritus ne more hominum non vera, ſed placita regi ex ſomnio conjectarent,

Iudicium Suſannæ per Danielem.

5 *unumquemque atq; alterum*, Sig.

Dan. 2. Somniũ Nebuchodonoſoris de Regnis futuris.

6 *prædicere*.

rent, viſa ſupprimit, popoſcitque ab eis, ut ſi 7 vera in his divinatio eſſet, ſomnium ipſum ſibi dicerent: tum demum interpretationi eorum credendum, ſi prius enunciando ſomnium, artis periculum feciſſent. Illi vero tantam molem abnuentes, non eſſe id humanæ opis confitebantur. Rex motus, quod falſa divinandi profeſſione homines erroribus illuderent, cum aſtricti præſenti negocio nihil ſcire ſe confiterentur. Ita edicto regis in eos animadverſum, palamque omnes hujus artis interficiebantur. Quod ubi Danieli compertum, regis proximum appellat: enunciationem ſomnii, interpretationemque ejus pollicetur. Res ad regem defertur: Daniel accerſitur, jam revelato ſibi per Dominum myſterio, viſio regis refertur, ſolutioque. Sed res poſtulat, ut regis ſomnium, & interpretationem prophetæ, & conſequentium fidem exponamus. Viderat rex per ſoporem, imaginem 8 capite aureo, brachiiſque 9 argenteis, ventre & femoribus æreis, cruribus ferreis, quæ in pedes partim ferreos, partim fictiles deſinebat. Sed ferrum atque teſtum inter 10 confuſum coire re

7 id eſt, ſi viri diviniessent

Aliquid abeſſe videtur.

Expoſitum ſomnium per Danielem.

8 ſtatuam, Druſ.

9 pectore brachiiſque.

10 inter ſe, Giſ. ſunt etiam, qui, teſtam, legant, pro, teſtum.

re non poterat. ad extremum, imaginem lapis ſine manibus abſciſſus proterebat: redactaque omnia in pulverem, vento ablata. Igitur ſecundum prophetæ interpretationem imago viſa, figuram mundi gerit. Caput aureum, Chaldæorum imperium eſt: ſiquidem id primum, & opulentiſſimum fuiſſe accepimus. Pectus & brachia argentea, ſecundum regnum annunciant. Cyrus enim, victis Chaldæis atque Medis, imperium ad Perſas contulit. In ventre æreo, tertium regnum portendi pronunciatur: idque impletum videmus. Siquidem Alexander ereptum Perſis imperium, Macedoniæ vindicavit. Crura ferrea, imperium quartum: idque Romanum intelligitur, omnibus 7 ante regnis validiſſimum. Pedes vero partim ferrei, partim fictiles, dividendum eſſe Romanum regnum, ita ut nunquam inter ſe coeat, præfigurant: quod æque impletum eſt. Siquidem jam non ab uno imperatore, ſed etiam à pluribus, ſemperque inter ſe armis aut ſtudiis diſſentientibus res Romana adminiſtratur. Denique commiſceri teſtum atq; ferrum nunquam inter ſe coeuntem materiam: commiſtiones humani

IV Mundi imperia ſeu Monarchiæ.

7 *melius, omnium ante regnorum.*

mani generis futuræ à ſe invicem diſſidentes, ſignificantur. Siquidem Romanum ſolum ab exteris gentibus aut rebellibus occupatum, aut dedentibus [8] ſemper pacis ſpecie traditum conſtat; exercitibuſque noſtris, urbibus atque provinciis permixtas barbaras nationes, & præcipue Iudæos, inter nos degere nec tamen in mores noſtros tranſire [9] videamus. Atque hæc eſſe poſtrema tempora prophetæ annunciant. In lapide vero ſine manibus abſciſſo, qui aurum, argentum, & ferrum teſtumque comminuit, Chriſti figuram eſſe. Is enim non conditione humana editus (ſiquidem non ex voluntate viri, ſed ex Deo natus eſt) mundum iſtum, in quo ſunt regna terrarum, in nihilum rediget, regnumque aliud incorruptum atque perpetuum, id eſt, futurum ſeculum quod ſanctis paratum eſt, confirmabit. De quo uno adhuc quorundam fides in ambiguo eſt, Non credendum de futuris, cum de præteritis convincantur. Igitur Daniel multis à rege muneribus donatur, præfectus Babyloniæ, atque omni imperio, in ſummis honoribus habebatur. Ejus ſuffragio Ananias, Azarias, & Miſael ad

[8] *ſe per pacis ſpeciem*, Sig.
[9] *videmus* Giſ.
Ioa. 1. 13.
Dan. 2.

ad ſummam æque dignitatem & poteſtatem provecti. Eodem fere tempore, præclara Ezechielis prophetia extitit, revelato ei futurorum & reſurrectionis myſterio. Extat liber magni operis, & cum cura legendus. At in Iudæa, cui poſt excidium Ieroſolymæ Godoliam præpoſitum, ſupra memoravimus, ægre ferentes [10] Iudæi, principem ſibi ex ſtirpe non regia, arbitrio victoris datū: Iſmael [11] quodam duce & concitatore nefandæ conjurationis, diſpoſitis eum in convivio inſidiis, peremerunt. At [12] hi qui extra noxiam fuerant, ultum ire facinus cupientes, propere adverſum Iſmael arma capiunt. Sed ille quia cognovit exitium ſibi imminere, relicto exercitu, quem contraxerat, non amplius quam octo comitantibus ad Ammonitas confugit. Igitur populum univerſum metus pervaſerat, ne paucorum ſcelus omnium exitio rex Babylonius ultum iret. nam præter Godoliam, multos ex Chaldæis cum eo interfecerant. Itaque conſilium ineunt fugiendi in Ægyptum. Sed prius Hieremiam frequentes adeunt, ſciſcitantes divinum reſponſum. At ille verbis Dei univerſos hortari, in ſolo patrio manerent: ſi id

Ezechielis prophetia.

4 Reg. 25 Seditio relictorū in Iudæa.

[10] *quidā*

Ier. 40. & 41.

[11] *de ſemine regio.*

[12] *Iohannes Caree F. & alij.*

Ier. 41. 42.

Reliquiæ Iudæorū diſperſæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

feciſſent, Dei præſidio tuendos, nullumque à Babyloniis periculum fore. Sin Ægyptum peterent, omnes ibi ferro ac fame, diverſoque mortis genere perituros. Sed plebs aſſueto malo inſolens parendi ſalubribus conſiliis, & divino imperio, profecta eſt in Ægyptum. Quid de ea poſtea actum, ſacris literis ſiletur: nobis nihil compertum. Hoc tractu temporum Nabuchodonoſor elatus rebus ſecundis, ſtatuam ſibi auream immenſę magnitudinis poſuit: adorarique eam ut ſacram effigiem præcepit. Quod cum certatim ab omnibus depravatis adulatione omnium animis fieret, Ananias, Azarias & Miſael prophano officio abſtinuerunt, non ignorantes honorem hunc ſoli Deo debitum. Igitur rei ex edicto regis conſtituuntur: propoſitaque eis conditio pœnarum, ardens caminus, ut præſenti metu adorare ſtatuam cogerentur. Verum illi devorari ignibus, quam piaculum committere, maluerunt. Itaque, vincti pedibus, in medias flammas conjiciuntur. Sed miniſtros infandi operis, dum promptius damnatos in ignem propellunt, flamma abſorbuit: Hebræos (mirum dictu, & incredibile,

Ier. 44. *Ioſephus Ant. l. 10 cap. 11.*

Dan. 3.

Satua aurea Regis neglecta.

Ananias cùm ſuis in caminum conjectus.

non

non viſentibus) ignis non attigit, quum aſpectantibus deambulantes in camino pſalmum Deo dicere cernerentur. Viſuſque cum his inter ignem quartus ſpecie [12] angeli, quem, Nabuchodonoſor propius intuitus, filium [13] Dei ſe vidiſſe confeſſus eſt. Tum rex haud dubius, divinam in re præſenti fuiſſe virtutem, miſſis per omne regnum ſuum edictis, facti miraculum provulgavit: confeſſus, ſoli Deo honorem deferendum.

12 viri.
13 ſimilẽ filio Dei.

Dan. 4. Nabuchodonoſoris inſania & ſumtus.

Nec multo poſt, rex objecto ſibi ſomnio, mox voce etiam cœlo emiſſa admonitus, poteſtate regia abjecta, atque ab omni converſatione humana remotus, herbis tantum vitam ſuſtinens, egiſſe pœnitentiam traditur: ſervatum ei nutu Dei imperium, donec impleto tempore, agnito demum Deo, poſt ſeptem annos, & regno, & ſtatui priſtino reſtitutus eſt. Hic poſt devictum, ut ſupra diximus, Sedechiam, quem captivum Babylonem tranſtulit, regnaſſe traditur annos VI & XX: quanquam id non in Sacra hiſtoria ſcriptum invenerim. Sed forte accidit, ut dum multa evolverem, annotationem hanc jam [14] interpolato per ætatem libello, ſine authoris nomine, reperi-

14 Chronicon quoddam intelligit. Giſ. mavult, in interpolato &c.

reperirem, in quo regum Babyloniorum tempora continebantur: quam prætereundam non putavi. ſiquidem & Chronicis conſentirent: & ita illius nobis ratio quadraret, ut per ordinem regum, quorum tempora continebat, uſque in primum Cyri regis annum, LXX annos, (tot enim per Sacram hiſtoriam à captivitate uſque ad Cyrum fuiſſe referuntur) impleret. Poſt Nabuchodonoſor filius ejus regnum eſt adeptus, quem in Chronicis [13] Evilmarodac fuiſſe vocitatum reperi. Hic duodecimo imperii anno diem functus, fratri minori, qui Balthaſar dictus eſt, locum fecit. Is cum quarto & decimo anno publicum epulum principibus ac præfectis ſuis daret, ſacra vaſa quæ per Nabuchodonoſor de templo Hieroſolymæ ablata, ac in regales uſus uſurpata, ſed recondita in theſauris habebantur, proferri imperavit. Cum his per luxum ac licentiam regalis convivii promiſcue [14] omnis virilis ac muliebris ſexus, uxores concubinæq; ejus uterentur, ſubito rex in pariete conſpicit digitos ſcribentes: cernebanturque [15] in verſum ductæ literæ. Sed qui poſſit ſcripta legere, non reperiebatur. Igitur rex perterritus,

[13] Evilmerodach *vocatur etiam Ier.* 52. 31. & 4 Reg. 25 27. Dan. 5.

[14] *omnes, Sig.* Balthaſaris ſacris vaſis abutentis ultio.

[15] *Sic, in candelabrũ verſum, idẽ.*

tus, magos & Chaldæos advocat. Quibus muſſitantibus nec quicquam reſpondentibus, regina [16] regem admonet, eſſe quendam Hebræum Daniel nomine, qui olim Nabuchodonoſor occulti myſterii ſomnium revelaſſet, jam tum ob illuſtrem ſapientiam ſummis honoribus donatum. Itaque accitus Daniel, perlegit, interpretatuſque, ob delictum regis, qui ſacra Deo vaſa temeraſſet, ipſi exitium imminere, regnumque ejus Medis ac Perſis datum. quod mox conſecutum eſt. nam eadem nocte Balthaſar interiit, regnumque ejus Darius natione Medus occupavit: Danielem illuſtri opinione compertum, univerſo imperio præpoſuit, ſecutus ſuperiorum regum judicium. Nam & Nabuchodonoſor eum regno præfecerat, & Balthaſar veſte purpurea & torque aureo donatum, tertium regni principem conſtituerat. Igitur hi qui una cum eo rerum potentes erant, exagitati [17] in Iudæo, quod eis alienigena captivæ gentis fuiſſet æquatus, regem depravatum adulatione compellunt, ut ſibi diebus proximis triginta divini honores darentur, neque cuiquam liceret [18] dominum, niſi regem

[16] *Avia.*

Ier. 50.

Darius Medus. rex.

Dan. 6.

[17] *Giſ. legit invidia.*

[18] *Deum quecunq; aut hominem.*

precari. Facile id Dario perſuaſum, ſtultitia regum omnium, qui ſibi divina vindicant. Igitur Daniel non rudis, neque inſcius, Deo preces non homini deferendas: reus conſtituitur, edicto regis non paruiſſe. Multumque abnuente Dario, cui charus acceptuſque ſemper fuerat, principes pervicere, ut in [19] lacum demitteretur. Sed objecto beſtiis, nullum periculum fuit. Quod quum rex comperiſſet, accuſatores [20] deputari leonibus præcepit: qui non ſimili exemplo perfuncti ſunt. nam continuo devorati, ferarum famen expleverunt. Daniel clarus ante, clarior haberi cœpit. rex antiquato edicto ſuo, novum propoſuit: relictis erroribus ac ſuperſtitionibus, Deum Danielis colendum. Extant etiam viſiones ejus, quibus conſequentium ſeculorum ordinem revelavit: annorum etiam numerum cõplexus, intra quem Chriſtum, ſicut factum eſt, deſcenſurum ad terras pronunciavit, venturumque Antichriſtum manifeſte expoſuit. Quod ſi quis ſtudioſior erit, rectius ibi quæſitum reperiet: nobis propoſitum eſt, rerum tantum ordinem contexere. Darius [20] duodeviginti annos regnaſſe traditur.

Daniel leonibus objicitur

[19] *leonũ.*

[20] *delegari, aſſignari, minus uſitatum hoc ſenſu.*

Dan. 7. 8. 9. & 10.

Viſiones Danielis de Regnis futuris, Chriſto & Antichriſto.

[20] XVII, *Scaliger de emend. temporũ.*

Qua

Qua tempeſtate Aſtyages Medis imperabat. Hunc Cyrus, ex filia nepos ejus, regno expulit, Perſarum uſus armis: unde ſumma imperii ad Perſas tranſlata eſt. Babylonii quoque in poteſtatem ditionemque ejus conceſſere. Igitur initio regni, propoſitis publice edictis, dat poteſtatem Iudæis, in ſolum patrium redeundi: ſacra etiam vaſa quæ Nabuchodonoſor de templo Hieroſolymæ abſtulerat, reddidit. Itaque pauci tum in Iudæam regreſſi: cæteris redeundi animus, an facultas defuerit, parum comperimus. Erat ea tempeſtate apud Babylonios Beli antiquiſſimi regis, [21] *cujus etiam Virgilius meminit*, ex ære ſimulachrum, quod ſuperſtitione hominum conſecratum, Cyrus quoque adorare erat ſolitus, antiſtitum ejus dolo illuſus, qui veſci effigiem illam atque potare affirmabant: cum diurnam penſitationem, quæ idolo inferebatur, clam ipſi abſumerent. Igitur Cyrus cum Daniele familiariter uteretur, quærit ab eo, cur ſimulachrum non adoraret, cum manifeſtum viventis Dei eſſet indicium, abſumentis ea quæ inferebantur? Daniel ridens hominis errorem, negare id poſſe fieri,

Cyrus rex Perſarum.

Eſd. 1. 2. Hier. 25. 29. 2 Par. 36.

Hiſtoria de Belo Apocrypha.

Lib. 1. Æneid.

[21] *Gloſſema eſſe putat Sig.*

Beli idolum Daniel comminuit.

ri, ut æs illud, id eſt, bruta materies, cibo uteretur, aut potu. Accerſi ergo rex ſacerdotes jubet: nam fere ad ſeptuaginta erant; adhibitoque eos terrore increpitat, quis impenſa conſumeret? cum Daniel, vir prudentia inſignis, minime id ab inſenſibili ſimulachro poſſe fieri contenderet. Tum illi confiſi parato dolo, inferre [22], & obſignari à rege templum depoſcunt, uti, niſi omnia poſtero die abſumpta deprehenderentur, morte pœnas perſolverent: dum eadem conditio Danieli maneret. Itaque ſigno regis templum obſignatur, cum prius Daniel, ſacerdotibus inſciis, pavimentum cinere aſperſiſſet, ut introeuntium occultos aditus veſtigia proderent. Igitur poſtero die rex templum ingreſſus, animadvertit abſumpta quæ idolo apponi juſſerat. Tum Daniel occultam fraudem veſtigiis prodentibus reſerat, ſacerdotes cum uxoribus & filiis, ſubfoſſo foramine ingreſſos, ea quæ idolo appoſita fuerant devoraſſe. Ita omnes juſſu regis interfecti, templum ac ſimulachrum Danieli in poteſtatem datum, atque arbitrio ejus dirutum. Interea Iudæi, quos ex permiſſu Cyri in patriam

[22] *cibum ac potum: aut diurnam penſitationem.*

triam regreſſos ſupra memoravimus, urbem ac templum reſtituere aggreſſi, ut pauci atque inopes, parum proficiebant: donec centeſimo fere anno, Artaxerxe rege Perſis [23] imperitante, per eos qui [24] locis præerant, ab ædificando ſunt deterriti. Etenim tum Syria atque omnis Iudæa ſub Perſarum imperio per magiſtratus ac præſides regebatur. Igitur his conſilium fuit, regi Artexerxi ſcribere, non oportere Iudæis reſtituendæ urbis ſuæ copiam dari, ne pro contumaci ingenio, reſumptis viribus, aliis gentibus imperare ſoliti, non paterentur ſub alieno imperio degere. Ita comprobato à rege præſidum conſilio, prohibita urbis ædificatio, uſque in ſecundum Darii [1] regis annum dilata eſt. Sed hoc tractu temporum qui reges Perſis imperaverint, inſeremus, quo facilius annorum ſeries in ordinem contexta prodatur. Poſt Darium Medum, quem duodeviginti annos regnaſſe ſignificavimus, Cyrus uno & triginta annis rerum potitus eſt. Scythis bellum inferens, in prælio cecidit: ſecundo anno poſtquam Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. Cyro Cambyſes filius ejus ſucceſſit,

2 Par. 16
1 Eſdr. 3.
Reædificatio templi impedita.
[23] *imperante, Col.*
[24] *vicinis, ſc.*
1 Eſd. 1.
[1] *Nothi.*
1 Eſdr. 6.
Perſarũ reges.
Cambyſes rex.

[2] ſex. Ioſephus 7. Funccius 8. alii.

* Cometes & Oropaſtes. Iuſtinus.

Darius Hyſtaſpis F Rex. Perſarũ.

Herod. l. 6. Thucydides, 1. & 6. Iuſti. 2.

Xerxes rex Perſ. Eſd. 4.

Artaxerxes, cognomento Longimanus, i. μακρόχειρ, Rex Perſ.

regnavitque annos [2] novem. Hic cum Ægyptum atque Æthiopiam bello premeret & ſubegiſſet, victorque in Perſas reverteretur, caſu ſeipſum vulneravit, ex eoque ictu periit. Poſt hujus mortem Magi duo fratres, natione Medi, menſes ſeptem Perſarum regnum obtinuerunt. Ad hos interficiendos ſeptem nobiliſſimi Perſæ conjuraverunt quorum princeps fuit Darius Hyſtaſpis filius, natus ex fratre patruele Cyri, omniumque conſenſu regnum ei delatum: regnavit annos ſex & triginta. Hic ante quadriẽnium quam decederet, apud Marathonam pugnavit, celeberrimo Græcis Romaniſque hiſtoriis prælio. Id geſtum poſt Romam conditam anno fere ducenteſimo & ſexageſimo, Macherino & Augurino conſulibus. abhinc annos, ſi tamen inveſtigatio Romanorum conſulum non fefellit, DCCC LXXX & VIII. Omne enim tempus in Stiliconem conſulem direxi. Poſt Darium Xerxes fuit, iſque uno & viginti annos regnaſſe traditur: quanquam in pleriſque exemplaribus viginti & quinque annos imperii ejus fuiſſe reperi. Huic ſucceſſit Artaxerxes, cujus ſupra mentionem fecimus. Hic cum inhiberi ædifi-

ædificationem urbis Iudææ, templique juſſiſſet, ſuſpenſum opus uſq; in ſecundum Darii regis annum pependit. Sed ut uſque ad eum temporum ordo connexus ſit, Artaxerxes regnavit annos unum & quadraginta, Xerxes duobus menſibus. Poſtque eum Sucdianus [3] ſeptem menſibus fuit. Darius deinde, ſub quo templum eſt reſtitutum, regnum adeptus eſt, cui Ochus tum nomen erat. Hic cum ex Hebræis tres adoleſcentes ſpectatæ fidei, corporis cuſtodes haberet, unuſque [4] ex his prudentiæ documento admirationem regis, in ſe convertiſſet, delata ſibi optione petendi ſi quid animo concepiſſet, ingemiſcens patriæ ruinis, copiam reſtituendę urbis popoſcit, meruitque à rege, ut ſubregulis ac præſidibus imperaret, ut ædificationem ſacræ ædis præbitis impendiis maturarent. Ita templum quadriennio conſummatum, ſexto poſt anno, quam Darius regnare cœperat, idque Iudæis ſatis viſum: & quia magnæ molis erat urbem reſtituere, diffiſi viribus, opus multi laboris incipere non auſi, templo continebantur. Per idem tempus Eſdras ſcriba legis poſt viginti fere annos quam templum fuerat

[3] *Sogdianum alii vocant.*

Darius Ochus rex Perſarum.

[3] *Zorobabel.*

Reſtauratio templi Hieroſol. Eſd. 6.

Eſdras.

fuerat conſummatum, defuncto jam Dario, qui unum de viginti annis rerum fuerat potitus, permiſſu Artaxerxis [5] ſecundi, non illius qui inter duos Xerxes fuit, ſed hujus qui Dario Ocho ſucceſſerat, Babylonia profectus, multiſque eum ſequutis, Hieroſolymam pervenere. Vaſa quoque diverſi operis, & dona, quæ rex templo Dei miſerat, cum duodecim Levitis. Vix enim hic numerus ex illa tribu repertus traditur. Is cum deprehendiſſet Iudæos gentilium connubiis permixtos, multis increptios, renunciare iſtiuſmodi matrimoniis, ac filios ex his ſuſceptos extrudi jubet; omneſque dicto paruere. Purgatus populus, veteris legis ritum agebat. Cæterum Eſdram nihil ſuper reficienda urbe egiſſe comperio: credo potiorem curam ratus, plebem corruptis moribus reformare. Erat ea tempeſtate apud Babyloniam Neemias miniſter [6] regius, gente Iudæus, Artaxerxi merito obſequiorum chariſſimus. Is Iudeos [7] percontatus, quis paternæ [8] urbis ſtatus eſſet? ubi comperit, in iiſdem ruinis jacere patriam, totis ſenſibus conturbatus, cum gemitu multiſque lachrymis oraſſe ad Deum traditur, de-

licta

Artaxerxes rex Perſarũ.

[5] *Memoris,*

Eſd. 7. & 8.

Lex reſtituta Iudæis.

1 Eſd. 9. & 10.

2 Eſd. 1.

[6] *pincerna*

Nehé. 1.

Reſtitutio Hieruſalem.

[7] *Ieroſolymare verſos.*

[8] *patriæ.*

licta gentis ſuæ reputans, miſericordiamque divinam efflagitans. Igitur quum eum rex inter epulas meſtum [9] extra ſolitum animadvertiſſet, popoſcit ab eo, cauſam dolorum ut exponeret. Tum ille adverſa gentis ſuæ, & ruinam civitatis deflere, quæ jam per annos fere ducentos & [10] quinquaginta ſolo ſtrata, malorum teſtimonium, ſpectaculum inimicis præberet: daret ſibi eundi & reſtituendæ ejus poteſtatem. Paruit rex piis precibus: ſtatimque eum cum præſidio equitum, quo tutius iter ageret, dimiſit: datis ad prætores epiſtolis, ut neceſſaria præberent. Is quum Hieroſolymam perveniſſet, viritim populo opus urbis diſtribuit, & certatim juſſa omnes curabant: jamque ad medium machinæ proceſſerant, quum flagrante invidia, gentium vicinæ urbes conſpirant, opera interrumpere, Iudæos ab ædificando deterrere. Sed Neemias, diſpoſitis adverſum incurſantes præſidiis, nihil territus, cœpta explicuit: conſummatoque [11], & valvis portarum perfectis, per familias conſtruendis [12] interius domibus urbẽ [13] dimiſſus eſt. Cenſuitque populum minime urbi parem. Neque enim amplius

2 Eſd. 2.

[9] *Sic, extra jocũ, Cic. extra unam ancillulam, Terent.*

Neemias urbem Hieroſolymam munit.

[10] *ſexaginta, Sig. nam ſunt anni* CCLVIII.

2 Eſd. 3.

2 Eſdr. 4. 5. 6.

[11] *deeſt, muro, Sig.*

[13] *intra urbem.*

[12] *Dimẽſus, Druſ.*

2 Eſd. 7.

plius

plius quam ad quinquaginta millia promiſcui ſexus atq; ordinis reperta. Tantum ex illo quondam [12] immani numero frequentibus bellis abſumptum, aut captivitate detentum. Nam olim hæ duæ tribus, quarum hoc reſiduum fuit, quum ab his decem tribus ſeparatæ, ſunt, [13] ccc & xx millia virorum armaverant. Adeo ob peccatum intercecioni & captivitati datæ, ad hanc uſque paucitatem devenerant. Sed hæc, ut dixi, plebs duarum tribuum fuit: decem vero prius ductæ, per Parthos, Medos, Indos, atque Ætiopas diſperſæ nunquam in ſolum patrium ſunt regreſſæ: hodieque barbararum gentium imperiis continentur. Sed conſummatio reſtitutæ urbis xxx & II imperii Artaxerxis anno refertur. A quo tempore uſque ad Chriſti crucem, id eſt, Fuſium Geminium & Rebellium conſules, anni cccxc & VIII. Cæterum, à reſtitutione templi uſque in everſionem, quæ ſub Veſpaſiano, conſule Auguſto, per Titum Cæſarem conſummata eſt, anni ccccLXXX & III. Prædictum id olim eſt à Daniele, qui ab inſtauratione templi uſque in everſionem LX & IX hebdomadas [14] futuras pronunciaverat. A die

[12] *ingenti, magno.*

[13] CLXXX *conſule libros regum.*

Supputatio temporis. 2 Eſd. 5.

Dan. 9.

[14] *annorum ſcil.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

die autem captivitatis Iudæorum, uſque in tempus reſtitutæ civitatis, fuerunt anni CCLX. Hoc temporum tractu, Heſter atque Iudith fuiſſe arbitramur. Quarum quidem actus, quibus potiſſimum regibus connectam, non facile perſpexerim. Nam cum Heſter ſub Artaxerxe [15] rege referatur, porro duos hujus nominis Perſarum reges fuiſſe reperi, multa cunctatio eſt, cujus hæc temporibus applicetur. Mihi tamen viſum eſt, huic [16] Artaxerxi, ſub quo Hieroſolyma eſt reſtituta, Heſter hiſtoriam connectere: quæ [17] ante fuit veriſimilis: ut ſi ſub priore Artaxerxe fuiſſet, cujus [18] tempora complexus eſt, nullam tam illuſtris fœminæ mentionem retuliſſet, maxime cum ab illa Artaxerxe inhibitam templi ædificationem, ſicut ſupra memoravimus, conſtet: neque Heſter paſſura fuerit tum, ſi in illius matrimonio tum fuiſſet. Nunc geſta ediſſeram. Erat ea tempeſtate regi in matrimonio Vaſtis quædam, miræ fœmina pulchritudinis. Cujus cum formam omnibus [19] prædicaret, die quodam cum publicum convivium dabat, adeſſe reginam demonſtrandę pulchritudinis gratia jubet. Illa vero ſtulto

rege

Heſteræ hiſtoria.

15 Artaxerxen appellant LXX quē Ebræi Aſſueru͂

16 qui Mnemon, id eſt, Memor cognominatur.

17 Sig. leg. quia haut fuit veriſimile.

18 qui ejus.

Eſther. 1.

19 tertio anno imperii ſui.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

rege conſultior, pudens virorum oculis ſpectaculum corporis præbere, juſſa abnuit. Qua contumelia barbarus animus permotus, uxorem matrimonio ac regia depellit. Igitur quum in locum ejus puella regis conjugio quæreretur, reperta eſt Heſter cæteras ſpecie vincere. Hæc Iudæa, ex tribu Benjamin, utroque parente orba, à Mardochæo patruele fratre educta. Quũ ad regales [20] nuptias duceretur, mandante educatore, genus ac patriam occultavit: ad monita ne [21] paternarum traditionum immemor, &, ſi in matrimonium alienigenæ captiva ſuccederet, gentilium cibis participaret. Igitur juncta regi, brevi (ut fit) vi pulchritudinis totum ejus animum facile cœpit: adeo ut eam æquatam imperio, inſigni [22] regio, veſte purpurea donaret. Qua tempeſtate Mardochæus inter proximos regis erat, pro virili portione negociorum familiarium curator. Is compoſitas à duobus ſpadonibus regi inſidias prodiderat: atque ex eo charior, ſummiſque honoribus donatus. Erat ea tempeſtate regi Haman quidam perfamiliaris, quem æquatum ſibi, adorari more regum præceperat. Id Mardochæus unus ex omnibus

Eſther. 2.

Eſther & Mardochæus.

20 *regias.*

21 *patriarum, Sig.*

22 *Diademate.*

Eſther. 3.

nibus facere faſtidiens, odia Perſæ [23] in ſe graviter accenderat. Igitur Haman ad perniciem Hebræi [23] animum intendens, regem adiit: affirmatque, eſſe in regno ejus hominum genus, pravis ſuperſtitionibus, Deo hominibuſque inviſum, externis legibus vivens, dignum exitio. Rectum eſſe, omnes hujus gentis internecioni dare: exque eorum bonis immenſas opes pollicetur. Facile id barbaro perſuaſum. Edictum emittitur; Iudæos necandos. Miſſique continuo, qui per omne regnum ab India uſque Æthiopiam edictum promulgarent. Id ubi Mardochæo compertum, conſciſſis veſtibus ſacco obvolvitur: conſperſuſque cinere pergit ad reginam, ibique ejulatu multo, cuncta queſtibus replet: Facinus indignum, immeritam gentem perire, neque ullam pereundi cauſam dari. Heſter lamentantis voce excita, rem ut erat, cognoſcit. Tum vero anceps conſilii; quia adeundi regem poteſtas non erat (etenim more Perſarum, reginæ [1] introire ad regem, niſi accerſitæ, non licet: nec tamen, quum [2] fuerit regi libitum, ſed ſtatuto tempore admittitur) & forte tum ita evenerat, ut diebus triginta

[23] Macedonem vocant Addit. apocryphæ.

[24] populi, ſubintellig.

Eſther. 4.

[1] ulli viro, aut fœminæ.

[2] additũ à Sulpicio ut videtur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

triginta proximis ſeparata à conſpectu
Eſther 5. regis Heſter haberetur. Igitur audendum aliquid pro civibus rata, etſi certa
[3] id eſt, exitium. 3 peſtis adeſſet, pulchro in negocio occumbere parat: invocato prius Domino, aulam 4 regis ingreditur. At barbarus re inſolita perculſus, paulatim blandimento muliebri delinitus, poſtremo ad cœnam reginæ perducitur: unaque cum illo Haman ille regi charus, & Iudææ 5 gentis infeſtus. Igitur quum jam poſt epulas multis poculis convivium calere cœpiſſet, Heſter genibus regis advolvitur, gentis ſuę perniciem deprecatur. Rex vero nihil 6 ſe petenti, ſiquid ultra peteret, negaturum pollicetur. Tum Heſter arrepto tempore, Hamanis 7 mortem flagitat, in ultionem gentis, quam perditam cupierat. Sed rex amici memor, pauliſper cunctatur: deliberandique gratia modicũ ſeceſſit. Deinde regreſſus, vidit Haman reginæ genua complexum: ſuccenſus ira, & 8 appetitam reginam clamitans, morte eum affici jubet. Et tum regi compertum erat, pœnam crucis per Haman Mardochæo paratam. Ita Haman eidem cruci affigitur, omniaque bona ejus Mardochæo data, Iudæique ſunt abſolu-

[4] *atrium interius.*

[5] *genti, Gal.*

Eſther 7.

[6] *à ſe petenti, idem.*

[7] *confictũ à Severo.*

[8] *ad ſtuprum ſc.* Haman ſua è cruce ſuſpéditur.

Eſt. 8. 9.

abſoluti. Artaxerxes regnavit annos [9] duos & ſexaginta, eidemque Ochus ſucceſſit. Huic rerum ordini recte [10] Iudith actus [11] conferam. Traditur enim, poſt captivitatem fuiſſe: ſed quis eo tẽpore Perſis regnaverit, hiſtoria divina non edidit. regem tamen, ſub quo illa geſta ſint, Nabuchodonoſor nuncupat, non utique eum qui Hieroſolymam cœperit. Sed nullum hoc nomine poſt captivitatem apud Perſas regnaſſe reperio, niſi ſi ob [13] impatientiam & pariles conatus, quicum [14] ille rex, Nabuchodonoſor à Iudæis vocitatus eſt. Plerique tamen Cambyſen, Cyri regis filium, putant eſſe: quod victor Ægyptum atq; Æthiopiam penetraverit. Sed huic opinioni eadem Sacra hiſtoria repugnat. nam duodecimo regis illius anno, Iudith fuiſſe ſignatur. Porro, Cambyſes non ultra novem annos rerum potitus eſt. Vnde, ſi in hiſtoria opinari licet, ſub Ocho rege, qui poſt Artaxerxem ſecundũ fuit, hęc geſta crediderim: idque vel ex hoc conjicio, quod idem Ochus (ut in ſecularibus quibuſdam ſcriptis legi) natura immitis, cupiduſque bellorum traditur. Nam & arma finitimis intulit, & Ægyptum quæ

[9] *XLII. Sig.*

Ochus.

[10] *Iudith hiſtoriæ temporis ratio, imo ipſa, incerta.*

Iudith. 5.

[11] *conſeram, forte.*

[12] *impotentiam, ut ſupra.*

[13] *Quicunque ille rex, Sig.*

Iudith 1.

Niceph. in Chron.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ante multos annos deſciverat, bello recuperavit. Quo tempore etiam ſacra
Iudith. 2. eorum, & Apim in Deum receptum, irriſiſſe traditur: quod poſtea Baguas, ſpado ejus, natione Ægyptius, indignatus, contumeliam gentis morte regis ultus eſt. Meminit autem hujus Baguæ hiſtoria divina. nam cum Holofernes, juſſu regis adverſus Iudæos duxerat exercitum, Baguam in iiſdem caſtris fuiſſe memoravit. Vnde non immerito in argumentum noſtræ opinionis adduxerim, ut rex ille Nabuchodonoſor nuncupatus, Ochus fuerit, ſub quo Baguam fuiſſe mundiales hiſtorici prodiderunt.
Iuſtinus, Aelianus, Plutarcus. Cæterum illud nemini mirum eſſe oportebit, quod ſcriptores ſecularium literarum, nihil ex his quæ ſacris voluminibus ſcripta ſunt, attigerunt: Dei Spiritu prævalente, ut intaminata ab ore corrupto, & falſis vera miſcente, intra ſua tantum myſteria contineretur hiſtoria, quæ ſeparata à mundi negociis, & ſacris tantum vocibus proferenda, permiſceri cum aliis velut æquali ſorte non debuit. Etenim erat indigniſſimum, ut alia agentibus, aut alia quærentibus, hæc quoque cum reliquis miſcerētur. Sed pergam ad cætera, ac[6] per Iudith

6 ac Iud. geſta, Sig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Iudith geſta, ut potero, paucis abſol-
vam. Igitur reverſis, ut ſupra memora-
vimus, in ſolum patrium Iudæis, nec-
dum compoſito rerum aut urbis ſtatu, 16 *Aſſy-*
rex [16] Perſarum Medis bellum infert, *riorum.*
atque adverſus regem eorum Arfaxat Iudith. 1.
nomine, acie confligit: ſecundo even- Ochus
tu, perempto rege, gentem imperio rex Perſ.
adjungit. Idem reliquis nationibus fa-
cit, præmiſſo Holoferne, quem prin-
cipem militiæ delegerat, cum millibus Iudith. 2.
peditum centum & viginti, equitum & 3.
duodecim. Is Cilicia & Arabia bello
vaſtatis, multas urbes aut vi capit aut
metu in deditionem compellit. Iamque
Damaſcum admotus exercitus, magno
Iudæos terrore perculerat. Sed impares Iudith. 4.
ad reſiſtendum, neque ad deditionem
acquieſcentibus animis, expertis quip-
pe uſque ante captivitatis mala, ad tem-
plum [17] frequentes concurrunt. Ibi 17 *Ieroſo-*
communi gemitu, permixtoque ulula- *lymita-*
tu, divinum auxilium implorant: ſatis *num.*
ſe Domino ob peccata vel crimina de-
diſſe pœnarum, reliquiis ſalutem ſer-
vitio nuper exemptis, parceret. Interea Iudith. 5.
Holofernes Moabitis [18] in deditionem 18 *adden-*
acceptis, atque adverſum Iudæos in ſo- *dum vi-*
cietatem belli aſſumptis, quum ab eo- *detur,*
Ammo-
rum *nitiſque.*

rum principibus inquireret, quibusnam viribus freti Hebræi, deditioni animos non dediſſent, Accitor [19] quidam cō-perta ediſſerit, Iudæos Dei cultores, pio à patribus ritu inſtitutos, olim in Ægypto pependiſſe ſervitium: inde divino munere eductos, ac ſiccatum [20] mare pedibus emenſos: poſtremo, omnibus gentibus devictis, habitatas [21] majoribus terras recepiſſe. Exin, vario rerum ſtatu floruiſſe, aut concidiſſe, atq; iterum malis emerſiſſe: ſecundum merita, iratum aut placatum Deum viciſſitudine expertos, dum peccantes incurſionibus hoſtium aut captivitatis coërcentur, propitio numine ſemper invicti. Cæterū, ſi præſenti tempore abſq; peccato ſint, nullo modo eos poſſe ſuperari: ſin aliter ſe habeant, facile vincendos. Ad hæc Holofernes ferox multis victoriis, nihil ſibi invictum ratus, ira accenſus, cur ex peccato potiſſimum Iudæorum pendere illius victoria putaretur, propelli Accitor in caſtra Hebræorum jubet, ut cum his periret, quos vinci non poſſe affirmaverat. Ac tum Iudæi montes petiverant. Ita quibus id negotii datum, ima montium ſuccesſere, ibique vinctum Accitor reliquerunt. Quod ubi

19 Achior dux filiorum Ammon. Ejus de Iudæis teſtimonium.

20 *rubrū.*

21 *patriarchis Abrahamo, Iſahaco & Iacobo.*

Iudith 6.

Iudæi

Iudæi animadverterunt, exemptum vinculis in [12] collem perducunt. Cauſas rei quærentibus, geſta exponit, receptuſque parem exitum opperiebatur. Is poſt victoriam circumciſus, Iudæus factus eſt. Igitur Holofernes difficultate locorum comperta, quia adiri præcelſa non poterant, montes militibus circundat, & ſumma cura Hebræos aquationibus prohibet: eoque maturius obſidionem ſenſere. Itaque victi penuria aquæ, ad Oziam principem concurrunt, proni omnes ad deditionem. Ille vero opperiendum pauliſper, & divinum auxilium expectandum, reſpondens: quintodecimo [13] die deditionis tempus conſtituit. Quod ubi Iudith compertum, quæ viro vidua, prædives opibus, inſignis ſpecie, ſed moribus quã vultu illuſtrior, tum in caſtris erat, arctis ſuorũ rebus etiam certo ſibi exitio audendum aliquid & tentandum rata, caput comit, vultu expolitur, comite ancilla caſtra hoſtium ingreditur. Statimq; ad Holofernem deducta, perditas res ſuorum memorat, ſe transfugio vitæ conſuluiſſe. Deinde à duce poſcit liberũ extra caſtra nocturno tẽpore egreſſum, orandi gratia. mandatũ id vigilibus, portarum-

[12] *Bethuliam.*

Achior ſacra Iudæorum ſuſcipit.

Iudith 7.

[23] *quinto, eſt Iud.* 7. 23. & *πέντε, in textu Græco.*

Iudith 8. 9. 10.

Iud. 11.

Iud. 12.

tarumque cuſtodibus. Sed ubi per triduum egrediendi ac redeundi conſuetudinem ſibi, barbaris [19] fidem fecit, Holofernem cupido inceſſit, dediticiæ corpore [20] abuti. Etenim forma excellenti, Perſam facile permoverat. Ita ad ducis tentorium per Baguam eunuchum [21] deducunt, initioque convivii, barbarus multo ſe vino obruit. Tum remotis miniſtris, priuſquam vim mulieri inferret, ſomno captus eſt. Iudith tempore arrepto, caput hoſtis deſecat, ſecumque aufert. Et cum ſecundum conſuetudinem caſtris egredi crederetur, incolumis ad ſuos regreſſa eſt. Poſtero die [22] Hebræi, caput Holofernis de ſuperioribus oſtentantes, eruptione facta, ad caſtra hoſtium pergunt. Tum vero barbari ſignum pugnæ poſcentes, tabernaculum ducis frequentes aſſiſtunt. Vbi truncum corpus repertum, fœda formidine in fugam verſi, terga hoſtibus præbuerunt. Iudæi fugientes perſecuti, cæſiſque multis millibus, caſtris ac præda potiti, Iudith ſummis laudibus celebrata, centum & quinque annos vixiſſe traditur. Hæc, Ocho rege, ut opinamur, geſta ſunt, anno imperii ejus [23] duodecimo. A tempore Hieroſolymæ

[19] *vel barbaro.*
[20] *abutendi.*
[21] *malim, deducitur.* Holofernes à Iuditha capite obtrũcatur. Iud. 13. 14.
[22] *Bethulienſes.*
Iud. 15. 16.
[23] *decimo tertio, Iud. 2. 1.*

ſolymæ reſtitutæ, uſque in id bellum, fuerunt anni duo & viginti. Cæterum Ochus viginti & [24] tres annos regnavit. Fuit autem ultra [25] omnes cruentus, & pluſquam barbaro animo. Hunc Bagua [16] ſpado ægrotantem venenis ſuſtulit. Poſt eum Arxes, filius ejus, triennio imperium tenuit. Darius [1] annos quatuor. Adverſum hunc Alexander Macedo acie conflixit. Eo victo, Perſis imperium ademptum: quod ab initio Cyri ſteterat annos ducentos & quinquaginta. Alexander victor fere omnium gentium, adiiſſe Hieroſolymæ templum dicitur, ac dona intuliſſe: edixitque per omne imperium, quod ſui juris effecerat, ut Iudæis ibidem degentibus liberum eſſet in patriam reverti. Exacto duodecimo imperii anno, ſeptimo poſteaquam Darium devicerat, apud Babyloniam defunctus eſt. Regnum amici ejus, qui ſimul cum illo maxima illa bella geſſerant, partiti ſunt. Inde aliquanto tempore ſine uſurpatione regali ſuſceptas partes procuraverunt, Arrideo [2] quodam Philippo Alexandri fratre regnante, cui perimbecillo [3] verbo datum imperium videbatur: res autem penes eos erat, qui ſibi exer-

[24] *ſex, Euſ.*
[25] *id eſt, ſupra. Sic, ultra famam.*
[16] *Bagoā vocat Aelianus.*
Arxes, & Darius III, Reges Perſ.
[1] *ultimus; qui & Codomānus.*
Monarchia Græcorum.
Alexāder Magnus rex Macedoniæ.
Mach. 1. *Hieron. in Dan.* 11 *Vide item Beroſum.*
Aridæus rex Macedoniæ.
[2] *Aridæo, Iuſtinus.*
[3] *forte, viro, vel verbotenus.*

Iuſtinus lib.13. Ioſephus l.12.c.1. citum & provincias diſtribuerant. Nec vero hic rerum ſtatus diu manſit, omneſque ſe reges appellari maluerunt. Seleucus rex Syriç. Primus in Syria poſt Alexandrum Seleucus rex fuit, ſubjecta eidem Perſide ac Babylone. Seleuco Iudçi ſtipendium pendunt. Qua tempeſtate Iudæi annuum ſtipendium trecenta argenti talenta regi dabant: nec tamen per 4 ternos magiſtratus, ſed per ſacerdotes ſuos regebantur, patrioque ritu vivebant, donec plerique eorum longa rurſum pace corrupti, miſcere omnia ſeditionibus, & turbare cœperunt, affectantes ſummum ſacerdotium libidine, avaritia, & dominandi cupidine. Namque primum ſub rege Seleuco, Antiochi magni filio, Oniam ſacerdotem, virum ſanctum atque integrum, Simon quidam falſis apud regem criminibus inſimulatum, exquirere 5 nequiverat. Interjecto deinde tempore, Iaſon frater Oniæ, Antiochum 6 regem, qui Seleuco fratri ſucceſſerat, adiit, augmentum ſtipendii pollicens, ſi ſibi ſummum 7 ſacerdotium traderetur. Et quanquam inſolitum, neque ante permiſſum cuiquam erat perpetuo ſacerdotio 8 perfungi: ſolicitus tamen regis animus, atque æger avaritia, facile ſuperatus eſt.

Ita

Marginal notes: 4 *externos, Sig.* — Seditio Iudęorũ. — 2 Mach. 3. & 4. — 5 *excutere, Giſ. extinguere, Sigo.* — Antioch⁹ rex Syriç. — 6 *Epiphanem, id eſt, illuſtrẽ. Id accidit anno Græcorũ 137.* — 7 *cum principatu.* — 8 *Puto leg. non fungi. Nam*

Ita depulſo Onia, Iaſoni ſacerdotium eſt mandatum. Is fœde admodum cives patriamque laceravit. Dein quum per Menelaum quendam, Simonis illius fratrẽ, promiſſam regi pecuniam miſiſſet, patefacta ſemel ambitioni via, iiſdem artibus quibus Iaſon prius, Menelaus quoque ſacerdotium obtinuerat. Nec multo poſt, quum is promiſſum argenti modum non reddidiſſet, loco pellitur. Lyſimachus ſubſtituitur. Inde inter Iaſonem & Menelaum fœda fuere certamina, donec Iaſon profugus patria exceſſit. His initiis corruptis moribus, eo uſque proceſſum, ut plerique popularium ab Antiocho poſcerent, permitti ſibi more 9 gentilium vivere. Quod quum rex petentibus annuiſſet, certatim peſſimus quiſque delubra extruere, idolis ſupplicare, legem profanare occœperat. Interea Antiochus rediens ab Alexandria (namque tum bellum regi 10 Ægyptio intulerat, quod juſſu ſenatus & populi Romani depoſuit, Paulo & Craſſo conſulibus) Hieroſolymam adiit, cum diſcordantem ſuperſtitionibus ſuſceptis populum reperiſſet, legem Dei deſtruens, & his favens, qui impia ſequebantur, omnia templi or-

uſque ad hæc tempora pontificatus fuerat perpetuus
1 Mach. 4

Sacerdotium venale.

Ioſephus l. 12. c. 6.

9 ritu Græcanico.

10 Ptolemæo Philometori.

2 Mach. 5

[11] *abeſſe videtur, urbem, aut aliquid tale.*

namenta detraxit, ac multa cæde [11] vaſtavit. Id geſtum ab exceſſu Alexandri anno centeſimo uno & quinquageſimo, Paulo (ut diximus) Craſſoque conſulibus, poſt quinquennium fere quam Antiochus regnare cœperat. Sed ut temporum ordo conſertus ſit, ac liqueat evidentius, quis hic fuerit Antiochus, regum qui poſt Alexandrum in Syria fuerunt, & nomina & tempora

Reges in Syria poſt Alexadrum.

enumerabimus. Defuncto, ut ſupra retulimus, rege Alexandro, ab amicis ejus regnum omne diviſum, ac regio nomine aliquandiu adminiſtratum eſt.

Seleucus cognomento Nicanor. Antiochus. Antioch⁹ Theus. [12] Seleucus Callinicus. Seulecus Ceraunus. Antiochus cognomine Magnus.

Seleucus poſt novem annos in Syria rex eſt appellatus, regnavitque annos duos & triginta. Poſt eum Antiochus filius ejus, annos unum de viginti. Inde Antiochus, Antiochi filius, qui Etthæus cognominatus eſt, annos quindecim. Poſt hunc Seleucus [12] filius, cognomine Callinicus, annos unum & viginti. Item Seleucus filius Callinici, annos tres. Hoc defuncto, Antiochus frater Callinici Aſiam & Syriam tenuit, annos ſeptem & triginta. Hic eſt Antiochus, adverſus quem Scipio Africani frater bellavit: quo bello victus, & imperii parte multatus eſt. Hic duos filios

habuit,

habuit, Seleucum & Antiochum, quem obſidem Romanis dederat. Ita Antiocho magno mortuo, Seleucus ejus filius natu minor regnum adeptus eſt: ſub quo Oniam ſacerdotem à Simone inſimulatum diximus. Tum Antiochus à Romanis dimiſſus, datuſque in locum ejus obſes Demetrius Seleuci regis, qui eo tempore regnabat, filius. Seleuco mortuo, anno imperii duodecimo regnum frater Antiochus, qui Romæ obſes fuerat, occupavit. Is poſt quinquennium, quam regnare cœperat, ut ſupra docuimus, Hieroſolymam depopulatus eſt. Etenim grave [13] Romanis ſtipendium penſitans, ipſe immenſis ſumptibus pene neceſſario cogebatur pecunias rapto quærere, neque ullam prædandi occaſionem omittere. Poſt biennium deinde, pari rurſum clade affectis Iudæis, ne forte frequentibus malis compulſi bellum ſumerent, præſidium arci impoſuit. Inde ſacram legem evertere aggreſſus, mittit edictum, ut omnes relictis majorum ſuorum traditionibus gentilium [14] ritu viverent. Nec defuere, qui profano imperio volentes parerent. Tum vero fœdum ſpectaculum, per univerſam urbem palam in

Seleucus Philopator.

Reditus ad Antiochi Epiphanis tyrannidem.

1 Mac. 1.

[13] *gravi tributo pacis à Romanis victus oneratuſque. Iuſtinus.*

[14] *Græcorum.*

Lex cremata. plateis diis litabatur: ſacra etiam legis & prophetarum volumina igni cremata.

Mathathias ſacerdos & dux Iudæorum. Ea tempeſtate Mathathias, Iohannis filius, ſacerdos erat. hic quum à regiis cogeretur edicto parere, egregia conſtantia profana contemnens, Hebræum publice profanantem [15] in ore omnium jugulavit. Tum demum reperto duce facta ſeceſſio eſt. Mathathias oppido [16] egreſſus, multis ad eum confluentibus ſpeciem juſti exercitus effecerat: queis omnibus deſtinatum erat, adverſus profanum imperium ſe armis tueri, & in bello potius occumbere, quam impias ceremonias exercere. Interea Antiochus per Græcas quoque urbes, quæ in illius imperio erant, repertos Iudæos ſacrificare cogebat, inauditiſque cruciatibus reluctantes afficiebat. Qua tempeſtate illuſtris illa paſſio ſeptem [17] fratrum, matriſque fuit: qui omnes, cum legem Dei & inſtituta majorum violare ſuppliciis cogerentur, mori maluerunt. Ad extremum pœnas morteſque eorum comitata mater eſt.

Iudas Machabæus, princeps Iud. Interea Mathathias moritur: vicarium exercitui, quem paraverat ducem, Iudam [18] filium ſubſtituit. Hujus ductu, adverſus regios, frequentibus præliis proſpe-

15 diis ſacrificantem.

1 Mac. 2.

16 in montes ſcil.

2 Mac. 7.

17 Machabæorum.

1 Mac. 3.

18 Machabæum cognominatum.

proſpere pugnatum. Nam primum Apollonium [19] ducem hoſtium, qui magnis copiis in conflictum deſcenderat, cum omni exercitu delevit. Quod cum Seron quidam, qui tum Syriæ præerat, comperiſſet, multiplicatis legionibus Iudam aggreſſus, ferox, quia numero præſtabat, ubi in certamen deſcenſum, fuſus ac fugatus, octingentis ferme amiſſis, in Syriam regreſſus eſt. Id ubi compertum eſt Antiocho, ira & dolore ſuccenſus (quippe angebatur duces ſuos cum magnis exercitibus devictos) auxilium per omne regnum contrahit, donativum militibus exhauſtis penitus theſauris largitur. Etenim tum præcipue graviter pecuniæ inopia affectus erat. Nam deficientibus Iudæis ab eo, qui ei ultra trecenta argenti talenta annua penſitaverant, præterea Græcis urbibus multiſque regionibus perſecutionis malo turbatis, ne gentilibus [20] quidem pepercerat: quos deſerere inveteratas ſuperſtitiones, & ad unum ritum deducere tentaverat: illis [21] quidem, ubi [22] nihil ſancti erat, facile relinquentibus: ſed tamen omnibus metu ac clade affectis, vectigalia ceſſaverant. Quibus rebus æſtuans (etenim ipſe olim

Prima expeditio.

[19] *huic enſem ademit, quo poſtea in bellis uſus eſt.*

Secunda expeditio Iudæ.

Ioſephus Orig. Iud. l.12.c.11

[20] *gentib. aut ethnicis.*

[21] *Iudæis.*

[22] *Antiochum, apud quem nihil ſancti erat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

omnibus regibus opulentior, ſuomet ſcelere inopiam perſenſerat) copias cum Lyſia partitur, eique Syriam & bellum adverſus Iudæos committit ipſe, in Perſas ad cogenda vectigalia profectus. Igitur Lyſias duces belli delegit, Ptolemæum, Gorgiam, Doronem [23], & Nicanorem: his XL millia peditum, ſeptem equitum data. Ac primo impetu magnum Iudæis terrorem intulerunt. Tum Iudas cunctis deſperantibus ſuos adhortatus, forti animo deſcenderent in prælium: Deo fretis nihil invictum fore. Sæpe antea à paucioribus adverſum plures bene [24] pugnatum. Iejunio [1] indicto, celebratoque ſacrificio, in aciem deſcenſum, fuſæ hoſtium copiæ: Iudas caſtris potitus, multumque ibi auri & Tyriarum opum repertum.

[23] *delendum videtur.*

Tertia expeditio Iudæ.

[24] *id eſt, feliciter.*

[1] *Hæc in Maſpha acciderunt.*

1 Mac. 3.

Namque ex Syria negociatores nihil de victoria dubitantes, regium exercitum ſequuti, ſpe captivos mercandi, prædæ fuere. Hæc ubi Lyſiæ ex [2] nunciis comperta, majore cura copias parat: annoque poſt immani exercitu Iudæos aggreditur: victus denuo Antiochiam ſe recepit. Iudas pulſis hoſti-

[2] *ex iis qui evaſerant. Ioſeph. l. 12. c. 11*

1 Mac. 4.

Quarta expeditio Iudæ.

hoſtibus Hieroſolymam regreſſus, purgare templum, & reſtituere, animum intendit: quod everſum ab Antiocho, profanatumque à gentibus, fœdam ſui ſpeciem præbebat. Sed Syris arcem tenentibus, quæ continua templo, & loci natura ſuperior, atque inexpugnabilis erat, adiri ſubjecta 3 non poterant, crebris eruptionibus prohibentibus. Adverſum hos Iudas validiſſimam ſuorum aciem objecit. Ita opus ſacræ ædis curatum, templumque muro circundatum, conſtitutique qui perpetuum præſidium armati agitarent. At Lyſias multiplicato exercitu in Iudæam regreſſus, rurſum vincitur, magna clade exercitus & auxiliorum, quæ ei à civitatibus miſſa in bellum conſpiraverant. Interea Antiochus, quem in Perſidem profectum ſupra memoravimus, oppidum 4 Elimum, regionis illius opulentiſſimum, fanumque ibi ſitum multo auro refertum, diripere conatus, confluente undique ad defenſionem loci multitudine, fugatus: inſuper nuncium accepit, res vel à Lyſia, vel à Lyſimacho improſpere geſtas. Ita ex mœrore animi, corporis morbo incubuit.

[3] *loca circa templum.*

Quinta expeditio Iudæ.

1 Mac. 5.

[4] *Elymaida, Ioſeph⁹ Elymaidem.*

Mac. 6. 1

Ioſephus. l. 12 c. 13.

2 Mac. 9. & 1 Mac. 6. Sed cum internis doloribus angeretur, reminiſcens malorum, quibus populum Dei vexaverat, merito ſibi illa accidiſſe confitebatur. Deinde poſt paucos dies moritur, cum regnaſſet annos undecim. Antiocho filio regnum reliquit, cui Eupator nomen fuit. Ea tempeſtate Iudas Syros in arce poſitos obſidebat. Qui cum fame atque inopia afficerentur, miſſis ad regem nunciis, præſidium implorant. Ita Eupator cum centum [4] millibus, & equitum viginti millibus, ſuis ſubſidio venit: præeuntibus aciem cum ingenti terrore elephantis. Tum Iudas laxata obſidione, regi obviam tendit, primoque prælio Syros fundit. Rex petit pacem: quia [5] infido ingenio male uſus, perfidiam conſecuta ultio. Nam Demetrius Seleuci [6] filius, quem Romanis obſidem datum ſupra memoravimus, ut audivit Antiochum deceſſiſſe, petivit, ut ſe in regnum remitterent. Quod cum ei negatum fuiſſet, clam Roma profugit, in Syriam venit, regnumque occupavit: Antiocho filio, qui annum unum & menſes ſex regnaverat, interfecto. Hoc regnante, primum Iudæi à populo Romano amicitiam fœduſque petiere: benigneque excep-

Antioch⁹ Eupator rex Syriç.

[4] *peditũ.*

[5] *qua, Giſ.*

Demetrius Soter rex Syriæ.

[6] *patruus, Iuſtinus: patruelis, Appianus.*

1 Mac. 8.

excepta legatio. decreto Senatus, ſocii atque amici appellati. Interim Demetrius adverſus Iudam per duces ſuos bellum gerebat. Ac primum per Bacchidem quendam & Alchimum 7 Iudæum ductus exercitus: poſt Nicanor bello præpoſitus, in prælio occubuit. Tum Bacchides & Alchimus reſumptis viribus, auctiſque copiis, adverſum Iudam confligunt. in ea pugna victores Syri, cruente admodum victoria ſunt uſi. Hebræi in locum Iudæ Ionathan, fratrem ejus, deligunt. Interea Alchimus cum fœde Hieroſolymam vaſtaſſet, moritur. Bacchides ſocio deſtitutus, ad regem redit. Dein poſt biennium rurſus Bacchides bellum Iudæis intulit, victus pacem petit. Quæ propoſitis conditionibus data, ſi perfugas 8 captivoſque & omnia bello rapta redderet. Dum hæc intra Iudæam geruntur, adoleſcens quidam Rhodi educatus, nomine Alexander, Antiochi ſe eſſe filium dictitans, (quod falſum erat) adjutus opibus Ptolemæi regis Alexandrini, in Syriam cum exercitu venit: Demetrium bello ſuperatum occidit, cum regnaſſet annos XII. Hic Alexander 9 priuſquam adverſus Demetrium confli-

1 Mab. 7.

7 *Alcimus pontifex, qui & Iacimus.*

1 Mac. 9.

Ionathã ſacerdos & dux Iudæ.

8 *de tranſfugis reddendis nulla mentio nec in Ioſepho, nec in libro Machabæorum.*

1 Mac. 10

9 *cognomine Veles.*

confligeret, fœdus cum Ionatha fecerat, eumque veſte [10] purpurea & inſignibus [11] regiis donaverat. ob quod eũ Ionathas auxiliis juverat: victoque Demetrio, primus omnium congratulatum occurrerat. Neque poſtea Alexander datam fidem violavit. Ita quinquennio, quo rerum potitus eſt, res Iudæorum tranquillæ fuerunt. Igitur [12] Demetrii filius, qui poſt mortem patris Cretam confugerat, hortante Laſthene Cretenſium duce, regnum patrium bello repetens, impar viribus, Ptolemæum Philometorem regem Ægypti, Alexandri ſocerum, jam tum genero [13] infeſtum, ut ſibi ſit auxilio, implorat. Ille vero non tam ſupplicis precibus, quam ſpe Syriæ occupandæ illectus, copias cum eo jungit: ac [14] filiam Alexandro nuptam, dat Demetrio. Adverſus hos Alexander acie confligit. eo prælio vincitur [15] Ptolemæus, cadit Alexander. Vincitur Ptolemæus, & paulo poſt interficitur, cum regnaſſet annos v, vel, ut in pleriſque authoribus reperi, novem. Demetrius regnum [16] indeptus, Ionathan benigne habuit, fœdus cum eo fecit, Iudæos legibus ſuis reddidit. Interea [17] Tryphon,

[10] *ſtola.*
[11] *corona aurea.*
Alexāder rex Syriç.
[12] *deeſt, Demetrius.*
Demetrius Nicator rex Syriæ.
[13] *Propter inſidias quas ei ſtruxerat per Ammonium quendā.*
[14] *Cleopatram.*
[15] *leg. Cadit Ptolemeus, vincitur Alexāder & paulo poſt. Sig.*
[16] *adeptus, Druſ.*
Demetrius rex.
[17] *Qui Diodatus Strab. & Appiano.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Tryphon, qui patrium Alexandri fuerat, præfectus Syriæ regno, eum bello prohibiturus, contra Ionathan in prælium deſcendit, terribilis XL millium exercitu. Tryphon, ubi ſe imparem cernit, pacem ſimulat: receptumque in amicitiam, invitatumque Ptolemaidam, interfecit. Poſt Ionathan, ſumma rerum ad Simonem fratrem defertur. Is funus fratris magnifice curavit: ſeptemque illas pyramidas nobiliſſimi operis extruxit, in quibus & fratrum & patris oſſa condidit. Tum Demetrius, refecto cum Iudæis fœdere, contemplatione cladis à Tryphone illatæ (nam poſt Ionathæ necem urbes eorum atque agros bello vaſtaverat) annua ejus [18] vectigalia in perpetuum remittit. Etenim uſque ad id tempus, regibus Syriæ, niſi cum armis reſiſterent, ſtipendium penſitaverant. Id geſtum Demetrii regis anno [19] ſecundo. quod ideo ſignavimus, quia uſque in hunc annum per tempora Aſianorum regum cucurrimus, ut ratio temporum digeſta luceret. Nunc autem per tempora eorum qui Iudæis vel pontifices vel reges fuerunt, uſque ad Chriſti nativitatem

1 Mac. 11 & ſeq. c.
1 Mac. 12

Simon ſacerdos & dux.
1 Mac. 13
Iudæorũ libertas.

18 *eis*, *Giſel.*

19 *qui fuit primus Simonis ethnarſæ. Ioſeph. l. 13, c. 11*

tem rerum ordinem digeremus. Igitur poſt Ionathan, Simon frater ejus, ut ſupra dictum eſt, Hebræis præfuit jure pontificis. id enim ei tum à ſuis, tum & à [10] populo Romano honoris delatum. Hic cum ſecundo Demetrii regis anno civibus præeſſe cœpiſſet, poſt octo annos inſidiis [11] Ptolemæi circumventus occubuit. Huic Iohannes filius ſucceſſit. qui cum adverſum Hyrcanos, gentem validiſſimam, egregie pugnaſſet, Hyrcani cognomen accepit, Mortuus eſt anno VI; & XX rerum potitus eſt. Poſt hunc Ariſtobulus pontifex ſubſtitutus, primus omnium poſt captivitatem regium nomen aſſumpſit, capitique diadema impoſuit. Exacto anno, diem functus eſt. Alexander deinde, filius [12] ejus, rex pariter & pontifex fuit: regnavit annos VII & viginti. in cujus actibus [13] nihil, præter crudelitatem, memoria dignum reperi. Hic, cum Ariſtobulum & Hyrcanum parvos filios reliquiſſet, Solina [14] ſive Alexandra uxor ejus regnum per novem annos tenuit. Poſt hujus obitum, fœda inter fratres de regno certamina. Ac primum Hyrcanus imperium obtinebat: mox ab Ariſtobulo fratre pulſus, confugit ad Pompejum:

1 Mac. 14

[10] *imo à regibus Alexandro & Demetrio.*

[11] *generi ſui.*

Iohannes Hyrcanus Pontifex & princeps Iudęorũ.

Ariſtobulus rex primus, & Pontif. Iudæorum.

Alexãder rex & Pontif. Iudæor.

[12] *frater.*

[13] *rebus geſtis.*

[14] *Salina, eſt apud Euſeb. Sed in Ioſepho, Salome l. 13 cap. 20:*

Alexãdra regina.

Hyrca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

jum: qui tum Mithridatico bello confecto, pacataque Armenia & Ponto victor omnium gentium, quas adierat, ultrorſum pergere, & vicina quæque Romano imperio adjungere cupiens, cauſas belli & materiam incendii quærebat. Igitur Hyrcanum libens excepit, ductuque ejus Iudæos aggreditur: urbe capta, atque arce, templo pepercit: Ariſtobolum victum [15] Romam mittit, Hyrcano jus pontificatus reſtituit: impoſitoque Iudæis ſtipendio, procuratorem eis Antipatrum quendam Aſcalonitem præpoſuit. Hyrcanus quatuor & triginta annos rerum potitus, dum adverſum Parthos bella gerit, capitur. Tum Herodes alienigena, Antipatri Aſcolonitæ filius, regnum Iudææ à Senatu & populo Romano petiit, accepitque. Hunc primum Iudæi externum regem cœperunt habere. Etenim jam adventante Chriſto, neceſſe erat, ſecundum vaticinia prophetarum, ſuis eos ducibus privari, ne quid ultra Chriſtum expectarent.

Sub hoc Herode: anno imperii ejus tertio & xxx, CHRISTVS natus eſt, Sabino & Rufino [16] conſulibus, VIII. Kalend. Ianuarias. Verum hæc, quæ Euange-

nus Rex Iud. *Ioſeph. 14. cap. 24. Niceph. 1 c. 6. hiſt. eccl.*

Ariſtobulus Rex Iud.

Põpejus Iudæos vincit, & Iudæa Provincia Roman.

[13] *vinctũ, Sig. Cic. pro L. Flacco*

Antipater Iudææ procurator.

[16] *viginti, idem.*

Herodes, rex Iud. *Niceph. lib. 1. c. 9. hiſt. ec.*

Euſeb. l. 1 c. 13. hiſt. eccleſ.

angeliis ac deinceps Apoſtolorum actibus continentur, attingere non auſus, ne quid forma præciſi operis, rerum dignitatibus diminueret, reliqua exequar. Herodes poſt nativitatem Domini regnavit annos IIII. Nam omne imperii ejus tempus VII & XXX anni fuerunt. Poſt quem Archelaus tetrarcha annis IX. Herodes annos XX [17] & IIII.

Chriſtus natus.
17 anno urbis IↃCCL.
Euangelica hiſtoria Chriſti.
Idem l. 1. c. 5. & 10. Archelaus Tetrarcha & Herodes Antipas.

Hoc regnante, anno regni octavo & decimo, DOMINUS crucifixus eſt, Fuſio Gemino & Rebellio Gemino conſulibus. A quo tempore uſque in Stiliconem conſulem, ſunt anni [18] CCC XXII. Apoſtolorum actus Lucas edidit, uſque in tempus quo Paulus Romam deductus eſt, Nerone imperante: qui non dicam regum, ſed omnium hominum, & vel immanium beſtiarum ſordidiſſimus, dignus extitit, qui perſecutionem in Chriſtianos primus inciperet : neſcio an & poſtremus [19] explerit. ſiquidem opinione multorum receptum ſit, ipſum Antichriſtum venturum. Hujus vitia, ut plenius exponerem, res admonebat, niſi non eſſet hujus operis tam vaſta ingredi: id tantum annotaſſe contentus ſum, hunc per omnia fœdiſſima & crudeliſſima

18 XXX.
Sig. Chriſtus crucifix⁹
19 CCC-XVIII.
Idem. Actus Apoſtolici.
Nero Imperator, ejuſque ſcelera.
20 expleturus ſit.
Sub Nerone perſecutio I. Chriſtianorum.

eo proceſſiſſe, ut matrem [20] interfice- ret: poſt etiam Pythagoræ cuidam, in modum ſolennium conjugiorum nu- beret, inditumque Imperatori flam- meum, dos & genialis thorus, & faces nuptiales: cuncta denique quæ vel in fœminis non ſine verecundia conſpi- ciuntur, ſpectata. Reliqua vero ejus, in- certum pigeat an pudeat magis diſſere- re. Hic primus Chriſtianum nomen tol- lere aggreſſus eſt: quippe ſemper ini- mica virtutibus vitia ſunt, & optimi qui- que ab improbis quaſi exprobrantes aſpiciuntur. Namque eo tempore di- vina apud urbem religio invaluerat, Petro ibi epiſcopatum gerente: & Pau- lo, poſteaquam ab injuſto præſulis [21] judicio Cæſarem appellaverat, Ro- mam deducto. ad quem tum audien- dum plures conveniebant: qui verita- te intellecta, virtutibuſque Apoſtolo- rum, quas tum crebro ediderant, per- moti, ad cultum Dei ſeſe conferebant. Etenim tum illuſtris illa adverſus Simo- nem, Petri ac Pauli [22] congreſſio fuit. Qui cum magicis artibus, ut ſe Deum probaret, duobus ſuffultus dæmoniis [23] evolaſſet, orationibus Apoſtolorum fugatis dæmonibus, delapſus in ter-

ram,

[20] *etiam uxorem, Senecam præceptorem, & Lucanũ.*

Petrus ac Paulus Romæ.

Optatus l. 2. in Parmen.

[21] *præſidis.* *Feſtum intelligit.*

Simon Magus Romæ.

Euſeb. hiſt. Eccl. l. 2. c. 13.

[23] *Etiam Paulo tribuitur à Seb.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ram, populo inſpectante diſruptus eſt. Interea abundante jam Chriſtianorum multitudine, accidit ut Roma incendio conflagraret, Nerone apud Antium conſtituto. Sed opinio omnium invidiam incendii in Principem retorquebat, credebaturque Imperator gloriam innovandæ urbis quæſiſſe. Neque ulla re Nero efficiebat, quin ab eo juſſum incendium putaretur. Igitur vertit invidiam in Chriſtianos, actæque in innoxios crudeliſſimæ quæſtiones: quin & novæ mortes excogitatæ, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent. Multi crucibus affixi, aut flamma uſti. Plerique in id reſervati, ut cum defeciſſet dies, in uſum nocturni luminis uterentur. Hoc initio in Chriſtianos ſæviri cœptum. Poſt etiam datis [1] legibus religio vetabatur: palamq; edictis propoſitis, Chriſtianum eſſe non licebat. Tum Paulus ac Petrus capitis damnati: quorum uni cervix gladio deſecta, Petrus in crucem ſublatus eſt. Dum hæc Romæ geruntur, Iudæi, præſidis ſui [2] Feſti Flori injurias non ferentes, rebellare cœperunt. Adverſus eos Veſpaſianus pro conſulari imperio à Nerone miſſus, multis gravibuſque præliis devictos,

Tac.l.15.

Prima perſequutio Chriſtianorum. Annus Chriſti LXVIII.

[1] *latis, Sig Euſeb. l.2.c.35. & 36. hiſt. Ecleſ.*

Iudæorum rebellio.

[2] *Ceſtii, ex Ioſ. Niceph.2 cap.35.*

Neronis mors.

victos, coëgit intra muros Hieroſolymæ confugere. Interim vero jam etiam ſibi pro conſcientia ſcelerum inviſus, humanis rebus eximitur: incertum [3] an ipſe ſibi mortem conſciverit. Certe corpus illius interemptum. Vnde creditur; etiam ſi ſe gladio ipſe transfixerit, curato vulnere ejus ſervatus: ſecundum illud quod de eo ſcriptum eſt: Et plaga mortis ejus curata eſt; ſub ſeculi fine mittendus, ut myſterium iniquitatis exerceat. Igitur poſt exceſſum Neronis, Galba imperium rapuit: mox Ottho, Galba interfecto, occupavit. Tunc Vitellius in [4] Gallias, fretus exercitibus quibus præerat, urbem ingreſſus, Othone interfecto, ſummam rerum uſurpavit: quæ poſteaquam ad Veſpaſianum delata, licet malo exemplo, bono tamen affectu Reip. ab improbis vindicandæ, cum Hieroſolymam obſideret, ſumit imperium: &, ut mos eſt, diademate capiti impoſito, ab exercitu Imperator conſalutatus, Titum filium Cæſarem facit; eidem pars copiarum, & obſidendæ Hieroſolymæ negotium datum. Veſpaſianus Romam profectus, ſummo favore ſenatus & populi receptus, cum ſe Vitellius interfeciſſet, impe-

[3] *imo certiſſimum: Euſeb.*

Apoc. 13 3. Aug. de Civ. Dei lib. 20. c. 19.

Galba, Otho, Vitellius, Imperatores.

[4] *ex Galliis, Sig.*

Veſpaſianus Imp.

Ioſeph, l. 7. c. 7. & 8. de bello Ind.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

imperium confirmavit. Interea Iudæi obſidione clauſi, quia nulla neque pacis neque deditionis copia dabatur, ad extremum fame interibant, paſſimque viæ oppleri cadaveribus cœpere, victo jam officio humandi: quin omnia nefanda inſuper auſi, ne humanis quidem corporibus pepercerunt, niſi quæ ejuſmodi alimentis tabes præripuerat. Igitur defeſſis defenſoribus irrupere Romani. Ac tum forte in diem Paſchæ omnis ex agris aliiſque Iudææ oppidis multitudo convenerat: nimirum ita Deo placitum, ut eo tempore, quo Dominum cruci affixerat, gens impia internecioni daretur. Phariſęi aliquantiſper pro templo accerrime reſtiterunt: donec obſtinatis ad mortem animis, ultro ſe ſubjectis ignibus intulerunt. Numerus peremptorum ad undecies centena millia refertur: capta vero c millia, ac venundata. Fertur Titus adhibito conſilio [5] prius deliberaſſe, an templum tanti operis everteret. Etenim nonnullis videbatur, ædem ſacratam, ultra omnia mortalia illuſtrem, non debere deleri: quę ſervata modeſtiæ Romanę teſtimonium, diruta perennem crudelitatis notam pręberet. At

Idem lib. eod. c. 17. Vide & Oroſium l. 7. c. 6.

Excidiũ Hieroſolymorũ.

[5] *ducum.*

At contra alii, & Titus ipſe, everten-dum templum in primis cenſebant, quo plenius Iudæorum & Chriſtianorum religio tolleretur. Quippe has religiones, licet contrarias ſibi, iiſdem [6] tamen auctoribus profectas. Chriſtianos ex Iudæis extitiſſe: radice ſublata, ſtirpem facile perituram. Ita Dei nutu, accenſis omnium animis, templum [7] dirutum, abhinc [8] annos trecentos triginta & unum. Atque hæc ultima templi everſio, & poſtrema Iudæorum captivitas, qua extorres patria, per orbem terrarum diſperſi cernuntur, quotidie mundo teſtimonio ſunt, non ob aliud eos, quam ob illatas Chriſto impias manus, fuiſſe punitos. nam ſæpe alias cum propter peccata captivitatibus traderentur, nunquam tamen ultra ſeptuaginta annos ſervitutis pœnam pependerunt. Interjecto deinde tempore, Domitianus, Veſpaſiani filius, perſecutus eſt Chriſtianos. Quo tempore Ioannem Apoſtolum atque Euangeliſtam, in Pathmum inſulam relegavit: ubi ille arcanis ſibi myſteriis revelatis, librum ſacræ Apocalypſis (qui quidem à pleriſq; [9] aut ſtulte aut impie non recipitur) conſcriptum edidit.

6 ab iiſdem Sig.

7 Exuſtũ.

8 à conſulatu Stiliconis.

Templi everſio anno Chriſti LXXI.

Prudent. in Apotheoſi.

Domitianus Imp. Perſecutio Chriſt. ſecunda, an. XCI.

Euſeb. l. 3 eccl. hiſt. c. 16. 17. & 18. ibid. c. 25 32.

9 Græcis. Vid. Hier. ad Dard

edidit. Non multo deinde intervallo, tertia perſecutio per Trajanum fuit. qui cum tormentis & quæſtionibus nihil in Chriſtianis morte aut pœna dignum reperiſſet, ſæviri in eos ultra vetuit. Sub Hadriano deinde Iudæi rebellare [1] voluerunt, Syriam ac Palæſtinam diripere conati: miſſoque exercitu ſubacti ſunt. Qua tempeſtate Adrianus, exiſtimans, ſe Chriſtianam fidem loci injuria pereｍpturum, & in templo ac loco Dominicæ paſſionis dæmonum [2] ſimulacra conſtituit. Et quia Chriſtiani ex Iudæis potiſſimum putabantur (namque tum Hieroſolymæ non niſi [3] ex circunſione habebat Eccleſia [4] ſacerdotem) militum cohortem cuſtodias in perpetuum agitare juſſit, quæ Iudæos omnes Hieroſolymę aditu arceret. Quod quidem Chriſtianæ fidei proficiebat: quia tum pene omnes Chriſtum Deum, ſub legis obſervatione credebant. Nimirum id Domino ordinante diſpoſitum, ut legis ſervitus à libertate fidei atque Eccleſiæ tolleretur. Ita tum primum Marcus ex gentibus, apud Hieroſolymam epiſcopus fuit. Quarta ſub Adriano perſecutio numeratur, quam tamẽ poſtea exerceri

Niceph. l.3. c. 16 & 17. hiſt. eccl.
Perſecutio Chriſtianorũ tertia.
an.CIII.
[1] *duce Barchocheba, qui poſt Barchoziba dictum.*
Euſ. l. 4. c. 6. eccl. hiſt. Oroſ. l.7. c. 13. Niceph. l.3. c.24.
[2] *Veneris Sig.*
[3] *Iudæũ.*
[4] *Epiſcopum.*
Chron. Euſeb.
Perſecutio Chriſtianorũ quarta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ri prohibuit:injuſtum eſſe pronuncians, ut quiſquam ſine crimine reus conſtitueretur. Poſt Adrianum Antonino Pio imperante, pax Eccleſiis fuit. Sub Aurelio deinde Antonini filio, perſecutio quinta agitata. Ac tum primum intra Gallias martyria viſa, ſerius trans alpes Dei religione ſuſcepta. Sexta deinde, Severo imperante, Chriſtianorum vexatio fuit. Quo tempore [5] Leonidas, Origenis pater, ſacrum in martyrio ſanguinem fudit. Interjectis deinde annis VIII &[6] XXX, pax Chriſtianis fuit: niſi quod medio tempore, Maximinus nonnullarum Eccleſiarum clericos vexavit. Mox Decio imperante, jam tum ſeptima perſecutione ſævitum in Chriſtianos. Inde Valerianus octavus ſanctorum hoſtis fuit. Poſt eum, interjectis annis fere quinquaginta, Diocletiano & Maximiano imperantibus, acerbiſſima perſecutio exorta, quæ per X continuos annos plebem Dei depopulata eſt. qua tempeſtate omnis fere ſacro martyrum cruore orbis infectus eſt: quippe certatim glorioſa in certamina ruebatur, multoque avidius tum martyria glorioſis mortibus quærebantur, quam nunc epiſcopatus pravis ambitioni-

anno CXX, &c. *Euſeb. l. 8. c. 2. 3 4. 5. 6. 7. 8 & 9.*

Perſecutio quinta, anno CLXVIII

Perſecutio ſexta, anno CC.

[5] *Leonides, Chron. Euſ.*

[6] *XX, Sig.*

Perſecutio ſeptima, anno CCLI.

Perſecutio octava anno CCLVIII

Perſecutio nona, anno CCCIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

De Ambitione Epiſcoporum Ammianus lib. 27.

tionibus appetuntur. Nullis unquam magis bellis mundus exhauſtus eſt: neq; majore unquam triumpho vicimus, quam cum decem annorum ſtragibus vinci non potuimus. Extant etiam mandatæ literis præclaræ ejus temporis martyrum paſſiones: quas connectendas non putavi, ne modum operis excederem. Sed finis perſecutionis illius fuit, abhinc 7 annos IX & LXXX, à quo tempore Chriſtiani imperatores eſſe cœperunt. Namque tum Conſtantinus rerum potiebatur, qui primus omnium Romanorum principum Chriſtianus fuit. Sane tum Licinius, quia adverſum Conſtantinum de imperio certavit, milites ſuos litare præceperat: abnuentes, militia rejiciebat. Sed id inter perſecutiones non computatur: adeo res levioris negotii fuit, quam ut ad Eccleſiarum vulnera perveniret. Exinde tranquillis rebus pace perfruimur: neque ulterius perſecutionem fore credimus, niſi eam quam ſub fine jam ſeculi Antichriſtus exercebit. Etenim ſacris vocibus, X plagis mundum afficiendum, pronunciatum eſt: ita cum jam IX fuerint, quæ ſupereſt, ultima erit. Hoc temporum tractu mirum eſt quantum

7 ſc. à Stiliconis conſulatu. Conſtantinus Imperatorum primus Chriſtianus, ann. CCCVII.

Perſecutio decima. *Aug. de Civit. Dei, l. 18 c. 52. & Oroſ. lib. 7. 15.*

tum invaluerit religio Chriſtiana. Tum ſiquidem Hieroſolyma horrens ruinis, frequentiſſimis ac magnificentiſſimis Eccleſiis eſt adornata. Namque Helena, mater principis Conſtantini, quæ Auguſta cum filio conregnabat, cum Hieroſolymam agnoſcere concupiſceret, reperta ibi idola ac templa protrivit: mox uſa regni viribus, baſilicam 8 in loco Dominicæ paſſionis & reſurrectionis & aſcenſionis conſtituit. Illud 9 mirum, quod locus ille, in quo poſtremum inſtiterant divina veſtigia, cum in cœlum Dominus nube ſublatus eſt, continuari pavimēto cum reliqua ſtratorum parte non potuit. Siquidem quęcunque applicabantur, inſolens humana ſuſcipere terra reſpueret, excuſſis in ora apponentium ſæpe marmoribus. quinetiam calcati Deo pulveris adeo perenne documentum eſt, ut veſtigia impreſſa cernantur. Et cum quotidie confluentium fides certatim Domino calcata diripiat, damnum tamen arena non ſentiat: & eadē adhuc ſui ſpeciem, velut impreſſis ſignata veſtigiis, terra cuſtodit. Ejuſdem reginæ beneficio crux Domini tum reperta: quæ neque in principio obſiſtentibus Iudæis potuerat

Annus Chriſti CCC XV.

[8] *id eſt, majorem Eccleſiā.*

Veſtigia Chriſti.

[9] *Illud miraculum apud neminem alium legiſſe ſe teſtatur Sig. apocryphum eſt.*

Ambroſ. in Orat. de obitu Theod.

Crux Domini inventa.

tuerat conſecrari, & poſtea dirutæ civitatis oppreſſa ruderibus, non niſi tam fideliter requirenti meruit oſtendi. Igitur Helena primum de loco paſſionis certior facta, admota militari manu, atque omnium provincialium multitudine in ſtudia reginæ certantium, effodi terram, & contigua quæque ac vaſtiſſima ruinarum purgari jubet: mox precium fidei & laboris tres pariter cruces, ſic ut olim Domino ac latronibus duobus fixæ fuerant, reperiuntur. Hic vero major dignoſcendi patibuli, in quo Dominus pependerat, difficultas omnium animos menteſque turbaverat, ne errore mortalium forſitan pro cruce Domini latronis patibulum conſecrarent. Capiunt [10] deinde conſilium, ut aliquem recens mortuum crucibus admoverent. Nec mora, quaſi Dei nutu funeris [11] extincti ſolennibus exequiis deferebatur, concurſuque omniũ feretro corpus eripitur. Duabus prius fruſtra crucibus admotis, ubi Chriſti patibulo attactum eſt, dictu mirabile, trepidantibus cunctis, funus excuſſũ, & inter ſpectatores ſuos aſtitit: Crux reperta, dignoque ambitu conſecrata.

Paullinus ad Severum noſtrum, epiſt. 11. Ruf. c.8. hiſt. eccl. Nicep. l.8 c.29. Simeon Metaph. in vita Helenæ. Caſſiod. l. 2. Tripartit. hiſt. Theod. l. 1. eccl. hiſt. c.10.

[10] *Nihil tale Ambroſius, qui ex titulo rei veritatẽ deprehenſam dicit: ac ſubjicit: Invenit ergo Titulum, regem adoravit non ſignũ utique, quia hic Gentilis eſt error, & error impiorũ: ſed adoravit eum qui pependit in ſigno.* [11] *funus. Sig.*

His

His per Helenam geſtis, principe Chriſtiano libertatem atq; exemplum fidei mundus acceperat: ſed longe atrocius periculum cunctis Eccleſiis illa pace generatum. namque tum hæreſis Arrii prorupit, totumque orbem invecto errore turbaverat. Etenim duobus Arriis, acerrimis perfidiæ hujus autoribus, Imperator etiam depravatur: dumque ſibi religionis officium videtur implere, vim perſecutionis exercuit: actique in exilium epiſcopi, ſævitum in clericos, animadverſum in laicos, qui ſe ab Arrianorum communione ſecreverant. Quæ autem Arriani prædicabant, erant hujuſcemodi: patrem Domini inſtituendi orbis cauſſa genuiſſe filium: eo [12] pro poteſtate ſui ex nihilo, in ſubſtantiam novam atque alteram, factum Dominum novum, alterumque: fuiſſe autem tempus, quo filius non fuiſſet. Igitur hujus mali cauſa Synodus apud Niceam ex toto orbe contrahitur, CCC ſiquidem & duodeviginti Epiſcopis congregatis, fides plena conſcribitur: hæreſis Arriana damnatur, Imperator decretum Epiſcopale complectitur. Arriani nihil contra ſanam fidem retractare auſi, ſe

Arrianorum hæreſis.

Duo Arrii: unus, author hæreſis: alter, quem Conſtantia Conſtantino commédavit.

Socr. Epiph. contra Arrian.

[12] *eo, id eſt, eam ob cauſſam, Giſ.*

Synodus Nicæna, anno CCCXXV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

quoq; tanquam acquieſcentes, nec aliud ſentientes, Eccleſiis miſcuerunt: manebat tamen in pectoribus eorum inſitum, in catholicos viros odium: & adverſus quos de fide diſceptare non poterant, eos ſubornatis accuſatoribus, fictiſque criminibus appetebant. Itaque

Athanaſius.

primum Athanaſium Alexandriæ Epiſcopum, juris conſultum, qui apud Nicænam ſynodum Diaconus adfuerat, aggrediuntur, abſentemque condemnant.

Synodus Antiochena, anno CCCXLI, & anno CCCXLV.

Etenim ad crimina, quæ falſi teſtes congeſſerant, aggregabant, quod Marcellum atque Photinum, hæreticos ſacerdotes, Synodi judicio condemnatos, pravo ſtudio recepiſſet. Sed de Photino dubium non erat, merito fuiſſe damnatum: in Marcello nihil tum damnatione dignum repertum videbatur, maximeque ei ſtudium partium innocentium acceſſerat, quod eoſdem illos judices, à quibus fuerat condemnatus, hæreticos eſſe nemo dubitabat.

Socrat. l. 3. c. 8. hiſt. Trip. Theod. l. 1 c. 30. hiſt. eccl. anno CCC-XLVIII.

Cæterum Arriani non hos potius, quam Athanaſium, removere cupiebant. Itaque Imperatorem eo uſque compellunt, ut Athanaſius exulatum ad Gallias mitteretur. Mox in Ægypto octuaginta epiſcopi congregati, Athanaſium injuſte condem-

Orthodoxa Sardicenſis Synod.

condemnatum eſſe pronunciant. Res ad Conſtantinum [1] refertur. jubet ex toto orbe apud Sardycam epiſcopos congregari: atque omne judicium, quo Athanaſius damnatus fuerat, retractari. Inter hæc Conſtantinus moritur: Synodus congregata jam Conſtantino [2] Imperatore, Athanaſium abſolvit: Marcellus quoq; epiſcopatui redditur. Nam de Photino epiſcopo Syrmienſi non eſt reſciſſa ſententia, quia etiam noſtrorum judicio hæreticus probabatur. Et tamen hoc ipſum Marcellum gravabat, quia Photinus auditor ejus fuiſſe in adoleſcentia videbatur. Veruntamen ad Athanaſii abſolutionem etiam illud acceſſerat, quod Vrſatius & Valens, principes Arrianorum, cum poſt Synodum Sardicenſem viderentur à communione ſecreti, coram poſiti, à Iulio Romanę urbis epiſcopo veniam popoſcerunt, quod innoxium condemnaſſent: meritoq; eum ſententia concilii Sardicenſis abſolutum profeſſi ſunt. Interjecto deinde tempore Athanaſius, cum Marcellum parum ſanę fidei eſſe penitus comperiſſet, à communione ſuſpendit. habuitq; ille hanc verecundiam, ut tanti viri judicio notatus, ſponte concederet.

[1] *Id ratio temporis non fert. obiit. Conſt.* CCC-XXXVII. *Sard. Syn. fuit Conſt.* CCCXLVII.

[2] *factum ſub Conſtantio.* Conſtantius.

Socrat. l. 5. c. 8. Epiph. l. 3. tom. 1. contr. Phot. Photinus.

Triph. l. 4. c. 34.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Cæterũ antea innocens, poſtea depravatus, videri poterat jam tum nocens fuiſſe, cum de eo fuerat judicatum. Nacti ergo Arriani iſtiuſmodi occaſionem, conſpirant penitus Sardicenſis Synodi decreta [3] ſubvertere. Etenim eis color quidam ſuppetere videbatur, quod tam injuſte fuiſſet pro Athanaſio judicatum, quam Marcellus fuerat abſolutus, qui nunc etiam Athanaſii judicio hæreticus eſſe probaretur. Namque Marcellus Sabellianæ hæreſis aſſertor extiterat: Photinus vero novam hęreſim jam ante protulerat, à Sabellio quidem in unione diſſentiens, ſed initium Chriſti ex Maria prædicabat. Igitur Arriani aſtuto conſilio miſcent innoxium criminoſis, demnationemque Photini & Marcelli & Athanaſii eadem ſententia comprehendunt: illud nimirum apud Imperatorum animos præſtruentes, ut non putarentur de Athanaſio perperam judicaſſe, qui de Marcello atque Photino vera ſenſiſſent. Veruntamen ea tempeſtate Arriani perfidiam ſuam occultabant, non auſi palam erroris ſui dogmata prædicare: catholicos ſe gerebant, nihil ſibi prius agẽdum rati, quam ut Athanaſium Eccleſia ſubmoverent, qui

[3] *ſc. in Synodo Syrmienſi Arrianor.*

Photini error.

Epiph. l. 3. tom. 1 cont. Marcel.

Cõſpiratio Arrianorum in Athanaſium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

qui ſemper eis velut murus obſtiterat: quo remoto, reliquos in libidinē ſuam ceſſuros ſperabant. Sed pars Epiſcoporum quæ Arrium ſequebatur, damnationem Athanaſii cupitam accepit: pars coacti metu & factione, in ſtudia partium conceſſerant. pauci, quibus fides chara, & veritas potior erat, injuſtum judicium non receperunt: inter quos Paulinus, epiſcopus Treverorum, oblata ſibi epiſtola ita ſubſcripſiſſe traditur, ſe in Photini atque Marcelli damnationem præbere conſenſum, de Athanaſio non 4 probare. Tum vero Arriani, ubi doli 5 parum proceſſerant, vi agere decernunt. Nam quodlibet audere atque agere facile erat, regis 6 amicitia ſubnixis, quem ſibi pravis adulationibus devinxerant. Quinetiam ex conſenſione multorum inexpugnabiles erant. nam omnes fere duarum Pannoniarum Epiſcopi, multique Orientalium, ac tota Aſia in perfidia eorum conjuraverant. Sed principes mali iſtius habebantur, à Singiduno Vrſatius, Valens à Murſia, ab Heraclia Theodorus, Stephanus Antiochenus, Acatius à Cæſarea, Menophanes Epheſo, Georgius Laodicea, Narciſſus à 7 Neapoli. Hi ita

4 præbere, Giſ.

5 doli mali, Druſ.

6 Conſtantii Arrianis addictiſſimi.

Principes Arrianorum.

Sozom. l. 5. hiſt. Tripar. cap. 14.

7 Neronipoli, Sig.

Palatium occupaverant, ut nihil ſine eorum nutu ageret Imperator: obnoxius quidem omnibus, ſed præcipue Valenti deditus. Nam eo tempore, quo apud Morſam [8] contra Magnentium armis certatum, Conſtantius deſcendere in conſpectum pugnæ non auſus, in baſilica martyrum extra oppidum ſita, Valente tum ejus loci epiſcopo in ſolatium aſſumpto, diverſatus eſt. Cæterum Valens callide per ſuos diſpoſuerat, ut quis prælii fuiſſet eventus, primus cognoſceret: vel gratiam regis captans, ſi prior bonum nuncium detuliſſet: vel vitæ conſulens, ante capturus fugiendi ſpacium, ſi quid contra accidiſſet. Itaque paucis, qui circa regem erant, metu trepidis, Imperatore anxio, primus nunciat hoſtes fugere. Cum ille indicem ipſum intromitti poſceret, Valens ut reverentiam ſui adderet, angelum ſibi fuiſſe nuncium reſpondit. Facilis ad credendum Imperator, palam poſtea dicere eſt ſolitus, ſe Valentis meritis, non virtute exercitus viciſſe. Ab hoc initio illecti principis, extulere animos Arriani, poteſtate regis uſuri, ubi autoritate ſua parum valuiſſent. Igitur cum ſententiam eorum, quam de Athanaſio

[8] *alias, Murſan.*

Conſtantius Imperator, anno Chriſti CCCLIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſio dederant, noſtri non reciperent, edictum ab imperatore proponitur, ut qui in damnationem Athanaſii non ſubſcriberent, in exilium pellerentur. Cæterum à noſtris tum apud Arelatum ac Buteras oppida Galliarum, epiſcoporum concilia fuere. Petebatur, ut priuſquam in Athanaſium ſubſcribere cogerentur, de fide potius diſceptarent: nec tum demum de re cognoſcendum, cum de perſona judicium conſtitiſſet. Sed Valens, ſociique ejus, prius Athanaſii damnationem extorquere cupiebant, de fide certare non auſi. Ab hoc partium conflictu agitur in exilium Paulinus. Interea Mediolanum convenitur, ubi tum aderat Imperator. eadem illa contentio nihil invicem relaxabat. Tum Euſebius 9 Vercellenſium, & Lucifer, à 10 Caranalis Sardiniæ epiſcopi relegati. Cæterum Dionyſius Mediolanenſium ſacerdos, in Athanaſii damnationem ſe conſentire ſubſcripſit, dummodo de fide inter epiſcopos quæreretur. Sed Valens & Vrſatius, cæterique, metu plebis, quæ catholicam fidem egregio ſtudio conſervabat, non auſi piacula profiteri, intra Palatium congregantur. Illinc epiſtolam ſub Impera-

Conciliũ Arelatẽſe & Buterenſe Arrianum.

Annus CCCLIV.

9 Vercellenſis: & mox.

10 Caralenſis, Galeſ. Caralis, forte, Giſ. Soz. hiſt. Tripart. l. 5. c. 15. & 16. Rufin. hiſt. eccl. l. 10. cap. 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

peratoris nomine emittunt, omni pravitate refertam: eo nimirum conſilio, ut ſi ea æquis auribus populus recepiſſet, publica authoritate cupita proferrent. Sin aliter fuiſſet excepta, omnis invidia eſſet in rege, & ipſa venialis: quia etiam tum catechumenus, ſacramentum fidei merito videretur potuiſſe neſcire. Igitur lectam in Eccleſia epiſtolam, populus averſatur. Dionyſius, quia non eſſet aſſenſus, urbe pellitur: ſtatimque ejus in locum epiſcopus [11] ſubrogatur. Liberius quoque urbis Romæ, & Hilarius Pictavorum epiſcopus, dantur exilio. Rhodanium quoque, & [12] Doſanum antiſtitem (qui natura lenior, non tam ſuis viribus, quam Hilarii ſocietate non ceſſerat) Arrianis eadem conditio implicuit: cum tamen homines parati eſſent Athanaſium à communione ſuſpendere, modo ut de fide inter Epiſcopos quæreretur. Sed Arrianis optimum viſum, præſtantiſſimos viros à certamine ſubmovere. Ita pulſi in exilium, quos ſupra memoravimus, abhinc annos quinque & quadraginta, Arbitione & Lolliano conſulibus. Sed Liberius paulo poſt [13] urbi redditur, ob ſeditiones Romanas. Cæterum exules ſatis

Proſcriptio epiſcoporum ab Arrianis. *Hiſt. tripar. l.5.c.17.*

[11] *ſcil. Auxentius epiſcopus, Sig.*

[12] *Hoſiũ, Sig. Tholoſanum, Theod. Canterus.*

Annus Christi CCCLV.

[13] *Secundo exilij anno, exorato ab uxoribus*

ſatis conſtat totius orbis ſtudiis celebratos, pecuniaſque eis in ſumptum affatim congeſtas, legationibus quoque eos plebis catholicæ ex omnibus fere provinciis frequentatos. Interea Arriani non occulte, ut antea, ſed palam ac publice hæreſis piacula prædicabant: quinetiam Synodum Nicænam pro ſe interpretantes, quam unius literæ adjectione corruperant, caliginem quandam injecerant veritati. Nam ubi ὁμοούσιον erat ſcriptum, quod unius eſt ſubſtantiæ: illi ὁμοιούσιον, quod eſt ſimilis ſubſtantiæ, ſcriptum eſſe dicebant: cõcedentes ſimilitudinem, dum adimerẽt unitatem: quia multum ab unitate ſimilitudo diſtaret. ut, verbi gratia, pictura humani corporis eſſet homini ſimilis, nec tamen haberet hominis [14] veritatem. Sed quidam ex his ultra proceſſerant, Anomœouſiam, id eſt, diſſimilem ſubſtantiam confirmantes. Eoq; his certaminibus proceſſum, ut iſtiuſmodi piaculis orbis terrarũ implicaretur. Nam Italiam, Illyricum atq; Orientem Valens & Vrſatius, cæterique quorum nomina edidimus, infecerant. Gallias noſtras Saturninus Arelatenſium epiſcopus, homo impotens & factioſus, preme-

Romanorum Conſtantio. Theodoretus l. 2. cap. 17. Annus CCCLVII.

Conc. Nicæni depravatio.

[14] *unitatem Sig.*

Arrianorum anteſignani.

Socr. l. 5. c. 9. Trip. hiſt. Iſidor. de viris illuſtribus.

premebat. Oſium quoque ab Hiſpania in eandem perfidiam conceſſiſſe, opinio fuit: quod eo mirum atque incredibile videtur, quia omni fere ætatis ſuæ tempore conſtantiſſimus noſtrarũ partium, & Nicena Synodus auctore illo confecta habebatur: niſi fatiſcente ævo (etenim major centenario fuit, ut ſanctus Hilarius in epiſtolis refert) deliraverit. quibus rebus perturbato orbe terrarum, & morbo quodam Eccleſiis languentibus, ſegnior quidem, ſed non minus gravis cura Principem exercebat: quod licet Arriani, quibus favebat, ſuperiores viderentur, necdum tamen de fide inter Epiſcopos conveniret. Igitur apud Ariminum, urbem Italiæ, Synodum congregari jubet: idque Tauro præfecto imperat, ut collectos in unum non ante dimitteret, quam in unam fidem conſentirent: promiſſo eidem Conſulatu, ſi rem effectui tradidiſſet. Ita miſſis per Illyricum, Italiam, Aphricam, Hiſpanias, Galliaſque magiſtris officialibus, acciti [14] numerative quadringenti & aliquanto amplius Occidentales Epiſcopi, Ariminum convenere: quibus omnibus annonas & cellaria dare [15] Imperator præceperat. ſed id

Ariminenſis Synod. anno CCCLIX. Trip. hiſt. l. 5. c. 16.

[14] ita Galeſ. Prius erat, aut macti, quod tuetur Faber Semeſtr. l. 3. c. 12.
[15] dari, Sig.

id noſtris, id [16] eſt, Aquitanis, Gallis, ac Britannis indecens viſum: repudiatis fiſcalibus, propriis ſumptibus vivere maluerunt. Tres tantum ex Britannia, inopia proprii, publico uſi ſunt, cum oblatam à cæteris collationem reſpuiſſent: ſanctius putantes fiſcum gravare, quam ſingulos. Hoc ego Gavidium epiſcopum noſtrum, quaſi obtrectantem referre ſolitum audivi. ſed longe aliter ſenſerim: laudique attribuo epiſcopis, tam pauperes fuiſſe, ut nihil proprium haberent, neque ab aliis potius quam fiſco ſumerent, ubi neminem gravabant, ita [17] in utriuſque egregium exemplum. De reliquis nihil memoria dignum traditur. Sed redeo ad ordinem. Poſteaquam omneis, ut ſupra dictum, in unum collecti ſunt, fit partium ſeceſſio. Eccleſiam noſtri obtinent, Arriani [18] tam [19] Edentum de induſtria vacantem, orationis loco capiunt: ſed hi non amplius quam octoginta. Reliqui noſtrarum partium erant. Igitur frequētibus conciliis nihil actum, noſtris in fide manentibus, illis de perfidia non cedentibus. Ad poſtremum placuit, decem legatos mitti ad Imperatorem, ut quę eſſent partium fides & ſententia cognoſce-

16 Gloſſema hominis imperiti, idem.

Divitiæ epiſcoporum eo ſeculo.

17 vitæ, Sig. ita in utreiſque, Fab.

18 ædem tum, Giſ.

19 alii, jam. alii, tamen.

Hiſt. Trip. l. 5. c. 10.

gnoſceret, ſciretque pacem cum hæreticis eſſe non poſſe. Idem Arriani faciunt, mittuntque numero pari legatos, qui adverſum noſtros coram Imperatore confligerent. ſed ex parte noſtrorum leguntur homines adoleſcentes, parum docti, & parum cauti. ab Arrianis autem miſſi, ſenes, callidi, & ingenio valentes, veterno perfidiæ imbuti, qui apud regem facile ſuperiores extiterunt. Sed noſtris mandatum, ne quo modo cum Arrianis communionem inirent, omniaque integra Synodo reſervarent. Interim in Oriente exemplo occidẽtalium, Imperator jubet cunctos fere Epiſcopos apud Seleuciam Iſauriæ oppidum congregari. Qua tempeſtate Hilarius, quartum jam exilii annum in Phrygia agens, inter reliquos epiſcopos, per vicarium ac præſidem data [20] vectionis copia, adeſſe compellitur: cum tamen nihil de eo ſpecialiter mandaſſet Imperator, judices tantum generalem juſſionem ſequuti, qua omnes epiſcopos ad concilium cogere jubebantur, hunc quoque inter reliquos [21] volentes [22] miſcere, ut ego conjicio: Dei nutu ita geſtum, ut vir divinarum rerum inſtructiſſimus, cum de fide diſceptan-

Orthodoxa Synodus Seleuciana in Oriente anno eodem. *Socr. l. 5. cap. 34. Trip. hiſt.*

[20] *id eſt, tuti itineris fide, ſive libello publico liberi itineris.*

Annus Chriſti CCCLIX.

[21] *volentem, Sig.* [22] *miſcuere, Giſ.*

ſceptandum erat, intereſſet. Is ubi Seleuciam venit, magno cum favore exceptus, omnium in ſe animos & ſtudia converterat. ac primum quæſitum ab eo, quæ eſſet Gallorum fides: quia tum Arrianis prava de nobis vulgantibus, ſuſpecti ab Orientalibus habebamur, trionymam ſolitarii Dei unionem ſecundum Sabellium crediſſe. ſed expoſita fide ſua, juxta ea quæ Nicææ erant à patribus conſcripta, Occidentalibus perhibuit teſtimonium. Ita abſolutis omnium animis, intra conſcientiam communionis, nec non etiam in ſocietatem receptus, concilioque aſcitus eſt. *Socr. Trip. hiſt. l. 5. c. 34. & ſeq.* Agi deinde cœptum: repertique pravæ hæreſis auctores, atque ab Eccleſiæ corpore avulſi. In eo numero fuere, Georgius ab Alexandria, Acatius, Eudoxius, Vranius, Leontius [23], Theodoſius, Evagrius, Theodulus. Sed confecta Synodo, decreta ad Imperatorem legatio, quæ geſta inſinuaret. damnati quoque ad regem profecti, ſatis freti ſociorum viribus, & Principis ſocietate. Interea legatos Ariminenſis concilii ex parte noſtrorum compellit Imperator, uniri hæreticorum commnioni: eiſdemque conſcriptam ab improbis fidem tradit,

Reditus ad Concilium Ariminenſe.

verbis

[23] *Leontinus, Galeſ.*

verbis fallentibus involutam, quæ Catholicam diſciplinam, perfidia latente, loqueretur. Namque Vſiæ verbum tanquam ambiguum, & temere à patribus uſurpatum, neque ex authoritate ſcripturarum profectum, ſub ſpecie falſæ rationis abolebat, ne unius cum patre ſubſtantiæ filius crederetur. Eadem fides ſimilem patri filium fatebatur. ſed interius aderat fraus parata, ut eſſet ſimilis, non eſſet æqualis. Ita dimiſſis legatis, præfecto mandatum, ut Synodúm non ante laxaret, quam conſcriptæ fidei conſentire ſe omnes ſubſcriptionibus profiterentur. Ac, ſi qui pertinacius obſiſterent, dummodo is numerus intra quindecim eſſet, in exilium pellerentur. Sed regreſſis legatis, licet vim regiam deprecantibus, negata communio. Enimvero compertis quæ decreta erant, major rerum & conſiliorum perturbatio: dein paulatim plerique noſtrorum, partim imbecillitate ingenii, partim tædio peregrinationis evicti, dedere ſe adverſariis, jam poſt reditum legatorum ſuperioribus, & Eccleſiam noſtris inde detruſis obtinentibus, factaque ſemel inclinatione animorum, catervatim in partem alteram conceſ-

conceſſum: donec ad viginti uſque noſtrorum numerus imminutus eſt. Sed hi quāto pauciores, tanto validiores erant. conſtantiſſimuſque inter eos habebatur, noſter [24] Fægadius, & Servatio Tungrorum epiſcopus. hos, quia minis & terriculis non ceſſerant, Taurus precibus aggreditur, ac lachrymans obteſtatur, mitiora uti conſulerent. clauſos intra unam urbem epiſcopos jam ſeptimum menſem agere: injuria hyemis & inopia confectis, nullam ſpem reverſionis dari. quis tandem eſſet finis? ſequerentur plurium exemplum, auctoritatem ſaltem ex numero ſumerent. Etenim vero Fægadius paratum ſe exilio, atque ad omne ſupplicium, in quod depoſceretur, profiteri: ſe ab Arrianis conceptam fidem non recepturum. Ita in hoc certamine aliquot dies tracti, ubi parum ad pacem [1] proficiebāt, paulatim & ipſe infractior, ad extremum propoſita conditione evincitur. Namq; Valens, & Vrſatius affirmantes, præſentem fidem Catholica ratione conceptā, ab Orientalibus Imperatore auctore prolatam, cum piaculo repudiari, [2] ut quis diſcordiarum finis foret, ſi quæ orientalibus placuiſſet, occidentalibus diſpli-

[24] *epiſcopus Aginenſis, quem alii Fœbadiū appellant, & melius.*

[1] *proficiebat, Sig.*

[2] *ecquis, Sig.*

diſpliceret? Poſtremo ſi quid minus plene præſenti fide editum videretur, ipſi adderent, quæ addenda putarent: prębituros ſe, in his quæ eſſent adjecta, conſenſum. Favorabilis profeſſio pronis omnium animis excepta, nec ultra noſtri repugnare auſi, jam quoquo modo finem rebus imponere cupientes. Dein conceptæ à Fægadio & Servatione profeſſiones edi cœpere: in quîs primum damnatur Arrius, totaque ejus perfidia: cæterum [3] non etiam patri æqualis, & ſine initio, ſine tempore Dei filius pronunciatur. Tum Valens tanquam noſtros adjuvans, ſubjecit ſententiam, cui inerat occultus dolus: filium Dei non eſſe creaturam ſicut cæteras creaturas. feſellitque audientes fraus profeſſionis. Etenim his verbis, quibus ſimilis eſſe cæteris creaturis filius negabatur, creatura tamen, potior tantum cæteris, pronunciabatur. Ita neutra pars viciſſe ſe penitus, aut victam putare poterat: quia fides ipſa pro Arrianis, profeſſiones vero poſtea adjectæ pro noſtris erant: præter illam quam Valens ſubjunxerat, quæ tum non intellecta, ſero demum animadverſa eſt. Hoc vero modo concilium dimiſſum, bono initio, fœdo exitu

Arrianorum de Occidentalibus victoria.

[3] *lege, quod.*

Sozom. l. 5. c. 35. Trip. hiſt.

exitu eſt conſummatum. Igitur Arriani rebus nimium proſpere & ſecundum vota fluentibus, Conſtantinopolim ad Imperatorem concurrunt: ibi repertos Seleucienſis Synodi legatos, vi regia compellunt, exemplo Occidentalium, pravam illam fidem recipere. Plerique abnuentes injurioſa cuſtodia ac fame vexati, captivam conſcientiam dedere. Multi conſtantius retinentes, adempto Epiſcopatu in exilium detruſi, atque in eorum locum alii dati. Ita optimis ſacerdotibus aut metu territis, aut exilio deductis, perfidiæ paucorum cuncti cõceſſerant. Aderat ibi tum Hilarius, à Seleucia legatos ſecutus, nullis certis de ſe mandatis operiens Imperatoris voluntatem, ſi forſitan redire ad exilium juberetur. Is ubi extremum fidei periculum animadvertit, Occidentalibus deceptis, Orientales per ſcelus vinci: tribus libellis publice datis audientiam regis popoſcit, ut de fide coram adverſariis diſceptaret. Id vero Arriani maximopere abnuere. Poſtremo quaſi diſcordiæ ſeminarium & perturbator Orientis, redire ad Gallias jubetur, abſque exilii indulgentia. Verum ubi permenſus eſt orbem pene terrarum, malo per-

Ibid. c. 36 & 37.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

fidiæ infectum, dubius animi, & magna curarum mole æſtuans, cum pleriſque videretur non ineundam cum his communionem, qui Ariminenſem Synodum recepiſſent, optimum factu arbitratus, revocare cunctos ad emendationem & pœnitentiam frequentibus intra Gallias conciliis, atque omnibus fere epiſtolis de errore profitẽtibus, apud Ariminum geſta condemnant, & in ſtatum priſtinum Eccleſiarum fidem reformant. Reſiſtebat ſanis conſiliis Saturninus Arelatenſium epiſcopus, vir ſane peſſimus, & ingenio malo, pravoque. Verum etiam præter hæreſis infamiam, multis atque infandis criminibus convictus, Eccleſia ejectus eſt. Ita partium vires amiſſo duce infractæ. Paternus etiam à Petrocoris æque vecors, nec detrectans perfidiam profiteri, ſacerdotio pulſus, cæteris venia data. Illud apud omnes conſtitit, unius Hilarii beneficio Gallias noſtras piaculo hæreſis liberatas. Cæterum Lucifer tum Antiochiæ longe diverſa ſententia fuit. Nam in tantum eos qui Arimini fuerant condemnavit, ut ſe etiam ab eorum communione ſecreverit, qui eos ſub ſatisfactione vel pœnitentia recepiſſent.

Orbis terrarum fere Arrianus, quod & deplorat Hieronymus.

Hiſtor. Trip. l. 6. cap. 14.

Lucifer, & ejus ſchiſma.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Id recte, an perperam conſtituerit, dicere non auſim. Paulinus & Rhodanius in Phrygia defuncti. Hilarius ſexto anno, poſtquam redierat, in patria obiit.

Nihil de his, quæ ſub Iuliano & Ioviniano, Valentiniano & Valente, acciderũt Eccleſiæ, commemorat.

Sequuntur tempora ætatis noſtrę gravia & periculoſa, quibus non uſitato malo pollutæ Eccleſiæ, & perturbata omnia. Namque cum primum infamis illa Gnoſticorum hæreſis intra Hiſpanias deprehenſa, ſuperſtitio exitiabilis arcanis occultata ſecretis. Origo iſtius mali, oriens ab Ægyptiis. Sed quibus ibi initiis coaluerit, haud facile eſt diſſerere. Primus eam intra Hiſpanias Marcus intulit, Ægypto profectus, Memphis 4 ortus. hujus auditores fuere, Agape quædam non ignobilis mulier, & rhetor Helpidius. Ab his Priſcillianus eſt inſtitutus, familia nobilis, prædives opibus, acer, inquies, facundus, multa lectione eruditus, diſſerendi ac diſputandi promptiſſimus. Fœlix profecto, ſi non pravo ſtudio corrupiſſet optimum ingenium; prorſus multa in eo animi & corporis bona cerneres. vigilare multum, famem ac ſitim ferre poterat, habendi minime cupidus, utendi parciſſimus. Sed idem vaniſſimus, & plus juſto inflatior profanarum rerum ſcientia: quin

Gnoſticorum hæreſis, ſeu Priſcillianiſtarum.

4 *Memphi, Gelaſ.*

Priſcillianus.

Leo Papa ep. 93. ad Tur.

quin & magicas artes ab adoleſcenti[a] eum exercuiſſe creditum eſt. Is ubi doctrinam exitiabilem aggreſſus eſt, multos nobilium, pluresque populares autoritate perſuadendi & arte blandiend[i] allicuit in ſocietatem. Ad hoc mulieres novarum rerum cupidæ, fluxa fide, & ad omnia curioſo ingenio, catervatim ad eum confluebant. Quippe humilitatis ſpeciem ore & habitu prætendens, honorem ſui & reverentiam cunctis injecerat. Iamque paulatim perfidiæ iſtius tabes, pleraque Hiſpaniæ pervaſerat: quin & nonnulli epiſcoporum depravati, inter quos Inſtantius & Salvianus, Priſcillianum non ſolum conſenſione, ſed ſub quadam etiam conjuratione ſuſceperant. Quo [5] Adyginus epiſcopus Cordubenſis ex vicino agens comperto, ad Idatium [6] emeritæ [7] ætatis ſacerdotem refert. Is vero ſine modo, & ultra quam oportuit, Inſtantium ſocioſque ejus laceſſens, facem quandam naſcenti incendio ſubdidit: ut exaſperaverit malos potius, quam compreſſerit. Igitur poſt multa inter eos, & digna memoratu certamina, apud Cæſar-auguſtam Synodus congregatur: cui tum etiam Aquitani Epiſcopi interfuere. Verum.

[5] *Hyginus, Sig.*
[6] *Emerita.*
[7] *civitatis, Sig.*

Synodus Cæſar-auguſtana.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

m hæretici cõmittere ſe judicio non
iſi, in abſentes tum lata ſententia,
amnatique Inſtantius & Salvianus [8] [8] *Epiſcopi, forte.*
piſcopus, Helpedius & Priſcillianus lai-
. Additum etiam, ut ſi quis damnatos
communionem recepiſſet, ſciret in
eandem ſententiam promendam.
tque id Ithacio Soſſubenſi epiſcopo
egocium datum, ut decretum Epiſco-
orum in omnium notitiam deferret,
naximeque Iginum [9] extra commu- [9] *Hyginũ, forte.*
ionem faceret: qui cum primus om-
ium inſectari palam hæreticos cœpiſ-
t, poſtea turpiter depravatus, in com-
nunionem eos recepiſſet. Interim In-
antius & Salvianus damnati judicio ſa-
erdotum, Priſcillianum etiam laicum,
d principem malorum omnium, una
ecum Cæſar auguſtana Synodo nota-
um, ad confirmandas vires ſuas Epiſco-
um in Labilenſi [10] oppido conſtituunt: [10] *Abulenſi, leg.*
ati nimirum, ſi hominem acrem & cal-
dum ſacerdotali auctoritate armaſſẽt,
utiores fore ſeſe. Tum vero Idacius at-
ue Ithacius acrius inſtare, arbitrantes
oſſe inter initia malum comprimi: ſed
arum ſanis conſiliis, ſeculares judices
deunt, ut eorum decretis atque execu-
ionibus hæretici urbibus pellerentur.

Igitur

Igitur poſt multa & fœda Idacio ſupplicante, elicitur à Gratiano tum Imperatore reſcriptum, quo univerſi hæretici excedere non Eccleſiis tantum aut urbibus, ſed extra omnes terras propelli jubebantur. Quo comperto, Gnoſtici diffiſi rebus ſuis, non auſi judicio certare, ſponte ceſſere, qui Epiſcopi videbantur: cæteros metus diſperſit. At tum Inſtantius, Salvianus & Priſcillianus Romam profecti, ut apud Damaſum urbis ea tempeſtate epiſcopum objecta purgarent. Sed iter eis præter interiorem Aquitaniam fuit: ubi tum ab imperitis magnifice ſuſcepti, ſparſere perfidiæ ſemina. maximeque Eluſanam [11] plebem, ſane tum bonam & religioni ſtudentem, pravis prædicationibus pervertere. à Burdigala per Delphinum repulſi, tamen in agro Euchrociæ aliquantiſper morati, infecere nonnullos ſuis erroribus. Inde iter cœptum ingreſſi, turpi ſane pudibundoque comitatu, cum uxoribus atque alienis etiam fœminis, in quîs erat [12] Euchrocia, ac filia ejus Procula: de qua fuit in ſermone hominum, Priſcilliani ſtupro gravidam, partum ſibi graminibus abegiſſe. Hi ubi Romam pervenere, Damaſo ſe purgare

Gratianus Imp.

[11] *Eluſo in finibus Nitiobrigum urbs: unde Eluſanus.*

[12] *uxor Delphidij rhetoris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

gare cupientes, ne in conſpectum quidem ejus admiſſi ſunt. Regreſſi Mediolanum, æque averſantem ſibi Ambroſiũ repererunt. Tum vertere conſilia, ut quia duobus Epiſcopis, quorum ea tempeſtate ſumma authoritas erat, non illuſerant, largiendo & ambiendo ab Imperatore cupita extorquerẽt. ita corrupto Macedonio, cum [13] Magiſtro officiorum, reſcriptum eliciunt, quo calcatis quæ prius decreta erant, reſtitui Eccleſiis jubebantur. Hoc freti Inſtantius & Priſcillianus, repetivere Hiſpanias. Nam Salvianus in urbe obierat: ac tum ſine ullo certamine Eccleſias, quibus pręfuerant, recepere. Verum Trachio [14] ad reſiſtendũ non animus, ſed facultas defuit: quia hæretici corrupto Volventio proconſule, vires ſuas cõfirmaverant. Quin etiam Ithacius, ab his quaſi perturbator Eccleſiarum reus poſtulatus, juſſuſque per atrocem executionẽ deduci, trepidus profugit ad Gallias: ibi Gregorium præfectũ adiit. Qui compertis quę geſta erant, rapi ad ſe turbarum authores jubet, ac de omnibus ad Imperatorem refert, ut hæreticis viam ambiendi pręcluderet. Sed id fruſtra fuit: quia per libidinem & potentiam paucorum, cuncta

[13] *tum, forte.*

[14] *Ithacio, forte.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ibi venalia erant. Igitur hęretici ſuis artibus grandi pęcunia Macedonio data, obtinent, u tImperiali autoritate præfecto erepta cognitio, Hiſpaniarum vicario[15]. Nam jam proconſulem habere deſierant: miſſiq; à Magiſtro officiales, qui Ithacium tum in Treveris agentem ad Hiſpanias retraherent. Quos ille callide fruſtratur: ac poſtea per Pritannium epiſcopum defeſſus, illuſit. Iam rumor inceſſerat Clementem Maximum intra Britannias ſumpſiſſe imperium, ac brevi in Gallias erupturum. Ita tum Ithacius ſtatuit, licet rebus dubiis, novi Imperatoris adventum expectare: interim ſibi nihil agitandum. Igitur ubi Maximus oppidum Treverorum victor ingreſſus eſt, ingerit preces plenas in Priſcillianū ac ſocios ejus invidiæ atque criminum. Quibus permotus Imperator, datis ad præfectum Galliarum atq; ad vicarium Hiſpaniarū literis, omnes omnino quos labes illa involverat, deduci ad Synodum Burdegalenſem jubet. Ita deducti Inſtantius & Priſcillianus: quorum Inſtātius prior juſſus cauſam dicere, poſtquam ſe parū expurgabat, indignus eſſe epiſcopatu pronunciatus eſt. Priſcillianus vero, ne ab epiſcopis audiretur, ad

[15] *Deeſt aliquid.*

Maximus Imperator Galliarū.

Synodus Burdegalenſis adverſus Priſcil.

ad Principem provocavit. permiſſumq; id noſtrorum inconſtantia, quia aut ſententiam in refragantem ferre debuerant, aut ſibi ipſi ſuſpecti habebantur, aliis epiſtolis audientiam reſervare, non cauſam Imperatori de tam manifeſtis criminibus permittere. Ita omnes, quos cauſa involverat, ad regem deducti. Secuti etiam accuſatores, Idacius & Ithacius epiſcopi: quorum ſtudium in expugnandis hæreticis non reprehenderem, ſi non ſtudio vincendi plus quam oportuit certaſſent. Ac mea quidem ſentētia eſt, mihi tam reos quam accuſatores diſplicere. Certe Ithacium nihil penſi, nihil ſancti habuiſſe definio. Fuit enim audax, loquax, impudens, ſumptuoſus, ventri & gulæ plurimum impertiens. Hic ſtultitiæ eo uſq; proceſſerat, ut omnes etiam ſanctos viros, quibus aut ſtudium inerat lectionis, aut propoſitum erat certare jejuniis, tanquam Priſcilliani ſocios aut diſcipulos, in crimen arceſſeret. Auſus etiam miſer eſt, ea tempeſtate Martino epiſcopo [16], viro plane Apoſtolis conferēdo, palam objectare hæreſis infamiā. Namque tum Martinus apud Treveros conſtitutus, non deſinebat increpare Ithacium, ut ab accuſatione deſiſteret:

Ithacius accuſator.

16 *Turonenſi. Videſis in vita Martini cap. 7. & Dial. 3. ſegm. 15.*

Maximum orare, ut ſanguine infœlicium abſtineret: ſatis ſuperq; ſufficere, ut Epiſcopali ſententia hæretici judicati Eccleſiis pellerentur: novũ eſſe & inauditum nefas, ut cauſam Eccleſiæ judex ſæculi judicaret. Denique quoad uſque Martinus Treveris fuit, dilata cognitio eſt. & mox diſceſſurus, egregia authoritate à Maximo elicuit ſponſionem, nihil cruentum in reos conſtituendum. Sed poſtea Imperator per Magnum & Rufũ epiſcopos depravatus, & à mitioribus conſiliis deflexus, cauſam præfectoEuodio permiſit, viro acri, & ſevero. Qui Priſcillianum gemino judicio auditum, convictumque maleficii, nec diffidentẽ obſcœnis ſe ſtuduiſſe doctrinis, nocturnos etiam turpium fœminarum egiſſe conventus, nudumque orare ſolitum, nocentem pronunciavit, redegitque in cuſtodiam, donec ad principem referret. Geſtis ad Palatium delatis, cenſuit Imperator, Priſcillianum ſocioſque ejus capitis damnari oportere. Cæterum Ithacius videns, quam invidioſum ſibi apud Epiſcopos foret, ſi accuſato etiam poſtremis rerũ capitalium judiciis aſtitiſſet (etenim iterari judicium neceſſe erat) ſubtrahit ſe cognitioni, fruſtra callido

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

callido jam ſcelere perfecto. At tum per Maximum accuſator apponitur patricius quidam, fiſci patronus. Ita eo inſiſtente, Priſcillianus capitis damnatus eſt, unaque cum eo Fœliciſſimus & Armenius, qui nuper à Catholicis, clerici Priſcillianum ſecuti, deſciverant. Latronianus [17] quoque, & Euchrocia, gladio perempti. Inſtantius, quem ſuperius ab epiſcopis damnatum diximus, in Sylinam inſulam, quæ ultra Britanniam ſita eſt, deportatus. Itum deinde in reliquos ſequentibus judiciis, damnatique Aſarinus & Aurelius diaconus gladio. Tyberianus, ademptis bonis, in Sylinã inſulam datus. Tertullus, Potamius, & Iohannes, tanquam viliores perſonæ, & digni miſericordia, quia ante quæſtionem ſe ac ſocios prodidiſſent, temporario exilio intra Gallias relegati. Hoc fere modo homines luce indigniſſimi, peſſimo exẽplo necati, aut exiliis multati: quod initio jure judiciorũ & egregio [18] publico defenſum, poſtea Ithacius in jurgiis ſolitus, ad poſtremum convictus, in eos retorquebat, quorum id mandato & conſiliis effecerat, ſolus tamen omnium epiſcopatu detruſus Nardacius, licet minus nocens, ſponte ſe

Hæretici à Maximo capitis damnati.

[17] *Matronianus, leg. ex Hieron. de viris illuſtr.*

Annus Chriſti CCCLXXXVII.

[18] *i. bono & emolumento publico. Tacitus ita locutus eſt Annal. 3. Vide Semeſtr. Fabri l. 20. c. 12*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſe epiſcopatu abdicaverat. Sapienter id, & verecunde, niſi poſtea amiſſum locum repertere tentaſſet. Cæterum Priſcilliano occiſo, non ſolum non repreſſa eſt hæreſis, quæ illo authore proruperat, ſed confirmata, latius propagata eſt. namq; ſectatores ejus, qui eum prius ut ſanctum honoraverant, poſtea ut martyrem colere cœperunt. Peremptorum corpora ad Hiſpanias relata, magniſque obſequiis celebrata eorũ funera. Quin & jurare per Priſcillianum ſumma religio putabatur, ac inter noſtros perpetuum diſcordiarum bellum exarſerat: quod jam per quindecim annos fœdis diſſenſionibus agitatum, nullo modo ſopiri poterat. Et nunc, cum maxime diſcordiis Epiſcoporum turbari aut miſceri omnia cernerentur, cunctaque per eos odio aut gratia, metu, inconſtantia, invidia, factione, libidine, avaritia, arrogantia, [19] deſidia, eſſent depravata: poſtremo plures adverſum paucos bene conſulentes, inſanis conſiliis & pertinacibus ſtudiis certabant: inter hæc plebs Dei, & optimus quiſque probro atque ludibrio habebatur.

[19] *ſomno, deſidia, Pariſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

SACRÆ HIST. SVLPICI CONTINVATIO EX

SLEYDANO *De quatuor ſummis imperiis uſque ad Carolum V perducta.*

QVoniam Hiſtoria à Sulpicio in Gratianum obiter deducta; idcirco nonnihil altius, ſcilicet à morte Conſtantini, eam repetemus.

Tres reliquit ille filios, Conſtantinum, Conſtantium, Conſtantem: hos inter diviſum fuit imperii corpus: Conſtantino pars obtigit Alpium, Gallia, Hiſpania, Britannia, Orcades, Hybernia, Thyle: Conſtanti, Italia, Aphrica, cum Inſulis, Illyricum, Macedonia, Achaia, Peloponneſus, Græcia: Conſtantio Aſia & Thracia. Conſtantinus, Conſtantius, Cõſtans.

Conſtantinus ea diviſione non contentus, bellum intulit fratri Conſtanti: jamque pervenerat Aquileiam: ibi congreſſus cum copiis Conſtantis, amiſſo exercitu, confoditur.

Conſtans qui interea cum Getis & Sarmatis in Dacia belligerabat, poſt eam victoriam, de qua diximus, in Ita-

liam venit, & ſuperatis Alpibus in Galliam penetravit, & biennio ditionem omnem mortui fratris obtinuit: ſed paulo poſt inſidiis & fraude Magnentii fuit interfectus.

Magnentius. HuncMagnentium milites antea deliniti ac præmiis allecti, ſalutaverunt imperatorem.

Ea re cognita, Conſtantinus, ex tribus fratribus adhuc ſuperſtes, relicto per Aſiam legato patruele & ſororio ſuo Gallo, magnis cum copiis in Italiam, ac inde in Galliam accedit, & hoſtem ingenti prælio vincit. Elapſus autem Magnentius, de pace legatos mittit, ſed rejectus à Victore, denuo præliatur, & infeliciter quidem: itaque Lugdunum fugiens, cum ſuos etiam comites inſidiari ſibi videret, nec, quo ſe reciperet, haberet, mortem ſibi conſcivit ipſe.

Conſtantius deinde, Gallum patruelem, legatum ſuum per Aſiam, ut dictum eſt, abutentem imperio ac poteſtate, cum alia ratione ſanare non poſſet, interfici mandat: poſt in Aſiam redit, perfecturus bellum Perſicum, quod propter factionem Magnentii, ut ſupra diximus, intermiſerat.

Et quoniam ſub hoc ipſum tempus, Germa-

Germani facta impreſſione, Galliam vaſtabant, alterum ſuum patruelem, Iulianum, Galli fratrem, adoptavit, & Galliæ tutelam illi commiſit. Iulianus. Ann.ccc-LXIII.

Iulianus feliciter adminiſtrata re, multiſque præliis victor, hoſtem trans Rhenum expulit, complures cœpit, ac Romanos milites captivos liberavit, & ad Argentoratum hoſtilem exercitum fere totum concidit, ideoque ſalutatus eſt ab exercitu, non modo Cæſar, verum etiam Auguſtus, & diademate ornatus, licet invitus, ut præ ſe ferebat. Nam literis ad Conſtantiam datis, invidiam facti conabatur à ſe derivare: ſed Conſtantinus ea re plurimum offenſus, omiſſo Perſico bello, viciniſque populis liberaliter & amice compellatis, ut in fide perſiſterent, iter ingreſſus eſt, ut Iulianum ad officium reduceret: ſed in itinere, cum adhuc eſſet in Aſia, febri correptus, vitam finiit, Iuliano prius conſtituto ſucceſſore.

Regnante Iuliano populi Romani hoſtes intra ſuos fines ſe continebant, nec ullus erat uſpiam motus.

Ipſe contra Perſas profectus, & Aſſyriam populatus, exercitu hoſtili profligato, Cteſiphontem uſque pervenit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

tandem reducturus copias, à tergo invaditur ab hoſte: cumque medius verſaretur inter ſuos milites, accepto vulnere, paulo poſt exceſſit è vita, Chriſtiani nominis hoſtis.

Iovinianus. Ann. CCCLXIII.

Milites, amiſſo duce, cum in magnis verſarentur anguſtiis, Cæſarem faciunt Iovinianum.

Erat tum Epiſcopus Romanus Iulius, ejus nominis primus, cujus exſtant epiſtolæ ad Epiſcopos Orientales, in quibus non ſemel inculcat, ſibi ſoli, qui ſit primæ ſedis, ut ait, præſul, ſingulari quodam privilegio & ex præſcripto divino, jus competere convocandi Synodos generales.

Mirum autem videri poſſit, qua fronte iſtud ſcribat, aut alii jactent, quum & ante ipſum Conſtantinus Nicenum, & poſt ipſum annis omnino centum, Martianus Imperator Chalcedonenſe coëgerit concilium. Ad ſe quoque ſolum, ejus urbis antiſtitem, pertinere dicit, ut de cauſis Epiſcoporum, & id genus aliis gravioribus negotiis cognoſcat.

Hanc ejus arrogantiam Epiſcopi illi ferre non poterant, & Antiochiæ congregati, maſcule reſpondent, ſententiam ab ſe latam retractari ab ipſo non

oporte-

oportere, quod eundem dignitatis gradum obtineant, quem ipſe: nam inde à ſuis finibus, Chriſti doctrinam, Apoſtolorum opera & miniſterio, Romam perveniſſe tandem: quod ſi pergat, & nova decreta faciat, non ſe paſſituros, & nihil ſibi fore commune cum ipſo; conſiliumque capturos eſſe, quemadmodum res ipſa poſtulabit.

In alia quoq; Synodo ejus urbis, multo frequentiori, quam prius habita fuit, inter alia ſtatuunt, quod ſit Epiſcopi, quod officium Metropolitani, ſi quando graviores cauſæ diſceptentur. Nam ſi diſſentiant Epiſcopi, jubent, ut Metropolitanus è finitima provincia quoſdam adhibeat judices, litemq; definiat: ſin autem epiſcopus aliquis de communi ſententia reliquorum Epiſcoporum ſit condemnatus ob crimen, firmum eſſe mandant judicium, neque retractandum ab alio. Decernunt etiam, ut bona ſacra diſpenſet fideliter, & elargiatur Epiſcopus in uſum pauperum, & ipſe quoq; ſi ſit opus, deſumat ex illis, quod erit neceſſarium ad tolerandam vitam, quum Paulus dicat, victu & amictu nos oportere eſſe contentos: quod ſi forſan in ſua, ſuorumque privata commoda facul-

cultates illas avertat Epiſcopus, & ſuis propinquis eorum adminiſtrationem committat, ſynodo coërcendum eſſe dicunt.

Iovinianus, imminente hoſte, pacem demum fecit, ignominioſam Reipublicæ: nam provincias illas quinque trans Tigrim, occupatas à Galerio, ſicut antea diximus, ac ſimul Meſopotamiæ partem reddidit: deinde pactus fuit, populum Romanum non eſſe laturum opem Armeniæ regi, ſocio & amico Progreſſus cum exercitu, ut domum rediret, in finibus Bithyniæ mortuus eſt.

Anno CCCLXIV. Valentinianus. Valens.

Ilico Cæſarem fecit exercitus Valentianum; qui deinde, poſtquam Conſtantinopolim venit, imperii collegam ſibi ſumſit fratrem ſuum Valentem, eique regiones illas commendans, profectus in Germanos, Saxones Oceano vicinos, domuit.

In Galliam poſtquam venit, ira concitatus periiſſe fertur.

Erat per id tempus in Aſia frater ipſius Valens, alter Cæſar, ut Parthos, Armeniam vaſtantes, & Perſarum regem rupto fœdere belligerantem, coërceret: ſed cum Huni, ſive Tartari & Scythæ, Panno-

Pannoniam, Epirum, & Theſſaliam vaſtarent, in Europam rediit, & commiſſo prælio victus, ac in fuga vulneratus, inque tugurium quoddam delatus, immiſſo ab hoſtibus igne, conflagravit.

Valentiniani Cæſaris atque Valentis edictum exſtat, quo mandatur, ut qui monaſticam vitam ſectantur, atque ſolitudinem, eaque ratione militiam & onera publica defugiunt, extrahantur è ſuis latibulis, & aut patriæ ſerviant, aut omnibus aliis commoditatibus careant, quæ poſt conferantur in eos, qui laborem & periculum pro Republica ſuſtinent. *l. 26. de Decurionibus. Vide Aug. de civit. Dei l. 18. c. 52. & ibi Vivẽ.*

Hoſtes deinde, circumſeſſa Conſtantinopoli, quum donis atque pecuniis eſſent ab Imperatore placati, diſceſſerunt.

Valentinianus Cæſar, pacata Saxonia, filium ſuum Gratianum cooptarat collegam.

Cum ergo tam pater, quam patruus Valens mortem obiiſſent, Gratianus utrique ſuccedit, quumque variis turbarum fluctibus agitaretur Reſpublica, Theodoſium belli ducem inſignem allegit, & ad ſolem orientem miſit. Is ad Conſtantinopolim Hunos fudit, atque Gothos Thraciæ finibus ejecit. Gratianus. Anno CCCLXVII.

Gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Gratianus deinde à quodam ſuo belli duce, Maximo, affectante Imperium, per inſidias fuit in Galliis interfectus.

Præceptorem habuit in literis Auſonium Burdegalenſem, cujus exſtant poëmata quædam, eumque tandem ad conſularem dignitatem Romæ perduxit.

De hoc legitur oratio funebris Ambroſii epiſcopi Mediolanenſis.

Eodem prope fato, filius ejus Valentinianus occubuit etiam, ſumma fraude ſui familiaris Arbogaſti.

Sed non tulerunt impune percuſſores: nam cæſi poſtea fuerunt uterque à Theodoſio Cæſare, & Maximus quidem captus Aquileiæ fuit interfectus, alter vero mortem ſibi conſcivit ipſe.

Theodoſius. Ann. CCCLXXIX.

Deletis ergo tyrannis, Theodoſius rerum potitus, Imperii ſocios conſtituit filios, Honorium & Arcadium: & quoniam ætate juniores erant, duces, ac velut moderatores illis attribuit, Arcadio Ruffinum, Honorio Stiliconem, neque multo poſt vitam finiit.

Ipſo jubente, Conſtantinopoli fuit habita Synodus, damnatumque in ea Macedonii dogma, divinitatem Spiritui ſancto derogantis.

Qui fuerunt ibi patres, ad centum quinquaginta, ſicut traditur, inſtitue-

runt

runt Epiſcopos, tum ibi, tum Antiochię, quam vocant ſeniorum & vere Catholicam Eccleſiam, tum Hieroſolymæ, quam Eccleſiarum omnium matrem eſſe dicunt: & hæc quidem acta ſua perſcribunt ad Damaſum Epiſcopum Romanum, qui conatus fuerat eos evocare Romam.

Damaſo fuit familiaris Hieronymus, quum eſſet juvenis. Ejus eſt dictum illud memorabile; Vbicunque Epiſcopus fuerit, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ejuſdem meriti eſt atque ſacerdotium. *In epiſt. ad Evagrium 3 operum Hieronymi.*

Theodoſius magna fuiſſe pietate fertur; & ab Epiſcopo Mediolanenſi Ambroſio reprehenſus, adituq; templi prohibitus, patienter tulit.

Arcadius ad orientem ſolem Conſtantinopoli præerat: Honorius autem Romæ: ſed Ruffinus, ut imperium ad ſe transferret, Gothorum regem clam hortabatur, ut Arcadio bellum faceret: intellecta perfidia, Ruffinus à militibus trucidatur. Arcadius. Honorius. Anno cccxcv.

ArcadiumCęſarem Innocentius ejus nominis primus, Epiſcopus Romanus, excommunicavit, quod conſenſerat, ut

Ioan-

Ioannes Chryſoſtomus ab Eccleſia ſua pelleretur, ſicut in jure Pontificio refertur.

Floruit tunc etiam Auguſtinus, Hipponenſis Epiſcopus, qui concilio Carthaginenſi tertio interfuit & quarto: ubi decretum inter alia fuit: Vt Epiſcopus non longe ab Eccleſia ſuum haberet hoſpitiolum. Item, ut vilem ſuppellectilem & menſam, & victum pauperem haberet, & fide vitæque integritate ſibi pararet authoritatem. Vt rebus Eccleſiæ, tanquam commendatis, non tanquam propriis utatur.

Epiſt. 10. Innocent.

Auguſtino quoque ſcripſit Innocentius primus, & Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo, & cohortatus ad mutuas precationes, germanos vocat & conſacerdotes.

Ab Innocentio fuit Sozimus, qui patrum & antiquitatis decreta laudans, ne Romanæ quidem ſedi, ſicut vocant, licere dicit, ut in iis aliquid mutet, aut contra ſtatuat.

Morem quoque ſui temporis inſectatur & corrigit, quod plerique nullis imbuti literis ad ſacerdotalem ordinem aſpirabant.

Sozimum excepit Bonifacius primus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

mus. Erat tunc Carthagine concilium ſextum, valde frequens, cui & Auguſtinus interfuit. Eo miſſis legatis, Bonifacius oſtendit, Synodum Nycenam ſedi Romanæ tribuiſſe jus illud, ut ad ipſam ex omnibus provinciis undique provocaretur: petit igitur à patribus, ut hoc ipſi quoque ſanciant & confirment. Reſpondent, nihil ejuſmodi fuiſſe Niceæ decretum, quod quidem ipſi ſciant; veruntamen ut certo res inveſtigari poſſet atque ſciri, placuit, ab Alexandrina & Conſtantinopolitana Eccleſia petendũ eſſe verum ejus Synodi exemplar. Eo tandem allato, deprehenſum eſt, plane contrarium fuiſſe ſtatutum, hoc videlicet, ut de ſuis cauſis quæque provincia cognoſceret, & ab Epiſcopis ad Synodum provinciæ, vel etiam ad Oecumenicum, ut vocant, concilium provocaretur.

Erat tum Alexandrinus Epiſcopus, Cyrillus. Antequam exemplar veniret, mortuus erat Bonifacius: cumque ſucceſſor ejus Celeſtinus idem urgeret, reſponſum tulit juxta formam decreti.

Mortuo Arcadio ſucceſſit filius Theodoſius II, quo regnante, & jubente, Epheſina fuit habita Synodus; in eaque damna-

Theodoſius ſecundus. Anno CCCCVIII.

damnatus Neſtorius, qui Chriſtum, natum eſſe Deum ex Maria virgine, negabat. Auguſtinus tunc è vita diſceſſit.

Ab altera parte Stilico, tutor Honorii, perfidioſe rem etiam egit, uti Ruffinus. Et cum in Gallia domicilium ſedemque Gothis tribuiſſet: commovit illos, ut in Italiam ingreſſi, duce Alarico Romam caperent, quod fuit anno conditæ urbis MCLXII, poſt Chriſtum vero natum CCCCXII.

Romæ paucis diebus Gothi commorati, cum Rhegium veniſſent populabundi, ac in Siciliam trajicerent, naufragium fecerunt, extincto etiam rege.

Cum deinde multa Stilico nequiter faceret, & inſidioſe, quo ſuum ad filium Eucherium Imperii ſummam transferret, intellecta fraude captus, & Honorii juſſu fuit interfectus.

Alarico rege mortuo, Gothi regem ſibi ſumſerunt Adolphum, ejus propinquum, eoque duce Romam redeunt, & quod reliquum erat abſumunt.

Eo interfecto, regnavit Genſericus, & hoc ſublato, VVallis; cum quo Conſtantinus, Honorii per Gallias legatus, & ſororius, ac deinde imperii ſocius, amicitiam & fœdus iniit, con-

ceſſa illi Aquitania, Galliæ parte, quam inhabitaret.

Vexabant tum Britanniam Scoti & Picti, verum auxiliis, ab Honorio Cæſare miſſis, profligati fuerunt. Per Hiſpaniam quoq; VVandali & Alani, Genſerico duce, graſſabantur.

Honorio tandem Romæ mortuo ſucceſſit, ad occidentem ſolem atque Romę, Valẽtinianus, ſororis filius: cum interim Theodoſius Arcadii filius, ut ſupra diximus, alteram mundi plagam Conſtantinopoli gubernaret. Anno CCCCXXV. Valentinianus III.

Ad hoc tempus VVandali & Alani diſſidiis & factionibus Romanorum ducum, qui per Aphricam erant, invitati, penetrarunt ex Hiſpaniis in Aphricam, ferroque regionem atque flamma vaſtabant. Ab ea clade pars quædam Aphricæ fuit illis ad habitandum attributa.

Gothi, qui Galliam Aquitaniam incolebant, Honorii Cęſaris voluntate atque permiſſu, ut paulo ante diximus, non contenti ſuis finibus, vim & injuriam inferebant vicinis, & Narbonem obſidione fatigabãt: ſed miſſus eo cum copiis Litorius, oppidum obſidione liberavit, annonam intulit, & commiſſo

prælio feliciter primo pugnabat, poſt autem toto fere exercitu deleto, captus eſt tantaque fuit ea clades, ut populus Romanus pacem orare cogeretur.

VVandalorum etiam rex Genſericus, pace violata, quam cum Romanis in Aphrica fecerat, ut antea diximus, Carthaginem ex improviſo capit, ac multa crudeliter ibi facit: quæ quidem civitas per annos quingentos octoginta quinque populi Romani tum fuerat.

Occupata Carthagine, in Siciliam trajicit, magniſque cladibus eam afficit. Tum demum inſtructa claſſe Theodoſius Imperator bellum in VVandalos movebat: ſed cum eodem tẽpore Huni Thraciam & Illyricum vaſtarent, exercitus è Sicilia fuit ad ea loca propugnanda revocatus.

Faciebant tunc denuo impreſſionem in Britanniam Picti, atque Scoti: cumque de Romanorum auxiliis Britanni deſperarent, ab Anglis, populo Saxoniæ, opem petunt: Sed hi pulchritudine regionis allecti, quum paulatim majoribus copiis eo adnavigaſſent, maximam Inſulæ partem ſuæ ditionis fecerunt, Britannis oppreſſis.

Non multo poſt Conſtantinopoli mortuus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

mortuus eſt Theodoſius II. Eo regnante ſolis deliquium fuiſſe traditur, & apparuiſſe cometa, inde ab Idibus fere Iuliis ad menſem uſque Septembrem.

Theodoſio ad orientem ſolem ſucceſſit Martianus. De Genſerico, VVandalorum rege, ſupra diximus: cum eo pacem fecit Valentinianus, diviſa inter ipſos Aphrica. Anno CCCCL. Martianus.

Circiter hoc tempus Atthila, rex Hunorum, qui Dacia & Pannonia occupata, vicinas regiones, Macedoniam, Myſiam, Thraciam crudeliſſime vaſtabat, ad occupandam Imperii Romani partem, quæ eſt ad occidentem ſolem, animum adjecit. Et quoniam ejus belli ſammam fore difficultatem videbat, ſiquidem Gothi, qui tum pacem cum Romanis colebant, ut ſupra dictum eſt, auxilia Romanis ferrent: idcirco miſſis legatis amicitiam eorum atque fœdus expetebat: verum Aëtius Valentiniani Cæſaris legatus huic rei prævertit: & cum Theodorico Gothorum rege, firmato fœdere, totum ſe comparabat ad bellum.

Atthila nihilo ſecius progreditur: fit prælium longe maximum in campis Catalaunicis, quæ quidem Galliæ pars,

propter

propter ingentem planiciem, hodie vocatur Campania.

Cecidiſſe in eo prælio feruntur CLXXX hominum millia: in his etiam Gothorum rex Theodoricus occubuit.

Victus autem Atthila, ſeipſum interficere cogitabat, ne vivus in poteſtatem hoſtis veniret: ſed cum Theodorici regis filius, Aëtii ducis conſilium ſecutus, cum ſuis copiis domum rediret, ut mortuo parenti ſuccederet, Atthila colligendi ſui ſpacium adeptus, in Pannoniam redit, & novis collectis copiis, iræ plenus, Italiam ingreditur: Aquileiam urbem obſidione diuturna fatigatam demum expugnat, diripit, incendit: inde Concordiam, Patavium, Vicentiam, Veronam, Brixiam, Bergomum, Mediolanum, & Papiam capit: poſtea graſſatus per Flaminiam, caſtra tandem facit ad Mincii confluentem atque Padi. Quo quidem in loco, quum deliberaret, an Romam iturus eſſet cum exercitu, Leo venit ad ipſum, urbis Romæ Epiſcopus, ejus nominis primus, idque perfecit, ut mutata voluntate, non ſolum non Romam peteret, verum etiam Italia omni relicta, rediret in Pannoniam, ubi non multo poſt vitam finiit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Hic eſt Leo ille, cujus exſtant epiſtolæ complures ad Theodoſium II & Martianum Imperatorem, in quibus partim excuſat, quamobrem ad concilia venire non poſſit ab illis indicta, & deprecatur ne moleſte ferant, quod legatos eo mittat: partim etiam orat, ut in Italia potius, quam in Aſia concilii locum deſignent; ſed nihil impetravit.

Dum per Italiam ita ſæviret Atthila, Venetorum urbs condita fuit, quando ex vicinis locis plerique potentiores in illa maris æſtuaria, & inſulas, tumuloſque, veluti in portum aliquem, ſeſe receperunt.

Humile fuit igitur ac prope deſperatum & calamitoſum hujus urbis initium, & nunc in tantam, uti videmus, amplitudinē excrevit. Octoginta quinque numerantur illorum duces, ad hoc uſque tempus: ex iis primus fuit Paulus Anazatus, anno ſalutis ſeptuageſimo ſexto, quum ante ducentos quinquaginta duos annos urbs ædificari cœpta fuiſſet.

Interfecto poſtea Valētiniano, VVandalorum rex Genſericus, claſſe devectus in Italiam ex Aphrica, cum exercitu longe maximo, & adjutus à Mauris, Romam — Anno CCCCLV.

Romam contendit, & urbem prope deſertam ab omnibus capit: ſed exoratus à Leone Epiſcopo, qui & Atthilam placaverat, uti diximus, ab incendiis abſtinuit atque cæde.

Direpta urbe, captivi maximo numero Carthaginem deportati ſunt. Hoſtes deinde Campaniam magnis calamitatibus afficiunt, Capuam, Nolam, Neapolim aliaſque civitates evertunt: ſuperſtites à cæde conjiciunt in catenas, & opibus Italiæ facti divites, in Aphricam revertuntur.

Martianus ad Orientem ſolem Imperator, pacem coluit, natura quietus: ac dicere ſolebat, quamdiu pacatè vivere liceret, non eſſe principi decorum ut arma ſumat.

Ipſo regnante, & jubente, Chalcedone fuit coactum concilium ampliſſimum, & damnatus Eutyches, duas naturas in Chiſtro confundens.

Ibi decretum inter alia fuit, ne quis clericus, uti vocant, in duarum civitatum Eccleſiis recipiatur.

Non erat nota tunc temporis illa, quæ dicitur, pluralitas beneficiorum, quæ nunc ſic inolevit, ut nihil ſit ea frequentius. Et noſtra quidem fere memoria,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ria, conſuetudo illa inter alias Eccleſiæ maculas obrepit, uni ut duos attribueret Pontifex Epiſcopatus. Quod ſi jam eum, qui ſuperiori proxima ætate fuit, hac in parte morem reſtitueret, officium ſuum faceret: ſed quoniam id ferre non poteſt, an putamus unquam eſſe permiſſurum, ut juxta ſacras literas, & Apoſtolorum atque primi temporis decreta, res emendentur? Nimirum fruſtra laborant, qui facta Paparum ad antiquæ religionis rationem exquirunt.

Imperii anno ſeptimo, Martianus mortuus eſt, eique Leo ſucceſſit: Romæ autem & ad ſolem occidentem, ubi Roma capta Genſericus in Aphricam revertiſſet, Valentiniano ſucceſſit Avitus, deinde Majoranus, poſtea Severus, ab hoc Anthemius, poſt alii parum celebres, qui mutuis lanienis & inſidiis interierunt, neque diu regnarunt, adeo quidem, ut jam altera pars Imperii Romani, verſus occidentem ſolem valde eſſet afflicta. An. CCCC-LVII. Le o II.

De Leone Cæſare nihil memorabile proditum eſt, niſi quod cum Gothis, Illyricum vaſtantibus, amicitiam atque fœdus iniit.

Exſtant ad ipſum quoq; Leonis Epi-

ſcopi Romani una & altera Epiſtola.
Zeno Iſauricus Succeſſorem habuit Zenonem Iſauricum.

Augu- ſtulus. Anno cccc- LXXIV. Inter eos, qui Romæ præfuerunt, à morte Valentiniani, fuit etiam Auguſtulus quidam.

Ad hoc tempus, Odoacer, cum ingenti manu Herulorum & Scirorum, ex Pannonia in Italiam invadit: Oreſtem, patricium Romanum, qui Papiam cum ſuis copiis ſeſe receperat, capit & occidit, oppidum diripit & incendit: progreſſus omnem regionem uſq; Romam occupat. Anno CCCLXXV. Odoacer. Auguſtulus animo fractus, Imperium ſponte deponit: Odoacer urbem ingreditur, & Italiæ regnum adeptus, per annos XIIII nullo reſiſtente, præfuit.

Tum demum Theodoricus Oſtrogotorum rex, miſſus à Zenone Imp. & Conſtantinopoli profectus, Gepidas & Bulgaros reſiſtentes vincit: deinde per Myſiam & Pannoniam iter faciens, in Italiam accedit, & non procul ab Aquileia caſtra ponit, quo poſtquam & Odoacer veniſſet, ſummis copiis dimicatur: victus Odoacer in fugam conjicitur: ſed recollectis copiis denuo præliatur non procul à Verona, iterumque victus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ctus, & quamplurimis deſideratis, qui partim in conflictu, partim in Atheſi flumine perierant, Romam fugiens contendit. Illinc excluſus, vaſtato circum agro, Ravennam venit, ibi per triennium fere circumſeſſus, ac deditione tandem captus, interficitur.

Theodoricus, Odoacro ſublato, factus Italiæ Dominus, Romam venit, ibique concilium habuit unum & alterum Epiſcoporum, quos ex diverſis Italiæ provinciis eo convocaverat, ut de Symmachi cauſa cognoſcerent Epiſcopi Romani, quem plerique repudiabant, ut indignum & vitio creatum. Theodoricus.

Theodoricus hic fuit Arrianus, ut quidem Pontificiorum libri dicunt. *Ioh.* I. *ad Epiſcop. Ital.*

Eſt autem ille, qui cognomine dicitur Veronenſis, Theodorici illius, qui in prælio contra Hunnorum regem Atthilam occubuit, ut ſupra dictum eſt, propinquus.

Odoacer erat Rugus, qui eſt ad mare Balthicum Germaniæ populus.

Theodoricus, muniendi ſui cauſa, VVandalorum, Viſigotorum, & Burgundiorum reges, per affinitatem ſibi conciliavit.

Dum hæc in Italia geruntur, magni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

fuerũt motus per Thraciam, Aphricam, Britanniam, in qua ſuperiores tandem exſtiterunt Saxones.

Anno CCCCXCI. Anaſtaſius.

Zenoni, mortuo Conſtantinopoli, ſuccedit Anaſtaſius. Is nonnullos fovebat, qui dogma probabant Eutychianum: ideoque diſſidium ei fit cum Epiſcopo Romano Gelaſio, qui literis prolixĩs eum dehortatur, ut quidem ipſorum habent libri, ne tutelam eorum ſuſcipiat: duo enim eſſe præcipue, quibus hic mundus gubernetur, ſacram Pontificum authoritatem, & poteſtatem regalem: & ſacerdotibus quidem eo plus oneris incumbere, quod aliorum etiam nomine, Deo ſint aliquando reddituri rationem: ipſum quidem civili præeſſe politiæ, ſed tamen ſubjici ſacrorum miniſtris, & ab eorum pendere judicio: cumque ſacerdotes legibus politicis obtemperent, æquum eſſe, ut ipſe viciſſim non recuſet ea, quæ rerum divinarum antiſtites decernunt: & quum hic honos omnibus Eccleſiæ miniſtris debeat impendi, rem ipſam poſtulare, ut ei cum primis deferatur, quem & ſua voce Deus, & Eccleſiæ deinde conſenſus toti ſacerdotum ordini voluit præeſſe: deſiſtat igitur, & in hac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

vita deprecatorẽ ſe potius audiat, quam in altera ſentiat accuſatorem.

Subjungitur poſtea decretum ejus de ſacroſanctis Bibliis, in eoque ſedi Romanæ, quam vocant, principatum, poſt Alexandriæ, tertium locum dat Antiochiæ.

Regnante Anaſtaſio, turbæ fuerunt & bellici motus per Ciciliam, ſed ſedati, oppreſſo authore.

Huni tum etiam vaſtabant Armeniam & Cappadociam, Getæ vero Macedoniam, Theſſaliam, Epirum: utroſque Cæſar coactus eſt præmiis & maximis jacturis placare.

Hoc fere tempore, quod erat anno ſalutis quingenteſimo, rex Francorum Clodovetus, Chriſti religionem primus fuit amplexus, quum ſæpe multumque fuiſſet ab uxore, quæ familiæ Burgundicæ erat, ſollicitatus, ut id faceret, relictis idolis atque ſuperſtitione. Anno CCCCXCIX.

Concilium exſtat Aurelianenſe, triginta trium Epiſcoporum Gallorum, habitum ipſo regnante, quo ſtatuitur inter alia, ſi raptor virginis cõfugerit ad templum, etiamſi vim puellę fecerit, ne mortis adeat diſcrimen, ſed vel ſervili ſit conditione, vel ab ea ſeſe redimat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Anaſtaſium, fulmine extinctum, vel, ut jus pontificium ait, emiſſis inteſtinis exanimatum, Iuſtinus excepit, obſcuro genere natus, & è ſubulco factus miles, ut ſcribitur.

Iuſtinus I.

Diſſidium huic erat cum Theodorico, Gothorum rege, Italiæ domino, propter diverſam religionem: ſed ab armis tamen temperatum fuit.

Alaricus. Mortuo deinde Theodorico ſucceſſit Alaricus, è filio nepos, magna Gothorum alacritate atque ſtudio.

Erat tum Epiſcopus Romæ, Iohannes, ejus nominis primus. hic à Theodorico rege, quem diximus, Conſtantinopolim fuit miſſus legatus cum aliis, & exceptus honorificentiſſime, ſicut ipſorum habent libri, non à populo tantum, ſed ab ipſo quoque Cæſare.

Nam ſumma lætitia fuiſſe dicunt affectos, quod beati Petri vicarium, uti loquuntur, nunc demum Græciæ contingeret videre, & ſuſcipere, quod inde à Conſtantini Magni tempore, & à Sylveſtro, datum ipſis non fuiſſet. Illud autem de Sylveſtro mirum eſt cur dicant, cum Græciam non adierit, ut conſtat: nam tunc, cum inprimis oportuit & opus erat, nimirum in Synodo Nicena,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

non ſe commovit, ſed legatos miſit eo Victorem atque Vicentium, & alteram ipſe poſthabuit Romæ, ſicuti tradunt, qua concilii Niceni decreta confirmat.

Exſtat etiam Iohannis primi ad Epiſcopos Italiæ conſolatoria quædam Epiſtola, qua monet eos, quanquam rex Theodoricus, hæreſi pollutus Arriana, vaſtitatem ipſis & toti minaretur Italiæ, ne tamen ab inſtituto deſiſtant, ſed fortiter agant.

Poſt Iuſtinum factus eſt Imperator Iuſtinianus, ſororis Iuſtini filius. Iuſtinianus. Anno Iↄ-XXVIII.

Is ad reſtaurandam Rempublicam animum adjecit, & initio quidem toti adminiſtrationi Beliſarium præfecit. Is Perſas egreſſos extra fines, ac Romanorum ditioni vim adferentes, magnis præliis vicit, Illyricum à Gepidis & Bulgaris vaſtatum liberat: Parthos belligerantes ad amicitiam adducit. VVandalorũ maximas copias in Aphrica fundit: regem capit: Carthaginem recuperat: inde tranſgreſſus in Siciliam, accepto nuncio de rebellione per Aphricam, eo reverſus feliciter rem gerit.

Tunc demum in Italiam profectus, Neapolim occupat, diripit, Gothoſque fundit, quorũ rex tunc erat Theodatus.

Poſtea Romam venit, amanter ab omnibus exceptus & honorifice: illinc digreſſus, oppida paſſim & munitiones occupat, & in his Peruſiam: ibi congreſſus cum eo Vitiges, Gothorum rex, amiſſo exercitu, capitur, Conſtantinopolim ductus à Beliſario.

Gothi redintegratis viribus, in regione Tranſpadana regem ſibi ſumunt Hildebrandum.

Huic ſucceſſit unus & alter, ac deinde Totilas. Is, abſente Beliſario, per totam Italiam graſſatus, Romam obſeſſam capit, diripit, incendit.

Itaque revocatus Beliſarius, confecto bello Parthorum, qui Syriam denuo vaſtabant, revertitur in Italiam, & urbem prope deſertam recreat. Inde cum hoſte congreſſus, feliciter præliatur, & annonæ cauſa, navigans in Siciliam, à Iuſtiniano revocatur, quæ quidem res occaſionem Totilæ præbuit, ut reſtauratis viribus, Romam rediret.

Cæſar deinde Narſetem Eunuchum Italico bello præficit, qui Gothos omni expulit Italia, quod eo facilius fuit, cum Totilam regem ex vulnere mortuum illi amiſiſſent.

Bellum illud Gothicum, in annos octodecim fuit productum.

Iuſtinianus ergo, recuperata Italia & Aphrica, quum ex filia nepotem Iuſtinum imperii ſocium aſſumpſiſſet mortem obiit. Iuſtinus, II.

Sunt qui ſocordis ingenii principem & uxoris imperio Theodoræ ſubjectum fuiſſe tradunt.

Erat apud eum in ſumma gratia Tribonianus Iure conſultus, qui, veterum ſcriptis ac diſputationibus abolitis, legum centones ex illis collegit, & fragmēta nobis tantum reliquit, quæ nunc Pandectarum nomine cenſentur. Ejus autem operis quoſdam habuit adjutores, qui paſſim nominantur.

Idem poſtea fecit in principum reſcriptis atque legibus, quas tribus libris comprehenſis, Gregoriano, Hermogeniano, Theodoſiano, contraxit in unum volumen, & Iuſtinianeum Codicem vocat, uſus aliorum opera, quos in ejus libri præfatione Cæſar enumerat.

Sunt authores, qui Tribonianum fuiſſe hominem avarum, & pretio fixiſſe leges, ut ille ait, ac refixiſſe tradunt.

In eo, quem diximus, Codice, quam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

plurimæ ſunt Iuſtiniani leges, quæ ſuperioribus derogant: acceſſit etiam opus peculiare Novellarum conſtitutionum, quod per omnia Iuſtiniani nomen atque titulum habet.

Eum, quem dixi, Beliſarium, quo duce tot tamque glorioſas conſecutus erat victorias, ignominioſiſſime tractavit Cæſar, & valde ſenem excœcavit etiam.

Ipſo regnante, Conſtantinopoli fuerunt aliquot habitę Synodi, quibus Menna præerat, ejus urbis Patriarcha, qui ſanctiſſimus & beatiſſimus vocatur, & Oecumenicus, ut ipſorum habent libri.

Initio codicis Epiſtola ponitur Cæſaris ad Iohannem Archiepiſcopum urbis Romæ, qua caput ipſum vocat omnium Eccleſiarum, eiq; ſubjicit omnia. Porro, quanquam homines docti commentitiam eſſe judicant, tamen, etiamſi vera eſſet, certum eſt, controverſiam illam duraſſe multis poſt annis, donec tandem Epiſcopi Romani, facultatibus amplificati, pervincerent, & in Eccleſiæ profeſſione ſibi conſtituerent arcem, quæ manibus hominum exędificata, ſeu favore principum, nunc titulum habet, quaſi divinitus ęo ſit collocata.

Dixi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Diximus antea, quemadmodum Auguſtini tempore ſextum fuit habitum Carthagine concilium, in eoque fraus deprehenſa Paparum, Bonifacii primi & Celeſtini, quando Niceæ conſtitutum fuiſſe dicebant, ut ad ipſos ex omnibus undique locis provocaretur. Iuſtiniani vero tempore Romæ erat Epiſcopus, Bonifacius II. Hujus exſtat epiſtola, qua graviter taxat Aurelium, qui ſuperiori concilio, Carthaginis fuerat Epiſcopus, eumque cum ſuis collegis impugnaſſe Romanam Eccleſiam ait, inſtigante Diabolo: ſimul Deo gratias agit, quod hujus temporis Epiſcopus Eulalius, Aurelii ſucceſſor, cum Eccleſia Romana redierit in gratiam: Deinde ſcriptum Eulalii recitat, quo profitetur ille, ſe damnare ſuos majores & ſucceſſores, quicunque ſanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ privilegia labefactare conantur.

Alrer à Bonificio, Agapetus, Anthemium Patriarcham Conſtantinopolitanum loco removit, negantem duas naturas in Chriſto: tulit hoc in primis ægre Theodora, Cæſaris uxor, & Sylverium Agapeti ſucceſſorem monuit per Beliſarium, ut illum reſtitueret: cum etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

etiam aliç quędam criminationes accederent, Beliſarius eum loco dejicit, & in exilium mittit, ſubrogato Vigilio: ſed cum & iſte, Conſtantinopolim evocatus, Anthemium nollet revocare, conſimili pœna fuit mulctatus: unde ſatis apparet, quomodo in Cæſarum tunc poteſtate fuerint urbis Romæ Epiſcopi.

Anno IↃLXVI. Iuſtino II Cæſare renovatum eſt bellum Perſicum, quod cum primum feliciter gereretur, Cæſaris legatus, Archelaus, pacem denuo fecit.

Narſes, Cæſaris per Italiam legatus, expulſis Gothis & mortuo Totila, per annos XVI obtinuit Italiam: poſt revocatus à Cæſare, quum parum lætas accepiſſet literas & ingratitudinem in iis reprehenderet, non ſolum non revertit, verum etiam ulciſcendi ſui cauſa miſſis legatis, Longobardos, qui tunc in Pannonia conſederant, maximis propoſitis emolumentis, excitavit, ut Pannonia relicta, in Italiam venirent, omnium regionum & pulcherrimam & fructuoſiſſimam. Itaque partem illam Italiæ, quæ nomen ab ipſis ad hoc uſque tempus retinet, occuparunt.

Iuſtinus hic per Italiam inſtituiſſe ſcribitur magiſtratum Exarchum: is erat

tanquam

tanquam Cæſaris vicarius atque legatus: Ravennæ potiſſimum habitabat, neglecta Roma: ſingulisque civitatibus & oppidis unum aliquem præficiebat.

Itali ſcriptores novum hoc inſtitutum, Romæ ac Italiæ fuiſſe tradunt exitiale. Narſes deinde Romæ mortuus eſt.

Iuſtini ſucceſſor fuit Tiberius jam ante cooptatus, & imperii factus collega. Is contra Perſas bis feliciter pugnavit: pacem cum Longobardis fecit, qui tum, inde à Samnitibus, ad Alpes uſque regnabant, excepta tantum urbe Roma, quam ubi graviter obſediſſent aliquandiu, vi tempeſtatis & imbrium coacti, tandem caſtra moverunt. Anno IↃLXXVI Tiberius.

Tiberii gener, Mauritius, factus Cæſar, per legatos præliis aliquot fudit Perſas, ac demum pacem cum iis fecit: revocato exercitu Scythas expulit è Myſia: Longobardos per Italiam repreſſit: Hunos è Pannonia ejecit: propter avaritiam exoſus militi, coactus eſt, orta ſeditione, profugere Chalcedonem. ibi tandem cum uxore, & liberis, omnique ſtirpe fuit interfectus à Phoca Centurione, qui per ſeditionem deinde ſalutatus eſt imperator. Mauritius. Phocas.

Mauritio

Mauritio regnante, cometa ſenis menſibus apparuiſſe: Tunc etiam natus eſſe traditur Mahometus, de quo paulo poſt dicetur.

Eo tempore Conſtantinopolitanus Epiſcopus Iohannes, univerſalem ſe vocabat Patriarcham: Pelagius vero ſecundus, Epiſcopus Romanus, vehementer obſtitit, ejuſque decreta pronunciavit irrita.

Qui ſucceſſit huic, Gregorius primus, graviter hoc ipſum in illo reprehendit, & in concilio Chalcedonenſi, titulum hunc atque honorem ſuis majoribus attributum quidem fuiſſe, verum ex ipſis neminem uſurpaſſe dicit.

Datis etiam literis ad Mauritium Imperatorem, hortatur ut illum coerceat: nam ad ipſius authoritatem hoc quoque pertinere, quam ille dum talem ſibi poteſtatem ſumit, multum imminuat.

Alter autem poſt Gregorium, Bonifacius III, à Phoca ſcribitur obtinuiſſe primatum, divulgatis in eam rem edictis atque diplomatis.

Anno IↃCXI. Phoca rerum potiunte, Perſę magnis incommodis Rempublicam affecerũt, occupata Meſopotamia & Aſſyria; & nemi-

nemine reſiſtente, in Aſiam uſque progreſſi. tanta erat principis ignavia. ſed & Germania, Gallia, Hiſpania, bonaque pars Italiæ defecerunt: Ægyptum vaſtabant Saraceni. ſic ille, propter crudelitatem & neglectam Rempublicam, occiſus, Heraclium habuit ſucceſſorem. Heraclius.

Tunc iterum Perſæ longiſſime progreſſi ex Ægypto, in Aphricam invadunt, & ſuæ ditionis efficiunt. Europam varie lacerabant Scythæ: profectus tandem in Aſiam Heraclius, cum pacem impetrare non poſſet parum etiam honeſtis nomini Romano propoſitis conditionibus, pene coactus decertavit cum Perſis, qui jam Iudæam vaſtabant, eoſque uno aut altero prælio fudit: inde Tigrim flumen traſgreſſus, & Perſiam longe lateque populatus, amicitia demum inita cum Perſarum regis filio Sirocho, qui necato parente, regnum invaſerat, Aphricam, Ægyptum, & quicquid omnino Perſæ occupaverant, recepit, pactumque fuit, ut Perſicam ditionem à Romana ſepararet Tigris. Anno Iↄ cxv.

Ad hoc tempus, Saraceni, Heraclio militantes, quum ſtipendiis fraudarentur, maxima multitudine deficiunt, &

Maho-

Mahometo duce, per Syriam graſſati, Damaſcum occupant, Ægyptum vaſtant, Arabiam ſubigunt, & in Perſas quoque feliciter præliantur.

FuitMahometus obſcuro genere natus, verum aſtutus & audax, poſt etiam locupletatus matrimonio: cumq; propter animi promptitudinem authoritate valeret, novum doctrinæ genus, rationi
Anno I϶-CXXXII. valde jucundum, ſed magna ſui parte ridiculum & ineptum propoſuit, quo ſic animos hominum magis atque magis devinciret, & regnum ſibi firmius conſtitueret. & quanquam initio facile potuiſſet hoc incendium reſtingui: tamen quia neglectum fuit, brevi tempore crevit in immenſum: ab eoque tempore, magis atque magis populi Romani majeſtas & Imperium, ad orientem ſolem, interiit, deficientibus aliis provinciis atque populis.

Heraclio regnante, quartum fuit concilium Toletanum.

Et quia per Hiſpaniam plerique ſacerdotes, precationem, quam Chriſtus ipſe nos docuit, non quotidie, ſed eo die ſolum orabant, quem Dominicum vocamus, decretum inter alia fuit, ut id corrigeretur: item ut Apocalypſis Io-

hannis

hannis Euangeliſtæ, ſicut ajunt, à Paſchate doceretur in templis ad uſque Pentecoſten.

Regnabant tunc in Hiſpaniis Gothi, cumque dominationis externæ, ſicut fieri ſolet, Hiſpani pertæſi, res novas captarent, gravi pœna Synodus edicit, ne qua conjuratio fiat in Gothicam gentem, utque mortuo rege, primores totius gentis atque ſacerdotes communi conſilio ſucceſſorem conſtituant. Idem poſt in aliquot aliis ipſorum conventibus repetitum.

Prohibetur etiam, ne per quadrageſimæ tempus, uti vocant, Hebræum illud Alleluja cantetur in templis: nam eſſe mœſtitiæ tempus illud, non lætitię.

Heraclio ſucceſſit Conſtans, è filio Conſtantino nepos; hic infeliciſſime mari pugnavit cum Saracenis, qui victoria potiti, Rhodum occuparunt, longius haud dubie progreſſuri, niſi factiones inter ipſos ortæ, biennii inducias à Romanis impetraſſent. eo dato reſpirandi ſpacio, Cæſar cum exercitu tranſmiſit in Italiam, quo ab hoſtibus eam liberaret, ut quidem jactabat: cumque Tarentum eſſet delatus, Luceriam & alia quædam Apuliæ loca, ditionis Anno Io-CXLII. Conſtans.

Longo-

Longobardorum, expugnat & evertit. In itinere, cum Neapolim iret, poſtremum agmen cæſum fuit à Longobardis.

Romam placide ingreſſus, omnibus tandem ornamentis eam ſpoliat, & paucis diebus ibi commoratus, in Siciliam trajicit.

Ibi demum in balneo fuit interfectus: cumque poſt ejus mortem de ſucceſſione eſſent nata diſſidia, Saraceni nacti eam occaſionẽ, magna cum claſſe ingrediuntur Siciliam, vaſtam edunt hominum ſtragem, Syracuſas capiunt, & prædam omnem Conſtantis ablatam ex urbe Roma, ſecum aſportant.

Anno IↃCLXIX. Conſtantinus IV.

Conſtanti ſucceſſit Conſtãtinus quartus, vulgo dictus Barbatus: hic per annos aliquot cum Saracenis congreſſus, tandem eos fudit, ita quidem, ut pacem illi peterent, & inducias armorum annos XXX, ſimul vectigal annuum paciſcerentur: ea re commoti, qui erant ad occidentem ſolem, populi Romani hoſtes, pacem quoque petebant.

Bulgari autem ſuis finibus egreſſi, Thraciam vaſtabant: cum his tandem pacificatum eſt, & conceſſa illis utraque Myſia, tametſi poſtea, cum ignaviam

viam Romanorum deprehenderent, violata pace rurſus evolarunt, & imperii vires attenuabant.

Hic Cæſar omnium primus conſtituiſſe traditur, ut, quem clerus populuſque Romanus cum exercitu creaſſet civitatis Epiſcopum, is plenam obtineret poteſtatem. nam ad hoc uſque tempus, Epiſcopi Romani dignitas, vel à Cæſaris vel ab ejus per Italiam vicarii confirmatione pendebat.

Exſtat ad Conſtantinum Papæ Leonis II Epiſtola prolixa, qua damnat omnis generis hæreticos, & ipſum propter ſtudium ac patrocinium religionis, & liberalitatem atq; munificentiam, ſummis laudibus extollit, & Eccleſiam, quæ talem ſit nacta propugnatorem, plane triumphare dicit.

Eo regnante, Synodus fuit ſexta Conſtantinopoli, centum quinquaginta Epiſcoporum.

In ea ſub finem ipſum fit mentio canonum, qui dicuntur Apoſtolorum, ſed obſcuris verbis.

Gratianus autem contrarias opiniones recenſet, nam dicit eſſe, qui conſcriptos ab hæreticis, & ab Eccleſia veteri repudiatos, affirment, & inter Apo-

crypha numerent. Zepherinus autem Epiſcopus Romanus, ordine decimus ſextus, approbaſſe illos dicitur, & poſt eum, iſta, quam dixi, Synodus, quam Iuſtiniani II tempore, qui filius erat Conſtantini quarti, tradunt abſolutam fuiſſe. Breviter, incertis rationibus omnia fluctuant. Sed & de numero Canonum non convenit, alii namque L, alii LX ponunt, alii LXXXIIII; & eo quidem numero exſtant: unde facile conjici poteſt, paulatim additos fuiſſe plures, & uno poſtea nomine comprehēſos, cum à diverſis emanaſſent.

Tunc etiam Archiepiſcopus Ravennas Epiſcopo Romano ſe ſubjeciſſe fertur, quum antea, maxime vero poſt eo tranſlatum Exarchatum, nihil Romano concederet.

Anno IↃCLXXXVI. Iuſtinianus II.

Conſtantino ſucceſſit Iuſtinianus filius: is per ætatem & imperitiam male Rempublicam gerebat, & violata pace, quam ejus pater cum Saracenis fecerat & Bulgaris, eo demum redactus eſt, ut pacem ab utriſq; cogeretur ipſe petere. Tandē ob crudelitatem ejectus, & præciſis naribus relegatus, Leōtium habuit ſucceſſorē, qui propter affectati Imperii ſuſpicionē per biennium fuerat captivus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

In his motibus Aphricam invadunt Saraceni: ſed biennio poſt illinc ejecti fuerunt, commiſſo prælio.

Milites Romani, præſidio in Aphrica relicti, quum lente & ignave omnia adminiſtrarentur à Cæſare, veriti ne à Saracenis, quorum tunc erat ingens potentia rurſus ejicerentur, Tiberium quendam faciunt imperatorem. Is cum copiis profectus Conſtantinopolim, & urbe potitus, Leontium capit, naribus truncat, in catenas conjicit, & per Italiam novum conſtituit Exarchum.

Et cum ad hunc modum tumultuoſe omnia fierent, Saraceni tempus idoneum nacti, maximiſque cum copiis ex Ægypto profecti, Aphricam rurſus occupant, & Lybiam & Hiſpaniam prope totam.

Is, quem ſupra dixi, Iuſtinianus, à Leontio Imperatore ejectus & relegatus, Trebellii Bulgariæ regis auxilio Conſtantinopolim tandem occupat, & Leontium Tiberiumq; captos interfecit: per annos deinde ſex crudeliter imperavit, ingratus etiam in Trebelliũ regẽ: tandẽ commiſſo prælio, cum Philippico Bardane, ad quẽ exercitus defecerat, occubuit tum ipſe, tũ filius Tiberius. Anno IↃCXCVI:

Philip-

Anno Iↄ- Philippicum Conſtantinus Pontifex
ccxii. ob diverſam religionem, pronunciat
Anaſta- ſchiſmaticum. Tandem à ſuis exocula-
ſius II. tus Cæſar, Anaſtaſium II habuit ſucceſ-
ſorem.

Anno Is claſſem inſignem miſit Rhodum,
Iↄccxv. belligerandi cauſa cum Saracenis, ei-
que bello quendam ordinis Eccleſiaſti-
ci virum præfecit: ſed cum ei parere mi-
lites recuſarent, orta ſeditione, factus
eſt imperator quidam obſcuri generis
Theodo- Theodoſius, qui mutata navigatione,
ſius II. Conſtantinopolim venit, urbem occu-
Anno Iↄ- pat, & Anaſtaſium prælio victum, ſacris
ccxvi. addicit: ſed non multo poſt ejectus à
Leo III. Leone, copiarum præfecto; vitamque
Anno Iↄ- monaſticam fuit amplexus.
ccxvii.

Ad hoc tempus, quod erat anno ſalu-
tis ſeptingenteſimo decimo ſeptimo,
Mauritani totis viribus irruunt in Hiſpa-
niam, & ſuæ ditionis illam faciunt, Ro-
derico Hiſpaniarum rege, quem etiam
Gothi elegerant.

Leone regnante, Saraceni, vaſtata
Thracia, Conſtantinopolim per trien-
nium obſident, terra marique; tandem
peſtilentia prope conſumpti, domum
redire coacti ſunt.

Erat Leo valde infeſtus Epiſcopo Ro-
mano,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

mano, Gregorio II: ſuoque per Italiam Vicario, ſive Exarcho, mandaverat, ut illum quocunque modo tolleret è medio: Papam vero defendebant Longobardi, non quidem illius charitate quadam, ſed ut in eo diſſidio ſuos ipſi fines amplificarent: nam Exarchatus oppida multa per hanc occaſionem occuparunt.

Hujus Gregorii quædam exſtant epiſtolæ ad clerum & plebem Thuringiæ, monentes, ut in cognitione Dei magis atque magis proficiant: Item ad Saxones, graviter eos deterrentes ab Idolorum cultu. Bonifacio quodam fuit uſus in his rebus adminiſtro, quem in Germaniam emiſerat.

Leo Cæſar ſtatuas omnes, & divorum imagines è templis ejicit, Papę quoque mandat, ut idem faciat, ille vero, non modo non morem gerit, ſed illi, in ſuo propoſito perſeveranti, graves pœnas denunciat.

Leoni ſucceſſit filius Conſtantinus, ejus nominis quintus, cognomento Copronymus, ejuſdem cum patre religionis. Hic magna cum claſſe profectus in Saracenos, ut Alexandriam Ægypti recuperaret, accepto nuntio de ſeditione, domi-

Anno Iↄccxʟɪ. Conſtantinus V.

dominatu, & Artabaſto novo Imperatore electo, Conſtantinopolim revertit, urbem vi capit, & Artabaſtum exoculat.

Huic etiam, ſicut parenti Leoni, grave fuit cum Epiſcopo Romano Gregorio III diſſidium: qui ſubinde miſſis internunciis, eum excommunicabat, & cum in vincula conjicerentur nuncii, collecta Synodo, decretum fecit, ut, qui poſthac divorum imagines demolirentur, aut contumelioſe tractarent, ab Eccleſiæ conſortio plane rejicerentur, deinde omni ſtudio & opera ſtatuas in variis templis erexit, & magnifice, quantum potuit, exornabat.

A Gregorio III fuit Zacharias. Hujus exſtat ad Epiſcopum quendam Bonifacium epiſtola, qui per Germaniam erat, ille ipſe, ut apparet, cujus opera fuit uſus Gregorius II, ut paulo ſupra diximus. Ejus poſtulatis reſpondet Zacharias, & permittit, ut Merſeburgi, Bambergæ, Erphurdiæ ſint Epiſcopatus. Concedit etiam, ut ad Carlomannum, Caroli Martelli filium, qui in aliqua urbe regni Francorum petebat haberi Synodum, proficiſcatur, & Eccleſiæ mores diligenter reformet, inprimis autem ab ordine ſacer-

ſacerdotali removeat adulteros, & eos, qui plures habent uxores: cum enim poſt ſuſceptum miniſterium ſacrum, ne unam quidem uxorem habere, vel attrectare liceat, multo minus, ut eodem tempore plures quis habeat, licere: nam quod Paulus ait, ut Epiſcopus ſit unius vir uxoris, intelligendum eſſe non de præſenti, ſed de præterito tempore, ne videlicet plures habuerit, quam unam uxorem, is qui cupit in ſacerdotum ordinem cooptari.

Huic epiſtolæ ſubjungitur Carlomanni, qui ſe Francorum ducem vocat, edictum, quo ſtatuit, ut ipſo præſente, quotannis habeatur Synodus: adulteros autẽ ſacerdotes & ſcortatores loco ſuo moveri jubet: venationibus etiam & aucupiis illis interdicit, neve mulierem ullam domi foveant, mandat: ſed de uxoribus verbum nullum.

Ab hoc tempore Aiſtulphus, Longobardorum rex, tributum annuum à Romanis petebat, gravia minatus, niſi dependerent.

Qui tum erat Epiſcopus urbis Romæ, Stephanus, ejus nominis ſecundus, cum blanditiis atque donis hominem placare non poſſet, Conſtantinum Cæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſarem de auxiliis interpellat, cumque nihil ab eo præſidii veniret, Pipinum, nuper factum Francorum regem, ut infra dicemus, orat, ut opem ferat.

Is cum copiis in Italiam profectus, Papiam obſidet, & illum ad pacis conditiones adigit: cum autem domum revertiſſet, hoſtis ferocior factus iterum arma movet. Quare denuo ſolicitatus, in Italiam Pipinus venit: tunc demum Aiſtulphus Exarchatum Pipino tradit: qua quidem in regione, hæ ſunt urbes primi nominis, Ravenna, Faventia, Cęſena, Forum Livii, Forum populi, Bononia, Rhegia, Parma, Placentia.

Regionem hanc omnem Pontificis fidei Pipinus permiſiſſe fertur, quum Cæſar antea rogaſſet, ut eam ſibi reſtitueret, quod eſſet Imperii, non Eccleſiæ Romanæ.

Anno IↃCCLXXVII. Leo IV. Conſtantinus VI.

Conſtantino ſucceſſit filius Leo IIII. Is unicam ſuſcepit profectionem in Syriam: repulſus domum rediit, neque multo poſt mortuus eſt ejuſdem cum patre religionis, filio relicto Conſtantino ſexto. Sed cum is per ætatem regere non poſſet, mater ejus Irene rempublicam gerebat: ille autem grandior factus, dejecta matre, cœpit inſolenter

admo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

admodum & acerbe regnare: cumque idcirco conjurationes in ipſum fierent, inter alios mulctavit etiam Nicephorum patruum, & exoculavit.

Tandem & ipſe fuit exoculatus, conſilio matris, & aliquãdo poſt luctu mortuus eſt. itaque rerum ſumma rediit ad Irenem matrem, quæ quarto demum anno ſui imperii dejecta inque exilium relegata, ſucceſſorem habuit eum, quẽ diximus Nicephorum. Irene. Nicephorus. Anno Iↄcccııı.

Interea dum ita Conſtantinopoli tumultuoſe res aguntur, celebris erat Caroli, regis Francorum, fama. Nam is Aquitanico bello confecto, rogatus ab Adriano Epiſcopo Romano, cum exercitu venit in Italiam: & ſicut ipſius parens Pipinus Aiſtulphum regem Longobardorum oppreſſerat, ut ſupra dictum eſt: ita hic Aiſtulphi ſucceſſorem Deſiderium, gravem Italiæ & Adriano primo, poſt longam obſidionem cepit, ejuſque filium Adalgiſium regno dejecit, & omni expulit Italia. Imperiũ occidentis. Anno Iↄccc.

Nam Cæſares Romani, quoniam & longius aberant, Conſtantinopoli videlicet, inde à tempore Conſtantini Magni, & quia non ſolum externis bellis, verum etiam domeſticis & civilibus

erant impediti diſſidiis, Italiam fere negligebant, aut certe non poterant idoneè tueri, præſertim Longobardis ibi graſſantibus: deinde, ex ipſis plerique diſſidebant etiam graviter à Romanis Epiſcopis, ut ante diximus, & ipſorum odio non admodum movebantur illis Longobardorum ſucceſſibus. Hac de cauſa Pontifices externam defenſionem circumſpiciebant: & quia tum temporis nulla erat illuſtrior aut potentior familia, quam Franciæ regum, propter magnitudinem rerum geſtarum, idcirco ad eam, velut ad portum aliquem, rebus turbulentis, confugiebant.

Carolus Magnus, Imperator.

Hunc etiam ad modum Adriano mortuo, cui ſucceſſit Leo tertius, quum graves haberet Romæ adverſarios, Carolum, Pipini filium, implorabat: qui, cum ad urbem quarto veniſſet, à Pontifice ſimul & omni populo ſalutatus eſt Imperator, quod quidem accidit, quo tempore Conſtantinopoli fervebant omnia factionibus, ita quidem, ut etiam tempus ipſum, & Reipublicæ ſtatus, huic mutationi videretur cauſam & occaſionem præbere.

Sic igitur occidentis Imperium ad

Germa-

Germanos devenit: nam Germanos fuiſſe Pipinum atque Carolum, dubitari non poteſt. Fuit hoc poſt natum Chriſtum anno octingenteſimo primo. Anno Ↄcccɪ.

Cæterum inde à Nicephoro, Imperatores Orientis, continuis fere bellis agitati fuerunt. Nam initio Bulgari ſæpe cum illis conflixerunt: deinde Saraceni ex Aphrica profecti, Cretam inſulam, poſt quoque Siciliam occuparunt, & Aſiam longe lateque vaſtarunt: poſtremo etiam Turcæ, Scythiæ populus.

A Nicephoro autem uſque ad Conſtantinum Palæologum poſtremum, circiter quinquaginta numerantur Imperatores Græci, & in his aliquot fœminæ: ex ipſis plerique fuerunt ignavi.

Et Conſtantino Monomacho regnante, qui vigeſimus eſt à Nicephoro, Turcę, ab humili origine paulatim progreſſi, longius Aſiam vaſtare cœperunt, & auctis quotidie viribus, monarchiam demum conſtituerunt, non quidem novam aut quintam aliquam, ſed ex ea natam Imperii Romani parte, quæ fuit ad ſolem orientem. Turcarum Imperium.

Ejus autem Monarchiæ princeps fuit Ottomannus ad annum Chriſti circiter MCCC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Mahometus deinde, ejus nominis ſecundus, proavus Solymanni, qui nunc rerum potitur, capta Conſtantinopoli, & Conſtantino Palæologo Cęſare, quem diximus, interfecto cum omni familia, nomen & ſucceſſionem Imperatorum noſtrę religionis iis in locis funditus delevit.

Tenent autem Turcæ ad hoc uſque tempus, Aſiam, Syriam, Ægyptum, Meſopotamiam, Iudæam, Rhodum, Græciam omnem, Thraciam, Bulgariam, Macedoniam, Illyricum, utramq; Myſiam, & nuper alteram fere Pannoniam, & Aphricæ partem aliquam.

De primatu dimicarunt olim inter ſe vehementer Eccleſiæ, Hieroſolymitana, Antiochena, Conſtantinopolitana, Romana, & hæ quidem duæ potiſſimum, uti ſupra docuimus; Turca vero litem diremit, & ſic omnia tribus illis locis conturbavit, nullum ut exiſtat Eccleſiæ vel Chriſtiani cœtus veſtigium. Ejus autem, quæ ſupereſt, Eccleſiæ, quæque ſublatis æmulis, nunc ſola triumphat, cujuſmodi ſit facies, qui ſtatus, res ipſa declarat.

Nimis hyperbolice. Romanę Eccleſiæ facies.

Poſtquam ergo demonſtravimus, quemadmodum Imperii Romani pars altera

altera corporis, orientem ſolem ſpectans, omnino concidit, & in alienam poteſtatẽ devenit, reliquum eſt, quemadmodum & ea pars, quæ pertinet ad occidentem ſolem, prorſus interierit, & novos adepta ſit dominos, breviter explicemus.

Hic autem obiter conſiderandum eſt, quomodo mirabili quodam fortunæ ludibrio à Romanis illis atque priſcis familiis, auguſtum illud imperii decus & faſtigium ad exteros delatum ſit, & quidem aliquot pudendæ conditionis homines. Nam ex iis quidam fuerunt Hiſpani; nonnullis Pannonia, Dacia, Dardania, Dalmatia, Gallia, Thracia, Cappadocia dedit originem.

In primis autem obſervari debet, quam fuerit anceps & miſera Imperatorum conditio: nam ipſorum dignitas omnis atque ſalus erat, non in ſenatus aut populi, ſed in legionum atque militum poteſtate: ſic, ut permirum videri poſſit, ullos fuiſſe, qui munus hoc tam periculoſum & injuriis oportunum ſuſciperent. Etenim inde à C. Cæſare, qui ſpectante ſenatu concidit, ad Carolum uſque Magnum, circiter triginta fuerunt ex iis interfecti, quatuor vero ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

mortem ipſi conſciverunt. Semper aliquid erat, quod in ipſis deſiderarent milites: neque bonos magis quam improbos ferre poterant, & ad minimam occaſionem, concitata turba, jugulabant eos, quos etiam invitos ad culmen illud honoris pertraxerant, ſicut Aëtio Pertinaci conſtat accidiſſe. Cæſarem metuebat Senatus: ipſe vero Cæſar, ab impuri militis voluntate propemodum atque nutu pendebat.

Hos autem ſpiritus, inde poſt C. Cæſaris mortem ſibi ſumpſerant, præſertim legiones veteranæ, quibus per Galliam, Hiſpaniam, Aphricam ille fuerat
Philipp. 10. uſus: & Cicero hoc ipſum deplorans, fortes illæ quidem ſunt, inquit, ſed propter memoriam rerum, quas geſſerunt pro populi Romani libertate & dignitate Reipublicæ, nimis feroces, & ad ſuam vim omnia noſtra conſilia revocantes.

Antequam de Carolo Magno loquamur, ad quem diximus Imperium Occidentis eſſe delatum, explicanda ſunt quædam de Germanis, à quibus originem ille deducit.

Et primo quidem certo conſtat, Germanos perſæpe tranſiiſſe Rhenum, & in

in Gallias penetraſſe, ut ibi propter agri bonitatem conſiderent.

Nam Theutoni in provinciam Galliam invaſerunt, & à C. Mario conſule fuerunt profligati.

Deinde cum Arverni & Hedui, Galliæ populi, de principatu contenderent, Germani mercede conducti ab Arvernis & Sequanis, primo quidem non ita magnis copiis eo venerunt: paulatim vero ſic augeſcebant, ut Arioviſto rege, bonam ejus agri partem occuparent. Eos autem C. Cæſar prælio ſuperavit, & aliquot poſt annis, cum bellum gereret, in Eburones, Galliæ populum, Germani denuo Rhenum trajecerunt, ut exercitum Romanum oppugnarent: ſed ad Moſæ confluentem atque Rheni fuerunt ab illo conciſi.

Multis deinde poſt annis intra ſuos fines ſe continebant, eo quod Romani Cæſares bellum ipſis inferrent: ſed tamen quoties tempus aliquot idoneum eſſent adepti, non deerant ſuis ipſi commodis, & Galliam perpetuo vaſtabant. Hunc ad modum, Gallieno Cæſare, homine ignavo & voluptuario, impreſſionem fecerunt, & paulatim eo potentiæ creverunt, ut Probus Cęſar, quar-

tus à Gallieno, vix magna difficultate illos rejiceret.

Iulianus etiam, Conſtantii Cæſaris legatus bella cum illis geſſit: poſt hæc, Honorio Cæſare, Gothi in Galliam irruperunt, iiſque Cæſar, diverſis bellis occupatus, Aquitaniam conceſſit inhabitandam.

Ab altera parte Francones Germani, per Belgicam irruptione facta, Treviris, Menapiis, Eburonibus, Morinis, Nerviis, Ambianis, Bellovacis, Sueſſionibus oppreſſis, in ea parte Galliæ conſederunt, quæ nomen ad hoc uſque tempus retinet, & Francia dicitur, cujus quidem regionis caput Lutetia, nec procul illinc oppidum Sandeniſium, Franciæ regum ſepulturæ poſtea conſecratum eſt in hodiernum uſque diem.

Ad eum modum amplificati, quum antea bonam Germaniæ partem poſſiderent, omnem videlicet regionem illam, quæ eſt ad Mœnum flumen atque Rhenum, facile non ſolum defendebant illatum bellum, ſed etiam aliis inferebant, & labente indies magis atque magis imperio Romano, per Aſiam & Aphricam, Longobardis etiam Italiam vaſtantibus, admodum ſuos fines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

per Galliam extenderunt: & quum ordine multi ipſorum reges ibi dominarentur, tandem ad Pipinum etiam ejuſque filium Carolum, regni ſumma devenit.

Pipini pater, Carolus Martellus, non quidem ipſe rex, verum ex proceribus unus, & Palatii præfectus, vel, ut loquuntur, Major domus, Bavaros & Suevos devicit. Carolus Martellus, Francorum Rex. Anno Iↄccxx.

Nam ſicut Annalium ſcriptores Galliæ tradunt, aliquot nunc annis, præter titulum atque nomen, nihil reges habebant, ſed omnis authoritas erat & ſumma rerum penes præfectum regiæ domus. Etenim à ſuperiorum regum virtute prorſus iſti degeneraverant, & voluptatibus dediti, nullam Reipublicæ curam ſuſcipiebant. Itaque præfectus Palatii magiſtratum gerebat: & quo major erat ignavia regis, eo plus potentiam iſte ſuam augebat.

Hac demum occaſione, Pipinus, qui Childerico regnante, præfectus erat, quum apud Pontificem Zachariam res in diſceptationem veniſſet, ut ajunt, regnum obtinuit. Anno Iↄccl.

Hujus rei mentio fit in decreto, quod vocant, Gratiani, quod nimirum Papæ

liceat

liceat regibus abrogare principatum, ſed ejus loci titulus & inſcriptio falſa eſt. Quum enim duo ſint Anaſtaſii Cæſares, neutri poteſt attribui. nam prior ducentis & amplius, alter vero triginta ſeptem annis ante regnavit, quam iſtud accideret: deinde, poſteriori ætate, nullus fuit Papa Gelaſius.

Admonendi cauſa lectores hoc addendum putavi, quo pontificiorum ſcripta prudenter evolvant atque caute. Nec enim uno loco deprehenditur, id eos agere potiſſimum, ut ſuis legibus opinionem vetuſtatis addant, quo plus habeant ponderis & authoritatis.

Pipinus, præterquam quod Longobardos per Italiam compreſſit, rogatu Pontificis, ut ſupra dictum eſt, bellum quoque geſſit in Saxones, & deinde cum Aquitanis, eorumque ducem captum interfecit: cumque non multo poſt è vita migraſſet, ac illi ſubinde rebella-

Anno Iↄ-ccLXXIV. rent, Carolus filius, rex, utrumque bellum vix tandem ingenti labore perfecit.

Cum Saxonibus enim totos annos XXXIII belligeravit: eoque durante bello, confecit & alia: nam & Bavariam Taſſilone duce rebellantem, ſuæ ditionis fecit, & bis contra Longobardos profe-

profectus, & in Campaniam uſque progreſſus, omnem Italiam domuit & legibus conſtituit.

Illas etiam Galliæ civitates, quæ ſunt ad Oceanum, & à C. Cæſare vocantur Armoricæ, nunc autem minoris Britanniæ nomine cenſentur, ad officium redegit, quum ſtipendium annuum Franciæ regibus debitum, nollent amplius dependere.

In Hiſpaniam quoque profectus cum exercitu feliciter quidem rem geſſit, adverſum Saracenos: rediens autem in ſaltibus Pyrenæis per inſidias graviſſime cæſus fuit à Vaſconibus, Aquitaniæ populo: ſed & Hunos, qui Pannoniam tunc tenebant, octavo demum anno vicit, & per legatos Bohemiam quoque placavit.

Poſtremum vero bellum fuit adverſus Danos, ſive Nordmannos, qui maritimam oram Germaniæ Galliæque magna claſſe vaſtabant.

His tantis rebus geſtis, effectum eſt, ut Magnus diceretur.

Cum enim Francorum reges antea ſolum tenerent eam Germaniæ partem, quæ eſt inter Saxoniam & Danubium, interque Rhenum & Salam, adhæc,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

hæc, Sueviam atque Bavariam: ipſe totam Saxoniam adjecit, deinde utramque Pannoniam, Daciam, Iſtriam, Hyberniam & mediterraneam Dalmatiæ partem, cumque item Francorum reges per Galliam tenerent eam partem, quæ eſt inter Rhenum & Ligerim, inter Oceanum & mare Balearicum, ipſe omnem Aquitaniam totumque jugum Pyrenæi montis, ad Iberum uſque flumen, &, quod primo loco dictum oportuit, Italiam totam inde ab Alpibus ad extremam uſque Calabriam adjecit: & poſtea quarto Romam profectus, à Leone tertio & ab omni populo Romano ſalutatus eſt Imperator Auguſtus, cum jam annos regnaſſet XXXIII.

Anno Iↄccc.

Romanum igitur Imperium, quod eſt ad occidentem ſolem, varie dilaceratum, præſertim ab eo tempore, poſtquam Cæſares domicilium atque ſedem Conſtantinopoli ſibi delegerunt, ut ex iis quæ ſupra commemoravimus, apparet, à Carolo Cæſare redintegratum eſt, ac veluti novum corpus colorem atque ſpeciem reſumpſit, tot, tantiſque provinciis ad unius principatum redactis.

Nicephorus, alter ad orientem ſolem

lem Cæſar, factum iſtud indigne quidem tulit, ſed humanitate modeſtiaque ſua Carolus eum delinivit, & miſſis donis amicitiam uterque coluerunt, & utriuſq; Imperii conſtituti fuerunt certi limites.

Præter alios conventus, concilium habuit etiam Remenſe, in quo decretum fuit inter alia multa, ut Epiſcopi ſacram ſcripturam diligenter evolvant, & Dei verbum annuncient.

Moguntiæ quoque Synodus fuit, anno prius, quam è vita decederet, & ſuperioribus annis alia, Turoni, Cabillone, Arelatæ, de emendatione Eccleſiarum, ut tradunt, qui per id tempus vixerunt.

Ludovico deinde filio, regni & imperii hærede deſignato, mortuus eſt Aquiſgrani, quod eſt Galliæ Belgicæ oppidum, ſeptuaginta natus annos, poſt Chriſti natalem, anno IↃCCCXIV, quum per annos fere XIV Cæſar fuiſſet, Germanorum omnium primus ad eam evectus dignitatem. Anno IↃCCCXIV.

Ipſo regnante, per Italiam, Germaniam, Galliam, XXI tantum erant civitates, uti vocant, Metropolitanæ, Roma, Ravenna, Mediolanum, Forum

Iulii,

Iulii, Gradus, Colonia, Moguntia, Salisburgum, Treveris, Rotomagus, Senones, Veſuntio, Lugdunum, Rhemi, Arelatum, Vienna, Tarenteſia, Ebrodunum, Burdegala, Tarones, Bituriges.

Ejus parens Pipinus, exarchatum, Longobardis ereptum, Epiſcopi Romani fidei commiſerat, ut ſupra diximus, quemadmodum quidem memoriæ proditum eſt: ipſe vero plane illis dediſſe eum fertur, quod tamen in dubium à multis vocatur.

Qui fuit ei familiaris, & ſcriba juratus, Eginhardus, divi Petri, quam vocant, Eccleſiam Romæ, præ cæteris ei valde caram fuiſſe, magnamque vim auri, argenti, gemmarum, illuc deportatam, & plurima pontificibus ab eo munera eſſe miſſa ſcribit: nam hoc illum inprimis egiſſe diligenter, ut ipſius opera ſtudioque urbs Roma veteri polleret authoritate, & ſancti Petri Eccleſia, non ſolum ipſius eſſet incolumis tutaque patrocinio, ſed etiam opibus inter alias maxime floreret. Hæc ille duntaxat: quod vero tot tamque potentes urbes dederit, quæ ditionis erant imperii, ne verbum quidem: imo, quum à quarta in Italiam profectione, factus eſſet

ſet

ſet Cæſar, urbis Romæ, & pontificis, & totius Italiæ, non publicas tantum, ſed Eccleſiaſticas etiam res & privatas ordinaſſe ſcribitur.

Etenim, cum nondum eſſet Cæſar, ſed Franciæ tantum rex, debellato Longobardorum rege, Deſiderio, ſicut diximus, Romam venit, & concilium habuit, in eoque, ſicut ipſorum libri dicunt, Adrianus primus totaque Synodus, eligendi pontifices & ordinandi ſedem, ut vocant, Apoſtolicam, & Epiſcopos confirmandi jus atque poteſtatem ei conceſſit.

Multas Carolo tribuit & principe viro dignas virtutes Eginhardus, temperantiam, modeſtiam, frugalitatem, ſtudium religionis, doctrinam, Eloquentiam, & non Latinæ tantum, ſed & Græcæ linguæ cognitionem: adhæc, ſummam curam ac diligentiam in educandis, & ad eaſdem res inſtituendis liberis.

Pariſinam quoque traditur Academiam inſtituiſſe, tum ſua ſponte, tum Albini præceptoris impulſu, quem habuit in diſcendis artibus magiſtrum, ſicut Eginhardus dicit.

Menſibus etiam nomina Germanica dedit & ventis duodecim, quibus etiam-

num

num utimur: quum ante id tempus, ut idem ſcriptor ait, Francones partim Latinis, partim uterentur barbaris.

Hucuſque veluti præfatus de Germanis, deque Carolo, paucis percurram deinceps, & oſtendam, quemadmodum hæc ipſa imperii Romani pars, quæ eſt ad occidentem ſolem, à Carolo vix demum reſtituta & recollecta, rurſus interiit & in varias diviſa provincias, facta ſit multorum ditionis, qui veluti peculium ſuum illas poſſident, nec fontem ipſum, unde manarunt, agnoſcunt, ita quidem, ut illud auguſtum & tantopere celebratum Imperii Romani faſtigium, nihil aliud ſit hodierno die, quam tenuis quædam magni corporis umbra, poſtquam ex tam immenſa mole redactum eſt ad unicam Europæ particulam, Germaniam. Poſtremo, quemadmodum hanc Imperiorum viciſſitudinem & occaſum Romanæ Monarchiæ Daniel prænunciaverit, breviter exponam.

Anno IↃCCCXIV. Ludovicus.

Ludovicus ergo, Caroli filius, alter Imperator Germanus, cum Cæſare Græco Leone Armeno renovavit amicitiam: cumque ipſius regni anno tertio mortuus eſſet Leo Papa: ſucceſſor Stepha-

Stephanus quartus in Galliam profectus, Rhemis eum conſecravit.

Hunc excepit Paſchalis: & quia Cæſaris authoritas non intervenerat, ille per legatos diligenter atque ſollicite factum purgans, pontificatum ſibi prorſus invito dicebat eſſe obtruſum.

Libri Pontificii habent, Ludovicum Cæſarem Paſchali, cæteriſque poſt eum, & confirmaſſe poſſeſſionem honorũ, & electionem permiſiſſe liberam, ut, quẽ omnes Romani judicaſſent eo munere dignum, is pro Pontifice haberetur. quãtum fidei ſit ejuſmodi ſcriptis tribuendum, non video: ſic enim inter ſe diſſident, ſic nullo ſunt ordine perſcripta, ut, quid ſequendum ſit, intelligi non poſſit.

Filios Ludovicus habuit tres: Lotharium, imperii & regni conſortem allegit: Carolum, qui Pipino fratri mortuo ſucceſſit, Aquitaniæ: Ludovicum Bavariæ præfecit. Lotharius, Carolus, Ludovicus II.

Conjuratione facta, captus à filiis, & regno privatus, Compenii oppido Sueſſionum, ad monaſticum vitæ genus fuit detruſus.

Galliæ ſcriptores Annalium tradunt, proceres Eccleſiaſticos, quorum ille faſtum atque luxum coercere volebat, habitis

habitis Aquiſgrani comitiis, hanc ei concitaſſe turbam, & filios, ut facinus impium auderent, impuliſſe.

Liberatus autem ſexto poſt menſe, maximo populi deſiderio, regnum & omnia recuperavit.

Quia locus ita fert, notandum hic eſt obiter, multa fuiſſe per Galliam habita concilia nationis. Nam proximum ab illo, quod diximus, Aquenſi, Troiæ fuit, oppido Campaniæ: Deinde Rhemis, Gergoviæ, Turoni, Diveone, Lutetiæ, Lugduni, Vienniæ, Avione, Avarici, Aureliæ, & quidem iiſdem in locis, plura.

Cum enim ſtatus rerum ita poſceret, ipſi reges ordinem Eccleſiaſticum cæteroſque proceres convocabant, ut publicis incommodis mederentur.

Ad hunc modum, Ludovicus XII, qui cum Iulio II graves exercuit inimicitias, Turoni concilium habuit ſuorum atque Lugduni, ſalutis anno CIↃ IↃ X & XI.

Lotharius. Anno IↃCCCXL.

Nunc ad inſtitutum. Ludovico mortuo, Metique ſepulto, ſucceſſit Lotharius, cui bellum fuit cum fratribus, quo demum ſedato, & nova facta diviſione, Ludovico Germania ceſſit, Galliæque

pars,

pars, inde à Moſa uſque ad Rhenum: Carolo autem obvenit Gallia, inde ab Oceano Britannico & Pyrenæo ſaltu uſque ad Moſam. Lotharius, præterquam quod Cæſar eſſet, Italiam & Narbonenſem quoque provinciam obtinuit.

Lodovicus II. Anno IↃCCCLV.

Ei ſucceſſit filius Ludovicus ſecundus, qui Saracenos in Italiam irruentes repreſſit.

Eo regnante, Papa fuit inter alios Adrianus II quidem non aſſentiente Cæſare, ſicut ipſorum habent libri, creatus à nobilitate Romana, civibus atq; clero, quem vocant. Nam licet eſſent in urbe Cęſaris legati, tamen ad electionem vocati non fuerunt, cumque graviter id & moleſte ferrent, reſponſum eis fuit, nullo hoc factum eſſe Cæſaris contemptu, ſed cautione quadam in poſterum, ne videlicet, quum eſt creandus Papa, mos ille, Cæſaris exſpectandi legatos, tanquam neceſſarius, inoleſcat. Eo reſponſo non ſolum illos fuiſſe placatos, verum etiam officii cauſa demiſſe pontificem ſalutaſſe tradunt.

Hic autem videre licet mirabilem quandam in ipſorum ſcriptis varietatem & inconſtantiam. Etenim, ſi Ludovicus

dovicus primus liberam eis electionem conceſſit, uti ferunt, & paulo ſupra dictum eſt, cur ejus nepos Ludovicus II, injuriam ſibi factam eſſe putabat? Sed quoquo modo res habeat, titulus quidem ejus decreti, quod eſt in centonibus Gratiani, manifeſte falſus eſt. Nam Gregorio quarto tribuitur, cum is viginti duobus annis è vita deceſſerit ante, quam Adrianus II fieret Pontifex. An hiſtoriam ſcripſit mortuus eorum, quæ poſt acciderunt?

Ante Adrianum proximus fuit Nicolaus primus, cujus exſtat ad Michaëlem Imperatorem Græcum epiſtola valde prolixa, de ſua in omnes Eccleſias poteſtate. Nam Conſtantinopoli fuit ab Epiſcopatu remotus Ignatius, & inſtitutus Photius inconſulto Epiſcopo Romano: ſed & ejectæ ſtatuæ. Clamat ergo contra quam vehementiſſime poteſt: exſtant etiam ejus decreta plurima, plena majeſtatis Papalis.

Anno IↃCCCLXXV. Carolus Galliæ rex, ut ſupra diximus, magna celeritate proficiſcitur in Italiam, reſiſtente licet altero fratre natu majore Ludovico Germaniæ rege, & à Ioanne octavo Romano pontifice conſecratur.

Secun-

Secundo profectus in Italiam rogatu Pontificis, ut Saracenis, qui Campaniam rurſus invaſerant, reſiſteret, Mantuæ mortuu s eſt.

Ludovicum filium habuit ſucceſſorem cognomine Balbum: ſed is per biennium modo præfuit. Anno Iↄ CCC-LXXVII. Lodovicus Balbus.

Ab eo imperii Romani ſumma venit ad Carolum Craſſum, Ludovici Germaniæ regis filium, qui duobus, quos habebat, fratribus mortuis, Germaniam omnem & Italiam & Galliam obtinuit, & Saracenos Italiam vexantes, profligavit, & belligeratus aliquandiu cum Nordmannis, inferioris Germaniæ populo, Galliam Belgicam vexantibus, eam Galliæ partem illis demum conceſſit, quæ nomen illorum ad hoc uſque tempus retinet. Anno Iↄ-CCCLXX-IX. Carolus Craſſus. Anno Iↄ-CCCLXXX-VII.

Poſt hunc fuit Arnolphus Cæſar, fratris filius, egregius princeps. in Italiam profectus, ut Formoſum Pontificem Romanum ab adverſariis liberaret, Romam capit, & in ſeditionis authores vindicat. Arnulphus.

Ipſo rerum potiunte, Hungari ex Schytia pulſi, in Pannoniam ruunt, & Ludovico III, Arnolphi filio, Cæſare, in Germaniam progreſſi, & non procul Ludovicus III.

cul à Læcho flumine, inſigni victoria po-
Anno Iↄ- titi, Bavariam, Sueviam, Frãciam, Saxo-
cccc. niam, cædibus, rapinis & incẽdiis vaſtãt.

Arnolpho Cæſare, Triburiæ, quod fuit ad Mœni ripam oppidum aliquando, concilium eſt habitum XXII Epiſcoporum Germaniæ, & inter alia multa decretum, ut ſepulturam mortuorum nemo vendat, & ne quis laicus, uti vocant, in templo ſepeliatur.

Ad hoc tempus magnum exarſit incendium per Italiam. Berengarius enim & alii quidam Longobardiæ proceres, multis ornati beneficiis à Carolo Calvo, conjurarunt adverſus Galliam, quo tempore Carolus Craſſus imperabat: ſed cum fruſtra molirentur, ad Italiam animum adjiciunt, & inter ſe diu multumque conflictati, ſicut fieri ſolet, magnis cladibus illam afficiunt.

Tandem Berengarius victor, Italiæ regnum & Ludovicum Cæſarem, eo cum exercitu profectum, ubi cepiſſet, exoculaſſe ſcribitur.

Hoc etiam tempore, ne quid omnino calamitatis deeſſet, Saraceni, Aphri & Hungari immaniſſime vaſtant Italiam.

Cumque ſub Berengariis, Hugone,
Rudol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Rudolpho, Lothario, Alberto, & quibuſdam aliis, tam eſſet funeſtus & miſerabilis pulchertimæ regionis ſtatus, atque in his turbis mortem obiiſſet Ludovicus Cæſar: Germani, Saxones præſertim atque Francones, Cæſarem ſalutabant Othonem, Saxonum & Thuringorum principem: ſed is ætate gravis, author ipſis fuit, ut Conradum Franconiæ ducem ſumerent, qui Cæſar factus, pleraque omnia de conſilio faciebat Othonis: ac deinde Othone mortuo, cum ipſe graviter ægrotaret, convocatis ex nobilitate primis, orabat, ut Othonis filium Henricum, tunc abſentem, pro Cæſare agnoſcerent. Is eſt Henricus vulgo dictus Auceps.

Otho. Conradus. Anno Iↄ-ccccxix.

Henricus Auceps. Anno Iↄ-ccccxx.

Itaque videmus quemadmodum à Francis & à Caroli familia ſplendor & dignitas imperatoria pervenerit ad domum Saxonicam.

Hi duo Cæſares, Conradus & Henricus, ab Epiſcopo Romano non fuerunt conſecrati, ſicut vocant, ideoque prætermittuntur à nonnullis: Henricus quidem oblatam à Papa conſecrandi ceremoniam neglexiſſe fertur, quod bonorum virorum judiciis atque ſuffragiis contentum ſeſe diceret.

L Aliquan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Aliquanto poſt Arnolphus Malus, Bavariæ dux, rei ſummam ad ſe traducere cogitabat, & collectis utrimque copiis, cum ad Ratisbonam eſſent ambo exercitus expediti, Cæſar illum ad privatum colloquium evocat, & commemorans quemadmodum à pleriſque Germaniæ populis eſſet creatus Cæſar, dehortatus etiam, ne tot hominum millia, in quibus plerique eſſent innocentes & ignari cauſæ belli, velit periclitari, flexit ejus animum, atq;ita diſceſſum eſt ab armis.

Burchardus etiam Sueviæ dux rebellarat, ſed territus potentia Cæſaris, in deditionem venit.

Hungari Saxoniam denuo vaſtabant: capto autem ipſorum duce, novem annorum pacti ſunt inducias.

Cæſar deinde ad militiam inſtituto ſuo populo, Daleminnios debellat, Pragam urbem & Venceſlaum Bohemorum ducem capit, & vectigalem ſibi facit Bohemiam: Hungaros finitis induciis denuo in Saxoniam irruentes, maximo prælio vincit, & tributum, quod illis pendebant Saxones, in egenos diſtribuit.

Erat ejus conſilii, proficiſci Romam, ſed valetudine impeditus, filium ſuum natu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

natu majorem Othonem, imperii deſi- gnat hæredem. Is cum Bohemis, qui tum rebellabant, multis annis belligeravit: Hungaros etiam, cum apud Vangiones trajecto Rheno Françoniam eſſent ingreſſi, Saxoniam inde populaturi, cædit atque fugat: Burgundiam ſibi ſubjugat: in Italiam deinde profectus magno cum exercitu, & debellatis Berengariis, alteram uxorem ibi ducit Adelheydam.

Otho Magnus.

Id ægre ferens Luitholdus filius, inſidias illi ſtruit, & paſſim multos habuit conſilii ſui adjutores, ac in his Conradum Sueviæ ducem, ſororium ſuum: verum obſeſſus à patre Ratisbonæ, & in anguſtias redactus, veniam ſupplex petit, & impetrat.

Poſt hæc, Hungari, vaſtata Gallia, majore, quam unquam antea, multitudine in Germaniam irrumpunt, & prope Vindelicorum Auguſtam, in ea planitie, quæ nomen habet à Læcho flumine, caſtra faciunt. Eo Cæſar profectus cum Saxonibus, Francis, Suevis, Bavaris, Bohemis, poſt ancipitem multamque pugnam, ad internecionem prope cecidit hoſtem, aliquot ipſorum regulis in crucem actis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

An. Iↄ cc-ccxxxvi In Saxoniam reverſus, ac rebus ibi conſtitutis, in Italiam denuo ſuſcepit iter, ſed ante profectionem Othonem filium ſuum imperii collegam deſignavit.

Vbi tandem Romam venit, concilium habuit, eique præfuit, & Iohannem XII propter crimina loco removit, & Leonem, ejus nominis octavum, inſtituit.

Ejus exſtat inſertum juri pontificio decretum, ubi Adriani primi exemplo conferre ſe dicit Othoni Cæſari, ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum, eligendi Papam, ordinandi ſedem Apoſtolicam, & Epiſcopos confirmandi facultatem: ſimul graviſſimam pœnam iis conſtituit, qui non exſpectata Cæſaris approbatione, conſecrant Epiſcopos. En alrerum decretum, ſuperioribus aliquot contrarium.

Subjungitur poſt formula jusjurandi, quo Iohanni Papæ ferunt Othonem imperatorem ſeſe devinxiſſe: verum, quis ille fuerit Iohannes, & quotus ejus nominis, quotus etiam Otho, non additur. Sed profecto mirum eſt, res tam arduas tantique momenti tam eſſe negligenter conſcriptas. Quod ſi primus

Otho

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Otho ſic juravit, eſt, quod ei ſtatim poſſet objici. Quum enim ea, quam dicimus, formula juret inter alia, fore, ut nullum Papæ creet vitæ periculum, nec honorem etiam atque dignitatem abroget, quomodo conſiſtet, quando Iohannem, ſicut diximus, loco dejecit, & alterum inſtituit? conciliet iſta qui poteſt.

Otho propter motus, iterum in Italiam contendit, & rebus compoſitis domum revertens, ad initium Maji mortuus eſt, & Magdeburgi ſepultus, anno ſalutis, nongenteſimo ſeptuageſimo quarto. Propter rerum geſtarum amplitudinem & præſtantem virtutem vocatur Magnus.

Othoni II rebellabat Henricus Bavariæ dux, verum armis fuit ad officium adductus.

Erat tum Galliæ rex Lotharius: fratrem hujus Carolum Lotharingiæ ducem, Cæſar conſtituit, ea lege, ut eſſet Imperii beneficiarius. Nam provinciam hanc à Carolo Simplici, Galliæ rege, Cæſar Henricus obtinuerat, ut tradunt Annales, & ad poſteros ordine tranſmiſit.

Hoc ipſum autem ægre ferens Lot-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

harius, collecto repente exercitu Aquiſgrani, celeriter accurrit & inopinantem Cæſarem fere oppreſſerat. Cæſar eam contumeliam ulturus, cogit manus, & Lutetiam uſque progreſſus, magna & illata & accepta clade, pacem demum fecit.

Domum reverſus & inde Romam profectus, Græcis, qui Calabriam & Apuliam tenebant, bellum fecit: ſed amiſſo exercitu, per mare fugiens, & interceptus à piratis, cum non agnoſceretur, depenſa pecunia, dimiſſus eſt, ac Romam ubi revertit, cum reliquis copiarum Beneventum obſidet, capit, incendit, neque multo poſt in prælio cum Græcis & Saracenis, telo ſauciatus, deceſſit è vita, Romæ ſepultus.

Anno Iↄcccc-LXXIII. Otho III. Ei ſurrogatur voluntate procerum, Otho filius, inauguratus Aquiſgrani. Papam ille conſtituit Brunonem, hominem Germanum, Gregorium V. Creſcentius autem Conſul Romanus, Iohannem Epiſcopum Placentinum obduxit illi adverſarium. Vbi Romam ergo Cæſar venit, Creſcentium ſocioſque gravi & ignominioſo ſupplicio afficit. Ioannem autem, ejus nominis XVII, oculis privat.

Et,

Et, quia propter ſucceſſionem Imperii perpetuæ erant turbæ, conſtituit, adjutore pontifice, ut certi Germaniæ principes viri jus & poteſtatem deinceps haberent eligendi Cæſares: ne quis videlicet dignitatem illam, velut hæreditariam poſthæc invaderet. decretum hoc incidit in annum poſt Chriſti natalem circiter milleſimum.

Regnabat tum in Galliis Robertus, vir pacis amans & literarum. Annales eum celebrāt, quod templa multa conſtruxerit & magnifice dotarit, quodque Romam adierit religionis cauſa.

Poloniæ duci, Bodeſlao, regiam dignitatem Otho Cæſar & immunitatem tribuit, ut ipſorum habent Annales. Eſt igitur hoc illius regni principium.

Ex Italia domum rediens Otho, in itinere mortuus eſt.

Poſt eum fuit Cæſar Henricus, ejus nominis ſecundus, Bavariæ dux, Othonis Magni Saxonum ducis, atque Cæſaris propinquus. Anno cIↄIII. Henricus. II.

Is pacatis in Germania rebus, & adverſariis partim humanitate ſumma deductis ad amicitiam, partim debellatis, Italiam acceſſit, & Saracenis ereptam Apuliam Imperio reſtituit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Conſecratus deinde à Benedicto VIII miſſo exercitu in Germaniam, ipſe per Sequanos profectus, in colloquium venit cum Roberto Gallorum rege, firmata utrinque amicitia.

Fuit hic Eccleſiaſticis admodum gratus Cæſar, quod plurima in ipſos beneficia conferret.

Henrico mortuo, cum inter principes Electores non conveniret, interregnum fuit aliquandiu: demum ſucceſſit Franconiæ dux, Conradus. Is Hungariæ regem Stephanum ad pacis conditiones adegit, & compoſitis Germaniæ rebus, in Italiam, ubi ad defectionem plerique ſpectabant, contendit.

Anno cIↃXXVII. Conradus II.

Et primo quidem Mediolanum obſidet, poſtea Romam profectus, & à Ioanne XXIII conſecratus, acclamãte populo, ſalutatur Auguſtus. Mulctatis demum iis, qui res novas moliebantur, Italiam pacavit, & in Germaniam reverſus, cum denuo per Italiam novi motus orirentur, profectus illuc, in conjurationis authores animadvertit: in his erat Archiepiſcopus Mediolani. nec prius conquievit, quam omnia ſuæ ditionis feciſſet.

His rebus perfectis, domum reverſus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſeus, Trajecti, quod eſt ad Batavorum fines oppidum, mortuus eſt.

Succeſſorem habuit de principum voluntate filium Henricum, ejus nominis tertium, qui Bohemos rebellantes domuit, & vectigales fecit. Henricus III. Anno cIↄxxxix

Hungariæ regem Petrum, à ſuis ejectum, aliquoties reſtituit, totamque regionem pacavit, etſi non ſine magna ſuorum cæde.

Romæ tum erant permagni tumultus quia de pontificatu tres contendebant, & malis artibus omnia tentabant, Benedictus IX, Sylveſter III, Gregorius VI. Ejus rei cauſa Cæſar eo profectus, & per obſidionem urbe capta, conventus agit, & Bambergenſem Epiſcopum Suigerum conſtituit Papam: qui mutato nomine dictus eſt Clemens ſecundus, à quo deinde fuit ipſe conſecratus.

Tunc cives denuo jurarunt, in creando Papa, nihil, niſi de Cæſaris arbitrio ſeſe facturos. Pacata iterum Italia, cum in Germaniam veniſſet Cæſar, mortuus eſt Clemens Pontifex, & Bambergæ ſepultus. Quo cognito, Cæſar Popponem, Friſingenſem Epiſcopum, illis conſtituit Papam. Is eſt Damaſus II. Cumque & hic non amplius viginti tres

dies præfuiſſet, mortuo ſuffectus eſt, mandato Cæſaris, Tullenſis Epiſcopus, Leo IX.

Hujus exſtat pars quædam Epiſtolæ, qua dicit, Epiſcopo, presbytero, diacono, non licere cauſa religionis uxorem deſerere, ſed æquum eſſe, ut, quæ neceſſaria ſunt ad tolerandam vitam, ei ſubminiſtret: veruntamen, ut cum ea det operā liberis, minime licere; quum Paulus dicat, ſibi quoque liberum eſſe non minus quam reliquis Apoſtolis, uxorem circumducere: quod quidem ille ſic interpretatur, Apoſtolis ideo fuiſſe præſto ſemper uxores, ut ab iis, quos Chriſti religionem atque fidem mariti docebant, una cum ipſis alerentur, non autem ut conjugii munus exercerent, & in complexum venirent: nam idcirco Paulum circumducendi verbo, non amplectendi voluiſſe uti.

Anno ſupra milleſimum quinquageſimo, Roma Leo profectus, concilium habuit Epiſcoporum XLII, Moguntiæ, præſide Cæſare.

Triennio poſt mortuus, Eiſtetenſem Epiſcopum, Geberhardum, ita volente Cæſare, ſucceſſorem habuit. Is fuit Victor II.

Cæſar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Cæſar in Italiam profectus, ac ibi rebus compoſitis, in Germaniam reverſus, cumque Galliarum rege Henrico, ejus nominis primo, collocutus, in Saxonia mortem obiit; ſepultus autem Spiræ. Morienti aderat Papa, multique alii proceres.

Erat ei filius Henricus, adoleſcentulus admodum, ſed jam antea deſignatus Cæſar: adminiſtratio autem penes matrem erat, & Epiſcopum Auguſtanum. Anno CIↃ LVI. Henricus IV.

Non multo poſt moritur etiam Victor II, Papa, quum paulo amplius biennio præfuiſſet: ei ſucceſſit Fridericus, è familia Lotharingica, dictus Stephanus IX. Eo paucis poſt menſibus extincto Florentiæ, Benedictus quidam, auxilio ſuorum, inconſulto Cæſare, Papatum invaſit, ejus nominis decimus. Romani hoc factum minime probant, ſuiq; purgandi cauſa miſſis ad Cæſarem legatis, quam ipſius parenti fidem præſtitiſſent, eandem ei quoque deferunt, & ut legitimum aliquem Pontificem conſtituat, orant. Itaque dejecto Benedicto, Florentinum Epiſcopum Gerhardum Cæſar illis tribuit, qui fuit Nicolaus II.

Rempublicam geri per fœminam, Cæſaris matrem, ut ſupra dictum eſt,

Germa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Germaniæ principes moleſte ferebant: quapropter inventa ratio fuit, ut ab illa diſtraheretur filius: quo facto, rei ſumma penes Moguntinum & Colonienſem Archiepiſcopum in primis erat. Ab his nonnunquam adhibitus Bremenſis Archiepiſcopus Adelbertus, mire gratioſus regi adoleſcenti fuit: cumque ſolus illum poſſideret, bona ſacra ſibi ſuiſque diſtribuit, Abbatias inprimis; & ut minori flagraret invidia, Cæſari perſuaſit, ut aliis etiam principibus illas conferret.

Interea Nicolaus II moritur, cui Parmenſem Epiſcopum Cæſar ſubſtituit: & quia ſenatui Romano nihil communicaverat, ideoque ad turbam res ſpectabat, Lucenſis Epiſcopus fuit electus, Alexander II. Dimicatum quidem fuit inter eos acerrime, ſed Alexander tamen, ſuperior armis, rem obtinuit.

Bremenſis Archiepiſcopus, quum ſolus adminiſtraret apud Cæſarem omnia, collegas in ſe concitavit Epiſcopos, ab iiſque demum fuit ejectus: & quanquam loco deinde reſtitutus fuit, tamen non diu ſupervixit, & Cæſar neceſſitate coactus, quum de Reipublicæ

ſtatu plerique omnes quererentur, Colonienſem Archiepiſcopum, Annonem, ut procurationem ſuſciperet, orabat. Is autem quum inſolenter & inique multa fieri videret, excuſans ætatem & valetudinem, munus ei poſtea reſignat.

Tunc vero Cæſar XXII annorum adoleſcens, natura proclivis ad vitia magis etiam laſcivire cœpit: & quum uxorem Bertham alioqui non amaret, multas fovebat concubinas: deinde paſſim in Saxonia caſtellis excitatis, in ſervitutem eos redigere cogitabat, neque ſuos adminiſtros, qui libidinoſe multa facerent, & inſolenter, coercebat.

Saxones igitur, tam proceres, quam epiſcopi, ſancito fœdere, de vindicanda libertate arma capiunt, quæ vix tandem poſt multam interceſſionem depoſuerunt, cum poſtulatis eorum ille ſatisfeciſſet, fuga nocturna vix elapſus.

Alexandro II mortuo, Romani proceres, inconſulto Cæſare, ſubſtituerunt Hildebrandum, qui Gregorius dicitur, ejus nominis ſeptimus. Eo cognito, Cæſar per legatos cum illis expo-

ſtulat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſtulat: ſimul Papam, ut ſibi de eo ſatiſfaciat, monet. Ille, ſe invitum, nihilque tale cogitantem, ad munus hoc eſſe pertractum, nec inaugurari voluiſſe reſpondet, ante, quam ipſe, cæterique Germaniæ Principes, Electionem approbaſſent. Ita Cæſarem placavit, & ipſius voluntate poſtea fuit confirmatus.

Miſſis deinde legatis in Germaniam, Epiſcopis aliquot, Synodum per illos habere volebat: Epiſcopi vero noſtrates illud recuſabant, quod contra morem & nationis privilegium eſſe dicerent. Cum hoc non ſuccederet, conciliis aliquot habitis per Italiam, decernit, ne ſacrifici habeant uxores, verum ut eas ab ſe dimittant, aut loco decedant. Hoc ſuum decretum in Germaniam emiſſum ad Epiſcopos, urgebat omnino ſanciri, conſtituta pœna: clerus autem, uti vocant, & ſacrificorum turba ſtrenue reclamabat, hæreticum vocans, qui tam impium dogma pro-
Mat. 19. poneret: Chriſti dictum videlicet eſſe, quod non omnes verbum iſtud ca-
1 *Cor.* 7. piant: Pauli dictum eſſe, ut, qui non continent, uxorem ducant: iſtum autem, poſthabito Chriſti verbo, & contempta

tempta Pauli authoritate, velle homines cogere, ut legitimum, & à Deo ſancitum uſum matrimonii, projiciant, & turpiſſimis flammis urantur, & in manifeſta flagitia ruant: ſe potius ab Eccleſiæ miniſterio diſceſſuros, quam à matrimonio.

Cum ille nihilo ſecius, identidem miſſis internunciis rem urgeret, & acriter inſtaret, Moguntinus Epiſcopus ei morem gerere cogitabat: & primo quidem leniter ſuos monebat: poſt autem Erphurdiæ, habito concilio, plane rem conficere volebat: ſed parum abfuit, quin impetu facto, trucidaretur.

Interea Cæſar, ut anni ſuperioris ignominiam ulciſceretur, quando circumſeſſus à Saxonibus, fuga ſibi ſalutem nocturno tempore quæſierat, arma parat, & rupta pace, quam anno ſuperiori fecerat, quantas omnino poteſt, copias colligit, & menſe Iulio Saxones, qui crebris legatis pacem fruſtra ſollicitarant, aggreſſus, ingenti prælio vincit, non abſque magna clade ſuorum, deſideratis ex prima nobilitate non paucis.

A victoria progreſſus, longe lateque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

que fines eorum populatur, & per internuncios, ut ſeſe dedant, hortatus, à ſua benignitate ſperare omnia jubet. ſed id fruſtra fuit, tametſi pauci quidam obtemperarunt. Saxonicum bellum gubernabant inprimis Halberſtatenſis Epiſcopus, Bucco, &. Bavariæ dux, Otho, profligatus à Cæſare.

Moguntinus iterum ſollicitatus à Gregorio VII concilium alterum habet, deque cleri cœlibatu denuo proponit: ſed eodem modo fuit exceptus ut nuper, inque magno verſabatur vitæ diſcrimine: quare cogitationem hanc omnem ſibi deponendam eſſe judicabat.

Saxonibus profligatis, exercitum Cæſar dimiſerat, & principes auxiliares: verum ea lege tamen, ut ad XI Kalendas Novembris iterum ſibi præſto eſſent armati. Cum is dies veniſſet, aderant plerique, & in his Epiſcopi multi, ſed non eo numero, quo prius. Ibi denuo Saxones de pace legatos mittunt, poſitis caſtris apud Northuſium. Cæſar hanc unam eſſe pacis rationem oſtendit, ſi ſeſe dedant: & quanquam illi quidvis facturi potius viderentur, quam hoc ipſum, tamen, cum interceſſores

& le-

& legati à Cæſare miſſi viri principes ampliſſime illis pollicerentur, fore nimirum, ut neque libertatis, neque bonorum facerent ullam jacturam, aſſenſerunt tandem, inque poteſtatem ejus venerunt Magdeburgenſis, Halberſtatenſis Epiſcopi, Bavariæ dux Otho, Saxoniæ dux Magnus, Fridericus comes Palatinus: deinde ex reliqua nobilitate quamplurimi.

Cæſar initio quidem cuſtodias illis poſuit non illiberales, verum poſtea diſcedens à pactis, in diverſa loca juſſit eos deportari, Bavariæ vero ducem Othonem deinde non ſolum liberavit, ſed perfamiliarem etiam habuit, reliquos autem, neque miſſos fecit, & ipſorum bona dedit aliis diripienda: deinde novis caſtellis atque propugnaculis extructis, omnino cervicibus imminebat & libertati Saxonum: toti vero adminiſtrationi per ſuam abſentiam præfecit Othonem Bavarum, qui genus ducebat à Saxonia.

Bambergenſibus deinde conſtituit Epiſcopum, & Colonienſibus: & Fuldenſibus Abbatem.

Delatus autem jampridem ad Papam fuit, hoc nomine potiſſimum, quod præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

præfecturas Eccleſiaſticas divenderet: itaque per legatos pontifex eum citat, ut intra certum diem Romæ ſit præſto, cauſamque dicat: ille autem Vormatiæ conventus agit Epiſcoporum & Abbatum: ibi decernitur, quia malis artibus ad pontificatum ille veniſſet, removendum eſſe loco: ſimulque per legatos hoc Romam nunciatur: ſed pontifex nihil eo commotus, & illum excommunicat, & Moguntinum, & Trajectenſem, & Bambergenſem Epiſcopos, inprimis, cum antea quoſdam ejus familiares excommunicaſſet, quorum conſiliis putabat eum ad ejuſmodi res impelli.

Porro, Germaniæ principes aliquot vehementer offenſi moribus ingenioque Cæſaris, præſertim, quod præter datam fidem Saxones odio tam obſtinato perſequeretur, conjurant in illum, eoque magis, quod ei ſacris eſſet interdictum: ideoque captivos deditios, quorum ipſi cuſtodiam haberent ab Cæſare demandatam, dimittunt, quod nulla fide ſe putarent ei devinctos.

Eodem tempore, quidam ex nobilitate per Saxoniam, concitatis aliis, & in

in ſuas partes adductis, caſtella paſſim exſtructa, partim vi, & imperio, partim deditione capiunt, & præſidiarios dimittunt incolumes, jurejurando prius obſtrictos, ne poſt in Saxoniam militarent.

Eo cognito, Cæſar, aſtuto quodam conſilio, reliquos principes captivos ultro dimittit, ut in Saxoniam reverſi, fidelem operam ei præſtarent in plectendis rebellibus: nec enim alia ratione facilius ad optatum finem ſe poſſe pervenire videbat, quam ſi factiones inter ipſos excitaret, & alteros ab alteris divelleret: ſed non reſpondit eventus: nam domum illi reverſi, quod perſpectum haberent ejus ingenium, conjunctis animis & viribus, pro communi libertate ſibi pugnandum judicabant: idem quoque dux Otho fecit, illo deſerto: cumque bonæ ſpei plenus per Bohemiam Cæſar in agrum Miſenum irruiſſet, Bohemcis copiis adjutus, certior factus de concordia Saxonum, & exercitu jam inſtructo, rebus deſperatis abiit.

Tunc demum Germaniæ principes conſtituta die, maximo numero conveniunt: venit etiam eo legatus Papæ,

& cau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

& cauſis explicatis, hortatur eos, ut alterum crearent, quod illi ſua ſponte facturi erant alioqui. Nam inde à teneris annis repetita Cæſaris vita, labem & dedecus & opprobrium imperii illum eſſe demonſtrant: & quia graviſſimis cladibus Rempublicam affecerit, abrogandum ei magiſtratum eſſe decernunt. In his anguſtiis ille poſitus, deprecari cœpit per legatos, atque ſupplicare. Poſt multam actionem hæc ei conditio proponitur: Iudicio ſe ſiſtat, & cognitioni ſubjiciat Papæ, quem Auguſtam evocaturi ſint ad Kalendas Februarias: abſolutionem impetret illius ante diem anniverſarium excommunicationis: niſi faciat, tota cauſa ceciderit: copias dimittat: Spiræ privatus interim vivat, parva cum familia: publicam rem nullam gerat, neque faſces vel imperii ſibi ſumat inſignia, donec legitime ſit deciſa controverſia. Recipit ille conditionem, & Spiræ dum eſſet, conſilium init adeundæ Italiæ, quo Papam ſibi mature placaret.

Ingreſſus iter cum uxore & filiolo, per Burgundiam atq; Sabaudiam, hyeme acerrima, non ſine ſumma difficultate vitæque periculo, vix tandem in

Italiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Italiam deſcendit, amanter exceptus à magnatibus & Epiſcopis ejus regionis, quod animo in Pontificem irato illum eo veniſſe putarent.

Pontifex interim, Germaniæ principum rogatu, ſuſceperat iter, & progreſſus aliquo uſque de Cæſaris adventu cognoſcit. Itaque ſubſiſtit, ut ejus rei cauſam intelligat.

Cæſar deinde, miſſa legatione ſplendida, & in hac fœminis aliquot illuſtribus, quas inter una ferebatur obſequentior eſſe Papæ, de abſolutione pontificem orat: gravate quidem ille primo, neque ſibi licere quicquam in eo facere dicebat, niſi coram adſint accuſatores: poſt multam actionem expugnatus demum precibus, non abnuit.

Cæſar autem, antequam in illius conſpectum veniret, totum triduum permanſit in arcis, ubi pontifex erat, area & veſtibulo, tenui ſimplicique cultu, depoſitis regiis inſignibus, nudis pedibus, & ad veſperam uſque jejunus. Quarto demum die admiſſus eſt: ibi tum has ei leges Papa proponit: ſiſtat ſe cognitioni ſuæ, reſpondeat accuſationibus principum, convictus ab Imperio decedat, neque vindictam ullo tempore

pore moliatur: interea vivat privatus: neque publico nomine aliquid gerat: fidem etiam & jusjurandum ſuis remittat: conſiliarios & familiares ab ſe removeat: ſi quid contra faciat, nullum fore, quod nunc ei detur beneficium, & principibus futurum eſſe liberum, ut mox alium ſibi deligant. Has leges ubi probaſſet ille, Papa miſſificat: & ut de criminibus intentatis ſeſe purgaret, panem azymum, quem corpus domini vocant, ſumit, magnis imprecationibus caput ſalutemque ſuam devovens, niſi confiƈta ſint ab adverſariis omnia: deinde Cæſarem, ſi principum criminationes objeƈtas eſſe falſas, & injuriam ſibi fieri putet, hortatur, ut idem ipſe faciat, & alteram conſecrati panis particulam ſumat: cum autem ille excuſaret, neque ſe commode jam hoc poſſe facere doceret, nihil amplius urgebat Papa, ſed exceptum convivio perhumaniter demiſit.

Ea re cognita, proceres Italiæ vehementer offenſi fuerunt, quod tam fœde tamque indigne ſe ſubmiſiſſet illi, qui peſſimis artibus Papatũ invaſiſſet, qui cędibus & adulteriis omnia polluiſſet: in ipſo, qui juſtitiæ ſit patronus, & ara præ-
ſidiam-

idiamque legum, omnem ſeſe ſpem habuiſſe collocatam, & non ſolum excommunicationem contemſiſſe, verum etiam in ejus gratiam acres cum Papa exercuiſſe inimicitias: nunc vero ipſum turpiſſimo plane ad omnem poſteritatem exemplo, gravem hanc & indelebilem Imperio maculam inuſſiſſe, cumque publico, tam Eccleſiæ, quam Reipublicæ hoſte, in gratiam rediiſſe. Hæc, & id genus alia multa jactabant, deque filiolo Cæſaris eligendo, Romamq; traducendo, & dejiciendo pontifice cogitabant.

Cæſar, eo cognito, nulla ſe ratione melius poſſe placare illos videbat, quam ſi à pactione diſcederet, & ipſis conjungeretur. Quod cum faceret, pontificis conſilia plane turbavit, ſic ut ille ſuſceptum in Germaniam iter omittere cogeretur.

Quod ergo proximum erat, Germaniæ principibus, quid actum eſſet, per legatos nunciat, utque Reipublicæ provideant, hortatur. Fuit hoc anno ſupra milleſimum ſeptuageſimo ſeptimo.

Rudolphus creatus Cæſar cæditur. Ann. cIↃ-LXXVII.

Principes ergo Rudolphum, Sueviæ ducem, creant Cæſarem: eum conſe-

crat

crat Moguntinus : in Germaniam autem revertens Henricus colligit copias: idem facit Rudolphus, qui Saxonum auxiliis potiſſimum nitebatur, & tertio conflictu graviter vulneratus, non multo poſt è vita deceſſit.

Henricus ab ea victoria conventus agit Brixiæ : fit decretum ab Epiſcopis, qui aderant, tam Italis, quam Germanis Gregorium non eſſe legitimum urbis Romæ Epiſcopum. Itaque ſurrogatur in ejus locum ArchiepiſcopusRavennas, Victor III. Eo facto decreto, Cæſar Romam contendit, Gregorium obſidet, fuga tandem dilapſum. Victorem III confirmat, ab eoque conſecratur.

Gregorio mortuo, qui fuit alter ab eo pontifex, Vrbanus ſecundus, Gergoviæ, Avernorum oppido, Claremontium vulgo vocant, ubi conventus erat multorum procerum, Philippo ejus nominis primo in Galliis regnante, bellumSaracenicum perſuadet. cujus deinde fuit imperator Godefridus Bulionius, qui feliciter multa geſſit, ac Hieroſolymam recuperavit.

Vrbani ſucceſſor, Paſchalis II, infeſtus quoque Cæſari fuit. Profecturus igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

igitur ejus rei cauſa in Italiam, filium ſibi ſucceſſorem Cæſar deſignat.

Is autem exſtimulatus ab aliis, & oblitus officii, quod natura nobis inſitum eſt, in ſummas anguſtias parentem conjecit, & abdicare ſe magiſtratu coegit, quum & Papam & pleroſque Germaniæ principes haberet ſui conſilii fa- Anno
ctique ſocios. Itaque Cæſar factus eſt, cIↄcxxI. Henri-
ejus nominis quintus, patre Leodii poſt cus. V.
mortuo in ærumnis.

Aliquot poſt annis in Italiam invadit, ingenti cum exercitu, ut diſſidium quod erat inter Rempublicam imperii & pontificatum, componeret, & ferro patefacta ſibi via, Romam demum venit.

Cæterum, inde à Conſtantino, Cæſares conferebant honores ac dignitates eccleſiaſticas;id autem ęgre tandem tulerunt pontifices opibus amplificati, quaſi rem indignam, eaque de cauſa pleræque ſimultates omnes inter ipſos exarſerunt.

Hic ergo Cæſar quum jus atque poteſtatem ſuam urgeret, magnus eſtRomæ natus tumultus, ita quidem, ut excitatus noctu Cæſar, ſubvenire ſuis, qui paſſim cædebantur in urbe, cogeretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Profligatis autem factioſis, Paſchalem II capit, neque prius, quam ſibi factum eſſe ſatis, dimiſit, ſancito fœdere: ſed, reverſo in Germaniam Cæſare, Pontifex à pacto diſcedit, quod ſanctiſſimis verbis juraverat, & Cæſarem excommunicat. Ea res multos Germaniæ principes ad rebellionem commovit, & in his præcipue Moguntinum.

Cæſar in Italiam profectus, legatos ad Pontificem mittit de pace, ſed inter agendum moritur pontifex: ei ſuccedit Gelaſius II. Cæſar, quod de electione non eſſet interpellatus, Romam venit, & alium conſtituit: Gelaſius ejectus, Cæſarem & Papam ab eo conſtitutum excommunicat: cumq; per Germaniam ejus legati defectionem ſuaderent, ac principes idcirco conveniſſent, demum redire Cæſar coactus eſt: ſed interea mortuo Gelaſio, Romani Calixtum II eligunt. Is loco deturbat eum, quem odio Gelaſii Cæſar creaverat, & intercedentibus nonnullis, cum Cæſare tranſigit.

Ann.cIↄcxxv. Lotharius III.

Henrico V ſuccedit Lotharius, ejus nominis tertius; è Saxoniæ ducum familia. Hunc Sueviæ dux Conradus oppugnabat, indigne ferens, ad Saxones rediiſſe

rediiſſe rerum ſummam, & in Italiam profectus, occupandi regni cauſa, cum interim Lotharius Germaniam teneret, deſtitutus auxiliis, domum rediit, pacemque cum Cæſare fecit.

Erat tum Romæ Pontifex Innocentius II. Huic adverſabatur Anacletus, & quoniam ampla natus erat familia, cedere fuit coactus Innocentius: verum implorato Cæſaris auxilio, reſtitutus eſt.

In Germaniam reverſus, & ibi rebus compoſitis, in Italiam redit Cæſar ingenti cum exercitu: civitates aliquot rebellantes domat, & in his Anconam atque Spoletum. Siciliæ regem Rogerium ex Apulia atque Campania profligat, & inde à Carolo Magno vix alius majora per Italiam egiſſe fertur.

In lucem quoque tunc revocatum fuiſſe traditur, bellorum tempeſtatibus oppreſſum, jus civile, quod Iuſtiniani Cæſaris mandatu conſutum eſſe diximus.

Succeſſorem habuit Conradum Sueviæ ducem. Bavariæ dux tum erat Henricus, cognomento Superbus, & idem Saxoniæ dux per matrimonium, quod Lotharii Cæſaris eſſet gener. Is impe- Anno cIↄcxxxviii. Conradus III.

rium affectans, & multa molitus in Cæſarem, proſcriptus fuit, ejuſque poſſeſſiones aliis conceſſæ. Henricus autem recuperata Saxonia, cum in Bavariam contenderet, mortuus eſt, relicto in cujus gratiam Saxones rebellabant Cæſari. nec id modo, verum etiam VVelpho, Henrici mortui frater, armis ſibi vendicabat Bavariam, ejecto Lupoldo, cui Cæſar eam provinciam dederat.

Paulo ante diximus, quemadmodum regem Siciliæ Rogerium Cæſar ejecerit: cum autem ad hunc modum tumultuaretur Germania, Rogerius occaſionem nactus, invaſit Siciliam, & Cæſaris præfectum exturbat: deinde VVelphonem magnis inſtigat pollicitationibus, ut pergat faceſſere negotium Cæſari: facit idem Hungariæ rex & ipſe Cæſarem metuens.

Tandem profectus in Saracenos, & amiſſo exercitu, domum reverſus, cum in Italiam proficiſci cogitaret, rebus omnibus inſtructis, Bambergæ mortuus eſt.

Fridericus Ænobardus.

Succeſſit ei fratris filius Fridericus Ænobardus Sueviæ dux, ejus nominis primus, heroici vir ingenii.

Is initio regni principes Germaniæ pacavit, & diſſidium illud, quod erat in Saxonia Bavariaque, ſuſtulit. poſt magno cum exercitu Italiam adit: Veronenſes, à quibus erat contemptus, mulctat, & exempli cauſa, primis aliquot laqueo gulam frangit. Circa Placentiam excubias ſibi fieri jubet, à principibus omnibus, imperii beneficiariis. Mediolanum obſidet, Aſtam diruit, Dertonem complanat. Anno cIↃ CLII.

Romam profectus, conſecratur ab Adriano IV: cives tumultuantes opprimit: Spoletum evertit, vaſtamque cædem facit: Longobardos domat, & ſuperatis inſidiis, quas Veronenſes ei collocaverant, in Germaniam redit: Palatinum principem, qui ſe abſente turbas excitaverat, ignominioſe mulctat: Bohemiæ ducem conſtituit regem.

Interea Mediolanenſes multa ſuperbe faciebant in vicinos, & Dertonam à Cæſare dirutam reſtaurabant. Itaque cum ingenti exercitu reverſus, Mediolanum expugnat, adjutus à Cremonenſibus, à Papianis, & Novatianis: capta urbe, parcitum eſt multitudini, principum Germaniæ interceſſu, qui-

bus illi ſupplicaverant. Longobardia tota in ſuam poteſtatem redacta, legibuſque conſtituta civitate, diſcedit ad alios ibi populos.

Poſt ejus abitum illi rebellant, leges præfixas contemnunt, munitiones ab eo factas demoliuntur. Rurſus igitur eo profectus, agrum totum populatur, & quicquid ipſorum ditionis erat, evertit.

Interea graves fiunt adverſus illum per Italiam conſpirationes: in his etiam erat is, quem diximus, Adrianus Papa, qui cum plane ſtatuiſſet eum excommunicare, mortuus eſt.

In Italiam tertio profectus Cæſar, Mediolanum funditus evertit, rebellionis authores capite mulctat, reliquam multitudinem in exilium ire cogit, & Romam obſidens, magnam exercitus partem ex morbi contagione deſideravit. Soluta igitur obſidione, & per Hetruriam collocatis præſidiis, Spoleti, Anconæ, Ravennæ conſtitutis pro ſuo arbitratu, qui rempublicam gererent, in Germaniam redit.

Adriano Pontifice mortuo, duo de principatu contendebant, abſente Cæſare, Victor & Alexander III. in Victorem

rem Cæſar quidem magis inclinabat: ſed Alexander competitorem, poſt etiam augeſcente diſſidio, Cæſarem excommunicat.

Eam occaſionem conſpicati Mediolanenſes, rebellionem faciunt, Cæſariſque præfectos multis Italiæ locis ejiciunt, quoſdam etiam laqueo ſuſpendunt. Regreſſus igitur in Italiam, dubio marte cum illis confligit: pontifex belli ſocius profugit Venetias.

Facta demum pace per inducias, in Aſiam profectus adverſus Chriſtianæ religionis hoſtes, & oppreſſus impetu fluminis, in quod lavandi cauſa ſeſe demiſerat, periit.

Succeſſor ei fuit filius Henricus, ejus nominis ſextus. Is mortuo Siciliæ rege, Gulielmo, Rogerii filio, quum in Italiam ſecundo veniſſet, Apulia & Calabria devictis, Neapoli quoque capta, Siciliam domat, magnis ibi relictis præſidiis propter mobile gentis ingenium. Anno cIɔxcI. Henricus VI.

DeindeRavennæ & Anconæ, perque Apuliam &Hetruriam, optimates conſtituit: cum deinde filium ſuum Fridericum, adhuc infantem, imperii ſucceſſorem deſignaſſet, de voluntate Ger-

maniæ Principum, in Siciliam profectus, vitam finiit.

Et quoniam ætate puer erat Fridericus filius, ut dictum eſt, plerique omnes Philippum, ejus patruum, ſuſcipiendum judicabant: ſed vehementiſſime Romanus pontifex obſtabat, Innocentius III.

Philippus. Diviſis autem principum animis, cum hi Philippum, alii vero Saxoniæ ducem Othonem, crearent, magnus ex ea re motus fuit exortus, præſertim ad oram Rheni. Philippus vero, partim armis, partim humanitate ſumma deduxit adverſarios ad officium: ac deinde pacem cum pontifice quoque fecit, quem expertus erat infeſtiſſimum.

Anno cIↃcXcIX.

Anno cIↃccIX.

Otho. Occiſus deinde in cubiculo, ſucceſſorem habuit eum, de quo diximus, Othonem, Saxoniæ ducem, qui in pontificis odium incurrit, quem prius habuerat amiciſſimum. Tandem etiam excommunicatus eſt ab illo, ideoq; habitis comitiis, principes electores à pontifice ſollicitati, ut aliũ crearent, Henrici ſexti filium, Siciliæ regem, Fridericũ, cui fidem dederant adhuc infanti, ut paulo ſupra diximus, evocant è Sicilia.

Occur-

Occurrit quidem illi Cæſar Otho cum exercitu ad Rhenum, ut tranſitu prohiberet: ſed ejectus, & in Saxoniam reverſus, mœrore, ut creditur, interiit.

Atque ita Fridericus eſt factus Cæſar, ejus nominis II, Friderici Ænobardi Cæſaris è filio nepos. Anno cIↄ ccxII. Fridericus II.

Innocentius tertius, de quo dictum eſt ante, concilium habuit Romæ, quod Lateranenſe vocant: ibi decretum inter alia fuit:

Vt Chriſma ſimul & Euchariſtia, quam dicunt hoſtiam, ſub clavi ſerventur.

Vt quotannis privata fiat confeſſio peccatorum.

Vt electio, facta per civilem magiſtratum in ſacris beneficiis, vim nullam habeat.

Ne, qui ſunt ordinis Eccleſiaſtici, fidelitatem iis, qui laici dicuntur, ſine cauſa promittant.

Ne conſtitutiones principum Eccleſiis præjudicent.

Vt ab omni contributione ſint immunes Eccleſiaſtici.

Ne tributa ſolvantur ante decumas.

Ne divorum reliquiæ monſtrentur extra capſulam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Adhæc grave tum erat inter Græcos atque Latinos diſſidium: nam ſuper quibus aris Latini miſſificaſſent, eas contrectare Græci nolebant, niſi prius laviſſent eas & expiaſſent: deinde baptiſatos à Latinis, rebaptiſabant. Fit ergo decretum, ut ad Eccleſiam Romanam matrem ſuam revertantur, quo ſcilicet ovile ſit unum & unus paſtor: niſi pareant, excommunicati priventur ordine.

Romam profectus Fridericus, ab Honorio III conſecratur. Qui paſſim erant per Italiam rebelles, domat, quoſdam autem proſcribit. Ex iis nonnulli Romam confugiunt, & pōtificis opem implorant. Ea res maximi diſſidii dedit occaſionem: nam ſuos adverſarios habere portum ibi atq; domicilium Cæſar moleſtiſſime tulit.

Gliſcente odio, filium ſuum Henricum, de conſilio principum, deſignat imperii ſucceſſorem, & principes Cremonam evocat ad conventum: ſed cum aditu prohiberentur factione pontificis & Longobardorum, in Apuliam Cæſar revertit, & aliquanto poſt moritur pontifex, eique ſuccedit Gregorius IX, qui Cæſarem excommunicat,

nicat, quod profectionem in Turcas, cui ſe voto adſtrinxiſſet, non ſuſciperet.

Cæſar deprecatus offenſionem, ſeſeque purgans, cum nihil proficeret, Romam petit, Pontificem dejicit, ejuſque ſocios graviter mulctat, & altero indicto Ravennæ conventu, impeditur à pontifice profugo, qui paſſim ei multos excitaverat adverſarios.

Mortua demum uxore, Cæſar, ut promiſſa præſtaret, ac Reipublicæ conſuleret, profectionem in Aſiam ſuſcipit: per ipſius abſentiam vero, pontifex bellum facit, & Apuliam occupat. Re feliciter geſta, multiſque locis recuperatis, & in his Hieroſolyma, certior factus de Italiæ ſtatu Cæſar, pactuſque cum hoſte decem annorum inducias, redit cum exercitu, ſuaque facile recuperat. Pontifex novo fœdere ſe communit Italiæ procerum, quos Cæſar mulctaverat, ac deinde rurſus eum excommunicat, quod cum hoſte pepigiſſet.

Cæſar quietis amans, per legatos agit de pace, quam vix demum impetravit, ac in Germaniam idcirco redit. Pontifex autem, cum naturam mutare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

tare non poſſet, vaſtato Viterbio, Cæſarem rurſus excommunicat. Ea re commotus vehementiſſime Cæſar, fremens & iratus in Italiam redit: per Hetruriam, per Vmbriam, per Longobardiam, per oram Paduanam, mulctat omnes rebelles: pontifex idcirco ingeminat excommunicationem, & Venetos fœdere ſibi conjungit. Cæſar per Italiam graſſatus, & pleriſque omnibus ad officium reductis, Romam obſidet, neque multo moritur poſt Gregorius pontifex, cum Ravennam ſuos evocaſſet ad concilium, quo tamen illi, viis omnibus obſeſſis à Cæſare, pervenire non poterant: quidam etiam capti fuerunt.

Hic ille eſt, qui Decretales, uti vocant, Epiſtolas conſarcinavit, magnam juris pontificii partem, plurimis onuſtam commentariis. Qua quidem in re mirum videri poſſit, eſſe homines, qui tantum elaborare velint, ut ea, quæ parum apte, perperam etiam & minus prudenter atque pie, ſed & ridicule dicta ſunt, tanquam oraculum aliquod mordicus arripiant, & in iis interpretandis, enucleandis, veſtiendis, omnem operam & ætatem conſumant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

quaſi eo conducti eſſent, ut alienam ſtultitiam & errorem, vigiliis & labore ſuo maximo defendant, & in alterius impudentia, ſui pudoris exiſtimationem amittant.

Illud quod Gratiani decretum vocant, diverſis locis habet inter alia: Ex decretalibus capita quædam.

Sequendam eſſe regulam Eccleſiæ Romanæ, quæ ſit beati Petri ſedes.

Non licere concilium habere, niſi permittente Romano pontifice.

Leges Eccleſiæ Romanæ ſervandas eſſe, tanquam ipſius Petri voce pronunciatas.

Quod Eccleſia Romana jugum imponit, etiamſi tolerabile non ſit, eſſe perferendum.

Eccleſiæ miniſtros debere caſtitatem promittere, ne videlicet ducant uxores.

Ei qui non habet uxorem, licere concubinam habere.

Papam in ſuo munere negligentem & remiſſum, nocere quidem, tum ſibi, tum aliis, veruntamen à nemine poſſe judicari, quod omnes ipſe judicat.

Imperatorem debere ſubeſſe Papæ, non præeſſe.

Reli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Reliquos omnes mortales ab hominibus judicari, Papam vero, Petri ſucceſſorem, à ſolo Deo.

Papæ licere populum eximere à fide & jurejurando, quo principi ſuo tenentur.

In Gregorii decretalibus epiſtolis, & Sexti Bonifacii & Clementinis, & Extravagantibus, uti vocant, eſt inter cætera:

Decretis conciliorum authoritatem Papæ non ſubjici.

Pontificis eſſe; Cæſarem electum approbare, vel minus idoneum rejicere.

Duo præeſſe mundo luminaria magna, ſolem atque lunam: ſolis loco Papam eſſe, Cæſarem vero Lunæ.

De adulterio & aliis criminibus, quod minora ſint, Epiſcopis licere cum iis, qui deliquerunt, agere remiſſius.

De Eccleſiæ Romanæ privilegiis Papam ſolum cognoſcere.

Excommunicatorum oſſa jam ſepulta debere exhumari & projici.

Papæ licere Imperatorem removere loco & magiſtratu.

Cæſarem teneri, ut fidem & fide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

litatem pontifici præſtet per jusjurandum.

Eccleſiaſticos oportere ſolutos eſſe ac liberos ab omni ſumptu, moleſtia, munere.

Poſt mortem poſſe aliquem declarari hæreticum, ejuſque bona publicari.

Filios hæreticorum ad præfecturam ullam civilem aut ſacram non debere admitti.

Ad ſalutem eſſe neceſſarium, ut omnes homines Pontifici Romano ſubſint.

Hæc paucula, ex ingenti acervo deſumpta, cujuſmodi ſint, nemo ſanæ mentis eſt, qui videat.

Lex eſt, ut eam definiunt homines doctiſſimi, ratio ſumma inſita in natura, quæ jubet ea, quæ facienda ſunt, prohibetque contraria: Lex autem omnis ad communem utilitatem referri, & legiſlator ſic erga multitudinem atque Rempublicam affectus eſſe debet, ut pater ſuos erga liberos: quid autem in iis, quæ dicta ſunt, ſimile apparet? Ea vero non excuſare tantum, ſed etiam veſtire, & ornare, & illuſtrare novis commentationibus, & quidvis dicere

Cic. 1. de legibus.

Cic. 2. de legibus.

dicere potius, quam pati dignitatem illorum imminui, quæſo, cujus hoc eſt impudentiæ? ne quid gravius dicam.

Si faſtus & avaritia, & dominandi cupiditas, & literarum inſcitia perſuaſit illis, ut ejuſmodi facerent decreta, ſi ſententiis ipſi variant, nec alii volunt aliorum adſtringi legibus, quod pari ſint poteſtate præditi, quæſo, cur te maceras, ut diſtorta & repugnantia componas & concilies?

Omitto pelagus illud, aut ſentinam verius, eam videlicet juris papiſtici partem, quæ beneficiorum, uti vocant, & bonorum ſacrorum nundinationem continet. Quis enim fraudes atque technas enumerare poſſit? ne ipſi quidem, qui plurimis annis in eo mercaturæ genere verſati ſunt. ſatis etiam omnes intelligunt aut norunt, quando novæ ſemper excogitantur: ſed hoc argumentum & tempus aliud, & librum ſingularem poſcit: nunc ad propoſitum redeamus.

Vt Fridericus Cæſar, ita Galliæ quoq; rex Ludovicus, ejus nominis nonus, in Syriam & Ægyptum cum exercitu penetravit, & poſt in obſidione Tunetæ urbis, vitam finiit; anno ſalutis MCCLXX.

Eo

Eo regnante, Guilielmus, Epiſcopus Pariſinus, quæſtionem propoſuit de beneficiis Eccleſiaſticis. re palam diſceptata, vicit ea ſententia, non eſſe fas cuiquam habere plus uno: ſed ejuſmodi decreta, ſatis eſt recitaſſe tantum atque ſcripſiſſe.

Gregorio ſucceſſit Innocentius IV; ad quem velut hæreditaria ſucceſſione, venit odium Cæſaris. Itaque Lugduni indicto concilio, Cæſarem evocat, non venientem excommunicat, dignitate privat, hortatus Germaniæ principes, ut alium eligant: & hoc ejus decretum eſt, inter alia, typis excuſum, quemadmodum & Cæſaris quædam exſtant ad diverſos reges Epiſtolæ, quibus & pontificum iniquitatem, &ſuam prolixe demonſtrat innocentiam.

Decreverat Cæſar proficiſci Lugdunum, & periclitari fortunam: ſed orta denuo rebellione per Italiam, vires omnes eo convertit, & cum minus feliciter res gereretur, in Apuliam reverſus, cœpit languere, ac demum mortuus eſt.

Alii periiſſe veneno, alii ſtrangulatum fuiſſe dicunt à filio ſuo notho, Manfredo, qui Italiam poſt invaſit.

Erat

Erat tunc magni nominis Azo juriſconſultus, quem deinde ſecuta fuit ingens illa ſcriptorum turba, qui violato Iuſtiniani Cæſaris edicto, gravi quidem illo atque ſevero, mundum referſerũt innumerabilibus libris, unde nunc petenda ſunt ea, quæ veteres illi copioſiſſime doctiſſimeque tractarant.

Hor. l. 1. Sat. 1. Terent. Phorm. Actu. 2. Scen. 4.

Nam aliorum alii ſcrinia compilant: neq; ſcribendi finis eſt ullus aut modus, & opinionibus contrariis omnia redundant, ut proprie locum hic habeat, quod ſenex ille dicit quum treis de jure conſuluiſſet: ***Feciſtis probe, incertior multo ſum, quam dudum.***

Ter. Eun. Act. 5. Scen. 6.

2 de leg.

Omitto technas, quæ plures quotidie excogitantur. Plane enim hic accidit, quod Comicus inquit: ***Vt in aſtu veniat aliud ex alio malum.*** Præclare multa legibus eſſe conſtituta, ſed ea Ireconſultorum ingeniis pleraq; corrumpi, Cicero queritur, atque depravari: quid ſi nunc viveret, & pyramides illas librorum & praxin noſtram, & ſacrarium illud legum, tam fœde pollutum, miſereque contaminatum eſſe videret? Quanquam ſane, ſicut alias artes omnes in lucem Deus hac noſtra memoria reduxit, ita quoque multos excita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

vit, qui bonarum literarum inſtructi præſidio, non pœnitendam operam in hac etiam parte collocant, ut rem videlicet pulcherrimam, hominumque ſocietati plane neceſſariam, imo donum cœleſte, depromptum & hauſtum ex mediis Philoſophiæ fontibus, nitori ſuo reſtituant & æquitati. Qui quidem ipſorum conatus, publicam non modo laudationem, ſed remunerationem quoque meretur.

Cicer. 1. de legib.

Ab ejus morte per annos XXII fere fuit interregnum, quum ſubinde alii & alii eligerentur, qui tamen in ea temporum perturbatione ſummam rei non tenebant.

Ann. cIↃ. CCLIV.

Interea regnum Neapolitanum à familia Friderici Cæſaris in poteſtatem Gallorum devenit, ac poſt etiam Sicilia. Nam Gallicis armis tum nitebantur pontifices: quamquam deinde graviſſima bella ſuper his regnis orta ſunt inter Arragoniam & Andegavenſem Gallicam familiam: Verum hæc non ſunt hujus loci.

Cum in eo ſtatu fluctuaſſet tot annis Reſpublica, ſicut dictum eſt, Rudolphus Habsburgius creatur Cæſar. Is initio regni, motus, qui paſſim erant per

Anno cIↃ CC-LXXIII. Rudolphus Habsburgius.

per Germaniam, componit: inde conventibus aliquot actis, Bohemiæ regem Ottacarum rebellantem invadit, & ad pacis conditiones cogit, quas tamen ille, ſuæ conjugis impulſu, non multo poſt violat, & in Auſtria ſecundo congreſſus in prælio interficitur.

Rudolphum adjuvabat Vngariç rex, Ladiſlaus Chunus.

Pace demum facta cum Bohemis per matrimonia, Cæſar filio ſuo Alberto Auſtriam dedit, quam multis annis Bohemiæ rex poſſederat.

Refert huncapologum Plato in Alcibiade priore, & Horat. lib. 1. Epiſt. 1.

Impeditus autem variis Germaniæ negotiis, non eſt in Italiam profectus: quanquam alioqui non multum huc inclinabat: & per jocum fertur narraſſe fabulam aliquando de vulpe, quæ leonem ſimulate ægrotantem, quodam in ſpecu, non adibat, quod veſtigiis aliorum animantium terreretur, ex quibus nulla rediiſſent. Præfectum tamen in Italia conſtituit, ac velut imperii vicarium: deinde Flaminiam & Exarchatum, de quo non ſemel diximus, Eccleſiæ Romanæ confirmaſſe traditur, quum tenuis admodum fructus ex iis locis ad ipſum rediret.

Perpetuis enim ſimultatibus & Pa-

parum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

parum inimicitiis defatigati Cæſares, facti ſunt paulatim remiſſiores. Nec enim prius acquieverunt pontifices, quam illos extra fines Italiæ ſubmoviſſent, & quia regum Galliæ præſidiis fere nitebantur, ac per Epiſcopos Germaniæ factionem alebant, effecerunt tandem, quod pridem animo concupiverant.

Hic vero memoria repetendum eſt, quæ facta ſit rerum viciſſitudo, quando illi qui beneficio Cæſarum incolumes fuerunt, vitamque tolerarunt, & locum ſuum atque dignitatem retinuerunt, amplificati bonis illorum atque munificentia, dominatum ſibi ſumpſerunt in eos, & patrimonio quoque fraudarunt. Non ſolum enim Italiæ bonam partem occuparunt, ſed Siciliæ quoque reges atque Neapolis arcte ſibi devinxerunt. Nam hi & tributum illis annuum dependunt, & dignitatem imperatoriam ſuſcipere prohibentur, niſi permiſſu illorum; & quum in poſſeſſionem ab iis mittuntur, hoc ipſum jurant inter alia.

In Rudolphi tempus incidit illa memorabilis Gallorum clades per Siciliam. Quum enim inſulam hanc tenerent, Veſperæ Sicilianæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

& more militari multa facerent inſolenter atque libidinoſe, per occultam conjurationem, dato ſigno, paſſim trucidati fuerunt omnes, cum ad preces veſpertinas campanę impellerentur. Facinus hoc vulgo vocant veſperas Siculas: Fuit hoc anno MCCLXXXI die Paſchatis.

Accepta pecunia, Rudolphus Italiæ civitates multas, quæ ditiones erant imperii, liberas & immunes fecit, Bononienſes, Florentinos, Genuates, Lucenſes & alios.

Convocatis deinde Francofurtum principibus, filium ſuum Albertum deſignari ſibi ſucceſſorem fruſtra petebat.

Ann. cIↄccxcII. Adolphus Naſſov.

Mortuo ſucceſſit Adolphus familiæ Naſſovicæ, qui non multo poſt inimicitias exercere cœpit cum Alberto, Auſtriæ duce. quumque ſuis moribus Germaniæ principes admodum offenderet, ac ipſum quoque Moguntinum, cujus opera factus erat Cæſar: loco removetur, & eligitur Albertus, Auſtriæ dux, Rudolphi filius, qui, contractis copiis, & adjutus à principibus, Adolphum petit, & commiſſo prælio, in agro Spirenſi, Adolphus ab Alberto graviſſime ſauciatus,

Anno cIↄccxcVIII. Albertus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ciatus, à reliqua multitudine poſt interficitur.

Poſt eam victoriam Albertus, confirmandi ſui cauſa, ne quis priorem electionem eſſe vitioſam diceret, ſolenniter creari Cæſar petiit. Ea re perfecta, Bonifacius octavus pontifex reclamabat, neque ratum habere voluit, quod reliqui principes feciſſent.

Quum autem aliquando poſt gravissimum eſſet natum diſſidium inter ipſum, & Philippum Pulchrum, Galliæ regem, approbavit Albertum, in ejuſque familiæ laudem multa dicebat. Albertus demum à ſuis propinquis interfectus eſt, quum rebus omnibus inſtructus, iter ſuſcepiſſet, ut Bohemis filium ſuum Fridericum obtruderet regem.

Bonifacius hic Gregorii noni decretalibus epiſtolis, quæ libris quinq; continentur, alterum volumen adjecit, quod ſextum vocat. Inter alia ſtatuit, licere Pontifici abdicare ſe papatu. Nam Ann. cIↄ-ipſe illud Cæleſtino V, cui ſucceſſit, per- CCCVIII. ſuaſiſſe ſcribitur.

Ab Alberto fit Cæſar, Henricus, Henricus VII. ejus nominis ſeptimus, è familia Luceburgica. Is filio ſuo Iohanne, per matrimonium facto Bohemiæ rege, proficiſcitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ciſcitur in Italiam, cujus quidem ſtatus tunc erat miſerrimus. Nam inde à morte Friderici II Cæſaris, per annos circiter LVII neglecta fuit à noſtris Imperatoribus Italia: quo factum eſt, ut varie dilaceraretur ab iis, qui potentiores erant, præſertim à Guelphis & Gibellinis, quæ duæ factiones plurimas habent iis in locis clientelas.

Primum ergo per Longobardiam præfectos conſtituit oppidis ac municipiis, & jurejurando ſibi populos adſtringit: deinde Mediolani commoratus aliquandiu, fruſtra conatus eas, de quibus modo dixi, factiones conciliare: cumque ejus urbis præfectus, Turrianus, illum ex improviſo cogitaret opprimere, patefacta conjuratione, & repulſis adverſariis, Vicecomiti præfecturam urbis committit.

Quæ ſunt ejus regionis urbes, omnes illius fidei ſe permittebant atque poteſtati, ſola Brixia rebellabat, quam longa captam obſidione, mœnibus nudavit. Inde per Genuam profectus, & Piſis facto itinere, Romam venit, coronatus ab aliquot Cardinalibus, quoniam Pontifex Romanus, Clemens, urbe relicta, migraverat in Galliam,

&

& Avione habitabat.

Quum ab eo jusjurandum exigerent Cardinales, quod pontifici præſtandum eſſe dicerent, ille recuſabat, neque tale voluit eſſe quo Papæ devinciretur. Ea re cognita pontifex, augendæ potentiæ cauſa, formulam illam generalem jusjurandi latiſſime poſt explicavit, & reliquis decretis, quæ nunc exſtant, inſeruit. Nam ipſe quoque leges multas compoſuit, quæ nomen ab eo retinent, & Clementinæ dicuntur.

Ad hoc tempus, illi, qui Templarii vocantur, quorum ingentes erant opes, eodem impetu, diverſis locis trucidati fuerunt, & extincti. Galliæ rex Philippus Pulcher, magnam facultatum ipſorum partem, permiſſu Pontificis occupavit. Damnatum deinde fuit nomen eorum atque memoria: & in concilio Viennenſi, quod per Galliam erat, ipſorum poſſeſſiones attributæ fuerunt iis, qui Rhodii dicuntur equites.

Templarii trucidati.

Rhodii equites.

Hoc etiam tempore, & Papæ Clementis authoritate, fuit Aurelianenſis Academia inſtituta.

Mortuo tandem Henrico non abſque graviſſima veneni ſuſpicone, ſepultoque Piſis, acerrimæ contentio-

nes ortæ ſunt in Germania ſuper electione.

Ann. cIↄ-cccxiv. Contentio de Imperio, inter Fredericum & Lodovicum.

Nam de principatu contendebant Fridericus Auſtriæ dux, Alberti Cæſaris filius, & Ludovicus, Bavariæ dux: Ludovicum Aquiſgrani, Moguntinus Epiſcopus: Fridericum vero Bonnæ, Colonienſis inaugurabat: Ioannes autem XXII Pontifex Romanus utrumque ſalutabat Cæſarem: in Fridericum tamen propenſior. Quæ quidem res magis etiam ſimultatem incendit. Collectis utrimque copiis, magna vi dimicatur ad Eſlingam, Sueviæ oppidum, ſed æquo fere marte: deinde rurſus majori impetu in Bavaria: quo quidem in prælio captus eſt Fridericus, bona ſuorum militum parte deſiderata. Dimiſſus tandem, domumque reverſus, aliquot poſt annis moritur.

Ludovicus.

Ludovicus ergo rerum potitus, Italiam cum exercitu petit, quamvis invito pontifice: municipiis & oppidis paſſim conſtituit præfectos: deinde Mediolani coronatur ab Archiepiſcopo, & miſſis Avenionem legatis ad Papam ſemel atque iterum, de ſolenni inauguratione, cum non impetraret, Romam proficiſcitur, ubi Mediolani res

conſti-

conſtituiſſet. Magna cum gratulatione exceptus Romæ, coronatus eſt, ab uno & altero Cardinali. Cumque pontifex ingeminaret excommunicationem, ille de concilio procerum, Papam alterum creat. Ad hunc modum flagrabat odium inter eos longe vehementiſſimum: & intercedebant graviſſimæ utrimque criminationes.

Annales Galliæ tradunt, Carolum Pulchrum, regem, Philippi filium, omnium primum Iohanni Papæ decumas in Galliis permiſiſſe bonorum ſacrorum, & prædam inter ipſos fuiſſe diviſam, pontificem autem hoc ſollicitaſſe potiſſimum, ut in Cæſarem ei pecunia ſuppeteret.

In Germaniam reverſo Cæſare, moritur Papa: ſucceſſor ejus Benedictus XII Cæſarem & ipſe excommunicat, & dignitate privat.

Francofurtum ergo convocatis principibus, Cæſar de Pontificum injuriis queritur, fidei ſuæ rationem exponit, vetuſtas imperii leges profert & explicat: ſimul oſtendit, quam nihil ad Epiſcopum Romanum pertineat imperii res publica: nam qui de voluntate principum ſit electus, eum eſſe revera Cæ- *Cæſaris querela de Pontificibus.*

ſarem, etiamſi nullus interveniat pontificis vel aſſenſus, vel conſenſus, vel conſecratio: totum enim iſtud, quandam eſſe ceremoniam, quæ paulatim irrepſerit, & nunc nimium aucta ſit, non abſque magno imperii tum dedecore, tum detrimento.

Mortuo demum Benedicto, ſuccedit Clemens VI; qui longe fuit omnium violentiſſimus, & conditiones proponit vehementer ignominioſas, iiſque repudiatis, acerbior multo factus, graviſſime monet principes, ut alterum eligant, ejuſque rei tempus etiam præfinit: niſi faciant, ſe daturum operam, ne diutius Eccleſia patrono careat & advocato. Fluctuante ad hunc modum Republica, quum interea mortem obiret Ludovicus, eligitur Bohemiæ rex, Carolus, Iohannis filius, Henrici VII nepos.

Carolus IV. Ann. cIↃ-CCCXLIX.

Paulo ante hoc tempus maximi belli nata fuit inter Gallos & Anglos occaſio. Cum enim Carolus Pulcher Galliæ rex, non relictis liberis maribus, è vita diſcederet, quod fuit anno MCCCXVII, Eduardus Angliæ rex, ejus nominis tertius, quod eſſet Caroli ſororis Iſabellæ filius, regnum ſibi deberi conten-

contendebat: proceres autem Galliæ, qui dicuntur Pares, ad Philippum Valeſium, mortui regis Caroli patruelem, rei ſummam deferunt, excluſo non ſolum Eduardo, ſororis filio, ſed etiam regis filia Poſthuma, quod ejus regni hæreditatem ad filias minime pertinere dicerent. Hinc bellum graviſſimum, quod ne nunc quidem eſt conſopitum.

Carolus ejus nominis quartus, Cæſar, initium habuit regni turbulentum. Delata fuit etiam ſumma rerum Eduardo Angliæ regi, verum is impeditus bello Gallico, recuſaſſe traditur.

Poſt varias deinde ſimultates in Germania ſedatas, Carolus in Italiam proficiſcitur, deque conſenſu Papæ Innocentii VI, qui in Galliis erat, Romæ coronatus ab aliquot Cardinalibus, ea lege, ne vel Romæ, vel in Italia diutius hæreret, Mediolanum redit, & familiæ Vicecomitum, qui tunc Mediolani multum poterant, conceſſit, ut per Longobardiam eſſent Cæſaris perpetui vicari: cujus quidem beneficii cauſa, ingentem pecuniæ vim ab illis accepit, nec ab iis modo, verum ab aliis etiam populis, quibus aliquid eſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ſet largitus. Quæ ſane res imperii vires, ea quidem in regione, plurimum enernavit.

Ex Italia poſtquam rediit, conventum egit principum, & decretum illud imperii fecit, quod bullam auream vulgo vocant: poſtremo filium ſuum VVēceſlaum, Imperii ſucceſſorem deſignavit, quod magnis largitionibus vix tandem obtinuiſſe ſcribitur, neque multo poſt mortuus eſt.

Wenceſlaus.

Ipſo Rempublicam gerente, Galliæ rex, Iohannes, Phlippi Valeſii filius, commiſſo prælio cum Anglis, qui tunc bonam Aquitaniæ partem, & urbem Burdegalam tenebant, captus non procul à Pictavio fuit, cum natu minimo Philippo, qui poſtea Burgundiæ dux fuit, cognomento Fortis, vel Audax. In eo prælio ex prima nobilitate complures occubuerunt. Annalium ſcriptores tradunt, Anglos fuiſſe non ſupra ſeptem millia, quum Galli maximis copiis eo veniſſent, ad ſexaginta circiter millia: fuit hoc anno MCCCLVI duodecimo Kalend. Octobris. Deductus in Angliam rex captivus, anno ſeptimo poſt vitam ibi finiit.

VVenceſlaus natura & educatione,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

& vitæ genere admodum vitioſus, ut quidem de illo proditum eſt literis, plane Rempublicam neglexit. Accepta pecunia, Ioannem Galeatium, ex Vicecomitum familia, Mediolani ducem & Inſubriæ conſtituit, hominem avarum & crudelem.

Ann. cIↄ-ccclxxix Ignavus Cæſar.

Eo regnante, Iagello, dux Lituaniæ, poſt mortem Ludovici regis, creatur Poloniæ rex de voluntate procerum. ejus, qui nunc ibi rerum potitur, Sigiſmundi II proavus, tunc primum ſacro fonte initiatus, vocatus Vladiſlaus.

Iagello Poloniæ Rex.

Vngariæ rex autem Sigiſmundus, prælio victus fuit à Bajazete Turcarum Imperatore, ad Nicopolim, tertio Kalendas Octobris.

Galliæ rex Carolus, ejus nominis ſextus, inſignem equitatum auxilio miſerat in Vngariam, ductore Ioanne Philippi Audacis Burgundiæ ducis filio: qui captus eo prælio fuit, & adductus ad Turcam, in maximo vitæ diſcrimine, quod tamen evaſit. Id autem ſic accidiſſe ferunt Galliæ ſcriptores Annaliũ: Erat Bajazeti familiaris quidam Phyſiognomus, ex eorum grege, qui ſe profitentur hominum mores naturaſque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoſcere: is

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

contemplatus captivum, autor fuit Imperatori atque ſuaſor, ut eum dimitteret incolumem: fore enim, ut, domum reverſus, maximum excitaret incendium, quo bona pars eſſet Europæ vel orbis Chriſtiani conflagratura. Sic ille perſuaſus, hominem dimittit, & reliquos ex nobilitate captivos, ubi precium perſolviſſent liberationis ad ducenta coronatorum aureorum millia.

Cum in Galliam rediiſſet ille, ſimultatem cœpit exercere cum Ludovico, Aureliano duce, fratre regis. Nam is per valetudinem regis, prope deploratam, volebat Rempub. gerere, quod proximus eſſet agnatus: Burgundus vero, quod & patruelis eſſet regis, & ætate præcederet, mortuo jam patre Philippo, ſibi potius deberi contendebat adminiſtrationem. Augeſcente igitur indies magis atque magis offenſione, dux Aureliæ tandem, nocturno tempore, Lutetiæ fuit interfectus, à cæna domum rediens. Erant autem à duce Burgundiæ ſubmiſſi percuſſores, quod nec ipſe poſtea diffitebatur, & factum etiam defendebat. Fuit hoc anno MCCCCVII, nono Kalend. Decembris.

Anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Anno duodecimo poſt, quum pacificandi cauſa dux Burgundiæ veniſſet ad locum conſtitutum, per fidem circumventus à quibuſdam Aureliani ducis mortui familiaribus, qui conjuraverant in ejus caput, fuit interfectus, præſente Carolo Delphino, regis filio, qui diſceptationi cauſæ præerat.

Hoc illud eſt ſeminarium belli, quod inde ab eo tempore inter familias illas duas, ad hanc noſtram ætatem uſque ſubinde revireſcit.

Cum propter ignaviam contemptus eſſet VVenceſlaus, principes ei magiſtratum abrogant, & Bavariæ ducem Robertum Palatinum eligunt. Anno cIɔcccc. Robertus.

Is ad emendandum ea, quæ VVenceſlaus peccaſſet, animum ſtatim adjecit, neque ratum habere voluit, quod ille Iohanni Galeatio conceſſerat, & Inſubriam denuo cogitabat in ditionem Imperii redigere: cumque propter hanc, & id genus alias cauſas in Italiam contenderet, impeditus fuit, & repulſus ab eo, quem diximus, Galeatio.

Valde tum erat turbulentus Italiæ ſtatus, Caroli & VVenceſlai potiſſimum culpa, qui nimium iis populis in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

dulſerat. Nam, præter Galeatium nuper factum Mediolani ducem, Veneti etiam & Florentini, & Genuates bellum faciebant vicinis, totumque jus in armis poſitum erat atque potentia.

Deinde per diuturnam abſentiam pontificum, frequentes Romæ fuerant natæ ac plenæ periculi ſimultates. Mediolani dux Galeatius bellum tunc inferebat etiam Florentinis, qui ſui ulciſcendi cauſa Cæſarem magnis pollicitationibus in Italiam rurſus evocarunt: cumque Patavium veniſſet Cæſar voluntate Venetorum, qui & ipſi Galeatium oderant, nec apparatum videret ampliſſimis reſpondere promiſſis, in Germaniam revertit, Italiæ depoſita omni cura, quæ poſt inteſtinis malis gravius etiam labefactata fuit.

Ann. cIↄcccxI. Sigiſmundus.

Roberto ſucceſſit Sigiſmundus VVenceſlai frater, Hungariæ, ac deinde Bohemiæ quoque rex.

Antipapæ.

Ad hoc tempus tres erant Pontifices, Iohannes XXIII, Gregorius XII, Benedictus XIII. Ita quidem, ut horum factionibus prope omnes Europæ provinciæ divenderentur. Nam inde ab Innocentio III, ſicut ipſorum habent libri, per annos ducentos nullum fue-

rat

rat concilium publicum, & corruptiſſimus erat ordinis Eccleſiaſtici ſtatus, quum inexhauſta quædam vitiorum & morborum colluvies inundaſſet, ac fere medicinam reſpueret.

Fuit enim interea Bonifacius octavus, qui ſibi papalem ſimul & imperatoriam dignitatem arrogabat: poſt, alter ab eo, Clemens V Burdegalenſis, rogatu Philippi Pulchri, Galliæ regis, urbe Roma deſerta, curiam tranſtulit in Gallias: ab ejus vero morte, quum Cardinales graviter diſſiderent inter ſe, per annos aliquot fuit interregnum, & Lugduni tandem creatus eſt Papa Ioannes XXII Cadurcus.

Qui fuit ab hoc Papa quintus, Gregorius, ejus nominis undecimus, quum in Galliis Romana curia per annos jam LXXI conſediſſet, Romam revertit: ſed eo mortuo, de papatu certabant Vrbanus VI, Neapolitanus, & Clemens VI, Sabaudus, quorum ille quidem Italorum, hic vero Gallorum præſidio nitebatur: ille Romæ commoratus, hic autem Avenione: cumque vitam hi finiiſſent, illi, quos diximus, tres in eorum locum, diverſis factionibus electi fuerunt, eratque tum papatus triceps.

Deplo-
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Deplorabant tunc ſtatum Eccleſiæ multi doctrina præſtantes viri, tam Itali, quam Galli, ſatis acriter inſectati temporis illius corruptelam atque mores, quantum quidem in illis tenebris licuit.

Ex iis Petrarcha, quum hærerent Avenione Pontifices atque Cardinales; urbem illam vocabat meretricem Babylonicam.

Ejus ergo diſſidii componendi cauſa, concilium in Germania cogitur Conſtantiæ, de cujus arbitrio tribus illis abrogatur magiſtratus, & eligitur Martinus V. Hoc in concilio propter dogma, fuerunt exuſti Ioannes Huſſus, Hieronymus Pragenſis, tametſi fide publica Cæſaris eo veniſſent.

Conſtantienſis Synodus.

Sigiſmundus Cæſar admodum laudatur, quod tunc Reipublicæ cauſa pleroſque omnes Chriſtiani nominis reges adiit, hortatus, ut in commune conſulerent.

Rebus igitur in Germania compoſitis, in Italiam venit: gerebant tunc bellum terra marique Veneti & Florentini cum Philippo Maria, Ioannis Galeatii filio, Mediolani duce.

Romam deinde profectus, à Pontifi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

ce Eugenio IIII conſecratus eſt, inde Baſileam rediit, ubi tum alterum erat coactum concilium.

Hic ſucceſſorem habuit Albertum, Auſtriæ ducem, Hungariæ Bohemiæque regem, qui civilibus & Turcicis bellis impeditus, in Italiam non venit. Anno cIↄcccc-xxxvIII Albertus Auſtriacus.

Hoc circiter tempore, rurſus excitata fuerunt ingenia, quæ bonas artes, linguas atque literas excolere cœperunt, in Italia quidem primo, quum Græcorum illi ſtudiis adjuvarentur, poſt etiam apud Germanos, Gallos, alioſque populos: & cum typographicum inventum accederet, maximaſq; commoditates adferret, incredibile eſt quam felix & optata fuerit progreſſio. Linguarum ſtudium excitatur.

Nunc enim perpetuis ab illo tempore ſtudiis, eo deventum eſt, ut cum eruditiſſimis olim ſæculis hæc ætas noſtra conferri poſſit, & hoc nomine ſic inprimis beata, quod hanc optimarum artium & linguarum ſcientiam, vera ſui cognitione Deus illuſtravit etiam, quum veteres illi tanquam literarum præſidiis inſtructi, homines eloquentiſſimi, profundis eſſent immerſi tenebris, & ſummum illud bonum, de quo tam multa ſcripſerunt, fruſtra inveſtigarent.

Alber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Frideri-
cus III.
Ann. cIↄ-
ccccxL.

Alberto ſucceſſit Fridericus III, Auſtriæ dux, qui Romam placide profectus, & conſecratus à pontifice Nicolao quinto, domum rediit, nec in Italia quicquam movit.

Regni ipſius anno quarto, Vladiſlaus, Vladiſlai filius, Poloniæ ſimul & Vngariæ rex, quum Eugenii Pontificis impulſu violaſſet inducias, ab Amurathe, ſecundo ejus nominis Turcarum Imperatore, prælio victus ad Varnam, ſeu Dionyſiopolim, undecima die Novembris occubuit.

Ann. cIↄ-
ccccLIII.
Conſtan-
tinopolis
expugna-
ta à Ma-
chomete.

Nono poſt anno, Conſtantinopolim vi cepit Mahometus, Amurathi filius, quam ejus hæredes jam per annos centum & tres occupant, conſtituta ſede regia.

Vladiſlao ſucceſſit, in Polonia quidem, Caſimirus frater, in Vngaria vero Ladiſlaus, Alberti II Cæſaris filius poſthumus.

Anno
cIↄcccc-
xcII.
Maximi-
lianus I.

Succeſſorem Cæſar Fridericus habuit filium Maximilianum.

Paulo ſub mortem Friderici Ferdinandus, rex Hiſpaniæ, pulſis Barbaris, Beticam, quæ Granatæ regnum vulgo dicitur, ſuis finibus adjunxit.

Maxi-

Maximilianus, inter alia multa, cum Venetis quoque bella geſſit.

Hunc ſecutus eſt Carolus, è filio Philippo nepos, Cæſar ejus nominis quintus, longe potentiſſimus, qui rerum hodie potitur.

Ann. cIↄIↄxIx. Carolus V.

Imperii Romani ſtatus.

Ex iis igitur, quæ commemoravimus, liquido apparet, quomodo Romanum imperium, quo nullum fuit nec erit potentius, prope ſit omnino diſſipatum. Nam per Aſiam ne veſtigium quidem, aut latum unguem, ſicut proverbio dicitur, habemus: occupant omnia Turcæ, Scythæ, & alii noſtræ religionis hoſtes: Aphricam totam amiſimus, niſi quantum ſuperioribus annis à Carolo V Cæſare recuperatum eſt, quando Ænobarbo, Turcico legato, Tunetam ademit, glorioſam adeptus victoriam, & regem ibi conſtituit, ipſi vectigalem, & anno decimo quinto poſt, Aphricam urbem oppugnatione cœpit.

Avulſa eſt Luſitania, Hiſpania, Gallia, Britannia, Dania, Sarmatia, Pannonia, Illyricum, Græcia tota, cum vicinis regionibus: ad hæc Sicilia, Sardinia, Corſica, Baleares inſulæ, Allobroges: quæ quidem provinciæ ſuos habent dominos,

minos, qui plenam in omnibus poteſtatem obtinent, & ad imperii rationes ne tantillum quidem conferunt.

Videamus nunc Italiam: priſcum & avitum ac primum Romani imperii patrimonium: hæc ipſa vero, quid nobiſcum habet commune? Calabriam, Apuliam, Campaniam, Neapolim, avita ſucceſſione tenent Hiſpaniarum reges.

Vrbem Romam, Cæſarum domicilium atque ſedem, agrum Picenum & Flaminiam, & Hetruriæ partem, occupant Romani Pontifices, qui non modo non agnoſcunt imperium, ſed Cæſares etiam imperiiq; præfectos tenent ſibi devinctos.

Quæ ſunt iis locis potentiores civitates, aut ſuos habent regulos, aut factionibus indulgent, nihilque plane ad nos pertinent.

Iam Veneti, quam poſſident egregias non ſolum urbes & municipia, verum etiam provincias, ipſi interim liberrimi, & ab Imperio Romano plane ſejuncti.

Inſubria vero, quæ vulgo Longobardia dicitur, aliquanto quidem propius ad nos pertinet, ſed & ipſa fluctuat, nec certum

certum ullum emolumentum ad nos illinc redit. Poſtquam enim noſtri quidam Cæſares, ut ſupra dictum eſt, primo vicecomites, ut vocant, ac deinde duces ibi conſtituerunt, quam miſere dilacerata fuit, & quam nihil ab eo tempore nobis contulit! ortis enim bellis, cum noſtri Cæſares eam negligerent, ejectis Vicecomitibus, occupavit illam Sfortiarum familia, quam deinde Galliæ reges Ludovicus XII & Franciſcus primus ejecerunt: & hic quidem per annos ſex regionem illam tenuit, donec Carolus V Cæſar eam recuperavit.

Ex omni igitur Italia nihil fructus ad imperium redit: nam neq; noſtris conventibus interſunt: nec ad publicos uſus atque neceſſitates aliquid contribuunt: niſi quantum vel ſua ſponte, vel alioquin in gratiam Cæſaris faciunt.

Sola ſupereſt Germania, quæ ſemper adverſata Romanorum Imperio, & ſubinde rebellans, ut è ſuperioribus conſtat, tandem à Carolo Magno, Cæſare, collecta fuit, & in unum redacta corpus: ac deinde, quum eligendi Cæſaris poteſtas ad Septemviros delata fuiſſet, ut ſupra demonſtravimus, facta eſt Cæſarum domicilium atque ſedes.

Atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Atque hic tandem conſiderandum eſt etiam, quam ægre potuit coaleſcere hoc ipſum quantulumcunque corpuſculum Imperii, conflatum in Germania. Quæ enim non diſſidia fuerunt apud nos, & bella civilia?

Totum igitur illud quod hodie imperii nomine cenſetur, intra Germaniæ fines includitur, nam foris & extra limites illos, nihil ſupereſt. Quanquam & intra ipſos fines tam modice circumſcriptos, videmus, quemadmodum non pauci tergiverſantur, & ſe, ſuoſque, quantum poſſunt, ab imperii ditione ſubducunt: ut interim de vicinis regibus & aliis nihil dicam, qui ab hoc ipſo tam tenui & exangui corpuſculo, quod vix oſſibus hæret, decerpunt & avellunt quotidie, quantum poſſunt, & ſuæ ditionis efficere conantur, quod erat Reipublicæ.

Atque huc-uſque ex Sleydano Hiſtoriæ Sulpicii continuatio producta eſt.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 10